

Gemeente Utrecht

2 0 1 7

NOTULEN VERGADERING GEMEENTERAAD UTRECHT

6e vergadering – 1 juni 2017

Openbare vergadering van de Gemeenteraad, gehouden op donderdag 1 juni 2017 te 12.30 uur.

Voorzitter: de heer mr. J.H.C. van Zanen, burgemeester; mevrouw J. Ferket, gedurende enige momenten in de vergadering; de heer A. van Schie, gedurende enige momenten in de vergadering.

Aanwezig zijn de leden Bakker, Baş, De Boer, Bollen, Bos, Bouazani, Brussaard, Van Corler, Dibi, Van Eijndhoven, Eggermont, Van Esch, Ferket, Freytag, Van Gemert, Gilissen, Haage, Işık, Kleuver, Knip, Koelmans, Koning, Meijer, Metaal-Froon, Van Ooijen, Oost, Paardekooper, Podt, Post, Rajkowski, De Regt, Te Ronde, Roodenburg, Scally, Van Schie, Schilderman, Schipper, Sienot, Tielen, Uringa, Verschuure, De Vries, Van Waveren, Weistra en Zwanenberg.

Tevens zijn aanwezig de wethouders Everhardt, Diepeveen, Geldof, Van Hooijdonk, Jansen en Kreijkamp.

Griffier: mevrouw mr. M. van Hall, griffier.

Opening van de vergadering door de voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik open de vergadering. Hartelijk welkom allemaal. Ook de mensen die op de publieke tribune of thuis meekijken of meeluisteren heet ik van harte welkom.

Ik heb zojuist beneden in de hal in aanwezigheid van een aantal leden van de raad, en vooral van een aantal vrijwilligers, uit handen van de heer Zegers een petitie in ontvangst genomen van het bestuur van de Stichting Culturele Evenementen Sint Willibrordkerk. De mensen die er waren, staan voor ongeveer 90 vrijwilligers. Tot afgelopen nacht 24.00 uur hebben ruim 2.800 mensen, zo werd mij gemeld, het verzoekschrift ondertekend. Ik geef het aan de griffier, dan komt het terecht bij u en het college. Ik heb begrepen dat er dinsdag over gesproken zal worden. Dank u wel.

Mevrouw Haage zal afwezig zijn tijdens de middagvergadering. De heer Koning zal afwezig zijn tijdens de avondvergadering.

Ik benoem de heren Van Corler, Gilissen en Meijer tot lid van het stembureau.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Mevrouw Koelmans zal iets later ter vergadering komen.

Vaststellen agenda.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Er is een verzoek binnengekomen van de fracties van PvdD en VVD om de B-status van het Voorstel zienswijze begroting recreatieschap Stichtse Groenlanden (Jaargang 2017, nr. 27), te veranderen in een A-status.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik wil graag een stemverklaring geven bij dit voorstel.

De **VOORZITTER**: Dat kan.

Het voorstel van de griffier is om de benoeming van een lid van de Subcommissie Controle en Financiën van de agenda af te voeren, aangezien er nog meer leden voor deze commissie benoemd moeten worden. Dat doen we dan sneller de volgende keer. Ik stel vast dat de raad hiermee kan instemmen.

Mevrouw **BOUAZANI** (PvdA): Voorzitter! Ik heb een ordevoorstel inzake het voorstel inzake het Tarievenbeleid sportaccommodaties Utrecht (Jaargang 2017, nr. 15). Na de commissiebehandeling hebben

we nieuwe informatie ontvangen van de wethouder en we hebben een aangepast raadsvoorstel gekregen. We constateren dat er nog steeds grote onvrede leeft bij sportverenigingen en we hebben nog steeds grote vraagtekens of dit voorstel een van de doelen bereikt, namelijk het effectiever en efficiënter gebruik van de sportvelden. De PvdA-fractie vindt het voorstel onvoldragen en vindt dat het terug moet naar de commissie. Dat zou de eerstkomende commissievergadering kunnen zijn. Dat stellen we voor.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Volgens mij heeft de VVD-fractie een aanvullend ordevoorstel. Ik ben heel benieuwd wat zij gaat zeggen.

Mevrouw **TIELEN** (VVD): Voorzitter! Het aanvullende ordevoorstel is om dit agendapunt in de commissie te bespreken met de nieuwe informatie die er is, maar wel graag voor de zomervakantie, op 22 juni a.s., en vervolgens in de raadsvergadering van 6 juli a.s.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Daar kunnen we ons bij aansluiten. We zien het belang van het invoeren van de nieuwe tarieven. Dat moet voor 1 september gebeuren. We willen die kans proberen te grijpen. Als iedereen zich wat schikt, zou het moeten lukken dit agendapunt te bespreken in de commissievergadering van 22 juni en in de raad van 6 juli a.s.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Wij steunen het ordevoorstel.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Het lijkt me goed dat de raad weet dat we de nieuwe tarieven een maand later dan we normaal fatsoenlijk vinden doorgeven aan de sportverenigingen, als we dit voorstel op de laatste raadsvergadering voor de zomer afhandelen. Ze luisteren thuis mee, dus ik ga ervan uit dat ze weten wat er aan zit te komen. Juridisch kan het. Het lijkt me goed dat de raad weet dat we er normaal naar streven om de nieuwe tarieven eerder vast te stellen, vandaar dat ik deze informatie geef.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Het doet er niet zo veel meer toe wat wij van het ordevoorstel vinden. We kunnen ermee leven, als de wethouder zegt dat er geen feitelijke problemen uit voortkomen.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! We vinden het voorstel ook niet goed genoeg. Er wordt maar één doelstelling mee behaald. Dus als we kunnen proberen daar nog iets aan te verbeteren, heel graag. We stemmen daarom in met het ordevoorstel.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Wij kunnen ons vinden in beide ordevoorstellen.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): We steunen het ordevoorstel.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik kan het ordevoorstel steunen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Helder, ik steun het ordevoorstel.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik stel vast dat het ordevoorstel van mevrouw Bouazani is aanvaard. Het voorstel inzake het Tarievenbeleid sportaccommodaties Utrecht 2017 (Jaargang 2017, nr. 15) wordt van de agenda afgevoerd en komt zo spoedig mogelijk terug in de commissie.

Hierna wordt de agenda z.h.o. vastgesteld, met inachtneming van de daarin aangebrachte wijzigingen.

Ingekomen stukken.

1. Een ingekomen petitie d.d. 14 april 2017, van mw H. te de Meern, over het voortbestaan van de 'Boulevard' een aardig ontmoetingspunt in De Meern.

Besloten wordt deze petitie in handen te stellen van burgemeester en wethouders, ter afdoening en in afschrift aan de raad.

2. Een ingekomen brief d.d. 13 april 2017, van de VNG, over de contractering en financiering van drie

landelijke instellingen in het sociaal domein.

Deze brief is aan de orde geweest tijdens het mondelinge vragenuur van 13 april jl.

3. Een ingekomen brief d.d. 30 maart 2017, van de heer A.J.H.D., alhier over de WOZ en tweedeling (zknr: 4429703).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van Burgemeester en Wethouders, ter afdoening en in afschrift aan de raad.

4. Een ingekomen brief d.d. 26 april 2017, van Bewonersgroep Energie De Meern Zuid (kortweg "Groep DMZ"), te De Meern, over verzoek om de procedure die moet leiden tot duurzame energieopwekking polder Rijnenburg te democratiseren en over een langere periode uit te spreiden (Brf18)

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van Burgemeester en Wethouders, ter afdoening en in afschrift aan de raad.

5. Een ingekomen brief d.d. 1 mei 2017, van ROCOV, regionaal overleg consumentenorganisaties openbaar vervoer, alhier, over advies toegangen OV Terminal (brf 19).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van Burgemeester en Wethouders, ter afdoening.

6. Een ingekomen brief d.d. 8 mei 2017, van D.H., alhier, over kruimerelregeling 'verkeerd' toegepast?, handhaving rond 'illegaal bezig' zijn (brf 20/ zknr:4466730).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van Burgemeester en Wethouders, ter afdoening en in afschrift naar de raad.

7. Een ingekomen brief d.d. 8 mei 2017, van Utrecht10 (U10), alhier, over Agenda U10, werkprogramma 2017-2018 (brf. 21).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van Burgemeester en Wethouders, om advies.

8. Een ingekomen brief d.d.15 mei 2017, van Netwerk Utrecht Zorg voor Ouderen/ Julius Centrum voor Gezondheidswetenschappen en Eerstelijns geneeskunde, alhier, over Verzilver uw gemeente, met daarbij Bouwstenen voor de raadsverkiezingen van 2018 (Zknr: 4484458).

Besloten wordt deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

9. Een ingekomen brief d.d. 12 mei 2017, van het PvdA raadslid mevrouw Haage, alhier, waarin zij haar ontslag aanbiedt aan de voorzitter van de gemeenteraad.

Besloten wordt deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

10. Een ingekomen brief d.d 18 mei 2017, van Prodemos, te Den haag, over Deelname aan Dag van de Democratie (zknr: 4496705).

Gelet op de evaluatie van de Dag van de democratie in 2015 in het presidium stelt de griffie voor dit jaar niet mee te doen aan de dag van de democratie en de brief daarom voor kennisgeving aan te nemen. Wanneer u van mening bent dat Utrecht dit jaar wel weer deel zou moeten nemen kunt u dit via een agendering van de brief voor de commissie laten weten.

11. Een ingekomen brief d.d. 21 mei 2017, van U10, alhier, over de Ruimtelijk-economische koers en de uitvoeringsagenda alsmede een daarbij behorende "side-letter".

Besloten wordt om deze brief in handen stellen van het college om advies en de behandeling van het voorstel aan de raad in samenhang te bespreken met het eerder van de U10 ontvangen Werkprogramma 2017-2018.

12. Een ingekomen brief d.d. 22 mei 2017, van het Bestuur Regio Utrecht, alhier, over de afwikkeling van het liquidatiesaldo van Bestuur Regio Utrecht (4501025)

Besloten wordt deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

13. Een ingekomen brief d.d. 12 mei 2017, van A.B.V., te Dronten, over de regels van de gemeente Utrecht (zknr. 448673) (17brf 23)

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van B en W, ter afdoening, en een afschrift aan de raad te sturen.

Notulen van het vragenuur van 11 en 18 mei 2017.

Deze notulen worden z.h.o. ongewijzigd vastgesteld.

Bekrachtiging geheimhouding.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik verzoek u op grond van artikel 25, derde lid van de Gemeentewet de geheimhouding te bekrachtigen van:

- Een geheime raadsbrief inclusief bijlage uit de portefeuille Volksgezondheid met het kenmerk 4418159;
- Een geheime bijlage bij de raadsbrief Aanbesteding Stadsbedrijven en uitkomst onderzoek Integris BV met kenmerk 4502393.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! In principe is de afspraak dat bij het sturen van geheime brieven wordt aangegeven hoe lang die geheimhouding geldt. Ik teken hierbij aan dat ik de aanduiding in deze brief onvoldoende specifiek vind. Ik verzoek het college om voortaan zo goed mogelijk toe te lichten hoe lang de geheimhouding wordt gehandhaafd. Verder kunnen we instemmen met het bekrachtigen van de geheimhouding.

De **VOORZITTER**: Uw opmerking is gehoord.

Hierna wordt z.h.o. overeenkomstig het verzoek van de voorzitter besloten.

1. Aanwijzing plaatsvervangend raadsgriffier (Jaargang 2017, nr. 26).

Z.h.o. wordt overeenkomstig dit voorstel besloten.

De **VOORZITTER**: Ik feliciteer de heer De Kok van harte met zijn benoeming.

2. Voorstel inzake de zienswijze begroting recreatieschap Stichtse Groenlanden (jaargang 2017 nr. 27).

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! In de commissie hebben we uitgebreid gesproken over de richting van het recreatieschap en hoe wij daarop sturen. We zien dat de wethouder per brief de lijn heeft aangepast. Voor ons had de wethouder het punt over het verdienend vermogen daarin nog wat nadrukkelijker mogen vermelden, maar we kunnen leven met de formulering en hopen dat de wethouder dit in zijn overleggen met het recreatieschap zal blijven inbrengen. Wij kunnen dus voorstemmen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! De PvdD-fractie kan instemmen met het voorstel inzake de zienswijze van deze begroting. We vinden wel dat het bedrag van € 50.000,00 dat niet kan worden bezuinigd op de bijdrage van de gemeente aan het Recreatieschap, niet uit het groenbudget moet worden betaald. Wij zullen hierop bij de voorjaarsnota terugkomen, aangezien het dan het moment daarvoor is.

Mevrouw **PAARDEKOOPE** (GroenLinks): Voorzitter! Ook wij kunnen instemmen met de zienswijze. We vinden het mooi dat de gemeente aandringt op duurzaamheid en groene maatregelen en dat ook gaat vragen van verhuurders en pachters.

De heer IŞIK (PvdA): Ik sluit me aan bij de opmerking van de GroenLinks-fractie.

Hierna wordt z.h.o. overeenkomstig het voorstel besloten.

(De heer Van Zanen draagt hierop het voorzitterschap van de vergadering over aan mevrouw Ferket.)

Actuele motie.

1. Motie van mevrouw Schilderman van D66, mede namens de heer Eggermont van de SP, de heer Bos van Stadsbelang Utrecht en mevrouw De Regt van GroenLinks: "Geen hobby met ons stemrecht".

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Voorzitter! Het stemgeheim is een van de fundamenteën van onze democratie. In het AD van 19 mei jl. kondigde de burgemeester van de gemeente Utrechtse Heuvelrug aan op het VNG-congres te komen met een motie die zich uitspreekt voor het gebruik van stemcomputers.

Er is veel onderzoek gedaan naar het gebruik van stemcomputers en tot op heden blijkt dat er geen enkel systeem bedacht kan worden waarbij het stemgeheim verzekerd wordt. Daarom dien ik mede namens de fracties van SP, GroenLinks, en Stadsbelang Utrecht een motie in: geen hobby met ons stemrecht. De motie verzoekt het college op het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op 13 en 14 juni a.s. tegen de voorgenomen motie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug te stemmen, indien de strekking is dat de motie zich uitspreekt voor het gebruik en/of het experimenteren met stemcomputers, voor dit standpunt bij andere gemeenten te lobbyen, gemeenten op te roepen te stoppen met het hobbyen met zelf ontwikkelde apps en het grondwettelijk recht op het stemgeheim te respecteren.

"Motie 22

Geen hobby met ons stemrecht

De gemeenteraad, bijeen op 1 juni 2017,
constaterende dat,

- burgemeester F. Naafs van Utrechtse Heuvelrug in het Algemeen Dagblad van 19 mei jl. heeft aangekondigd om op het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op 13-14 juni een motie in te dienen om de stemcomputer terug te krijgen;
- burgemeester Naafs in het interview letterlijk over de opstelling van de ministerie van Binnenlandse Zaken zegt: "Nee. Wij trekken ons niets aan van zijn opstelling rond de stemcomputer. Wij willen dit weer op de agenda zetten en voorlopig houden."¹
- de gemeenten Molenwaard, Almelo, Emmen, Hollandse Kroon en Lingewaard op eigen initiatief een stemapp aan het ontwikkelen zijn;²
- er door de jaren heen veel onderzoek is gedaan naar stemcomputers en ondersteunende software,

overwegende dat

- het grondwettelijk recht op het stemgeheim belangrijker is dan het gemak voor gemeenten bij het tellen van de stemmen;
- de voortdurende lobby van de verschillende gemeenten voor stemcomputers dit grondwettelijk recht ondermijnt;
- de risico's van het gebruik van stemcomputers, mede als gevolg van cyberdreigingen, alleen maar zijn toegenomen;
- tot op heden geen enkel onderzoek aantoont dat het stemgeheim gewaarborgd kan worden
- de Tweede Kamer zich vorig jaar nog tegen een experiment met stemcomputers heeft uitgesproken,

verzoekt het college om

- op het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op 13-14 juni tegen de voorgenomen motie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug te stemmen, indien de strekking zich uitspreekt voor het gebruik van of experimenteren met stemcomputers;
- voor dit standpunt ook bij andere gemeenten te lobbyen;
- gemeenten op te roepen te stoppen met het hobbyen met zelf ontwikkelde apps en het grondwettelijk recht op stemgeheim te respecteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

¹ Zie <http://www.ad.nl/utrecht/stemmen-tellen-tot-half-br-vier-s-nachts-is-geen-feest---aba4fcd4/>

² Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20162017-1758.html>."

Deze motie is ondertekend door de heer Eggermont, mevrouw De Regt, de heer Bos en mijzelf.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Mevrouw Schilderman weet wellicht nog dat in dit land jarenlang, zelfs tientallen jaren lang, zonder enig probleem met stemcomputers is gestemd. Zegt ze nu dat er nooit op een goede, geheime manier met stemcomputers kan worden gestemd? Is dat de strekking van haar motie?

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Zeg nooit nooit. Ik zeg nu. Ik raad de PvdA-fractie ernstig aan om even in de geschiedenis te kijken, als haar betoog is dat er nooit problemen zijn geweest met stemcomputers, want daaruit blijkt dat wij met onwijs onveilige stemcomputers hebben gestemd waarmee het stemgeheim niet gewaarborgd kon blijven. Er kan op dit moment niet zonder problemen met stemcomputers worden gestemd. Misschien ooit in de toekomst, maar een jaar geleden is er nog in de Tweede Kamer tegengesteld.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik val bijna van mijn stoel. Het is nota bene de partij die het experimenteren zo'n beetje heeft uitgevonden die nu zegt dat we vooral niet mogen experimenteren. Sluit mevrouw Schilderman uit dat we lekker met digitale computers gaan stemmen, als er een manier wordt gevonden – dat zullen we proefondervindelijk moeten ontdekken en dat kan tijd gaan kosten, misschien nog wel jaren – die het grondwettelijke recht op het stemgeheim waarborgt?

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Het stemgeheim is niet het enige wat we moeten waarborgen. Het is een van de aspecten. Mocht de heer Gilissen een geweldig systeem hebben waarin alles klopt, dan kunnen we daarover spreken. Maar er is vorig jaar nog een uitspraak geweest dat het stemmen met stemcomputers onveilig is, en er is geen meerderheid voor in de Tweede Kamer. Ik vind het verkwisting van belastinggeld om nu nog een keer stemcomputers te gaan gebruiken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Verbazingwekkend dat de D66-fractie nu aanvoert dat, omdat de Tweede Kamer dit zegt, we maar niet digitaal moeten stemmen in Utrecht. Ik heb dit ook wel eens anders gehoord bij die fractie. Mijn bezwaar zit in de eerste bullet van het dictum, de gedachte dat je het gebruik van stemcomputers niet zou mogen onderzoeken en tegen de motie zou moeten stemmen die onderzoekt wat de mogelijkheden zijn. Wij zijn helemaal voor als het gaat om het waarborgen van het stemgeheim: geen zelfontwikkelde apps, geen gehobby van gemeenten en geen experimenteren in gemeenten die in strijd zijn met de wet. Maar de generieke deur dichtgooien voor kijken wat er mogelijk is, vind ik niet passen bij D66 en verbaast mij ook. Ik vraag mevrouw Schilderman of zij bereid is om de eerste bullet van het dictum te schrappen. Dan stemmen we met plezier voor de motie.

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): In de eerste bullet staat waar de motie in de kern toe oproept. Ik ben niet heel erg bereid om die te schrappen. De motie grijpt terug op het artikel dat in het AD stond. Daarin staat dat het gaat om het herinvoeren van stemcomputers. We hebben helaas de op papier uitgeschreven motie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug nog niet, maar dit is onze laatste raadsvergadering voor dat congres, dus we moeten er nu iets mee doen. Daarom heb ik deze motie ingediend. Ik heb er het volste vertrouwen in dat onze vertegenwoordiging er een mouw aan weet te passen en niet zegt: "jij mag nooit van je levensdagen ergens meer mee experimenteren." Maar die wel zegt: "we zullen niet aan onze burgers het beeld geven dat het veilig is om met apps te stemmen, terwijl we er uitgebreid onderzoek naar hebben gedaan en daaruit is gebleken dat dit tot op heden niet zo is."

De heer **EGGERMONT** (SP): Ik vraag me af of mevrouw Schilderman het eens is met het standpunt van het kabinet en minister Plasterk dat er veel risico's kleven aan deze manier van stemmen, dat die risico's in de afgelopen periode alleen maar zijn toegenomen als gevolg van de cyberbedreigingen en dat dit een van de redenen is om nu een duidelijk signaal af te geven.

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): De heer Eggermont noemt hier een goed punt. Dat geeft mij de gelegenheid om terug te komen op het punt van de heer Gilissen. Het gaat mij er niet om dat de Tweede Kamer tegen is, maar dat ze met goede redenen tegen is. Dat is de reden om er nu tegen te zijn.

Daarnaast ken ik de VVD als een partij die liever geen belastinggeld verkwist. We hebben vorig jaar nog gezegd dat we niet digitaal willen laten stemmen. Is het daarom niet een beetje onzorgvuldig om het nu meteen nog een keer te proberen?

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Ik was een beetje in de war, want ik hoorde mevrouw Schilderman zeggen dat ze er wel voor zou zijn als er een waterdicht systeem zou zijn. Is het niet juist nodig om te experimenteren om tot zo'n systeem te komen?

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Die experimenten zijn door de jaren heen al een aantal keren gedaan. Op dit moment lijkt het er niet op dat we de techniek in huis hebben om digitaal te laten stemmen. Er is onderzoek gedaan, niet alleen naar het stemproces, maar ook hoe de tweede telling achter de schermen gebeurt. Daaruit blijkt dat er ontzettend veel onveiligheden in het systeem zitten, en ook die software niet goed is afgesteld, gewoon lek is en slecht ingesteld. Als we ergens mee gaan beginnen, moeten we eerst de backhand die er nu is goed inrichten. Daarna kunnen we ooit een keer praten over het hele proces, maar echt pas op het moment dat de tijd rijp is en dat is hij nu niet.

De heer **VAN ZANEN** (burgemeester): Voorzitter! Het grondwettelijk recht op het stemgeheim kan op geen enkele wijze ter discussie staan. Het is cruciaal om te weten wat er in de motie staat die de gemeente Utrechtse Heuvelrug in wil dienen, maar die was nog niet bekend, vanochtend tussen 10.00 uur en 12.00 uur. Hierover vindt nog overleg plaats. Voor de zekerheid zeg ik erbij dat de door Rotterdam ontwikkelde en Utrecht gebruikte app bij de afgelopen Kamerverkiezingen het proces in het stembureau heeft ondersteund, maar geen functie heeft gehad bij het stemmen zelf. Daarover heb ik de raad geïnformeerd eind vorig jaar.

Het college steunt de motie in die zin dat innovaties die potentieel het grondrecht op het stemgeheim kunnen ondergraven, ongewenst zijn. Omdat de tekst van de motie van Utrechtse Heuvelrug nog niet bekend is, kan ik niet al zeggen of een lobby bij andere gemeenten aan de orde zou kunnen zijn, of gewenst is. Maar indien de strekking zich uitspreekt voor het gebruik van of experimenteren met stemcomputers op dit moment, zullen we daar tegenstemmen, als de raad ons daartoe oproept. Daar moet u dan maar op vertrouwen. Het college is van oordeel, net als de VNG, dat andere aspecten van de verkiezingen, met name het telproces, voor verbetering vatbaar zijn en wil samen met het Rijk en andere gemeenten naar mogelijkheden hiertoe blijven kijken.

Een persoonlijke noot: ik kan heel goed volgen wat er in de motie staat, maar we moeten even precies weten hoe de gemeente Utrechtse Heuvelrug vaart aan waar ze uiteindelijk mee komt. Het is wel een gedoe en het is wel jammer voor al die mensen en de tijd die het kost. Ik wou dat het wel kon, maar nu kan het nog niet.

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Hartelijk dank voor de toelichting; die is helder. Ik vind het ook vervelend dat het veel tijd kost, maar onze democratie is een groot goed en die moeten we beschermen. Als dat een beetje tijd kost: so be it.

Aan de orde is de stemming over motie 22 (Geen gehobby met ons stemrecht).

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! We moedigen het juist zeer aan dat er gekeken wordt of er toch weer – want het is niet nieuw – op een betrouwbare manier, uiteraard binnen de kaders van de Grondwet, met een stemcomputer kan worden gestemd. Dit is wat anders dan een zelfontwikkelde app, zeg ik tegen mevrouw Schilderman. Wij stemmen dus tegen deze motie.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Het stemmen voor deze motie zou een streep betekenen door innovatie. Niemand stelt de heiligheid van het stemgeheim ter discussie. Als het binnen de kaders kan, moeten we digitaal stemmen gewoon ontwikkelen. De motie werpt daar hindernissen tegen op. Daarom zullen we tegen de motie stemmen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! De PvdD-fractie zal voor deze motie stemmen. Wij denken dat privacy in dit opzicht zwaarder weegt dan het op dit moment verder experimenteren. Wij vinden dat de privacy voorop moet staan.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik ga ervan uit dat elektronisch stemmen pas wordt ingevoerd als dit systeem echt waterdicht is. Experimenteren daarmee lijkt mij zinvol. Ik zal

tegenstemmen.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Het afschaffen van de stemcomputers is in Nederland onder andere begeleid door degene die internet in Nederland heeft geïntroduceerd. Ik ben totaal niet bang voor innovatie op dit gebied. Maar stemmen moet nu eenmaal volledig veilig kunnen en daarom steunen wij deze motie.

Mevrouw **SCHILDERMAN** (D66): Ik voeg er graag het volgende aan toe. De vorige keer dat er stemcomputers zijn ingevoerd, is dit ook gebeurd voordat dit volledig veilig was. Daar herinner ik deze raad graag aan.

De **VOORZITTER**: Dat kan niet, want dit zijn stemverklaringen. Ik denk dat de indieners van deze motie, zoals de fracties van SP en D66, voor de motie zullen stemmen.

Hierna wordt motie 22 bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat de aanwezige leden van de fracties van D66, SP, Stadsbelang Utrecht, GroenLinks en de PvdD ervoor stemmen.

3. Voorstel tot vaststelling van de Verordening Raadgevend Referendum Utrecht (jaargang 2017, nr. 19).

De **VOORZITTER**: Dames en heren! De heer Eggermont van de SP-fractie zal dit initiatiefraadsvoorstel toelichten.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Ik zal het kort houden.

Sinds een paar jaar kennen we de Wet op het raadgevend referendum. Tegelijkertijd heeft de gemeente Utrecht een referendumverordening. Die leidt er materieel toe dat zodra burgers met een voorstel komen voor een raadgevend referendum, er geen raadgevend referendum komt, omdat we het proces anders hebben ingericht. Op grond van de discussie die we in de commissie hebben gevoerd, heb ik het initiatief genomen om een nieuwe verordening te schrijven, die zo dicht mogelijk aanligt tegen de huidige wet en ervoor zorgt dat bij het besluit van de gemeenteraad duidelijk is of het referendabel is. Als de mensen in de stad daar dan een referendum over willen organiseren, komt het er en heeft de raad geen mogelijkheid meer om dat tegen te houden. Vervolgens heeft de raad het laatste woord, omdat het een raadgevend referendum betreft.

Ik spreek mijn enorme dank uit aan mevrouw Scholten, met wie ik oorspronkelijk dit initiatiefvoorstel heb ingediend. Het is zeer nuttig geweest om iemand te hebben waarmee ik dit samen heb kunnen doen, omdat ik anders misschien de neiging heb om ergens te verdwalen.

Daarnaast bedank ik de ambtelijke ondersteuning die ons heeft geholpen bij de formulering van een aantal artikelen, zodat deze juridisch waterdicht zijn.

Ten slotte bedank ik graag de referendumcommissie voor haar adviezen en gesprekken.

De **VOORZITTER**: Dank u mijnheer Eggermont, voor het harde werken achter de schermen. Ik ben benieuwd waar dit toe heeft geleid. Ik nodig u uit om positie te nemen en vooraan te komen zitten.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Stadsbelang Utrecht is een groot voorstander van het luisteren naar Utrechters. Dat zou meer moeten worden gedaan. Maar natuurlijk wordt dit voornamelijk gedaan voorafgaand en tijdens de verkiezingen. Dit neemt niet weg dat we ook momenten in het jaar kennen waarin we graag aanvullende informatie van de Utrechters willen horen. Hoe staan ze tegenover een bepaald voorstel? Hebben we daadwerkelijk een goed beeld van de situatie? Of zelfs, wat is het advies van de Utrechters? Daarom zijn we zo druk bezig met Utrechters. We hebben hier veel verschillende middelen voor en het raadgevend referendum is daar een van. Deze vorm van referendum heeft als groot nadeel dat het verwachtingen bij de Utrechters oproept. Als je je mening geeft, verwacht je ook dat er iets mee wordt gedaan. Daar gaat het vaak mis met deze vorm van toetsing.

De fractie van Stadsbelang Utrecht is een voorstander van het raadplegen van Utrechters op een manier waarop hun meningen ook daadwerkelijk worden gebruikt. Laten we ons daar verder op gaan richten. Daarom zullen we het voorstel niet steunen en hebben we van harte het nog in te dienen VVD-amendement "Adieu, tot ziens, auf wiedersehen, goodbye" onderschreven.

De heer **BAKKER** (D66): Geachte voorzitter, leden van de raad, het college, Utrechters! "Wat doet de

yup met Lombok? Komst van de yup zet eensgezindheid in volkswijk onder druk." Een ronkende kop met een ronkend artikel, twee weken geleden in de krant op mijn ontbijttafel. Het botst tussen culturen, oude bewoners staan tegenover nieuwe bewoners. Het is wij tegen zij. Terwijl ik het artikel lees, vraag ik me af: gaat dit over dezelfde wijk waar ik sinds zes jaar woon? Als ik de deur uitloop, zie ik zo veel verschillende mensen en zoveel culturen die samen leven. Van Jopie's bloemenhuis tot de Ulu moskee; ik zie een bruisende, spannende, diverse buurt, die het je makkelijk maakt om ervan te houden.

Voorzitter, u vraagt zich wellicht af: wat heeft Lombok te maken met een nieuwe referendumverordening? Voor mij veel. Het gaat om de vraag hoe wij de lokale democratie inrichten en samen de stad maken. Graag vertel ik u waarom mij dit als raadslid voor D66 zo aan het hart gaat.

In het artikel over Lombok komt ook de nieuwe visie voor de Kanaalstraat aan bod. Ik moet terugdenken aan de ervaringen van een deelnemer van de werkgroep die ik daarover sprak. Het was niet gemakkelijk, zei hij, om met ondernemers en bewoners op één lijn te komen. Ze kijken echt anders naar de problemen die er zijn en hoe die op te lossen. Maar hij sloot af door te zeggen dat door met elkaar te blijven praten, er langzaam maar zeker begrip begon te ontstaan voor de positie en de mening van de ander. Dat de bewoners en de ondernemers elkaar echt begonnen te leren kennen en er een ambitie ontstond om er samen iets mooiers van te maken.

Dit kleine verhaal raakt voor mij een grote waarde van de democratie, namelijk samen de stad, de buurt of, zoals hier, de Kanaalstraat maken. Daarvoor zullen we naar elkaar moeten luisteren. We zullen ons beter leren verplaatsen in elkaars standpunten en achtergronden. Laat mij een idealist zijn, maar ik geloof er sterk in dat juist dit actief burgerschap en het democratische gesprek met elkaar tot een vrije en verbonden samenleving leidt.

Voorzitter, laten we wel wezen, democratie is geen kijk sport. "Samen maken we Utrecht". Dit is het motto van het coalitieakkoord en ik hoor het vaak in de stad. Voor mij betekent het dat iedere Utrechter kan meedenken, meedoen en meebeslissen over de keuzes die belangrijk zijn. De democratie krijgt meer kracht en energie wanneer zo veel mogelijk Utrechters eraan deelnemen. Immers, 340.000 bewoners weten en kunnen meer dan 4.000 ambtenaren, 45 raadsleden, 6 wethouders en 1 burgemeester.

Samen maken we Utrecht betekent investeren in nieuwe manieren van bestuur. Trots ben ik dan ook op de door ons geïnitieerde Stadsgesprekken, het Bewonersbod waarmee de gemeente experimenteert en de agenda Ruim baan voor initiatief. Wat de D66-fractie betreft gaan we dan ook met volle kracht vooruit om Utrechters nog meer eigenaarschap te geven over hun leven en omgeving.

Voorzitter, hoe gepassioneerd ik ook ben over nieuwe vormen van meedoen, meedenken en meebeslissen, de vertegenwoordigende democratie, waarbij 45 gekozen raadsleden vier jaar lang kaders stellen, het college controleren, een verbinder in de stad zijn en alle Utrechters vertegenwoordigen, is en blijft het fundament. Maar dan is het wél essentieel dat de raad ook een afspiegeling is van de hele Utrechtse samenleving. Graag vertel ik u in dit kader over "100 en 127".

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 had stembureau 100 in Oudwijk een opkomstpercentage van 87%. Stembureau 127 in Kanaleneiland had een opkomst van nog geen 24%. Realiseert u zich eens hoe groot dit verschil is. En stembureau 127 is helaas niet de uitzondering op de regel. Ik word hier niet gelukkig van. Want ook in de raadszaal maken we Utrecht samen, en dan mag het niet zo zijn dat driekwart van de bewoners niet meedoet.

De D66-fractie is ervan overtuigd dat democratie pas echt goed werkt, als we ieders stem een plek proberen te geven en niet alleen de mensen die de weg nu al naar het rode potlood weten te vinden. Graag werk ik er met u aan om de stem van heel Utrecht in deze raadszaal te laten horen, en ook als gemeenteraad te blijven vernieuwen en verbeteren.

Voorzitter, vandaag buigen wij ons over het initiatiefvoorstel voor een nieuwe verordening over het raadgevend referendum. De D66-fractie spreekt graag haar steun hieraan uit. Het voorstel schept helderheid voor Utrechters over wat wel en niet mogelijk is. Het is daarbij prettig dat de verordening in lijn is met de landelijke Wet voor het raadgevend referendum.

De recente kritiek van de Raad van State dat referenda "gevaarlijk" zijn, deel ik niet. Met dit voorstel voor een raadgevend referendum blijven wij raadsleden doen waar we voor gekozen zijn: als volksvertegenwoordigers eigenstandig besluiten aannemen of afwijzen. Alleen, voorzitter, in het uiterste geval dat 10.000 of méér Utrechters het niet met ons eens zijn, kan er aan de noodrem getrokken worden.

"Democratie is niet voor bange mensen" zei de liberale minister Polak, en dat ben ik hartgrondig met hem eens. Als wij achter een besluit staan over een onderwerp dat zó leeft in de stad dat het tot een referendum leidt, moeten we dat ook kunnen uitleggen.

Kortom, het raadgevend referendum is voor de D66-fractie een passend instrument in de gereedheidskist van de democratie. Absoluut niet het enige, en zéker niet het eerste instrument dat ter

hand wordt genomen, maar wel heel waardevol om te hebben. En het is niet het één of het ander. Ik ben ervan overtuigd dat juist de verschillende vormen van bestaande én nieuwe democratie elkaar versterken. We blijven leren en verbeteren en zijn dan ook verheugd hierin samen met de GroenLinks-fractie op te trekken in de vorm van een motie, die zij straks mede namens de D66-fractie zal indienen.

Voorzitter, graag maak ik van de gelegenheid gebruik om mijn dank uit te spreken aan de heer Eggermont van de SP voor zijn harde werk en vasthoudendheid, aan mijn voorganger mevrouw Scholten, aan de referendumcommissie, en natuurlijk aan de medewerkers van de gemeente, in het bijzonder de griffie. Zij allen hebben het mogelijk gemaakt dat wij kunnen spreken en stemmen over dit initiatiefvoorstel.

Voorzitter, tot slot. De democratie is nooit af. Sinds 1966 strijdt mijn partij – niet voor niets Democraten 66 – voor vernieuwing van de democratie en het politieke systeem. Niet vernieuwen om het vernieuwen, maar verbeteren waar het piept en kraakt. Juist omdat de democratie zo belangrijk maar ook zo kwetsbaar is, moeten we haar met zorg onderhouden.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Bakker, gefeliciteerd met uw maidenspeech!
(*Applaus.*)

Mevrouw **PAARDEKOOPE** (GroenLinks): Voorzitter! Mijn felicitaties aan de heer Bakker voor zijn prachtige speech en mijn complimenten aan de indieners van het initiatiefvoorstel, de heer Eggermont en mevrouw Scholten. Het is een heel werk geweest om de oorspronkelijke verordening aan te passen, zodat die relevanter wordt voor Utrecht en deze tijd.

De commissiebehandeling is alweer een tijdje geleden. De GroenLinks-fractie heeft daarin een aantal wijzigingen voorgesteld, zoals het schrappen van het raadplegend referendum in de verordening. We hebben gesproken over de uitzonderingsgronden, waarbij de kwetsbare groepen aan de orde kwamen. Het aantal stappen dat nodig is om een referendum aan te vragen is teruggebracht van drie naar twee. En de handtekeningen zijn nu ook digitaal in te zamelen, waar tegenover staat dat het aantal handtekeningen dat nodig is om een definitief verzoek in te dienen is gegaan van 8000 naar 10.000. Daar zijn we blij mee.

Nu het raadplegend referendum is gesneuveld, spreken we enkel nog over het raadgevend referendum. Voorzitter, ik zal eerlijk zijn. Ook daarover waren in onze fractie de meningen verdeeld. Referenda slaan ingewikkelde kwesties vaak plat in een al te simpele vraagstelling. Ze vormen als het ware het fast food van de democratie. Het raadgevend referendum functioneert in wezen als een noodrem. Een succesvol aangevraagd referendum maakt duidelijk dat er in de stad ontevredenheid bestaat over een raadsbesluit. Liever laten we het zo ver niet komen.

De GroenLinks-fractie vindt het belangrijk om beleidsvragen voor te leggen aan burgers op een manier die het onderwerp recht doet. We hebben deze collegeperiode de trend ingezet richting de deliberatieve democratie en participatie. Zo kwamen burgers bijvoorbeeld drie zaterdagen samen om te spreken over de toekomst van de stad met betrekking tot duurzame energie en kwamen ze met uitgebreide voorstellen. Dat voorzitter, vinden wij positieve ontwikkelingen.

Deze ontwikkelingen verdienen het om voortgezet te worden. Daarom dienen we samen met de fracties van D66 en SP een motie in, waarin we het college vragen te komen met een overzicht van de ervaringen met participatie-instrumenten en instrumenten met betrekking tot de deliberatieve democratie, hierin aan te geven hoe de nieuwe werkwijze en instrumenten verankerd en verbeterd kunnen worden en aan te geven hoe ook groepen burgers betrokken kunnen worden die normaal minder gemakkelijk meedoen aan dit soort processen. Onze motie luidt als volgt.

"Motie 23

Democratie verbreden en verbeteren

De gemeenteraad, bijeen op 1 juni 2017, ter bespreking van het initiatiefvoorstel "Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht 2017",
constaterende dat

- de stad van ons samen is en dat we deze ook samen blijven maken;
- deze collegeperiode met succes geïnvesteerd is in nieuwe manieren om bewoners te betrekken bij plan- en besluitvorming;
- er nog ruimte is voor verbetering om groepen Utrechters mee te laten praten die nu minder gebruik maken van bestaande (participatie-)instrumenten,

overwegende dat

- het raadgevend referendum in wezen functioneert als noodrem: een succesvol aangevraagd

- referendum geeft aan dat er in de stad duidelijke ontevredenheid bestaat over een raadsbesluit;
- het raadgevend referendum daarmee een sluitstuk vormt in een reeks instrumenten die de democratie ter beschikking staat;
 - het daarom belangrijk is nieuwe vormen van democratie te verankeren en blijvend te verbeteren;
 - de wens bestaat een totaaloverzicht te hebben van de (participatie-)instrumenten die zijn ingezet en te weten wat deze hebben opgeleverd, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie,
- verzoekt het college,
- een totaaloverzicht uit te werken in een notitie aan de raad en hierin aan te geven hoe de nieuwe werkwijzen en instrumenten met betrekking tot participatie en deliberatieve democratie verankerd en verbeterd kunnen worden;
 - in de notitie aan te geven hoe het betrekken van een zo divers mogelijke groep bewoners en organisaties bij de plan- en besluitvorming kan worden verankerd en verbeterd;
 - in het bijzonder aandacht te besteden welke resultaten het instrument stadsgesprek hebben opgeleverd, en hoe de stadsgesprekken in de toekomst vaker en nog beter kunnen worden ingezet;
 - hierover met de raad in gesprek te gaan en dit uiterlijk eind 2017 te doen, en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door de heren Bakker, Eggermont en mijzelf.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Mevrouw Paardekooper vraagt in de motie een notitie te maken met een heel aantal onderwerpen. Dat levert heel veel ambtelijke drukte op, is mijn vermoeden. Wat vindt mevrouw Paardekooper daarvan?

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik kan me voorstellen dat de motie een heel aantal frisse voorstellen oplevert. Er is in het ambtelijk apparaat heel veel ervaring opgedaan met dit soort instrumenten. Ik kan me voorstellen dat er veel ideeën zijn over hoe verder te gaan. Daar zijn we heel benieuwd naar.

De heer **POST** (PvdA): Een van de vragen die mevrouw Paardekooper stelt, is wat het college vindt van de stadsgesprekken. Ik ga ervan uit dat de GroenLinks-fractie inmiddels na drie jaar zelf een mening heeft. Wij wel. Zij vraagt: "wat vindt het college van de participatie?" We hebben vorig jaar bij de begroting een heel aantal voorbeelden gepresenteerd waar het mis is gegaan. We hebben als raadsleden toch zelf een opvatting hoe dingen anders kunnen? Mevrouw Paardekooper kan toch ook zelf organiseren dat mensen aan het woord komen? Waarom legt ze dit allemaal bij het college neer?

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Inderdaad, daarom vragen we in het laatste beslispunt om hierover met de raad in gesprek te gaan. Maar het is handig om dat te doen op basis van een goed uitgewerkt document waarin alle ervaringen staan weergegeven met de verschillende instrumenten, de goede en misschien minder goede, met het idee over hoe verder te gaan.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Mocht de nieuwe referendumverordening het straks gaan halen en dit voorstel van de fracties van GroenLinks en D66, zou het college dan ook de referenda mee willen nemen in de evaluatie van de participatie-instrumenten?

De **VOORZITTER**: Ik constateer dat dit een vraag is aan het college.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! Allereerst spreek ik mijn waardering uit voor het vele werk dat de collega's Eggermont en Scholten aan dit initiatiefvoorstel hebben besteed. Het blijft een fixe klus om zo'n initiatiefvoorstel uiteindelijk in de raad te krijgen. Dit voorstel is een verbetering van de vorige inbrengen. Goed dat er een hoge, maar realistische drempel is opgenomen voor het houden van een referendum en dat er constructief overleg is geweest met de referendumcommissie, zoals we hebben gevraagd.

Voorzitter! De CDA-fractie is geen fan van het referendum als middel. Het is duur en wat ons betreft, treffen referenda te vaak geen doel. In 2005 stemde twee derde van de stemmers bij het

referendum in Utrecht tegen uitbreiding van de koopzondagen. Tien jaar later werden ze er zonder nieuw referendum alsnog doorgeduwd.

Bij draagvlakmetingen over rood asfalt op de Leidseweg was 98% van de stemmers tegen. Toch bleek die stem niet doorslaggevend in de beslissing van het college.

Het opkomstpercentage van referenda is in het verleden vaak bedroevend gebleken. Bij het burgemeestersreferendum was de opkomst bijvoorbeeld 9%.

Er wordt in het voorstel gesteld dat waar mogelijk aangesloten zal moeten worden bij bestaande verkiezingen. Dat zal niet altijd mogelijk zijn.

Ondanks een lage opkomst, kan de uitslag van een referendum heel dwingend voelen. Als maar 15% opkomt, maar daarvan 90% tegen is, voelt dat toch niet alsof 86,5% van de bevolking het onderwerp of niet belangrijk genoeg vond om te gaan stemmen, of voor is. Er kan dus druk ontstaan om ondanks een lage opkomst toch op besluiten terug te komen. Overigens is dit bij 32% opkomst ook zo. Daarom staat de CDA-fractie achter de motie die de PvdA-fractie zal indienen om de geldigheid bij een bepaalde opkomst uit de verordening te halen. Een niet bindend referendum is altijd geldig. Het is alleen aan de raad om te beslissen hoe ermee om te gaan.

En dat is het volgende pijnpunt bij referenda. Het middel heeft een lading alsof je als stemmer ergens over mag beslissen, terwijl dat met deze vorm echt niet het geval is. Een correctief raadgevend referendum is een enorme operatie voor het afgeven van een signaal. Er kan beter geïnvesteerd worden in het beter managen van de inspraakmogelijkheden voorafgaand aan een beslissing. Daarom zullen wij instemmen met het amendement dat de VVD-fractie zal indienen. Want voorzitter, onze conclusie is dat de CDA-fractie eigenlijk alleen enthousiast is over beslispunt 2, het intrekken van de referendumverordening van 2011.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Ik begin graag met dank aan mevrouw Scholten en de heer Eggermont voor het ploeteren door de oude verordening en het maken van een nieuwe. We weten dat er veel tijd en energie in verschillende vergaderingen overheen zijn gegaan, dus dank daarvoor. Ook mijn complimenten aan de heer Bakker voor zijn maidenspeech. Een mooi D66-onderwerp om mee te beginnen.

Voorzitter, als ik Wikipedia mag citeren: "Een volksvertegenwoordiger is iemand die door middel van verkiezingen is gekozen om de bevolking van een land of van een stad of van een ander gebied te vertegenwoordigen in een overheidsorgaan." Die belangrijke en eervolle verantwoordelijkheid geldt altijd, ook bij het maken van lastige keuzes en ook als Utrechters verdeeld zijn. Referenda klinken wel leuk, maar ze halen deze verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de raad niet weg, zoals door eerdere sprekers is gemeld. De uitkomst van een referendum wil niet zeggen dat die uiteindelijk hetzelfde zal zijn als besluit van de gemeenteraad.

Voorzitter, zoals ook door andere fracties is gezegd, is de VVD-fractie ervoor om Utrechters de mogelijkheid te bieden hun stem te laten horen. Dat kan op allerlei verschillende manieren: georganiseerd, ongestructureerd, bestaande manieren, misschien wel nieuwe manieren. Er zijn allerlei vormen voor te bedenken. Maar een referendum kan wat ons betreft hiervan gaan deel uitmaken. Het is een instrument dat niet werkt en niet efficiënt is. Het verleden heeft bewezen dat een referendum niet werkt. Niet alleen niet in Utrecht, zoals blijkt uit de voorbeelden die net zijn genoemd, maar ook in andere gemeenten, zoals Arnhem, heeft het houden van een referendum laten zien dat het geen efficiënt en werkend middel is.

Voorzitter, de VVD-fractie is ervan overtuigd dat er andere, slimmere en bestaande manieren zijn om de mening van Utrechters te peilen. Daarom zijn wij tegen deze nieuwe verordening.

Een tegenstem tegen dit voorstel betekent dat we de oude verordening in stand zouden houden. Dat betekent dat we alsnog voor een referendum hebben gestemd. Dat willen we niet. Daarom hebben we samen met de fracties van Stadsbelang Utrecht en CDA een amendement opgesteld, om de beslispunten 1 en 2 van het initiatiefvoorstel te schrappen. Dit zal betekenen dat de oude verordening niet meer geldt en de nieuwe niet ingaat.

"Amendement 7

Adieu, tot ziens, auf wiedersehen, goodbye!

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op 1 juni 2017 ter bespreking van het initiatiefvoorstel Verordening Raadgevend Referendum Utrecht, constaterende dat

- de uitslag van het referendum volgens het voorstel niet bindend is en de gemeenteraad alsnog anders kan besluiten dan de wens van de Utrechters lijkt te zijn,

overwegende dat

- de uitslagen van referenda vaak niets zeggen (zoals bij een opkomst van 30% met 20% tegenstemmers);
 - er bij referenda vaak sprake is van 'linking', waarbij onderwerpen in het stemgedrag meespelen die niets met het referendum te maken hebben;
 - gemeenteraadsleden volksvertegenwoordigers zijn en daarmee zouden moeten weten wat er in Utrecht speelt;
 - er voor de Utrechtse inwoner, ondernemer of instelling diverse andere mogelijkheden zijn om aan volksvertegenwoordigers kenbaar te maken wat wel of niet goed werkt;
 - referenda in het verleden in onze gemeente geen groot succes zijn geweest;
 - referenda in andere gemeenten zoals in Arnhem ook geen groot succes zijn;
 - het peilen van de mening van Utrechters ook op andere manieren, zoals via een online tool of stemming gerealiseerd kan worden;
 - raadgevende referenda daarom voornamelijk onnodig geld lijken te gaan kosten,
- besluit,
- beslispunten 1 en 3 van het initiatiefvoorstel 'Verordening Raadgevend Referendum 2017' te schrappen."

Het amendement is ondertekend door mevrouw Metaal-Froon, de heer Bos en mijzelf.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! We hebben ruim een jaar gepraat over deze verordening. Waarom komt mevrouw Rajkowski op het laatste moment met een dergelijk verstrekkend amendement?

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Dank voor deze vraag. Vanaf het begin van de discussie over referenda is een aantal wijzigingen doorgevoerd. In eerste instantie ging het om een raadgevend en raadplegend referendum, daarna werd een van de twee weggehaald. Het voorstel is dus tot het laatste moment aangepast. Daarom geven wij op de allerlaatste versie deze reactie.

Ik denk dat het niet nieuw is dat de VVD-fractie tegen referenda is. Het lastige in de tekst van het voorstel is, dat als je tegen referenda bent, je niet voor of tegen kunt stemmen, want dan geldt altijd een van de twee verordeningen, de oude of de nieuwe. Daarom hebben we uiteindelijk, met de definitieve tekst van het initiatiefvoorstel, ervoor gekozen om dit amendement op te stellen. We zijn tegen referenda en op een andere manier kunnen we dat niet laten merken.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Er is natuurlijk uitgebreid gepraat en de verordening is steeds aangepast. Het raadplegend referendum is eruit gegaan. De laatste versie is nog behoorlijk aangepast. Wat heeft er precies voor gezorgd dat de VVD-fractie uiteindelijk toch niet akkoord kan gaan?

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Het feit dat de tweede vorm van referenda er nog in staat. Heel simpel eigenlijk. Ik kan het niet makkelijker maken

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter! Ik las onlangs: "Een echte democratie is van de burgers. In belangrijke kwesties behoren zij het laatste woord te krijgen." Dit is geschreven door Patrick van Schie, historicus, maar ook directeur van de Teldersstichting. Hij vergaloppeert zich daarin lelijk met zijn retoriek inzake het referendum. Eigenlijk doet mevrouw Rajkowski precies dat waar hij tegen pleit, nota bene de directeur van haar wetenschappelijk instituut. Ik ben benieuwd waarom ze zo bang is voor de noodrem en stem van de bewoners van Utrecht.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Bedankt voor deze onderbouwde vraag. Bij ons is er geen angst en dat wil ik ook niet uitstralen. Het gaat ons erom dat een referendum niet hét middel is. De Utrechters kunnen hun stem al op verschillende manieren laten horen, zoals een keer in de vier jaar stemmen, volgens mij de mooiste manier waarop bewoners kunnen aangeven of ze het ergens wel of niet mee eens zijn. Daar zie je dat er een hoge opkomst is. Verder zijn er allerlei manieren waarop ze hun stem kunnen laten horen: ons bellen, mailen of langskomen op inspraakavonden. Volgens mij kent de heer Bakker al deze vormen. Om eerlijk te zijn, het houden van een referendum betekent niet dat de raad de uitkomst ervan overneemt als blijkt dat bewoners ergens voor of tegen zijn, ook de D66-fractie niet. Er is zojuist een aantal voorbeelden genoemd.

De heer **BAKKER** (D66): Toch hoor ik mevrouw Rajkowski nog steeds niet zeggen waarom zij de bewoners van Utrecht, voor wie we een forse drempel van 10.000 handtekeningen hebben opgeworpen, het recht ontnemt op een referendum, wat meer is dan alleen een raadslid even opbellen.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Voor de VVD-fractie is het laten horen van je stem niet altijd gelijk aan een referendum. Zoals ik heb gezegd, er zijn allerlei verschillende vormen van participatie, van je stem laten horen. Het college heeft daarmee in Utrecht de afgelopen drie jaar geëxperimenteerd, met stadsgesprekken, wijkgesprekken, buurtgesprekken en allerlei vormen van participatie volgens de participatieladder. Volgens mij zijn er heel veel manieren waarop Utrechters hun stem kunnen laten horen. Ik zou graag willen dat de raad gaat kijken welke manieren wel en welke niet werken. Volgens mij heeft het referendum in het verleden bewezen niet te werken. Daarom zeggen wij: laten we die vorm niet toepassen. Maar voor andere vormen staan we altijd open.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik kom terug op het antwoord van mevrouw Rajkowski op de vraag waarom ze er niet eerder mee gekomen is. Als ze vanaf het begin negatief staat tegenover referenda, had ze dan niet beter zelf een initiatiefvoorstel kunnen indienen, waarmee ze dat meteen duidelijk had gemaakt? Nu zijn mensen behoorlijk hard aan het werk geweest en dat had zij kunnen voorkomen.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Ik vind het natuurlijk voor de mensen die er veel tijd en energie in hebben gestopt heel vervelend dat er fracties zijn die ertegen zijn. Helaas is dat hoe het werkt. Iemand heeft veel tijd en energie gestopt in een voorstel, maar misschien haalt het voorstel het niet, of wel. Het is belangrijk dat wij tegen referenda zijn en dit altijd zo zal blijven. Mijn waardering voor de inzet van alle partijen, zoals ik eerder heb gezegd, blijft zeker staan. Maar dit betekent niet dat de VVD-fractie ergens voor gaat stemmen, terwijl ze erop tegen is, want dat werkt niet.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Zijn er nog meer instrumenten in de democratiebox van de gemeente die mevrouw Rajkowski binnenkort gaat executeren?

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Ik ben nieuwsgierig waar ik de ChristenUnie-fractie aan mijn zijde kan vinden bij het executeren van bepaalde participatiemiddelen. Dat zijn er vast een paar.

Voorzitter! Het is belangrijk dat we alle participatie- en inspraakmiddelen die we hebben eens in de zoveel tijd tegen het licht houden. In het verleden heeft de gemeenteraad daartoe een aantal moties en amendementen ingediend. Vanavond ligt er ook een. Laten we de evaluatie tegen het licht houden en kijken wat wel en niet werkt. We kunnen Utrechters overladen met buurtgesprekken en post-it-avonden, en van alles voor inwoners doen. We moeten echter vooral kijken wat werkt en efficiënt is.

Voorzitter! Volgens mij is het standpunt van de VVD-fractie duidelijk dat wij niet voor de oude en niet voor de nieuwe verordening zijn. Mocht de nieuwe verordening het halen, dan willen we de mensen die tegen referenda zijn toch een stem geven. Stel we krijgen een referendumverordening. Laten we het Oekraïne-referendum er even bij pakken. Als iemand tegen referenda is, maar er ligt een vraag, moet hij voor of tegen stemmen, ook als hij tegen de vraagstelling is. Wat doe je dan als inwoner: stem je voor, stem je tegen, kom je niet? Daarom willen we de tegenstemmers een stem geven door op het stembiljet een derde mogelijkheid toe te voegen, de mogelijkheid om aan te geven dat je tegen referenda bent, een soort proteststem. Dan kunnen volksvertegenwoordigers die stemmen meenemen in hun analyse van de opkomst en de uitslag van de referendumvraag. Daarover dienen we het volgende amendement in: Geef ook mensen die tegen referenda zijn een stem. Ik heb er een visueel voorbeeld bij gemaakt. Het gaat ons erom dat mensen kunnen melden dat ze tegen referenda zijn. Ik gebruik graag de expertise van de referendumcommissie om in te vullen hoe dat er precies moet uitzien. Wij doen hiervoor een eerste aanzet.

"Amendement 8

Geef ook mensen die tegen referenda zijn een stem

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op 1 juni 2017 ter bespreking van het initiatiefvoorstel Verordening Raadgevend Referendum Utrecht constaterende

- dat veel Utrechters geen voorstander zijn van referenda, overwegende
- dat als een minderheid voldoende ondersteuningsverklaringen heeft verzameld voor een

- raadgevend referendum en conform de verordening een raadgevend referendum plaats zal vinden;
- daarmee de inwoners van Utrecht die tegen een referendum over dit onderwerp zijn toch gedwongen worden een uitspraak te doen aan de gemeenteraad over het reeds genomen en democratisch gelegitimeerde raadsbesluit;
 - het voor de gemeenteraad na de stemming onduidelijk is hoeveel Utrechters niet zijn opgekomen omdat ze vinden dat het referendum geen geschikt instrument is voor dit raadsbesluit,
- besluit,
- een beslispunt toe te voegen vóór beslispunt 1
 1. Hoofdstuk 6, artikel 13.1 van de VERORDENING RAADGEVEND REFERENDUM gemeente Utrecht te wijzigen zodat het komt te luiden:
 - 13.1 Op het bij de stemming te bezigen stembiljet wordt de vraag vermeld of de kiezer voor of tegen de aan het raadgevend onderworpen raadsbesluit is, met dien verstande dat de referendumcommissie vaststelt hoe het raadsbesluit wordt aangeduid. Daarnaast wordt op het stembiljet de vraag vermeld: "Of bent u tegen een referendum over dit onderwerp". Op de achterzijde wordt de handtekening van de voorzitter van het centraal stembureau gedrukt.
- Bij de TOELICHTING bij Verordening Raadgevend Referendumverordening artikel 13 te wijzigen zodat het komt te luiden:
- Artikel 13 Vraagstelling
- De vraagstelling bij het raadgevend referendum wordt, net als in de Wet Raadgevend Referendum, vastgesteld door de referendumcommissie als onafhankelijke instantie. Aangezien een raadgevend referendum over een raadsvoorstel gaat staan de antwoorden vast: voor of tegen.
- Daarnaast krijgt de kiezer de mogelijkheid om de vraag "Of bent u tegen (anti) een raadplegend referendum over dit onderwerp" met "Anti" te beantwoorden. De gemeenteraad kan het aantal kiezers dat kiest voor "Anti" betrekken bij de besluitvorming en politieke duiding naar aanleiding van het raadgevend referendum.
- de overige beslispunt om te nummeren."

Het amendement is ondertekend door de heer Bos en mijzelf.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik heb er toch een vraag over. Als amendement 7 van de VVD-fractie wordt aangenomen en deze ook, hoe gaat dat dan?

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Een zeer goede vraag. Als het eerste amendement, nummer 7, wordt aangenomen, zullen we het tweede, nummer 8, intrekken.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Er staat in het voorbeeld bij het amendement dat men voor of tegen kan stemmen, of anti kan zijn. Als je anti-referenda bent, mag je dan niet je mening over de vraag geven?

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Ik zou gaan voor het laatste, maar als de referendumcommissie zegt dat het toch handig is om allebei te doen, zullen we daar als raad naar kijken. Ons belangrijkste doel is dat mensen die tegen referenda zijn ook een stem krijgen, in plaats van dat ze in het dilemma zitten of ze wel of niet moeten opdagen en voor of tegen moeten stemmen. De uitwerking laat ik graag aan de vakmensen. Maar mocht de fractie van Student & Starter daar nog andere ideeën over hebben, dan nemen we die graag mee; dat is geen probleem.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Als ik het goed begrijp, moet je toch opdraven als je tegen referenda bent om op het stembiljet aan te stippen dat je tegen referenda bent. Ik ken minder omslachtige manieren om aan te geven dat je tegen referenda bent.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Je zult ook moeten opdraven als je überhaupt ergens tegen bent en er een referendum over dat onderwerp komt. Als ik in lijn met de GroenLinks-fractie denk, die zo te horen graag referenda heeft in Utrecht, zou dat een logische lijn moeten zijn.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik vraag me af of mevrouw Rajkowski nog een vierde optie kan toevoegen, namelijk of je het al dan niet eens bent met de vraagstelling van het referendum. Dan ontstaat er een mooi pakketje met groepen mensen bestaande uit een groep met mensen die het er niet mee eens zijn – namelijk de mensen die niet hebben gestemd – een groep met mensen die niet zijn komen opdagen, een groep met mensen die anti-referendum zijn en een groep met mensen die tegen de vraagstelling zijn. Vervolgens kan mevrouw Rajkowski er chocola van maken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Misschien kunnen we een digitale mogelijkheid invoeren voor mensen die geen zin hebben om naar het stembokje te komen, zodat ze gewoon van huis uit kunnen stemmen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Waarmee duidelijk wordt dat het voorstel van de VVD-fractie niet echt bijdraagt aan haar traditie van het streven naar minder regels.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Kan ik hieruit opmaken dat de SP-fractie ook streeft naar minder regels en ook tegen het voorstel zal stemmen, maar voor ons amendement? Of gelden die minder regels alleen voor ons?

De heer **SCHIPPER** (SP): Het zit er niet in dat we tegen het voorstel van onze fractiegenoot, de heer Eggermont, zullen stemmen.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Het voorstel om digitaal te stemmen werd grappig gebracht, maar waarom zouden we dat niet uitzoeken? De ChristenUnie-fractie kan tien opties meegeven. Laat de referendumcommissie er een verstandig ei over leggen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ook namens mijn fractie hartelijk dank aan de heer Eggermont en mevrouw Scholten – de laatste is hier vandaag helaas niet aanwezig – voor het opstellen van het initiatiefvoorstel.

Voorzitter, we werken in een vertegenwoordigende democratie. Volgens onze fractie gaat dat heel behoorlijk. Tegen ieder systeem valt iets in te brengen, maar het Nederlandse systeem is een van de betere die er te bedenken zijn, zeg ik in alle bescheidenheid als deelnemer aan dat systeem. Daarmee is een systeem nooit perfect, zoals ik al zei. Voor ons is vooral belangrijk dat democratie niet beperkt blijft tot één keer in de vier jaar stemmen. En dan gaat nog niet eens iedereen stemmen. Ik ben het zeer eens met de zorgen die de heer Bakker – mijn felicitaties voor zijn maidenspeech – uitsprak over de zeer lage opkomst in sommige stembureaus. Dit is zeer zorgelijk, want dat betekent dat mensen afhaken en niet meer meedoen met onze democratie.

Maar volgens onze fractie zijn er veel meer middelen om mensen te betrekken bij wat we doen en te vragen wat ze vinden. We doen dat allemaal door mensen uit te nodigen, op bezoek te gaan, de stad in te gaan, het houden van de raadsinformatiebijeenkomsten, eigenlijk alle bijeenkomsten die we houden. Het college heeft daarin natuurlijk een rol. In een interruptie heb ik al gezegd dat we er vorig jaar kritisch over zijn geweest, maar dat debat voeren dan ook met elkaar: was het wel een goed participatietraject? Is er wel eerlijk geschetst waar de bewoners wel of niet over gaan? Dat gesprek moeten we blijven voeren. Dat is volgens mij zeer waardevol.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik was zojuist verwonderd over de inbreng van de D66-fractie over het raadgevend referendum. Maar ik stel de vraag ook aan de heer Post van de PvdA-fractie. Denkt hij dat mensen die bij een raadgevend referendum hun stem niet uitbrengen, bij de verkiezingen wel hun stem zullen uitbrengen?

De heer **POST** (PvdA): Dat weet ik niet en dat valt zeer te bezien. Bij de referenda die we tot nu toe hebben gehouden, was de opkomst vaak laag. Maar dat hangt ook van het onderwerp af. Ik vind een van de weinige voorbeelden van een geslaagd referendum het referendum over de koopzondag. Dat onderwerp leefde echt in de stad en trok mensen die normaal niet zouden gaan stemmen. Maar dat heb ik niet onderzocht. Over het algemeen vinden wij dat het referendum zeker moet blijven bestaan, maar daar kom ik straks op terug.

We vinden het referendum niet het belangrijkste middel en zeker geen tovermiddel. De vormen die ik zojuist heb genoemd zijn waardevoller, en zijn makkelijker en flexibeler in te zetten dan een referendum, dat een heel aantal bezwaren kent.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Bezieet de PvdA-fractie vanuit dat perspectief raadgevende referenda als noodrem van de burger, zoals de D66-fractie dat doet?

De heer **POST** (PvdA): "Noodrem" vind ik een te zware term. Het referendum zou pas een noodrem zijn als het correctief is. Maar dat wetsvoorstel heeft het Staatsblad na al die jaren nog steeds niet bereikt. De tekenen zijn op dit moment ook niet heel gunstig dat dit in tweede lezing alsnog gaat gebeuren. Het raadgevend referendum is geen noodrem, want het laatste woord blijft in dat geval bij de gemeenteraad.

We hebben het referendum in het verleden altijd gesteund. Met sommige voorbeelden van raadplegende referenda in de laatste jaren waren we niet heel gelukkig. Wij vinden het voorstel wat er nu ligt een verbetering ten opzichte van de huidige situatie en de huidige verordening. De verordening is ook wat eenvoudiger geworden, het aantal stappen is teruggebracht. De verordening kent voldoende drempels. We vinden dat laatste belangrijk, want er moet echt iets substantieels aan de hand zijn, willen we een referendum organiseren. Het kost namelijk nogal wat geld, tijd en inzet. Daarom vinden we dat het instrument niet te lichtvaardig mag worden ingezet. Dus we kunnen het voorstel steunen, met één wijziging.

Samen met de CDA-fractie stellen we voor om de opkomstdrempel van 30%, die nu nog in het voorstel zit, uit het voorstel te halen. Waarom? De referendumcommissie spreekt er in haar brief ware woorden over. Bij het laatste Oekraïne-referendum hebben we mooi kunnen zien wat het effect daarvan is. Een groot aantal voorstanders bleef namelijk thuis in de verwachting en hoop dat de kiesdrempel niet zou worden gehaald. Die werd net wel gehaald. Dit betekende een vertekening in de uitslag. En het belangrijkste is dat wij hier nog steeds spreken over een raadgevend referendum, waarbij de volksvertegenwoordiging het laatste woord heeft. Het is dan aan de volksvertegenwoordiging om alle elementen in de uitslag te wegen, waaronder de opkomst. Een opkomst van 9% zal wellicht anders worden gewogen dan een opkomst van 40%, maar misschien ook niet. Er zijn voorbeelden, ook in onze stad, waar het opkomstpercentage niet werd gehaald en we toch de uitslag overnamen. Er zijn wellicht ook voorbeelden van het omgekeerde; ik zie de heer Eggermont al glimlachen. Wij vinden dat de opkomstdrempel niet zoveel toevoegt en voor een vertekening kan zorgen. En daarom dienen wij daarover een amendement in.

"Amendement 9

Schrappen opkomstdrempel

De gemeenteraad van Utrecht, in vergadering bijeen op donderdag 1 juni 2017, ter bespreking van het initiatiefvoorstel Vaststellen van de Verordening Raadgevend Referendum Utrecht, constaterende dat

- het voorstel voorziet in een opkomstdrempel van dertig procent van het totale aantal kiesgerechtigden,
- overwegende dat
- de ervaringen met referenda laten zien dat ook als de opkomstdrempel niet wordt gehaald en het betreffende referendum dus niet geldig is, de betreffende volksvertegenwoordiging zich rekenschap geeft van de uitslag;
 - bij het Oekraïne-referendum in 2016 potentiële ja-stemmers zijn thuis gebleven in de hoop dat op die manier de opkomstdrempel niet zou worden gehaald;
 - zoals de referendumcommissie in haar brief van 11 april 2017 schrijft, uit de evaluatie van het Oekraïne-referendum bleek dat de opkomstdrempel bij sommigen ten onrechte de indruk gaf dat sprake was van een bindend referendum;
 - dat bij een raadgevend referendum uiteindelijk de raad het laatste woord heeft en de raad hierbij desgewenst ook het opkomstpercentage in ogenschouw kan nemen,
- van oordeel dat
- een opkomstdrempel geen meerwaarde heeft en daarnaast ongewenst is,
- besluit,
- de verordening Raadgevend Referendum (2017) vast te stellen waarbij het artikel 2 lid 2 komt te vervallen."

Het amendement is ondertekend door mevrouw Metaal-Froon en mijzelf.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Denkt de heer Post dat een opkomstdrempel ergens ook stimulerend kan werken? Want die 30% moest bij het Oekraïne-referendum wel worden gehaald. De

initiatiefnemers moesten hard rennen om die drempel te halen. Het opkomstpercentage had lager kunnen uitvallen als die drempel er niet was geweest. Haalt de heer Post niet ergens een pervers effect binnenboord door de opkomstdrempel te schrappen, door hiermee de prikkel weg te halen om meer mensen naar de stembus te krijgen bij een referendum?

De heer **POST** (PvdA): Dat denk ik niet. Ik begrijp wat de heer Van Ooijen zegt. Wij beoordelen dat iets anders. Mijn fractie denkt dat de belangrijkste prikkel aan de voorkant zit, dus bij de drempel om het aantal handtekeningen te halen. Dat vinden we een heel verstandige drempel, want het onderwerp moet breed leven, wil je er een referendum over houden. Wij vinden dat als eenmaal is besloten dat er een referendum komt, we de uitslag de uitslag moeten laten en het vervolgens aan de volksvertegenwoordiging moeten overlaten hoe ze de uitslag beoordeelt. We kunnen natuurlijk de opkomst meewegen, maar ook nog heel veel andere zaken meenemen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Welkom aan de heer Bakker en dank aan de fracties van SP en D66 voor het voorbereiden van de referendumverordening.

De fractie van Student & Starter is voorstander van het initiatief van de fracties van SP en D66 en heeft daarvoor meerdere redenen. In een representatieve democratie als de onze is het belangrijk dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen om hun achterban en de stad te raadplegen. Dat kan op veel manieren en daarvoor hoeven geen raadplegende referenda ingezet te worden. Partijen beschikken immers over voldoende middelen om hun achterban te bereiken. Wij zijn dan ook blij met het voorstel om het raadplegende referendum te schrappen.

Ondanks dat de politiek haar verantwoordelijkheid pakt, kan het wel eens mis gaan. Dan neemt de raad een besluit dat niet of nauwelijks wordt gesteund door de inwoners van de stad. Op zulke momenten is het belangrijk dat er een mogelijkheid is voor de stad om zich uit te spreken. En dat is precies wat deze nieuwe referendumverordening biedt: een noodrem om een besluit van de raad terug te draaien. Ook al is de uitslag niet bindend, het referendum geeft een duidelijk signaal af. De verordening is simpel en doeltreffend en daarom is de fractie van Student & Starter voorstander van het voorstel.

Over het amendement ingediend door de fracties van VVD, CDA en Stadsbelang over het schrappen van de beslispunten 1 en 3 het volgende. Hoewel we ons kunnen vinden in een deel van de overwegingen, namelijk dat de politiek absoluut haar eigen verantwoordelijkheid moet pakken om te weten wat er speelt in de stad, zullen we tegenstemmen. Zoals gezegd, het is belangrijk dat er een soort noodrem beschikbaar blijft voor de bewoners en dat is precies wat deze verordening biedt.

De heer **VAN ZANEN** (burgemeester): Voorzitter! Er zijn mij geen vragen gesteld. Het college kan met het voorstel instemmen. Er is wel een reactie op de motie. Die zal de heer Diepeveen geven.

De heer **DIEPEVEEN** (wethouder): Voorzitter! In de motie die door mevrouw Paardekooper en de heren Bakker en Eggermont is ingediend, motie 23, wordt er blijk van gegeven dat de raad aan het eind van deze raadsperiode met het college in gesprek wil over de opbrengst van de afgelopen jaren waar het gaat om participatie-instrumenten en de instrumenten van de deliberatieve democratie. De motie vraagt het college om dat gesprek mede mogelijk te maken door een totaaloverzicht in de vorm van een notitie aan te bieden, waarin als het ware het net wordt opgehaald en gekeken wordt wat het ons heeft opgeleverd. De motie vraagt ook aan het college om te kijken naar mogelijkheden van verankering. In de richting van de nieuwe raadsperiode lijkt het college dat een nuttige exercitie voor verankering en verbetering. Om een lang verhaal kort te maken: het college zal de motie graag uitvoeren, als ze wordt aangenomen.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Het lijkt een interessante suggestie, maar het college keurt in dat geval zijn eigen vlees. Want een van de instrumenten die nieuw is in deze collegeperiode, is het stadsgesprek. Ik kan me niet voorstellen dat het college nu ineens gaat vaststellen dat de stadsgesprekken niet effectief en niet functioneel zijn geweest. Is het niet veel verstandiger om dit door een extern bureau te laten uitzoeken, in plaats van dat het college deze opdracht aanneemt?

De heer **DIEPEVEEN** (wethouder): Wij kijken en volgen de stadsgesprekken voortdurend en intensief om op dat instrument in te zoomen. Ook in het dictum van de motie nemen de stadsgesprekken een belangrijke plek in. Er is veel te leren. We hebben tussentijds al een aantal notities naar de raad gestuurd. Maar wij voldoen graag aan het verzoek van de raad om een goed gesprek aan het eind van deze raadsperiode over deze en andere instrumenten mogelijk te maken met een onderbouwde notitie.

Daarvoor is volgens mij geen externe expertise nodig.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Wat denkt de wethouder van een stadsgesprek over alle stadsgesprekken die er zijn geweest?

De heer **DIEPEVEEN** (wethouder): Misschien wil de heer Van Ooijen zelf dat initiatief nemen. Wie weet is dat een idee. De raad dient een motie in en de raad zal zich daarover uitspreken. Het college werkt er graag aan mee.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! De opmerking was bedoeld om de nadruk te leggen op het feit dat zo'n notitie heel kwalitatief is en weinig hard en onderbouwd, dus weinig kwantitatief. Ik vraag me bij deze motie het volgende af. Een stadsgesprek is natuurlijk best een leuk en goed instrument, maar met een analyse kun je alle kanten op. Het lijkt erop uit te draaien dat de wethouder de opdracht krijgt om de motie uit te voeren. Is het mogelijk om dan ook kwantitatief het een en ander in beeld te brengen? Is het inderdaad gelukt om mensen die niet zijn gaan stemmen wel te betrekken bij stadsgesprekken en in welke mate? Natuurlijk kun je er kwalitatief iets over zeggen, maar kun je dit ook onderbouwen met cijfers en meer kwantitatieve gegevens? Want dan wordt het pas echt interessant om te kijken wat de gemeente bereikt heeft. Die oproep leg ik graag neer.

De heer **DIEPEVEEN** (wethouder): Ik volg de heer Van Ooijen niet helemaal. Kwantitatieve gegevens hebben we al over deelname en achtergrond van mensen. We kunnen daarover echt wel iets zeggen. Maar tegelijkertijd, als het over stadsgesprekken gaat, is het kwalitatieve gesprek belangrijk. Waarom? Omdat we de afgelopen jaren, ik meen tussen de 20 en 25 stadsgesprekken hebben gevoerd die nogal onderscheidend zijn geweest van opzet, intensiteit en duur. Allerlei verschillende vormen zijn beproefd. Juist dat biedt volgens het college een zeer goed fundament om een kwalitatief gesprek te voeren over deze vormen van deliberatieve democratie.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik volg het college niet helemaal vanuit de perceptie dat je niet kunt meten wat het resultaat zou zijn van beleidsvorming zonder de stadsgesprekken en met de stadsgesprekken. Kan de wethouder daar iets over zeggen?

De heer **DIEPEVEEN** (wethouder): De heer Bos probeert me nu allerlei kanten op te duwen die de indieners van motie 23 niet ingaan. Als dat wel zo is, hoor ik dat graag. Ik lees dat niet in de motie. Overigens constateer ik dat de heer Bos kennelijk graag meedenkt over de verdere vormgeving. Volgens mij kan de notitie die wij van plan zijn voor de raad te gaan maken als deze motie wordt aangenomen, daar heel goed voor dienen.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Het bespreken van een nieuwe verordening, in dit geval het raadgevend referendum, biedt in deze raad iedereen enorm veel kans om in brede zin te spreken over allerlei mogelijke kansen en hoe onze democratie werkt enzovoorts. Dat is dan ook door de verschillende fracties gedaan. Dit is een zeer brede discussie over democratie geworden. Ik zal er een aantal dingen over zeggen, maar zal me daarnaast zoveel mogelijk tot de verordening beperken.

Er is een aantal dingen gezegd, bijvoorbeeld over het verder uitwerken van de deliberatieve democratie, zoals die wordt genoemd. Mijn naam staat onder de motie, dus ik vind het goed dat er wordt uitgezocht wat die heeft opgeleverd. We moeten ons wel realiseren dat de deliberatieve democratie nog in de kinderschoenen staat, en dat het zeer belangrijk is dat uit alle lagen van de bevolking mensen erbij worden betrokken. Dit is door de heer Bakker al gezegd en staat ook in de motie. Anders heeft deliberatieve democratie misschien een versterkend effect op wat we al bij de verkiezingen zien. Wellicht kan bij de bespreking aan de orde komen in hoeverre welke middelen kunnen worden geëxecuteerd, zeg ik tegen de heer Van Ooijen.

Er zijn wat misverstanden over het voorstel, dat wil zeggen, er zijn misverstanden over wat er in deze stad al is gebeurd. Ik heb verschillende fracties horen zeggen dat is gebleken dat het referendum niet werkt omdat... Maar we hebben juist in deze stad nog nooit een raadgevend referendum gehouden. Juist om die reden hebben we het initiatief hebben genomen om de referendumverordening te wijzigen. We hebben tot nu toe alleen maar raadplegende referenda gehad. Dus alles wat er is gezegd over wat niet werkte, gaat niet over het raadsvoorstel.

Belangrijk bij de deliberatieve democratie – en dat is anders bij stemmingen en referenda – is dat het uiteindelijk ook om vertrouwen gaat. Dat moeten we goed begrijpen. Het lastige bij de instrumenten

van de deliberatieve democratie is dat uiteindelijk de Staat de touwtjes in handen heeft en niet de burgers zelf. Dat is het verschil tussen het stemmen voor een vertegenwoordigend orgaan en het stemmen voor een referendum.

Ik loop de verschillende amendementen na. Het eerste amendement, nummer 7, is het meest simpele en stelt voor het voorstel kapot te amenderen. Dat begrijp ik vanuit het standpunt van de VVD-fractie en de CDA-fractie. Ik raad dit amendement af. Dit is niet ons voorstel. Bij de overwegingen staat dat er bij referenda vaak sprake is van linking. Volgens mij speelt dit puur in de gedachten van de indieners en is er geen bewijs dat er werkelijk vaak sprake is van linking. Anders zou ik dat bewijs graag willen zien. Ik ontraad dus dit amendement.

Ik heb een probleem met amendement 8. Daarom liep ik tijdens de inbreng van de heer Post naar achteren om juridische ondersteuning te vragen. Zoals het amendement is geformuleerd, kan het niet worden uitgevoerd. Er staat namelijk dat daarnaast de kiezer de mogelijkheid krijgt om... Als dit op die manier in de verordening staat, kunnen mensen voor en tegen stemmen en krijgen ze daarnaast de mogelijkheid om... Daarmee is hun stem ongeldig.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! Als het woordje "daarnaast" wordt geschrapt, krijgen we dan de steun van de SP-fractie voor het amendement?

De heer **EGGERMONT** (SP): Als het woordje "daarnaast" wordt geschrapt, krijg je een onleesbare zin. Dus nee.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Volgens mij begrijpt de heer Eggermont wel wat mijn vraag is.

De heer **EGGERMONT** (SP): Er wordt hier een verordening vastgesteld. Voor een verordening moeten teksten worden ingediend die kloppen. We kunnen er niets mee als er teksten worden ingediend die niet kloppen. Je moet dus een amendement indienen met een tekst die klopt en uitvoerbaar is. Als mevrouw Rajkowski dat doet, kan ik haar nu al verklappen dat ik daartegen ben. Ik vind het heel sterk een D66-achtig voorstel. Waarom doen we niet "nee, tenzij" en "ja, mits" er ook nog bij? Mevrouw Scholten en ik hebben destijds zo veel mogelijk geprobeerd aan te sluiten bij het wetsvoorstel. Ik vind dat mevrouw Rajkowski met een zeer creatieve oplossing is gekomen, maar die lijkt ons niet handig. Het zal volgens ons te veel onduidelijkheid brengen bij de stemgerechtigden in de stad als we al dit soort zaken bijnemen. Om die reden ben ik er ook inhoudelijk op tegen, naast dat het juridisch niet kan zoals het nu staat geformuleerd. Ik ontraad amendement 8.

Ik kom bij amendement 9, ingediend door de PvdA-fractie. Ik begrijp dit amendement heel goed en er is een discussie over gevoerd. Je kunt natuurlijk zeggen dat het destijds zeer domme mensen waren die überhaupt met een campagne begonnen om niet te gaan stemmen. Maar laten we niet nu die discussie voeren. Wat ons betreft – hiermee kom ik terug op wat ik zojuist tegen mevrouw Rajkowski heb gezegd – sluiten we op dit moment zo dicht mogelijk aan bij de Wet over het raadgevend referendum. Er zijn wellicht verschillende redenen die al dan niet nuttig zijn voor een opkomstpercentage. Het lijkt ons nuttig om die discussie landelijk goed te voeren en daarbij aan te sluiten, en niet tegelijkertijd verschillende manieren te gebruiken voor landelijke en plaatselijke referenda.

Ik nodig de PvdA-fractie uit om, zodra men landelijk de conclusie heeft getrokken om het opkomstpercentage uit de wet te schrappen, hierop terug te komen en het opkomstpercentage uit onze eigen verordening te schrappen. Ik ben bereid de PvdA-fractie daarbij te helpen, maar volgens mij is dat niet zo heel erg moeilijk. Dus ik wacht graag de landelijke discussie af en ik ben er niet van overtuigd dat het opkomstpercentage moet worden geschrapt, maar dat is een tweede. Daarom ontraad ik het amendement, al zou ik er mee kunnen leven als het wordt aangenomen.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Eggermont, volgens mij is er nog een motie waarop u kunt reageren.

De heer **EGGERMONT** (SP): Dat is geen vraag aan mij.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb nog een vraag. De heer Eggermont heeft geen inhoudelijk antwoord gegeven op de vraag wat hij van het amendement vindt. Wat vindt hij ervan dat het referendum niet geldig is als de opkomst 29,9% is en wel als die 30% is? Dat is toch ook een ietwat binaire situatie.

De heer **EGGERMONT** (SP): Het vervelende van een opkomstpercentage is dat het onnodige domme

campagnes uitlokt. Dat is niet nuttig. Dat is mijn inhoudelijke overweging. Dit kunnen we uit het Oekraïne-referendum leren. Je moet niet proberen de opkomst te saboteren.

De heer **POST** (PvdA): Toch nog even over die situatie. Stel dat de opkomst inderdaad 29,9% is. Spreken we in deze raad dan niet meer over de uitkomst van het referendum? Is het referendum dan ongeldig en wijden we er geen debat meer aan?

De heer **EGGERMONT** (SP): Dat is correct.

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter! Laat ik het ditmaal wat kort houden. Veel dank aan de goede en mooie reactie van de heer Eggermont. Hij heeft al veel van de vragen die zijn gesteld weggenomen. Wij blijven onze steun geven aan dit voorstel. Ik heb eerder duidelijk gezegd waarom dit zo is. In het uiterste geval dat 10.000 of meer Utrechters hun bezwaar willen maken of een stem wil geven over of aan een door ons genomen besluit, kunnen ze aan de noodrem trekken. Dat is een zeer goede manier om het raadgevend referendum in stand te houden. De verordening is helderder en is aangescherpt vergeleken met de huidige verordening. Het is goed om een forse drempel in te bouwen. Mevrouw Paardekooper refereerde er al aan, het feit dat kwetsbare groepen worden beschermd is een zeer mooie toevoeging aan het voorstel.

Mede namens ons heeft de GroenLinks-fractie een motie ingediend. Wij zijn heel blij dat de stadsgesprekken zo'n gemeengoed zijn geworden door de jaren heen in de raad. Er wordt veel over gesproken, ze staan goed op de agenda, maar voor ons blijft de vraag staan: hoe kun je de stadsgesprekken en andere vormen van participatie verankeren en verbeteren in de toekomst, in deze periode, maar ook in de jaren die volgen? Graag wil ik op een ander moment, in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018, met de raad en het college bekijken of er een andere manier mogelijk is. Het stadsgesprek is niet heilig, het is een middel en geen doel. Zouden we op een andere manier een burgertop of een G1000 kunnen organiseren om met de stad in gesprek te gaan en te blijven? Want dit gaat niet meer weg. Dus onze steun daarvoor.

Amendement 7, ingediend door de VVD-fractie, is een beetje alsof met een bijl een horloge wordt bijgesteld. Daarnaast vind ik het jammer dat mevrouw Rajkowski de mooie "Sound of music"-titel niet zingend ten gehore heeft gebracht. Zij zal niet verrast zijn dat haar amendement onze steun niet heeft.

In aanvulling op wat de heer Eggermont heeft gezegd over amendement 8, ik denk dat de gemiddelde Utrechter door de bomen het bos niet meer zal zien waar hij zijn kruisje wel of niet bij moet gaan zetten.

Amendement 9, ingediend door PvdA-fractie, krijgt onze steun. We kunnen ons hier goed in vinden. Het klopt wat de heer Eggermont hierover heeft gezegd. We voelen daar zeker ook voor, maar er kan een zeer onzinnige discussie ontstaan over het opkomstpercentage en de vraag kan worden gesteld of het referendum niet meer belangrijk is als de opkomst 29,9% zou zijn. Volgens mij is het referendum dan nog steeds zinnig. Daarom vind ik het zinnig om het opkomstpercentage te schrappen en het gewoon over de inhoud te hebben.

Nogmaals onze steun voor het initiatiefvoorstel en dank aan de heer Eggermont.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik kondig aan dat mijn fractie graag wil dat de vergadering na de tweede termijn 10 minuten geschorst wordt.

De **VOORZITTER**: Dat kan. Het is genoteerd.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Ik heb een ordevoorstel over het stemmen. Om de PvdA-fractie voor de schorsing te helpen, doe ik dat nu alvast, namelijk om over het amendement ingediend door de VVD-fractie, amendement 9, een hoofdelijke stemming te houden.

De **VOORZITTER**: Dat kan, maar we maken eerst de beraadslagingen af.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Ik reageer nog even heel kort naar aanleiding van de tweede termijn van de heer Bakker. Zoals ik in mijn eerste termijn al heb gezegd, is het de bedoeling van het raadsvoorstel zoals we dat hebben ingediend, zo dicht mogelijk bij de wet blijven en niet vooruitlopen op allerlei conclusies. Ik heb ook gezegd dat ik niet huilend naar bed ga als het amendement ingediend door de PvdA-fractie wordt aangenomen. Maar evengoed ontraad ik de raad het amendement aan te nemen voordat er een landelijke evaluatie is gedaan.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Kan dit juridisch, of zijn we wettelijk gebonden aan het hanteren van een opkomstdrempel?

De heer **EGGERMONT** (SP): Ik kijk even naar de ambtelijke ondersteuning. Het kan.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Het voorstel is om als eerste amendement 7 in stemming te brengen, vervolgens amendement 9 en daarna amendement 8. Voor amendement 7 is een hoofdelijke stemming aangevraagd en de heer Post heeft een schorsing aangevraagd.

Daarop schorst de voorzitter de vergadering.

Na hervatting van de vergadering spreekt de **VOORZITTER** als volgt:
Dames en heren! Wij zullen overgaan tot de besluitvorming. Wij beginnen zoals gezegd met een hoofdelijke stemming over amendement 7.

Aan de orde is de stemming over amendement 7 (Adieu, tot ziens, auf wiedersehen, goodbye!).

Amendement 7 wordt in stemming gebracht en verworpen met 34 tegen 10 stemmen.

Tegen het amendement stemmen de leden: Kleuver, Işik, Bakker, Schipper, Roodenburg, Paardekooper, Van Corler, Freytag, Bollen, Weistra, Van Esch, Sienot, De Vries, Post, Van Gemert, Te Ronde, Verschuure, De Boer, Zwanenberg, Van Ooijen, Eggermont, Scally, Dibi, Uringa, Baş, Bouazani, Koelmans, De Regt, Knip, Koning, Ferket, Podt, Schilderman en Meijer.

Voor het amendement stemmen de leden: Metaal-Froon, Gilissen, Van Schie, Van Eijndhoven, Rajkowski, Brussaard, Bos, Oost, Van Waveren en Tielen.

Aan de orde is de stemming over amendement 9 (Schrappen opkomstdrempel).

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb al tijdens het debat gezegd dat wij zullen voorstemmen. Wij vinden het namelijk een vreemde situatie vinden dat de uitkomst niet serieus wordt genomen als de opkomst 29,9% van de stemgerechtigden is en dat de uitkomst wel serieus wordt genomen als de opkomst 30% is. Wij laten het liever aan de raad om een gewicht toe te kennen aan het aantal mensen dat is opgekomen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Wij stemmen ook voor. Wij kunnen ons aansluiten bij de stemverklaring van de GroenLinks-fractie.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! De ChristenUnie-fractie stemt tegen dit amendement. Het is waar dat er een arbitraire grens is, maar grenzen zijn er altijd. De uitkomst van een stemming in de raadsvergadering kan ook 23 tegen 22 zijn.

De heer **BAKKER** (D66): Wij zijn voor dit amendement. Volgens mij is het aan ons om de opkomst te wegen. Daarmee voorkomen we een rare discussies over 29% of 31%. Het gaat om de inhoud.

Hierna wordt amendement 9 bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van ChristenUnie, SP en VVD ertegen stemmen.

Aan de orde is de stemming over amendement 8 (Geef ook mensen die tegen referenda zijn een stem).

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Zoals de heer Eggermont al zei, creatief is het idee zeker. Maar we zullen toch tegen het amendement stemmen. Het wordt volgens ons erg ingewikkeld en ik denk dat mensen die helemaal niets in referenda zien, gewoon thuis moeten blijven. Er zijn genoeg andere instrumenten waarvan zij zich kunnen bedienen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! De PvdD-fractie stemt tegen. Wij vinden op zich de overweging om mensen die tegen referenda zijn een stem te geven logisch, maar wij vinden het amendement te omslachtig om uit te voeren. Wij stemmen daarom tegen.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! Ik kan me vinden in de overdenkingen om het amendement in te dienen, maar uit het debatje is gebleken dat dit amendement wat kort door de bocht is en lastig uitvoerbaar. Dus nu niet op deze manier.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! We vinden het amendement een beetje omslachtig en tamelijk onduidelijk. Dus we zullen niet voorstemmen.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie zal voorstemmen. We hebben vooraf advies ingewonnen en vernomen dat dit kon. We wachten de reactie van de referendumcommissie af.

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter! Wij zullen tegenstemmen. Inhoudelijk is er al het nodige over gezegd. We hopen dat de VVD-fractie de smaak te pakken houdt in het vernieuwen van de democratie, want er zit absoluut originaliteit en creativiteit in.

Hierna wordt amendement 8 bij handopsteken verworpen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van VVD en Stadsbelang Utrecht ervoor stemmen.

Aan de orde is de stemming over het geamendeerde voorstel.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Simpler, helderder en aansluitend bij de wetgeving. Dit zijn de redenen waarom de PvdD-fractie kan instemmen met de nieuwe referendumverordening. Ze dankt de initiatiefnemers voor hun werk. Wat de PvdD-fractie betreft, gaan we op naar een andere raad in 2018 waarin een meerderheid is voor een raadplegend referendum.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik memoreerde het al in mijn bijdrage. We zijn geen grote fan van het instrument referendum, zelfs al is het een raadgevend referendum. Maar we zien het als een instrument binnen een scala van instrumenten en in die zin zullen we voorstemmen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ook bij ons gaat de vlag niet uit als we deze verordening aannemen. Ik heb al gezegd dat er betere instrumenten zijn. Maar het kan ook geen kwaad, dus wij stemmen uiteindelijk voor deze verordening.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Het is ons gelukkig gelukt om in het hele proces rond het raadgevend referendum het raadplegend referendum af te schaffen. Wij zijn daar uitermate blij mee. Daarmee houden we alleen het raadgevend referendum over. Wij zullen voorstemmen.

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter! Wij zullen voorstemmen, dat zal u niet verrassen. Wij vinden dit een helder en goed initiatiefvoorstel.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! We staan voor een lastig dilemma. We zijn niet voor dit voorstel, maar tegelijkertijd, als wij tegen het voorstel stemmen om de verordening aan te passen, stemmen we voor het behoud van de oude verordening. Dat kan niet. Dus wij moeten wel voorstemmen.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Dit was een interessante politieke discussie over referenda, maar uiteindelijk ligt er eigenlijk alleen een technisch voorstel voor om de referendumverordening beter in lijn te brengen met de wet. Dit hebben de indieners uitstekend gedaan en daarom stemmen wij voor.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie sluit zich aan bij de stemverklaring van de fractie van Stadsbelang Utrecht. Dus wij stemmen voor, niet omdat wij voor referenda zijn, maar omdat de nieuwe verordening beter is dan de oude.

Hierna wordt het geamendeerde voorstel bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van ChristenUnie, Student & Starter, PvdA, PvdD, GroenLinks, VVD, Stadsbelang Utrecht, SP en D66 ervoor stemmen.

(Applaus.)

Aan de orde is de stemming over motie 23 (Democratie verbreden en verbeteren).

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Wij vinden dat dit voorstel vooral weer veel ambtelijke uren en capaciteit gaat kosten. Ik vind dat we daarop scherp moeten zijn. We kunnen zelf heel goed in de gaten houden hoe het gaat. Daarom stemmen wij tegen deze motie.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ook wij zullen tegen deze motie stemmen. Een aantal constatering is niet gelijk aan de constatering van de PvdD. We sluiten ons aan bij de stemverklaring van de PvdA-fractie.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik kan me in zekere zin aansluiten bij mijn voorgangers, maar deze motie geeft ook de mogelijkheid om weer kritisch te kijken naar de instrumenten die we hebben. Als we dat kunnen doen, stemmen we voor.

Mevrouw **RAJKOWSKI** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie ziet dat de huidige participatie-instrumenten nog te eenzijdig zijn en vooral de hoogopgeleide, goed georganiseerde bewoners lijken te trekken. Daarom zijn we voor een evaluatie.

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter! Wij zijn voor deze motie. De democratie blijven verbeteren en verbreden, maar er ook met elkaar van leren en daarover het gesprek voeren, juichen wij zeer toe.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! We zullen tegen deze motie stemmen omdat de uitkomst al in de constatering staat, namelijk: er is met succes geïnvesteerd in nieuwe manieren om bewoners te betrekken. Als de uitkomst al in de motie staat, gaan wij geen ambtelijke energie uittrekken om dat te bevestigen. Zo gaat dat, wij stemmen tegen.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De fractie van Stadsbelang Utrecht kan zich volledig vinden in de motivatie van de heer Van Ooijen van de ChristenUnie en zal gelijkluidend stemmen.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie sluit zich aan bij de stemverklaring van de heer Post.

Hierna wordt motie 23 bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van Student & Starter, GroenLinks, VVD, SP en D66 ervoor stemmen.

(Mevrouw Ferket draagt hierop het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Zanen.)

4. Voorstel tot het beschikbaar stellen van een krediet voor het groot onderhoud, inclusief duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis (Jaargang 2017, nr. 35).

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Van de referendumverordening naar ons eigen Stadhuis: je zou kunnen zeggen dat we daarmee de lokale democratie vieren. Velen zitten vele uren in deze zaal, ook vandaag weer. Ik moet eerlijk bekennen dat mijn gedachten soms afdwalen tijdens lange debatten. Dit is een ontboezeming, ik zie dat de burgemeester zeer verbaasd is. Maar het gebeurt mij zo nu en dan. Onlangs had ik zo'n moment tijdens de behandeling van de Marktverordening. Die duurde heel lang. Mevrouw Ferket herkent dat. Toen dacht ik: wat saai. Tot ik me op een gegeven moment realiseerde dat de gemeenteraad waarschijnlijk al eeuwenlang in deze zaal, in dit Stadhuis, over marktverordeningen en dergelijke spreekt. Dat vond ik een mooie gedachte op dat moment tijdens die zeer lange raadsvergadering. Want het stadsbestuur zit hier sinds 1343.

Voorzitter, onze complimenten voor de duurzaamheidsmaatregelen die in het voorstel zijn verwerkt. De GroenLinks-fractie vindt het heel goed dat de financieringstermijn is opgerekt naar 30 jaar. We vinden dat een mooie stap en wensen dit heel veel andere plannen toe. In die zin steunen wij het voorstel.

Naar aanleiding van de commissiebehandeling heeft de GroenLinks fractie nog twee open punten staan. De eerste gaat over de tijdelijke huisvesting van het Stadhuis. Het college heeft gemeld daarop terug te komen en er uitvoerig overleg over te voeren met de griffier. Wij vinden dat zeer belangrijk, want het gaat straks om een nieuwe raad die net is gekozen en meteen moet verhuizen. De lokale democratie

moet goed door blijven functioneren. Wij vinden dat een voorstel op dit punt daaraan moet voldoen. We vragen de wethouder wanneer daarover een definitief voorstel naar de raad komt.

Tot slot het pleidooi dat ik in de commissie heb gedaan namens de GroenLinks-fractie voor zonnepanelen op het Stadhuis. Het betreft hier een rijksmonument. Velen in deze raad en ikzelf tijdens de vorige raadsperiode toen ik woordvoerder duurzaamheid was en onlangs nog collega Sienot in schriftelijke vragen, hebben aandacht gevraagd voor de obstakels die mensen in onze stad tegenkomen als ze een rijksmonument of een ander monument in bezit hebben en daarop zonnepanelen willen leggen. Het lijkt erop dat de gemeente Utrecht niet al te zeer meewerkt aan die ambitie, terwijl dat soms heel simpel te doen is met reversibele maatregelen. Ik ben me ervan bewust dat het plaatsen van zonnepanelen op het Stadhuis buiten de kaders valt van dit voorstel, maar juist daarom zal ik een ander voorstel doen. Dat zal ik zo bij mijn motie uitleggen.

De heer **IŞIK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Dit is een verwijt aan de ambtelijke ondersteuning dat die zich niet voldoende inzet voor de verduurzaming van dit pand of voor allerlei andere zaken. Waarop baseert de GroenLinks-fractie die opmerking?

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Dan heeft de heer Işik mij niet goed gehoord. Nadat ik vertelde dat ik wel eens afdwaal tijdens lange vergaderingen, ben ik mijn bijdrage begonnen met de complimenten aan het adres van de wethouder, en die komen natuurlijk ook de organisatie toe. Wij zijn heel tevreden en blij met de ambities op het gebied van duurzaamheid die in dit plan zijn verwerkt, en vinden het juist goed dat de terugverdientijd is opgerekt van 15 naar 30 jaar. Wij zijn dus zeer tevreden. Wij willen alleen nog een kers op de taart planten en dat doen we met zonnepanelen.

De heer **IŞIK** (PvdA): Voorzitter! Ik heb de eerste alinea van de inbreng van de heer De Vries heel goed begrepen, maar ik reageerde op de laatste twee à drie regels van zijn inbreng. Hij zegt ongeveer dat er niet voldoende is gedaan. Ik voel daarin een bepaald verwijt en wil weten op welke feiten de heer De Vries die opmerking baseert.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Dat gaat over de mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen op monumenten. Daarover heb ik inderdaad zorgen. Die had ik al in de periode dat ik woordvoerder duurzaamheid was tussen 2010 en 2014, maar onlangs kwam ik die ook tegen bij de D66-fractie. Er bestaan concrete voorbeelden van mensen in onze stad die stappen willen zetten in die richting, maar gehinderd worden door obstakels die worden opgelegd. Je kunt je afvragen of die obstakels er wel zouden moeten zijn, zeker als het maatregelen betreft – het plaatsen van zonnepanelen – die reversibel zijn – dit is een term in de monumentenzorg – en niet het dak duurzaam aantasten, maar tijdelijk zijn. Wat ik wil – dit spreekt de motie uit die ik straks zal indienen – is dat we het dak van dit Stadhuis, hét rijksmonument van deze stad, niet alleen als symbool gebruiken voor de groene en duurzame stad die Utrecht is, maar ook dat we het als testcase gaan gebruiken om te laten zien dat je wél zonnepanelen kunt plaatsen op een duurzaam monument en dat je die reversibele maatregelen wél kunt nemen, en om te laten zien, in overleg met Monumentenzorg, dat die maatregelen genomen kunnen worden. Ik wil juist vanuit de stand van "het kan niet" naar het onderzoeken van mogelijkheden hoe we dit wel kunnen realiseren.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Om hoeveel geld gaat het als we zonnepanelen op het dak leggen? De heer De Vries zegt dat het de drempels verlaagt voor andere mensen die zonnepanelen op hun dak willen leggen, als wij zonnepanelen op ons eigen dak leggen. Hoe ziet de heer De Vries dit voor zich? Zouden we het geld voor het leggen van de zonnepanelen op de daken niet anders kunnen gebruiken, waardoor de drempels makkelijker verlaagd worden?

De heer **IŞIK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het college en de ambtelijke ondersteuning hebben een heel heldere opdracht gekregen om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit pand te verduurzamen. Het college en de ambtelijke ondersteuning hebben dit gedaan en hebben duidelijk gemeld dat het plaatsen van zonnepanelen op de daken van dit Stadhuis niet mogelijk is, of niet het gewenste rendement oplevert. Welke onderzoeksresultaten wil de GroenLinks-fractie nog meer hebben?

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Het gaat erom, dat erkent deze motie volledig, dat de scope van de renovatie van het Stadhuis laat zien dat dit niet rendabel is, want er is alleen naar de financieel-economische omstandigheden gekeken. De belangrijkste reden daarvoor is dat de gemeente

Utrecht grootverbruiker van energie is en dus een zeer lage energierekening betaalt, veel lager dan particulier betalen. Om die reden is het financieel-economisch gezien niet interessant om zonnepanelen te plaatsen. Wij zeggen met deze motie dat je niet alleen naar de financieel-economische effecten moet kijken. Collega Klaver uit Den Haag zegt weleens dat dit economisme is. Dit zijn niet mijn woorden, maar in dit verband denk ik daar wel aan. Het gaat niet alleen om het economisch rendement, het gaat ook om het een rendement in CO₂-uitstoot en om het rendement buiten dit project, namelijk dat andere bezitters van monumenten aan de hand van de testcase die we hier op het dak gaan uitvoeren, kunnen zien dat het wél mogelijk is om zonnepanelen op monumenten te plaatsen. En dat de afdeling Monumentenzorg van de gemeente gaat inzien dat dit gewoon wel kan. We moeten deze mogelijkheid gebruiken om stappen te zetten, omdat nu af en toe nog veel te gemakkelijk wordt gezegd dat het niet kan, om te komen tot een situatie waarin dit wel wordt gerealiseerd.

Ik weet niet hoeveel het kost. Ik vind het goed om de kosten bij het onderzoek mee te nemen. In het onderzoek in het kader van het huidige renovatieplan is alleen het 100 m² oppervlak van het vlakke dak op het Stadhuis bekeken. Ik vind dat je iets breder moet kijken. Dat spreekt de motie ook uit. Ik zal de motie straks indienen, dan is ze geen verrassing meer. Maar ze spreekt niet voor niets uit dat we bij de begrotingsbehandeling een voorstel willen zien, omdat we dan de financiële consequenties in kaart kunnen brengen. Die weet ik nu nog niet, maar dat is prima, want we vragen om een onderzoek. Op basis daarvan kunnen we beoordelen of de kosten opwegen tegen de baten.

De heer **ISIK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik vind dat de GroenLinks-fractie een duidelijk standpunt heeft. Ze zegt dat ze koste wat kost op het dak zonnepanelen wil hebben. Ik zeg daarom: dan moet je de motie aanpassen en het college de opdracht geven het plaatsen van zonnepanelen te realiseren, in plaats van een opdracht geven om onderzoek te doen. Mijnheer de voorzitter, dat onderzoek is gedaan. Ik vraag de heer De Vries te concretiseren wat zijn standpunt is.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Volgens mij is mijn standpunt heel concreet, namelijk dat je moet leren van het proces dat zal volgen, zodat je in toekomstige gevallen niet alleen kunt leren van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis, maar ook van die op andere daken van monumenten. Juist het proces is in dit geval zeer belangrijk en niet alleen de realisatie. De realisatie is ook relevant, want daarmee geeft de gemeente Utrecht het goede voorbeeld. De gemeente heeft zeer duurzame ambities. Maar het gaat ook om het proces in het kader van duurzame monumenten.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): De heer De Vries spreekt over het reduceren van de CO₂-uitstoot. Ik kom met een motie die dat waarschijnlijk nog iets meer doet. Ik vermoed dat daarvoor steun te vinden is. Ik heb nog een vraag over de voorbeeldfunctie. Welk voorbeeld geef je als het een particulier niet lukt om zonnepanelen op zijn dak te leggen, en dit wel zou lukken als wij ze op het Stadhuis leggen? Welke voorbeeldfunctie heb je dan?

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Een terechte vraag. Wij gaan over de monumenten en hebben een ambitie op het gebied van duurzaamheid in deze stad. Ik vind dat wij als overheid moeten laten zien hoe we het plaatsen van zonnepanelen op monumenten juist mogelijk maken. Dat is de voorbeeldfunctie. De gemeentelijke organisatie kan ervan leren en we kunnen goede voorbeelden delen. Dat is de ambitie in deze motie. Mevrouw Freytag hoeft niet bang te zijn dat het plaatsen van zonnepanelen alleen in dit geval kan, want dat is juist niet de bedoeling. Het is juist de bedoeling dat we hiervan leren en dat alle bezitters van duurzame monumenten in deze stad die de ambitie hebben om zonnepanelen te plaatsen, kunnen zien dat dit ook in de gemeente Utrecht kan en dat Monumentenzorg van de gemeente Utrecht weet hoe we die maatregelen kunnen treffen.

De **VOORZITTER**: Ik wijs u erop dat er al heel lang wordt gesproken over een niet ingediende motie.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik dien de motie nu in.

"Motie 24

Een groene stad, een zonnig Stadhuis

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van agendapunt 7; Kredietaanvraag groot onderhoud incl. duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, gehoord de beraadslaging

constaterende dat

- de gemeente Utrecht, als grootverbruiker van energie, een fors lager tarief betaalt dan huishoudens;
- het binnen de scope van de renovatie van het Stadhuis daardoor economisch niet rendabel is om zonnepanelen te installeren,

overwegende dat

- de gemeente Utrecht een gezonde en duurzame toekomst nastreeft;
- het installeren van zonnepanelen op monumenten soms problematisch is;
- het dak van het Stadhuis mogelijkheden biedt om eventuele problemen te analyseren en hier oplossingen voor te vinden;
- door het installeren van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis de gemeente Utrecht, gezien haar streven naar een gezonde en duurzame toekomst, het goede voorbeeld geeft;
- het Stadhuis daarnaast een voorbeeld van duurzame energieopwekking op monumenten kan worden;
- door de vermeden uitstoot van koolstofdioxide en het voorbeeld dat andere eigenaren van monumentaal vastgoed wellicht volgen, het installeren van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis tot een groter effect kan leiden dan uit te drukken is in de (economische) business case binnen de kaders van dit renovatieproject;
- de economische haalbaarheid van het installeren van zonnepanelen op het Stadhuis eventueel vergroot kan worden door een samenwerking middels 'buurtstroom',

van mening dat

- naar aanleiding van de renovatie van het Stadhuis het wenselijk is om het plaatsen van zonnepanelen op dit rijksmonument te onderzoeken, zodat dit kan dienen als voorbeeld voor opwekking van duurzame energie op andere monumenten;

verzoekt het college,

- het plaatsen van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis te onderzoeken en de gemeenteraad op basis hiervan een voorstel voor realisatie voor te leggen bij de Begroting 2018,

en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door mevrouw Knip, mevrouw Van Esch, de heer Van Eijndhoven en mijzelf.

De heer Van **EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik begin even met een woord van relativering, want hét rijksmonument van deze stad is natuurlijk de Domtoren. Maar de gedachte is goed.

Wat de VVD-fractie betreft, heeft het college, meer specifiek het wethoudersduo Jansen-Geldof, de afgelopen maanden heel goed geluisterd naar de wensen van de raad. Dat heeft een goed voorstel opgeleverd voor de verbouwing en tijdelijke huisvesting rondom het Stadhuis. De VVD-fractie is blij dat dit moment van onderhoud en duurzaamheidsmaatregelen ook wordt benut om bijvoorbeeld de vergadervoorzieningen te verbeteren en de hekken aan de kant van de Stadhuisbrug open te zetten. Bij de huidige inrichting ontbreekt nog net het bordje: hier waak ik.

Maar natuurlijk rest er altijd nog iets te wensen en voor de VVD-fractie zijn dat twee punten.

Nu het gebouw opener wordt, zal het helpen voor de gastvrijheid als er iets van lichte horeca komt om met de geur van bijvoorbeeld verse koffie mensen naar binnen te trekken. Natuurlijk betekent dit ook voor de VVD-fractie niet dat er een paal met de grote gele letter M moet komen naast het Stadhuis, maar iets wat past bij het karakter van het gebouw. Hierover dien ik mede namens de fracties van GroenLinks, D66, PvdA en CDA een motie in.

"Motie 25

Een gastvrij en toegankelijk Stadhuis

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van de Kredietaanvraag groot onderhoud incl. duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, constaterende dat

- door de voorgestelde verbouwingsplannen de begane grond van het Stadhuis een opener karakter krijgt;
- het Stadhuis veel ruimte heeft voor ander gebruik dan voor raadsactiviteiten,

overwegende dat

- het zo optimaal mogelijk benutten van de ruimte helpt om de kosten van de investering op te

- vangen;
 - de voorgestelde verbouwingsplannen gebruik van ruimte voor publieksgerichte horeca in beginsel faciliteren;
 - lichte horeca een mogelijkheid biedt om de gastvrijheid van het Stadhuis te vergroten;
 - lichte, bij het karakter van het Stadhuis passende, horeca kan bijdragen aan de sociale veiligheid van de begane grond en mogelijk kosten voor beveiliging kan besparen,
- van mening dat
- als aan ondernemers de mogelijkheid wordt geboden binnen het Stadhuis een lichte vorm van publiekgerichte horeca te starten, hiermee zowel de gastvrijheid van het Stadhuis toeneemt als meer bezoekers kennis maken met een van de meest bijzondere panden van Utrecht
- verzoekt het college,
- een voorstel te doen om lichte horeca, passend bij het karakter van het Stadhuis, qua bestemming mogelijk maken op de begane grond van het Stadhuis en ondernemers actief uit te nodigen voorstellen voor invulling te doen,
- en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door de heer De Vries, mevrouw Knip, de heren Işik, Van Waveren en mijzelf.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Fijn dat niet de grote dikke M er komt. Maar ik vind wat de heer Van Eijndhoven onder lichte horeca schaaft en wat er past bij de functie van het Stadhuis, bijzonder. Ik wil misschien de motie steunen, maar ik vind het nu nog te lastig om in te schatten wat de heer Van Eijndhoven daarbij voor zich ziet. Want 24/7 Starbucks vinden wij niet passen bij het Stadhuis. Hoe ziet hij dat?

De heer **Van EIJNDHOVEN** (VVD): Wij laten dat open. Voor de VVD-fractie geldt vraag en aanbod. Er moeten ondernemers zijn die ergens in durven stappen. In samenspraak met anderen zijn we gekomen tot lichte horeca, met het idee dat mensen hier niet komen om een of ander groot restaurant binnen te stappen. Dit is een Stadhuis, en de horeca moet passen bij het feit dat hier mensen komen, en dat we het Stadhuis graag willen laten zien, want straks wordt het natuurlijk een nog fantastischer gebouw. Het Stadhuis moet enigszins uitnodigend zijn met de mogelijkheid van enige vorm van het nuttigen van versnaperingen, ook voor mensen in de loop, want er komen heel veel mensen over de Stadhuisbrug.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! In aanvulling op het antwoord op de vraag van mevrouw Van Esch merk ik het volgende op. De GroenLinks-fractie heeft deze motie gesteund, omdat ze het instrumentele karakter van lichte horeca ziet. De horeca moet echt passen bij het karakter van het Stadhuis, dus die moet geen grote gele M hebben en geen belastingontduiker zijn als Starbucks. Zo hoeven we bijvoorbeeld minder kosten te maken voor beveiliging en dergelijke. Dit was ook de sfeer waarin we erover hebben gesproken in de commissie.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ik ben het daar wel mee eens, maar ik wil dat we er kaders bij zetten, zodat we zeker weten dat die horeca past bij het Stadhuis. We proberen een zeer duurzaam Stadhuis neer te zetten. Zullen we daarom een zeer duurzame lichte horecaondernemer voorrang geven, of andere horecaondernemers? Hoe zien we dat?

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Dat is uiteraard een dilemma. Ik kan me voorstellen dat we hiertoe in ieder geval een uitnodiging doen richting ondernemers, als verduurzaming het thema is waarmee we de investering doen. Maar laat vooral de creativiteit van de ondernemers leidend zijn en wat ze hier zouden willen aanbieden. Volgens mij is er ruimte voor het college om een goede invulling te geven aan de uitvraag.

Daarnaast, dat verhaal is zojuist gloedvol toegelicht, steunen we de motie om te kijken naar het gebruik van zonnepanelen op het Stadhuis. Het gaat de VVD-fractie er daarbij niet per se om de milieudoelstelling te halen, maar vooral om als voorbeeld te laten zien dat ook op een rijksmonument zonnepanelen kunnen worden gelegd. Wij zijn uiteraard kritisch op de investering, dus we zijn voor de tussenstap om met een onderzoek goed te kijken naar bijvoorbeeld de relatie tot buurtstroom. Dit betekent dat het niet per se om ons gebruik gaat, maar dat we ook anderen ermee kunnen helpen. Die panelen moeten dus wel op dit Stadhuis komen en niet andersom, want dat vind ik de "aflaatstrategie".

De heer **İŞİK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Van Eijndhoven was op de raadsinformatieavond aanwezig. De ambtelijke ondersteuning heeft een duidelijke presentatie gegeven en gezegd dat er een onderzoek is geweest naar de mogelijkheid van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis. Waarom wil hij dat onderzoek nog een keer laten doen?

De heer **VAN EIJDHOVEN** (VVD): Soms heb je op het moment zelf niet helemaal de feiten op een rij. Niets menselijks is in ieder geval mij vreemd. Het idee is om daar nog een keer naar te kijken, misschien met een andere bril op. Het onderzoek is in eerste instantie benaderd vanuit onszelf. Daarom snap ik de overwegingen helemaal, omdat het financieel niet uitkomt. Maar dat hoeft niet de enige manier te zijn om ernaar te kijken. Er kan ook gebruik worden gemaakt van de postcoderoos om hier iets mogelijk te maken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De tekst van de motie is een beetje dubbel. Aan de ene kant worden gesproken van onderzoek doen en aan de andere kant wordt meteen de opdracht gegeven om een voorstel voor realisatie voor te leggen. Hoe leest de heer Van Eijndhoven de motie? Verwacht hij van het college een voorstel voor realisatie van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis bij of voor de begroting? Of mag de uitslag van het onderzoek ook zijn dat we het geld op een andere manier beter kunnen besteden door meer circulair te besparen enzovoorts.

De heer **VAN EIJDHOVEN** (VVD): In deze motie staat primair het onderzoek centraal. Ik ben pragmaticus genoeg om me te laten overtuigen, als de uitkomst is dat het college in zijn wijsheid geen goede grond ziet om een echt voorstel te doen. Het gaat ons primair om het onderzoek en daarom hebben we deze motie gesteund.

Ik weet dat hier ook nog een motie circuleert over circulariteit in het kader van een onderzoek. Dat wordt straks nog toegelicht. Ik wacht graag het antwoord van het college daarop af, want ik wil wel dat we op tijd kunnen gaan verbouwen. Mijn vraag daarbij is: is die motie geen mosterd na de maaltijd? Dus ik eindig met de vraag of we bij sommige zaken niet moeten bekijken of het om mosterd na de maaltijd gaat.

De heer **İŞİK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het Stadhuis is het huis van de democratie. In deze ruimte nemen wij, op basis van democratische processen, besluiten die onze bewoners aangaan. Het is een goede zaak dat ons Stadhuis wordt gerenoveerd en verder wordt verduurzaamd. Wij vinden het belangrijk dat de faciliteiten van deze tijd zijn. Soms werken sommige apparaten niet goed. De raadsleden worden ondersteund door de medewerkers van de griffie. Deze mensen verdienen een belangrijke, fatsoenlijke werkplek en goede voorzieningen. Dat wordt vaak vergeten. Dus dank voor de aandacht voor deze mensen, anders kunnen wij ons werk niet goed doen.

Mijnheer de voorzitter, mijn fractie kan zich vinden in de uitgangspunten van het raadsvoorstel en de gevraagde middelen. We hebben wel nog twee opmerkingen.

Ten eerste, het moet niet zo zijn dat de raad elke keer wordt geconfronteerd met allerlei budgetoverschrijdingen. Kan het college toezeggen dat daarop scherp toezicht wordt gehouden en dat de financiële situatie goed onder controle wordt gehouden?

Ten tweede, wij steunen de duurzaamheidsmaatregelen. Wij willen niet het onderzoek dat de fracties van GroenLinks, VVD en D66 willen. Wij willen dat de compensatie plaatsvindt op andere daken waar wel zonnepanelen kunnen worden geplaatst, als die op het dak van het Stadhuis niet worden geplaatst. We horen graag de reactie van de wethouder.

Wij vragen het college de toezegging dat bij de optimalisatie en renovatie van dit huis en de optimalisatie van de radiatoren, alle radiatoren aan de waterzijde worden ingeregeld. Dat levert heel veel besparing op de stookkosten op.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik erger me een beetje, eerst bij de inbreng van de VVD-fractie en nu bij die van de PvdA-fractie. Ze hebben het over het binnenwerk van het Stadhuis. We spreken hier over een krediet, de verhuizing en de schil van het Stadhuis, het buitenwerk. We besluiten over het binnenwerk van het Stadhuis bij de voorjaarsnota. Het lijkt mij een beetje raar dat we nu over radiatoren of over een cafetaria beneden moeten kletsen, terwijl we het hebben over het pand aan de buitenkant.

De heer **İŞİK** (PvdA): Voorzitter! Als we spreken over verduurzaming van het Stadhuis, gaat het ook over de radiatoren, want het instellen van de radiatoren draagt bij aan de verduurzaming. Het gaat mij

dus niet om het dak of om de radiatoren, maar om de duurzaamheidsdoelstellingen die we hebben. De radiatoren dragen bij aan de duurzaamheidsambities van het college.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! We hebben het over het geld voor de buitenkant. Waarom kletsen we dan over de binnenkant? Daar hebben we het bij de voorjaarsnota over.

De heer **IŞIK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De heer Bos heeft mijn antwoord gehoord.

Mevrouw **KNIP** (D66): Voorzitter! De D66-fractie voelt zich thuis in dit Stadhuis en vindt het belangrijk dat het Stadhuis toegankelijk, gastvrij en openbaar is, niet alleen voor de fractiemedewerkers, de raadsleden en de griffie, maar ook voor de inwoners van de stad. Daarom zijn we blij met de voorgenomen openstelling aan de voorkant van het Stadhuis.

Hierbij onze complimenten voor het college voor het hele voorstel.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! We hebben het weer over geld voor de binnenkant. We praten hier over een krediet voor de buitenkant, voor de duurzaamheidsmaatregelen en niet over een deur aan de gracht.

Mevrouw **KNIP** (D66): Mijn volgende zin was dat de renovatie en de ambitie van de verduurzaming van het Stadhuis voor ons sterk te maken hebben met zowel de binnenzijde als de buitenzijde als één project. En dan gaat het dus over één project.

Dat brengt mij bij het DuMo-label. Voor de niet-kenners: dit is een C-label voor duurzame monumenten. Dit betekent een enorme opgave. Daarom geven we onze complimenten voor het voorstel en daarom hebben wij onze handtekening gezet onder de motie die de GroenLinks-fractie heeft ingediend om te kijken of het onderzoek ons richting zonnepanelen kan brengen. Let wel, dit gaat ook over het proces en de totstandkoming.

Ik zei het al, we zijn groot voorstander van het openstellen en het publiektoegankelijk maken van het Stadhuis. De zorg voor het erfgoed is voor ons een goed evenwicht tussen behoud, maar ook gebruik en ontwikkeling. Ik kom hiermee bij de binnenzijde. Een goede bezetting en invulling van het Stadhuis is daarbij voor ons een zeer belangrijke voorwaarde. Wij vragen het college om vooral ook anderen uit te nodigen om mee te denken over de functies van dit mooie pand, zoals de huurders van Utrecht Marketing, Aorta, Centraal Museum, de afdeling Erfgoed en ik kan zo nog wel even doorgaan. Nodig ze uit om het openbare karakter van het Stadhuis te benadrukken.

Verder ziet de D66-fractie graag concreet terug hoe de Utrechtse Standaard Toegankelijk en Agenda 22 worden toegepast bij dit bijzondere monumentale vastgoed. Het klinkt heel vanzelfsprekend, maar is de publieke tribune straks ook toegankelijk voor iedereen? Ik hoor graag een toezegging van het college of het hierop een extra aanvulling kan geven.

Gastvrijheid en toegankelijkheid zijn nauw met elkaar verbonden voor de D66-fractie. Dus daarom staat ook de handtekening van mijn fractie onder de motie van de VVD-fractie. Want bij ons is heel erg de zin blijven hangen: "basisonderhoud in verduurzaming op niveau stadskantoor". En daar kunnen we ook een goed kopje koffie drinken.

Tijdens de broodnodige renovatie zal de gemeenteraad moeten verhuizen. Dan zit er een nieuwe raad. De D66-fractie vindt dat de tijdelijke verhuizing geen invloed mag hebben op het functioneren van de raad. Het moet dus ook voor inwoners, ondernemers, pers en anderen goed te doen zijn om onze vergaderingen en bijeenkomsten te bezoeken. Daarom is het ook onze grote wens om de fracties, de griffie en de raadsleden op één locatie te huisvesten. De D66-fractie verwacht dan ook van het college dat het alles uit de kast zal halen om deze vier maanden zo soepel mogelijk te laten verlopen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik moet een stukje terug in het betoog van mevrouw Knip. Ze sprak zojuist over de Utrechtse Standaard Toegankelijkheid. En terecht, dat is een groot goed, fijn dat die er is. Geldt dit ook als je aan de voorkant, de grachtkant, de boel opengooit en je kosten noch moeite moet sparen om de Utrechtse Standaard Toegankelijkheid daar te realiseren? Wat gaat dan voor, het openmaken van het Stadhuis of het kostenplaatje, inclusief de Utrechtse Standaard Toegankelijkheid?

Mevrouw **KNIP** (D66): Dank voor de vraag; dit is een belangrijk onderwerp. Het gaat ons om de afweging die wordt gemaakt hoe het Stadhuis te bereiken valt en of er bij de renovatie is nagedacht over die toegankelijkheid. De heer Schipper sprak over kosten noch moeite. Wij willen graag inzicht hebben in die kosten en moeite die dat vraagt. Het is op dit moment vrij lastig om hier met een rollator te kunnen

komen. Als er twee ingangen zijn, is in ieder geval de toegankelijkheid gewaarborgd.

Ik rond af. De D66-fractie kan instemmen met het kredietvoorstel er ziet graag een voortvarende start van de aanbesteding. Wij kunnen niet wachten op een mooi, duurzaam Stadhuis.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De D66-fractie kan instemmen met het kredietvoorstel. Maar we willen te veel, want de verhuizing kost maar een deel van wat we feitelijk als krediet gaan vrijgeven. Hoe wil de D66-fractie dat we daarmee omgaan?

Mevrouw **KNIP** (D66): De D66-fractie heeft er vertrouwen in dat het college met een goed voorstel komt en we dat hier kunnen bespreken.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! We zijn blij vandaag eindelijk te besluiten over het voorstel over ons Stadhuis, het visitekaartje van de gemeenteraad. En wij zijn blij dat we gaan verduurzamen. Wat de PvdD-fractie betreft, had dit al veel eerder moeten gebeuren.

In de commissievergadering heeft PvdD-fractie aandacht gevraagd voor de balans tussen de beperking van de economische terugverdientijd enerzijds en de ecologische winst voor klimaat, gezondheid en onze toekomst anderzijds. Er zijn nog twee belangrijke punten waarop we vandaag de aandacht zullen vestigen.

Het eerste punt is dat duurzaamheid verder gaat dan enkel energieverbruik en energiebesparing. Om de belasting van de aarde zoveel mogelijk te beperken, moet niet alleen over energie worden nagedacht, maar moeten ook voor grondstoffen en materialen zorgvuldige keuzes worden gemaakt. Denk daarbij aan bouwmaterialen, maar ook aan de stoffering en meubilering van het gebouw. Bij al deze zaken kunnen we op het gebied van grondstoffen, productieomstandigheden en transport proberen om zo eerlijk en duurzaam mogelijk keuzes te maken. De PvdD-fractie heeft de afgelopen periode al veelvuldig aandacht hiervoor gevraagd. Maar helaas hebben we nog steeds niet die concrete informatie van het college mogen ontvangen over de mogelijkheden voor echt brede duurzame keuzes. De wethouder heeft bij de commissiebehandeling gezegd dit onderwerp pas echt te willen concretiseren bij het uitschrijven van de tender. Maar voor de PvdD-fractie is dat laat. Als het mogelijk is het onderwerp energie zo uitvoerig te laten onderzoeken, uit te pluizen en te documenteren, dan moet dit ook voor de andere duurzaamheidsmaatregelen mogelijk zijn. Wij willen daarmee uiteraard geen vertraging veroorzaken. We vragen daarom in de motie die we nu indienen alleen een overzicht van de circulaire opties die het college voor zich ziet. We dienen deze motie samen met de PvdA-fractie in.

"Motie 26

Duurzaam is meer dan energie

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van het voorstel tot het beschikbaar stellen van een krediet voor het groot onderhoud inclusief duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, constaterende dat

- de gemeente Utrecht een gezonde en duurzame toekomst nastreeft;
- in het voorstel voor groot onderhoud en duurzaamheidsmaatregelen het begrip duurzaamheid vooral invulling krijgt met betrekking tot energiebesparing en energieverbruik;
- duurzaamheid echter veel meer omvat dan alleen energie, bijvoorbeeld ook materialen, hergebruik, verf, meubilair, en de herkomst, productie en vervoerswijze van dit alles,

overwegende dat

- door zorgvuldige en duurzame keuzes te maken over alle aspecten die bij het groot onderhoud komen kijken, we de belasting van de aarde meer kunnen beperken;
- wij als gemeente het goede voorbeeld moeten en kunnen geven in het maken van duurzame keuzes,

verzoekt het college,

- een overzicht te maken waarin alle aspecten van het groot onderhoud van het Stadhuis opgesomd worden en uitgelegd wordt welke keuzes met betrekking tot duurzaamheid mogelijk zijn;
- daarbij in elk geval concreet te maken welke keuzes gemaakt (kunnen) worden met betrekking tot circulair bouwen en inkopen en transport van alle materialen voor verbouwing en inrichting van het Stadhuis;
- dit overzicht uiterlijk voor de Programmabegroting 2018 voor te leggen aan de raad, en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door de heer Isik en mijzelf.

Het tweede punt is dat het fantastisch zou zijn als we de eventuele besparing op het budget voor tijdelijke huisvesting tijdens die verbouwing direct kunnen inzetten om het Stadhuis nog duurzamer te maken. Wij besteden liever zo weinig mogelijk aan een tijdelijke voorziening en zo veel mogelijk aan blijvende maatregelen waar ook toekomstige generaties profijt van hebben. Bovendien zal voor iedereen in deze zaal de gedachte dat besparing op tijdelijke huisvesting bijdraagt aan een nog duurzamer Stadhuis een eventueel ervaren ongemak in die tijdelijke situatie moeten kunnen verlichten. Daarom dient PvdD-fractie de volgende motie in.

"Motie 27

Schuif met potje geld voor duurzamer Stadhuis

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van het voorstel tot het beschikbaar stellen van een krediet voor het groot onderhoud inclusief duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, constaterende dat

- de gemeente Utrecht een gezonde en duurzame toekomst nastreeft;
- er verschillende scenario's voorliggen met betrekking tot de tijdelijke huisvesting voor gebruikers van het Stadhuis tijdens de verbouwing;
- door scherp te kiezen binnen deze scenario's veel geld bespaard kan worden op de tijdelijke huisvesting,

overwegende dat

- een sobere keuze in de mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting ertoe leidt dat niet het volledige daarvoor gereserveerde budget benodigd is;
- dit geld beter besteed kan worden aan blijvende maatregelen waar ook toekomstige generaties profijt van hebben,

roept het college op,

- indien er budget over is dat nu ter beschikking is gesteld ten behoeve van de tijdelijke huisvesting tijdens groot onderhoud Stadhuis, dit geld niet terug te laten vloeien naar de aflossing van de boekwaarde;
- maar het eventuele overgebleven budget te besteden aan de duurzaamheidsmaatregelen in het kader van het groot onderhoud van het Stadhuis,

en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door mijzelf.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik vind het bijzonder om, zonder dat we een raming hebben, geld te besteden aan iets anders. In het kader van de financiële spelregels lijkt me dit niet de goede manier om hiermee om te gaan, want hiermee geven we een vrijbrief voor de besteding, zonder dat we weten waaraan we het besteden. Hoe kijkt mevrouw Van Esch daar tegenaan?

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Het idee is om binnen een algemeen groot potje voor de verduurzaming en verbouwing van het Stadhuis, kredieten over te hevelen. Volgens ons is het juist essentieel om dit soort punten nu al te bespreken, in plaats van dat we het overschot eerst weer laten terugvloeien naar andere middelen en volgend jaar opnieuw dezelfde discussie moeten voeren. Wij houden ervan om bij de financiële spelregels te kijken wat er mogelijk is.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Het dictum klopt niet. Aflossing van de boekwaarde kan niet. Ik stel voor de motie aan te passen met: beperking van de financieringsbehoefte. Een boekwaarde kun je namelijk niet aflossen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Dank u wel voor deze bijdrage. In de motie staan exact de woorden die de wethouder in de commissie tegen mij heeft gezegd. Dus de wethouder mag aangeven wat er niet aan klopt. Dat is interessant.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Wil mevrouw Van Esch onthullen welke wethouder dat was?

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Dat was de wethouder van VVD-huize.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! De discussie gaat niet over de vraag of deze verbouwing überhaupt nodig is, maar over de vraag hoe duurzaam deze moet zijn. Ook de fractie van Student & Starter vindt de duurzaamheidskwestie urgent en wil daarom zo snel mogelijk het plaatsen van meer zonnepanelen realiseren. Helaas heeft onderzoek uitgewezen dat de plaatsing van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis nu niet rendabel is. En omdat de zonnepanelen niet van buitenaf te zien zijn, hebben deze minder symbolische waarde. De testcase die wordt voorgesteld, lijkt me dan ook niet nodig. De experts kunnen ons de uitkomst al garanderen. En zoals ik al zei, de symbolische waarde is minder. Het onderzoek naar de mogelijkheid van zonnepanelen op het dak kan op den duur zinvol zijn, als de zonnepanelen verder geïnnoveerd zijn. Dus we kunnen dit onderzoek bijvoorbeeld in 2020 uitvoeren.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Student & Starter is een partij die zich richt op de jongeren in de stad. Het is ook een partij die waarschijnlijk meer geneigd is naar de toekomst te kijken dan wellicht andere partijen soms doen. Waarom is alleen de economisch-financiële rentabiliteit interessant voor de fractie van Student & Starter en zijn andere waarden, zoals de besparing op de CO₂-uitstoot en toekomstgericht beleid, niet interessant? Kan mevrouw Freytag daarop reflecteren?

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik zal straks een motie indienen die qua CO₂-reductie meer zal opleveren dan zonnepanelen op het Stadhuis. Dus we kijken zeker naar de toekomst. De heer De Vries zegt dat terecht. Een van de dingen die we in de nabije toekomst verwachten, is verder geïnnoveerde zonnepanelen. Nu kunnen zonnepanelen op het Stadhuis er financieel niet uit, maar misschien over drie jaar wel. Daarom is ons voorstel om dat onderzoek nog twee of drie jaar uit te stellen. Mogelijk is het dan wel rendabel om zonnepanelen op het Stadhuis te plaatsen.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Wat denkt mevrouw Freytag dat er zou gebeuren als iedereen de mening zou aanhangen dat je beter nog even kunt wachten met het installeren van zonnepanelen of met andere duurzaamheidsmaatregelen, omdat er misschien nog innovatie plaatsvindt en ze in de toekomst misschien beter zijn? Ik kan het antwoord wel geven. Als dat gebeurt, vindt er helemaal geen innovatie meer plaats, omdat daar geen geld voor is. Dat is toch zonde!

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Zoals ik al zei, ik zal een motie indienen die ervoor zorgt dat er meer zonnepanelen geplaatst kunnen worden die meer CO₂-reductie bewerkstelligen dan een paar zonnepanelen op het Stadhuis. Het idee dat we op dit moment minder zouden doen voor de reductie van CO₂ is incorrect.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Dat klinkt interessant, maar is de fractie van Student & Starter bereid om de investering in duurzaamheid ten behoeve van het Stadhuis los te trekken en ergens anders toe te passen?

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Wat bedoelt de heer Bos?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Er is een bepaald bedrag begroot voor duurzaamheidsmaatregelen voor het Stadhuis. Ik kan me voorstellen dat het veel meer effect sorteert als je dat geld pakt en in duurzaamheidsmaatregelen elders stopt. Bedoelt mevrouw Freytag dat?

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ja, ik zal een motie indienen waarin een van de onderdelen is de zonnepanelen op een geschikt eventueel nabijgelegen dak te plaatsen. Dat hoeft dan niet per se hier op het Stadhuis te zijn.

"Motie 28

Meer zonnepanelen, gelijke boodschap

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op 1 juni 2017 ter bespreking van Kredietaanvraag groot onderhoud incl. duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, gehoord de beraadslaging, constaterende dat

- de duurzaamheidskwestie urgent is;
- doorgaans het plaatsen van zonnepanelen een goede manier is om een gebouw te verduurzamen;

- op het dak van het Stadhuis zonnepanelen veel meer kosten om te plaatsen en veel minder opleveren dan op andere daken; in andere woorden, voor hetzelfde geld zou men veel meer zonnepanelen kunnen leggen;
 - als men wel zonnepanelen op het dak zou leggen, deze niet van de buitenkant zichtbaar mogen zijn volgens de beperkingen rond rijksmonumenten,
- overwegende dat
- het zonde zou zijn dat het niet geschikt zijn van het dak verdere toevoeging van zonnepanelen zou tegenhouden;
 - het Stadhuis als voorbeeldfunctie zou kunnen dienen,
- draagt het college op,
- het vrijvallende budget voor de tijdelijke huisvesting in te zetten voor zonnepanelen ten behoeve van de duurzaamheidsambities van het Stadhuis;
 - deze zonnepanelen op een geschikt (eventueel nabijgelegen) dak te plaatsen;
 - aan of in het Stadhuis een goed zichtbare verwijzing te doen naar de hoge duurzame ambities en te laten zien wat wel en niet gelukt is in dit monument,
- en gaat over tot de orde van de dag."

Deze motie is ondertekend door mijzelf.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! We zijn inmiddels een halfjaar tot driekwart jaar verder met dit onderwerp en veel meer vergaderuren kwijt dan mij lief is. Maar dat krijg je als je over het Stadhuis spreekt, of in Den Haag over de Tweede Kamer: je bent er veel meer uren aan kwijt dan je zou willen en eigenlijk ook veel meer geld om dat onderhoud te doen dan je aan de stad zou willen uitleggen. Maar het is noodzakelijk, de opknapbeurt is nodig. Voor de CDA-fractie staat voorop dat dit sober, doelmatig en efficiënt moet gebeuren. Gelukkig hebben we daarin de afgelopen jaren stappen kunnen zetten. Dat zien we terug in de nagenoeg basisvariant op alle onderdelen die nu voorligt. Ik zal de bedragen er niet bij noemen, maar men weet volgens mij wat ik bedoel.

De openstelling aan de voorkant is al door een aantal fracties genoemd. Het heeft volgens mijn fractie veel meerwaarde dat het Stadhuis open is naar de stad voor de betrokkenheid naar de buitenwereld. Dit is voor ons de reden om te zeggen dat dit de extra investering waard is.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Daar doen ze het weer, ze kletsen weer over de binnenkant en niet over de buitenkant. We geven een klap op de financiering voor de buitenkant en de duurzaamheidsmaatregelen. Waarom trapt ook de CDA-fractie in de fuik om over de binnenkant te praten?

De **VOORZITTER**: Hier wordt gesproken. Vier keer het woord "kletsen" gebruiken klinkt zo onaardig. Straks gaan mensen daar nog in geloven.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Het aardige van een deur is dat die aan de binnenkant en aan de buitenkant zit. Dat kan de heer Bos proefondervindelijk gaan ontdekken, als hij dat wil. We spreken waarover wij willen spreken. Misschien begrijpt de heer Bos dat dit vanmiddag wellicht een onderwerp is, als alle andere fracties erover spreken.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Zullen we het geld dat maar meteen regelen?

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik ben bereid om alles te regelen. Ik sta er klaar voor. De openstelling van de voorkant betekent een extra investering, die te verdedigen is door het effect wat die oplevert. Het Stadhuis staat nu nog te veel met de rug naar de stad. De ingang is voor de mensen die er niet vaak komen lastig te vinden. Wij vinden het verstandig om dit te regelen.

Een aantal kleinere maatregelen aan de binnenkant zullen we scherp blijven volgen, want er zit een aantal extra's bij die volgens ons wat minder kunnen. Daarover wordt in de komende tijd het nodige overlegd, zoals in het bouwoverleg. Zo nodig zullen we dit onderwerp naar de raad of de commissie te tillen. Ik heb het dan bijvoorbeeld over de herinrichting van de grote trouwzaal, of het meubilair op de fractiekamers.

Naast de deur blijkt het andere grote onderwerp van vanmiddag te zijn: de investeringen in duurzaamheid. Er wordt echt een grote slag gemaakt met het duurzamer maken van het gebouw. Wij zijn daar blij mee en willen ervoor waken dat er geld over de balk wordt gegooid om maar duurzamer te

lijken. Ik ben het helemaal eens met mevrouw Freytag dat je daar slim naar moet kijken. Je kunt je geld ook verstandig inzetten om zo veel mogelijk rendement op de reductie van de CO₂-uitstoot te halen. Ik denk dat dit niet onder economisme valt. Volgens mij moeten we dat proberen te doen. Laten we kijken hoe we het geld goed kunnen inzetten, als dat beschikbaar is. We moeten daarvoor breed in de stad kijken.

Maatregelen ter reductie van de CO₂-uitstoot hoeven niet per se uit dit budget te worden betaald. Maar als we met meer geld mogelijkheden hebben om op ons eigen vastgoed of het vastgoed van anderen meer zonnepanelen te plaatsen, dan moeten we dat doen. Volgens mij is dat eerlijk gezegd niet zozeer een financiële vraag, want in de praktijk blijkt dit vooral een kwestie te zijn van doen, deals sluiten en afspraken maken en zorgen dat je partijen bij elkaar brengt om de belangen op één lijn te krijgen.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik begrijp dat ook andere doelstellingen zijn meegewogen. Ik heb van de CDA-fractie het beeld dat ze financieel op de kleintjes let. Hoe weegt de heer Van Waveren die twee dingen ten opzichte van elkaar?

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Mijn indruk is dat de motie die door de VVD-fractie wordt gesteund ernaar neigt dat er vanwege de symboolfunctie zonnepanelen op het dak van het Stadhuis moeten worden geplaatst. Daarom heb ik daarnaar gevraagd. Dat vind ik de verkeerde route, aan de ene kant omdat je dat als overheid uit de nagenoeg onuitputtelijke kas van de belastingbetaler betaalt en je geen goede voorbeeldfunctie krijgt, omdat de financiering anders is. Aan de andere kant vind ik dit wrang voor de eigenaren van andere monumenten waarmee we de afgelopen jaren hebben gesproken en die er bij de gemeente niet doorheen zijn gekomen, terwijl dit wel mogelijk is voor het Stadhuis. Daarom stel ik voor om juist een andere voorbeeldcasus te nemen in de stad. Er zijn genoeg plekken waar dit kan. Laten we moeite doen om te bekijken hoe we het daar wel voor elkaar kunnen krijgen en niet per se op de eerste plaats met belastinggeld op ons eigen Stadhuis.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ken het CDA als een confessionele partij, dus er is niet zo veel mis met symbolieken. Onze motie gaat juist over het laatste punt dat de heer Van Waveren noemt, namelijk dat heel veel bezitters van andere monumenten de deksel op de neus hebben gekregen bij de gemeente. Wij denken als indieners van deze motie dat dit soms onterecht is geweest. Daarvan zouden we juist moeten leren om ervoor te zorgen dat daar waar het initiatief aanwezig is, dat initiatief kan worden genomen en we misschien zelfs terug kunnen naar mensen die eerder de deksel op de neus kregen. Dat is nu juist de testcase die we willen doen. Wat vindt de heer Van Waveren daarvan?

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Ik begrijp de redenering, maar ik begrijp niet waarom de test niet kan worden gedaan waar het voor de initiatiefnemer rendabel is, maar van de gemeente niet mag. Begin daar dan mee als voorbeeldfunctie, en niet per se met ons eigen Stadhuis, want wij kunnen onze euro's verstandiger inzetten en meer resultaat boeken bij de reductie van CO₂-uitstoot. Misschien dat het Stadhuis later aan de beurt komt, als de techniek of het gewicht van zonnepanelen verandert. Ik pleit er dus voor om de prioriteit goed te leggen. Ik deel de doelen van de heer De Vries als dit betekent dat we zo veel mogelijk zonnepanelen moeten plaatsen en duidelijk moeten maken hoe dat kan op monumenten. Maar die twee hoeven niet per se op dit moment op deze plek gecombineerd te worden.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Het is alweer enkele jaren geleden dat onze fractie vroeg duurzaamheidsmaatregelen te treffen in dit Stadhuis. Op korte termijn bleek het alleen mogelijk om gescheiden afvalbakken neer te zetten, en die staan er. Sindsdien wordt er gesproken over de langere termijn en dat vliegt alle kanten op. De heer Van Eijndhoven herinnerde ons daar zojuist weer aan door te pleiten voor gepaste horeca, wat dat dan ook moge zijn.

Voor de ChristenUnie-fractie is verduurzaming van dit gebouw wat nu voorligt en voor ons de hoogste prioriteit heeft. Dit is een verantwoording richting de aarde en een voorbeeld voor de stad. Daarom kunnen we de motie ingediend door de GroenLinks-fractie steunen.

Ten aanzien van de motie ingediend door de PvdD-fractie kunnen we genoeg nemen met een toezegging van de wethouder om gedurende de bouwwerkzaamheden te werken volgens de ladder van Lansink, genoemd naar ons aller geliefde CDA-Kamerlid uit het verleden, ofwel: voorkomen is beter dan genezen. Dus werk hier volgens de trits preventie, hergebruik en recycling. Graag een reactie van de wethouder hierop. We kunnen instemmen met het voorstel.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik kon helaas niet bij de commissiebehandeling zijn over dit

onderwerp op 20 april jl. Ik heb het conceptverslag gelezen. Het moet echt een feestje zijn geweest, een lekker lang feestje ook.

Bij de voorjaarsnota komen wij te spreken over het budget voor de binnenkant. In die zin steun ik de heer Bos in zijn lichte ergernis. Ik kan hier verklappen – dat zal de heer Eggermont u wellicht op 20 april al duidelijk hebben gemaakt – dat wij gaan voor de variant zonder het tochtgat aan de grachtkant.

Het raadsvoorstel van vandaag betreft het onderhoud, de verduurzaming van de schil en de tijdelijke huisvesting. Daar kunnen wij mee instemmen. We hebben daarbij de nadrukkelijke wens dat bij de uitwerking wordt gekozen voor de goedkoopst mogelijke variant voor de tijdelijke huisvesting. Het geld hoeft niet op. In relatie daarmee zullen we vanmiddag geen enkel voorstel steunen dat de planning ondermijnt, extra kosten oplevert en/of symboolpolitiek is.

De motie ingediend door de VVD-fractie, de horecamotie, steunen wij zeker niet. We hebben stellig de indruk dat de horeca in de stad volop de ruimte heeft en krijgt. Bovendien, er wordt alom voor gepleit om zonnepanelen op het dak te gooien, dus dan moeten we beneden niet meer tochtgaten creëren en exploitatielasten in het kader van de veiligheidsopties. We zien dat absoluut niet zitten. Maar we zullen in ieder geval instemmen met het raadsvoorstel van vandaag.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik begin met een compliment. De dekking voor het voorgestelde krediet is solide, daar kunnen we ons in vinden. Stadsbelang onderkent het nut en de noodzaak van het op orde brengen van het huis van de stad. Noodzakelijk onderhoud van het Stadhuis is gewenst. We hebben echter moeite met de investeringen in duurzaamheid, de terugverdientijd, en de hoogte van het krediet voor tijdelijke huisvesting, zeker omdat het laatste te hoog is in relatie tot de keuze die we in commissieverband hebben gemaakt. Daarom stelt de fractie van Stadsbelang Utrecht voor dat het college het vervangend huisvestingskrediet zo spoedig mogelijk maximeert tot het bedrag dat wordt vastgesteld zodra de onderzoeken duidelijk zijn.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! De heer De Vries begon zijn bijdrage met in herinnering te brengen dat we dit Stadhuis al meer dan zes eeuwen in gebruik hebben. Dat is een voorbeeld van uiterste duurzaamheid, want hergebruik op gebouwniveau en lange levensduur zijn zeer verstandig als je zuinig met grondstoffen wilt omgaan. Dat is dus zeer positief en daar gaan we graag nog lang mee door, door dit gebouw op orde te houden. Dit betekent echter dat we moeten meebewegen met de tijd. We gaan de buitenboel en de gebouwgebonden installaties in orde brengen. De heer Işik wees erop dat die installaties wel degelijk tot de schil behoren. We gaan straks de voorzieningen op peil brengen, daarover sprak ik bij de vorige nota, en er was nog een optieparket voor wat we nog meer met het gebouw kunnen doen, onder andere het gebouw openen. Dat doen we als één project. Geïntegreerd werken is in het algemeen uit het oogpunt van duurzaamheid heel goed. Dit betekent dat je één keer langskomt en dan alles goed doet.

Ik ga kort in op enkele vragen die zijn gesteld door de woordvoerders en daarna loop ik de moties langs.

De heer De Vries heeft gezegd dat de tijdelijke locatie ook functioneel moet zijn. Dat is door alle woordvoerders tijdens de commissiebehandeling benadrukt. Dit onderschrijft het college. De raad moet in die periode goed kunnen functioneren. We komen medio juni met het memo dat ik bij de commissiebehandeling heb aangekondigd.

De heer Van Eijndhoven heeft complimenten uitgedeeld omdat het college goed heeft geluisterd naar de raad. Hij heeft een aantal voorstellen gedaan over horeca. Bij de bespreking van de motie kom ik daarop terug.

De heer Işik heeft gezegd dat hij geen budgetoverschrijdingen wil zien. Er is een flinke post onvoorzien opgenomen in de begroting. Dat is overigens gebruikelijk voor monumenten. Deze wethouder is net zo scherp als de PvdA-fractie op budgetoverschrijdingen. Dus daar gaan we scherp op letten. Radiatoren beter inregelen wordt meegenomen bij het totale installatiewerk dat onderdeel uitmaakt van het pakket.

Mevrouw Knip heeft erop gewezen dat DuMo, de systematiek voor duurzame monumenten, op niveau C een enorme inspanning is. Dat onderschrijf ik. Wij hebben de huurders van het gebouw betrokken bij het project tot dusver. We hebben met 41 stakeholders gesproken en dat blijven we doen. Dat gaat de komende tijd door, tot we klaar zijn.

We hebben recent de Utrechtse Standaard voor Toegankelijkheid gedoopt. Die zullen we uiteraard in onze eigen gebouwen toepassen. Als die verzekering hier nodig is: uiteraard wordt ook bij dit gebouw de Utrechtse Standaard toegepast.

Ik kom op de inbreng van mevrouw Van Esch terug bij de moties die zij heeft ingediend.

De CDA-fractie heeft met name gepleit voor sober en doelmatig, andere fracties trouwens ook. Mevrouw Uringa heeft gewezen op de ladder van Lansink. Dat is echt een klassieker, minimaal 20 jaar oud en misschien wel 25 jaar. Die zit verwerkt in de DuMo-systematiek, ik meen in de strategieën 6 en 7, dus inmiddels is de ladder opgenomen in een groter geheel.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Een duidelijke vraag aan de wethouder. Het klopt dat die onderdelen van de ladder van Lansink in de DuMo-systematiek zitten, maar in het rapport uit 2013 dat is gemaakt voor het Stadhuis is niet de hele DuMo-systematiek, inclusief dit soort punten, opgenomen. Daar verwijst ik naar, want die mis ik.

De heer **JANSEN** (wethouder): Met DuMo-label C is volgens mij de hele DuMo-systematiek toegepast. Die bevat dertien of veertien deelstrategieën. Voor iedere deelstrategie kun je punten verdienen. De optelsom is een rapportcijfer en die druk je uit in een letter. Dus daar zitten alle aspecten gewogen in, waaronder een groot aantal duurzaamheidsaspecten en daarnaast een vijftal monumentale aspecten, die natuurlijk ook heel belangrijk zijn voor dit gebouw. Daaronder vallen circulair bouwen en de ladder van Lansink.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Hoe komt het dan dat dit niet terugkomt in het rapport uit 2013? Daarin missen we deze informatie. Daarom vind ik het zo moeilijk om te beoordelen of deze elementen voldoende worden meegewogen bij de duurzaamheidsmaatregelen die worden genomen.

De heer **JANSEN** (wethouder): Volgens mij is het misverstand bij mevrouw Van Esch – en misschien ook bij sommige anderen – dat ze denkt dat we oplossingen gaan voorschrijven. DuMo is een prestatiebenadering, waarbij de partijen die op de aanbesteding reageren vermelden wat ze op die dertien of veertien strategieën gaan doen. Er komt een EMVI-tender, de economisch meest voordelige inschrijving. Hierin gaan we niet alleen voor de goedkoopste, maar ook voor de kwalitatief beste inschrijving. Een van de criteria voor de beste inschrijving is de DuMo-score. We kunnen van tevoren niet zeggen: je moet dat doen. Want nogmaals, het is aan de creativiteit van de inschrijvers om zo hoog mogelijk te scoren. Kortom, we schrijven geen oplossingen voor, we schrijven voor dat er een zeer ambitieus prestatieniveau moet worden geleverd en er is een systematiek voor om dat te meten en uit te drukken in een bepaald getal.

Ik kom nu op de moties.

Motie 24, Een groene stad, een zonnig Stadhuis, heeft een groot aantal ondertekenaars. In de motie wordt het college verzocht om plaatsing van zonnepanelen op het dak van het Stadhuis te onderzoeken en de gemeenteraad op basis daarvan een voorstel voor realisatie voor te leggen bij de Begroting 2018. Ik leef een beetje mee met de heer Işık, die erop heeft gewezen dat er op dit punt al heel veel is onderzocht. We hebben hierover in de commissie uitgebreid gesproken. Waarom is het college zelf niet met een voorstel gekomen om bijvoorbeeld 100 m² aan zonnepanelen op het dak te plaatsen? Dat is niet alleen een economische afweging geweest, omdat je met zonnepanelen elders meer vierkante meters kunt maken voor hetzelfde geld. Daarop wijst mevrouw Freytag in haar motie. Je kunt zeggen dat de symboolwerking op het Stadhuis te belangrijk is om toch niet te kiezen voor een andere locatie. Dat het college niet met een voorstel is gekomen, heeft ook te maken met bouwkundige afwegingen. We hebben een heel gevoelig dak. De raad weet dat het regelmatig lekt. We lossen dat graag definitief op. En dat is heel moeilijk te combineren met dit soort extra voorzieningen. Die belasten de gevoelige kap en dat kan leiden tot nieuwe lekkages en ellende in de toekomst.

Ook de monumentale kwaliteit is een heel relevant punt. Wij vinden het belangrijk dat er wordt voldaan aan de eisen van monumentale waarden. Ik wijs erop dat ons oud-raadslid de heer Buunk, die uitgesproken opvattingen had over welstandstoezicht, in een van zijn laatste bijdragen in deze raad heeft gezegd: "In de monumentale binnenstad moeten we heel streng zijn." Ook in de raad wordt belang gehecht aan de monumentale waarden van rijksmonumenten. Mochten we dat niet doen, dan vinden we de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) op onze weg en die zal uiteraard ook zijn mening geven. Dit gezegd hebbende, is het college bereid uitgebreider te verkennen of het toch niet mogelijk is om zonnepanelen op het dak te plaatsen en in welk volume. Mijn suggestie is om dan direct het tweede punt uit het dictum van motie 28, ingediend door mevrouw Freytag, mee te nemen, waarin wordt gezegd: kijk ook naar andere opties en naar wat die aan maatschappelijke winst kunnen opleveren. Mijn suggestie is dus om in het onderzoek dat gevraagd wordt in motie 24, ingediend door de heer De Vries, het tweede punt uit het dictum van motie 28 mee te nemen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Dank daarvoor. Als we de door de PvdD-fractie ingediende motie aannemen, ga ik ervan uit dat het uiteindelijk met mijn motie wel goed komt. Nog even een vraag over de motie ingediend door de heer De Vries c.s. Hij meldt als probleem dat Monumentenzorg tegen zou werken. Mijn vraag aan de wethouder is of hij dit probleem herkent. Zo ja, vormt de manier om van het Stadhuis een testcase te maken de meest trefzekere oplossing voor dit probleem?

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik denk dat ik de RCE en Monumentenzorg in brede zin voldoende ken om te weten dat ieder monument anders is. Er zijn rijksmonumenten waarop het plaatsen van zonnepanelen geen enkel probleem is. Maar er zijn ook rijksmonumenten waarop dit absoluut niet kan, en alle gradaties daartussen. Kortom, je moet altijd naar de concrete situatie kijken. Hoe ziet een monument eruit, hoe ziet de kap eruit, wat zit er in het zicht en wat niet? Dat zal ook in dit geval moeten gebeuren. De motie van de heer De Vries vraagt om nog eens kritisch met de RCE in discussie te gaan hoever we kunnen gaan om binnen acceptabele normen voor monumentaliteit toch op het onderwerp duurzaamheid resultaten te boeken. Daartoe zijn we bereid.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben blij dat de wethouder dit zegt. In zijn eerdere beantwoording van mijn motie sprong hij naar het punt van alleen maar realiseren en daarbij voegde hij de motie samen met de motie ingediend door mevrouw Freytag. Mevrouw Freytag vraagt echt iets anders. Haar motie is interessant voor het rendement in het kader van de CO₂-uitstoot. Dat is ook heel erg belangrijk. Maar ik roep de wethouder middels onze motie juist op om van ons dak te leren.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik heb het tweede dictum van de motie van mevrouw Freytag meegenomen, omdat ik het totale speelveld wil laten zien voor de begroting. En ik wil niet de indruk wekken dat we op voorhand zeker weten dat uit de nadere verkenning komt dat het mogelijk is om zonnepanelen op het dak van het Stadhuis te plaatsen. Onze insteek is om met een voorstel te komen als dat mogelijk is. Uiteraard geven we daarbij aan wat dat gaat kosten, want dat is ook een discussiepunt. Maar we geven daarbij ook de andere opties, zodat de raad de afweging kan maken wat per saldo de verstandigste oplossing is.

De heer **ISIK** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat de wethouder worstelt met deze motie. Er is een meerderheid voor. Ik wil de duidelijke toezegging van de wethouder dat er een bouwtechnisch onderzoek wordt gedaan om te kijken of het mogelijk is om zonnepanelen op het dak te plaatsen. In de motie wordt een suggestie gedaan over een realisatie. Er mag niets worden gerealiseerd voordat deze raad daaraan goedkeuring heeft gegeven.

Mijn laatste vraag is waar de grens voor het college ligt. Tot hoever is er voor het college financiële ruimte om zonnepanelen op het dak van het Stadhuis te plaatsen?

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! De eerste vraag van de heer Isik kan ik positief beantwoorden; dat is het geval. Daarvoor komen we bij de raad langs, want dat is eigenlijk ook wat wordt gevraagd. Waar de grens van het college ligt, zal onderdeel zijn van het voorstel dat we de raad zullen doen in de terugrapportage. Daarin zal mogelijk sprake zijn van meerdere smaken, want ik verwacht dat we de raad een aantal opties kunnen voorleggen. Daar kan dan te zijner tijd een afweging over worden gemaakt.

Mevrouw **KNIP** (D66): Voorzitter! Ik dank de wethouder voor deze antwoorden. Zitten bij dat onderzoek ook de afwegingen van de RCE en van de afdeling Erfgoed, met argumenten voor en tegen en mogelijkheden? Anders gaat het onderzoek alleen over de economische kanten en het rendement. Zitten de inhoudelijke maatwerkafwegingen ook bij het rapport?

De heer **JANSEN** (wethouder): Zeker, ik weet niet zeker of dat allemaal openbaar kan, maar ik vermoed van wel. Het college is bereid om alle overwegingen van monumentaliteit te delen met de raad.

Ik vervolg met motie 25, de motie Een gastvrij en toegankelijk Stadhuis, ingediend door de heer Van Eijndhoven. Ik herinner er allereerst aan dat de raad bij de commissiebehandeling in het keuzepakket de optie horeca standaard opnemen niet heeft meegenomen. De heer Van Eijndhoven vraagt of het toch niet mogelijk is om marktpartijen te interesseren en vraagt om alvast lichte horeca qua bestemming mogelijk te maken. Als de essentie van de vraag is om te kijken of er marktpartijen zijn die hier een vorm van lichte horeca willen exploiteren, dan is het college daartoe bereid. We zouden deze vraag bijvoorbeeld via Centrummanagement Utrecht of Koninklijke Horeca Nederland kunnen uitzetten, dan zijn

de partijen bereikt. Die horeca moet uiteraard, maar dat wil de raad denk ik ook, binnen de functionele kaders passen die we hebben afgesproken, want de raad wel zelf vergaderruimte houden en de huurders willen bediend blijven worden.

De raad moet zich realiseren dat de ruimtes waaraan we kunnen denken niet al te groot zijn. Het is echter zaak om eerst te kijken of er belangstelling is in de functionele context van het Stadhuis. Het college heeft een positieve houding om de functies waar nodig aan te passen als die belangstelling er is, het financieel haalbaar is en men de huur wil betalen die zo'n vierkante meter kost. De volgorde is dus eerst kijken of er een partij is en daarna pas de functies aanpassen. De heer Van Eijndhoven knikt, dus ik denk dat hij het met me eens is. Als hij het zo ook ziet, kunnen wij de motie overnemen.

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Van Eijndhoven instemmend knikken.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Dit betekent dat ik een vraag heb aan de wethouder. De wethouder refereerde er al aan dat tijdens de hele discussie nog een punt werd gemaakt van het opnemen van horeca, omdat dit extra exploitatielasten en extra beveiligingsopties zou betekenen. Een logisch uitvloeisel van deze motie is dat ook wordt gekeken naar de effecten daarvan.

De heer **JANSEN** (wethouder): Zeker. De heer Van Eijndhoven vraagt in zijn motie niet om er extra geld voor te reserveren. Dus ik ga ervan uit dat hij vindt dat die optie zijn eigen broek moet ophouden in financieel opzicht. Met die kanttekening willen we de mogelijkheid graag onderzoeken.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Als de wethouder deze vraag gaat uitzetten bij onder andere Koninklijke Horeca Nederland, neemt hij dan ook mee dat we hier graag een zeer duurzaam Stadhuis van maken, dus dat de duurzaamheid mee wordt genomen bij de interesse die wordt getoond?

De heer **JANSEN** (wethouder): Dan las ik een tussenstap in. De eerste stap is: kijken of er een geïnteresseerde partij is. Dat is de allerbelangrijkste stap, want dat zal niet zo eenvoudig zijn. Als er een of meer liefhebbers zijn, gaan we tenderen en in die tender kunnen we duurzaamheid meenemen. Dan gaan we daarna de bestemming aanpassen. Dat is een beetje de volgorde der dingen, maar daarbij is duurzaamheid uiteraard een belangrijk aspect.

Ik kom nu bij motie 26, ingediend door mevrouw Van Esch, mede ondertekend door de heer Işık, Duurzaam is meer dan energie. De motie verzoekt een aantal zaken waaronder het gevraagde overzicht uiterlijk voor de Programmabegroting 2018 voor te leggen aan de raad. Het college kan de intentie van de motie overnemen, maar wat er staat, kan niet in de tijd. Ik zal uitleggen waarom.

We zijn op dit moment bijna klaar met het uitschrijven van het bestek. De dag na het afhandelen van de voorjaarsnota, dat is 6 juli, wordt de tender gepubliceerd. Dan volgt er in een aantal rondes een selectie, eerst van vijf partijen en daarna van twee. Op het moment dat die twee partijen geselecteerd zijn, dat is eind november, is duidelijk hoe in die EMVI-tender de circulaire economie en de duurzaamheidsaspecten ingevuld zijn bij de twee partijen die op dat moment overgebleven zijn. De definitieve selectie van de winnaar van de tender is in februari 2018, dus daar hebben we nog even geduld voor nodig. We verwachten in december een overzicht van wat er aan duurzaamheidsaspecten op het terrein van met name de circulaire economie, waar de indieners op wijzen, is meegenomen door de twee voorlopige winnaars. Ik zeg dat overzicht graag toe.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! De GroenLinks-fractie staat sympathiek tegenover deze motie. We willen dit niet tot praktijk maken, maar we willen graag een keer deze exercitie met elkaar doorlopen als voorbeeld om ervan te leren. Is de wethouder bereid de raad mee te nemen in de keuze en overwegingen om bepaalde maatregelen wel of niet te nemen of bepaalde stappen wel of niet te zetten, zodat we van dit voorbeeld kunnen leren om het geleerde toe te passen bij het andere vastgoed van de gemeente en eventueel andere monumenten? Mijn collega-woordvoerder vastgoed leert daar ook graag van voor toekomstige projecten.

De heer **JANSEN** (wethouder): Wij zijn altijd aan het leren, bij iedere tender. Ik schat in dat onze rapportage over hoe het deze keer gelopen is en wat uiteindelijk de mix is van duurzaamheidsmaatregelen die geleid heeft tot de twee partijen die uiteindelijk gaan bepalen wie wint, zeker zal leiden tot discussie in de commissie. De raad moet zich wel realiseren dat de aanbestedingen gebonden zijn aan allerlei wettelijke eisen, dus we kunnen niet tijdens de rit bijvoorbeeld de spelregels gaan veranderen. Dat is gewoon onmogelijk. Het gaat er vooral om dat we transparant maken hoe we van

de prestatie-eisen terechtkomen op concrete maatregelen. Dat is wat de heer De Vries wil weten. Het is mogelijk om te kijken wat de volgende keer anders zou moeten, want dan kunnen we er iets van leren. Mijn voorstel is om dit aan de hand van de ontwikkeling van de realiteit te bepalen.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben heel blij met deze toezegging. Dank u wel. Ik heb nog een vraag over de criteria waarmee wordt getenderd. Wegen duurzaamheid en circulariteit daarin dermate beslissend mee, dat ze een doorslaggevende factor vormen bij de gunning aan een partij?

De heer **JANSEN** (wethouder): Wettelijk wegen de financiën altijd minimaal voor 50% mee; dat is gewoon verplicht. Maar in de overige criteria weegt DuMo uiteraard als zwaarste mee, want we hebben vanaf het begin gezegd dat monumentaliteit en duurzaamheid de essentie vormen van het project.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Kan de wethouder binnen het licht van deze discussie vertellen wat het deel van de begroting is voor de realisatie van de schil in arbeid en grondstoffen?

De heer **JANSEN** (wethouder): Nee, dat kan ik niet uit mijn hoofd, excuses daarvoor. Ik meen overigens dat in het commissiedocument waarin per maatregel staat wat het gaat kosten en wat de terugverdientijd is, ook een indicatie is gegeven hoe hoog die kosten zijn, maar ik heb ze op dit moment niet paraat.

Overigens moet ik motie 26, ingediend door mevrouw Van Esch, ontraden vanwege de formulering, maar ik heb gezegd wat ik van de intentie kan overnemen.

Motie 27, Schuif met potje geld voor duurzamer Stadhuis, ook ingediend door mevrouw Van Esch, roept het college op om, indien er budget over is dat nu ter beschikking is gesteld ten behoeve van de tijdelijke huisvesting tijdens het groot onderhoud Stadhuis, dat niet terug te laten vloeien naar de aflossing van de boekwaarde. De motie is op zich consistent met de inbreng van mevrouw Van Esch in de commissie, maar collega Geldof is niet helemaal correct geciteerd. Ik zal precies zeggen wat collega Geldof heeft gezegd.

Mevrouw Van Esch vroeg in de commissie wat er overblijft met de uitvoering van optie D, de sobere variant voor tijdelijke huisvesting. Daarop antwoordde wethouder Geldof: "niets." Hij voegde eraan toe: "Dan is toe te komen met een kleiner krediet, neemt de boekwaarde van het Stadhuis iets minder toe en is in de komende jaren iets minder af te schrijven. Er blijft niets over, omdat het krediet geactiveerd wordt en het jaar daarop moet worden afbetaald." De conclusie is: "bij het sluiten van het krediet" – dat is ruim na realisatie en dan weet je wat de optelsom is van plussen en minnen in het project – "kan pas worden beoordeeld of er een meevaller is en hoe groot die is, en of en hoe die herbestemd kan worden." Dat is in wezen de systematiek die we gebruiken. Dat geld kan niet nu al bestemd worden, want dat is er niet. Om die reden moet ik die motie ontraden.

Motie 28, Meer zonnepanelen, gelijke boodschap, is ingediend door mevrouw Freytag. Die moet ik eigenlijk om dezelfde reden ontraden, dus vanwege de dekking, want hier gaat het om dezelfde dekking. Over haar goede idee om ook te kijken naar andere panden heb ik bij het behandelen van de motie ingediend door de heer De Vries al gezegd dat we die meenemen bij de rapportage die de raad bij de programmabegroting zal krijgen.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Dank voor de beantwoording door de wethouder. Inhoudelijk voel ik me enigszins gerustgesteld, alleen het actief uitnodigen proefde ik niet zo. Dit heeft met de aard van de reactie op motie 25 te maken. Er moet wel enige enthousiasmerende werking van uitgaan. Daarom wil ik graag motie 25 in stemming laten brengen.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben blij met de toezeggingen die zijn gedaan op motie 24. Maar motie 24 bevat ook een uitspraak van deze raad. Ik zal haar om die reden in stemming laten brengen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Motie 26 trekken we in. Wij melden hierbij dat volgens ons het college geen oplossingen aandraagt wat betreft duurzaamheid bij zo'n DuMo-onderzoek. Maar er worden voldoende duurzaamheidsmaatregelen en oplossingen aangedragen als het over energie gaat. Wij hopen dan ook van harte dat we ervan leren door naar de tender te kijken, om bij de volgende van dit soort projecten alsnog duurzaamheidsmaatregelen op te kunnen nemen in de onderzoeken en de

plannen die er dan voorliggen, in plaats van dat we er nu pas bij zo'n tender naar kunnen kijken.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik stel vast dat motie 26 is ingetrokken.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Ik trek ook motie 27 in.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik stel vast dat ook motie 27 is ingetrokken.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): We dienen in plaats daarvan een nieuwe motie in waaruit ik het verkeerde citaat van wethouder Geldof heb gehaald. Volgens mijn fractie, en ik denk ook volgens de fractie van Student & Starter, kan alles als je maar wilt, dus ook geld schuiven van het ene naar het andere potje. Bij dezen dienen we dus een motie in met dezelfde strekking, waarin we van "terugvloeien naar de boekwaarde" hebben gemaakt: terugvloeien naar de algemene middelen.

"Motie 29

Schuif met potje geld voor duurzamer Stadhuis

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van het voorstel tot het beschikbaar stellen van een krediet voor het groot onderhoud inclusief duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis, constaterende dat

- de gemeente Utrecht een gezonde en duurzame toekomst nastreeft;
- er verschillende scenario's voorliggen met betrekking tot de tijdelijke huisvesting voor gebruikers van het Stadhuis tijdens de verbouwing;
- door scherp te kiezen binnen deze scenario's veel geld bespaard kan worden op de tijdelijke huisvesting,

overwegende dat

- een sobere keuze in de mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting ertoe leidt dat niet het volledige daarvoor gereserveerde budget benodigd is;
- dit geld beter besteed kan worden aan blijvende maatregelen waar ook toekomstige generaties profijt van hebben,

roept het college op,

- indien er budget over is dat nu ter beschikking is gesteld ten behoeve van de tijdelijke huisvesting tijdens groot onderhoud Stadhuis, dit geld niet terug te laten vloeien naar de algemene middelen;
 - maar het eventuele overgebleven budget te besteden aan de duurzaamheidsmaatregelen in het kader van het groot onderhoud van het Stadhuis,
- en gaat over tot de orde van de dag."

Deze motie is ondertekend door mijzelf.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Ik heb nog een korte vraag. Ik kan waarschijnlijk motie 28 intrekken. Kan wethouder Jansen niet alleen naar de kosten en de daken, maar ook de daadwerkelijke productie van CO₂-uitstoot kijken, als de andere daken meegenomen worden in de rapportage die er gaat komen? Dan kunnen we dat in onze overwegingen meenemen. Het bordje met onze ambities zie ik ook graag.

De **VOORZITTER**: Het antwoord op beide vragen is ja. Daarmee is motie 28 ingetrokken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik heb de wethouder goed begrepen dat het gezond verstand vooropstaat bij alle onderzoeksopdrachten die de wethouder gaat geven, of het nu gaat om de lichte horeca of om de zonnepanelen. Het moet financieel uit kunnen. Volgens mij kunnen we daarmee een eind vooruit.

De **VOORZITTER**: Daar zal hij ongetwijfeld ook ja op zeggen.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Het oordeel of de wethouder het gezond verstand gebruikt, laat ik over aan de raad. Daar word ik op gecontroleerd. Bij motie 28 heb ik inderdaad de toezegging gedaan aan mevrouw Freytag. Motie 29 bekijk ik graag nog even voordat ik er wat over zeg.

De voorzitter schorst daarop de vergadering.

Na heropening verleent de voorzitter het woord aan wethouder Jansen.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik heb even overlegd met de collega's. Ook de aangepaste motie 29 moet ik ontraden. De eerste bullet van het dictum zal afgewogen worden bij de voorjaarsnota. In de tweede wordt gesuggereerd om het overgebleven budget te besteden aan duurzaamheidsmaatregelen in het kader van het groot onderhoud van het Stadhuis. Die zijn al afgerond, dus dan beginnen we opnieuw. Dus dat is moeilijk uitvoerbaar. Maar nogmaals, het signaal is dat als er geld overblijft we dit ergens anders aan kunnen besteden. Dat kan integraal bij de behandeling van de voorjaarsnota worden vastgesteld.

Aan de orde is de stemming over het voorstel.

Het voorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Aan de orde is de stemming over motie 24 (Een groene stad, een zonnig Stadhuis).

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Op basis van de uitleg van de wethouder kunnen we instemmen met deze motie.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Als de uitvoering van de motie inderdaad beperkt blijft tot een goed gesprek met RCE en een vergelijking met het effect van maatregelen op andere daken, kunnen we er ook mee leven. Anders was de motie wat ons betreft tamelijk symbolisch geweest.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik sluit me helemaal aan bij de stemverklaring van de heer Schipper.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! We staan van harte onder deze motie en steunen haar dan ook. Wij vinden het belangrijk om het Stadhuis zo duurzaam mogelijk te maken en denken dat het essentieel is om verder te kijken naar de mogelijkheid van het plaatsen van zonnepanelen op dit dak.

De heer **IŞIK** (PvdA): Ik sluit me in dit geval aan bij de woorden van de heer Schipper van de SP-fractie.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben zeer blij met de toezeggingen van de wethouder, maar uiteindelijk zal de tekst van de motie tellen, dus die blijft staan zoals die is.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Precies omdat de tekst zal tellen, ga ik tegenstemmen. Zoals ik al heb gezegd, heeft het weinig zin op het dak van het Stadhuis. En ook de symbolische waarde lijkt mij nihil.

Mevrouw **KNIP** (D66): Voorzitter! Wij zijn voor. De beantwoording door de wethouder heeft ons gerustgesteld en we zien uit naar het onderzoek. Het gaat ons om het leren en om het proces. Dus dank daarvoor.

Hierna wordt motie 24 bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat het lid van de fractie van Student & Starter ertegen stemt.

Aan de orde is de stemming over motie 25 (Een gastvrij en toegankelijk Stadhuis).

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Op basis van de uitleg van de wethouder kunnen we instemmen met deze motie.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! De GroenLinks-fractie steunt deze motie. We vinden het wel belangrijk dat daarbij aandacht is voor lokale ondernemers, geen internationale ketens, duurzame producten en bijvoorbeeld werknemers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): We brengen natuurlijk de motie in stemming, omdat de tekst leidend is.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Wij begrijpen de redenering van de GroenLinks-fractie en zijn het daarmee eens, maar we stemmen toch tegen deze motie, omdat de tekst leidend is en al die onderwerpen die de heer De Vries zojuist noemde, niet in de motie staan. Die zijn voor ons essentieel om horeca in dit gebouw mogelijk te maken. Daarom stemmen wij tegen.

Mevrouw **KNIP** (D66): Voorzitter! De D66-fractie is voor deze motie en kan zich aansluiten bij de stemverklaring van de GroenLinks-fractie.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): We sluiten ons bij de stemverklaring van de PvdD-fractie.

De heer **IŞIK** (PvdA): Wij zullen voorstemmen, onze handtekening staat onder de motie.

Hierna wordt motie 25 bij handopsteken aangenomen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van ChristenUnie, PvdD en SP ertegen stemmen.

Aan de orde is de stemming over motie 29 (Schuif met potje geld voor duurzamer Stadhuis).

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Uiteraard zullen we voorstemmen en zullen we bij de voorjaarsnota nogmaals een motie indienen. Dit roept ons op om verder te kijken naar mogelijkheden.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Het argument van het college dat het budget pas vrij komt te vallen als het project is afgerond, houdt geen stand, want je kunt al eerder zien hoeveel ruimte er overblijft. Het lijkt me heel belangrijk om ons voor duurzaamheid in te zetten. Wij zullen dus voorstemmen.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Een sympathiek voorstel, alleen wij zijn overtuigd door de beantwoording door de wethouder op dit punt. Dus wij stemmen tegen.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Met enige ervaring, maar ook met de goede beantwoording door de wethouder, zal de VVD-fractie tegenstemmen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Gezien de traditie van deze raad om dingen duurder te doen dan we hebben bedacht, moeten we afwachten of er budget overblijft. Maar misschien zijn er tegen de tijd dat we dat weten heel andere en urgentere zaken aan de orde. We lopen daar niet op vooruit en stemmen tegen.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! De ChristenUnie-fractie is enthousiast over de strekking van de motie, alleen vinden we de motie nu voorbarig. Mocht zij later terugkomen, dan hopen we wel in te stemmen, dat doen we nu niet.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! In het voorstel zit een heel pakket aan zorgvuldig afgewogen en zinvolle duurzaamheidsmaatregelen. Als er meer maatregelen waren geweest die effectief en efficiënt waren en dus verstandig om te doen, hadden ze in het voorstel moeten zitten. Het is gek om voor te stellen dat er na afloop nog maatregelen nodig zouden zijn. Dus wij gaan hier niet voorstemmen.

Hierna wordt motie 29 bij handopsteken verworpen, waarbij de voorzitter constateert dat de leden van de fracties van Student & Starter en PvdD ervoor stemmen.

5. Voorstel tot vaststelling van de Verordening U-pas 2017 (Jaargang 2017, nr. 33).

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! We hebben eerder in de commissie afgesproken om niet heel inhoudelijk over de invulling van de U-pas te spreken. Er ligt een nieuwe verordening, die ziet er heel goed uit. Maar voor de CDA-fractie is er één pijnpunt. We hebben namelijk geconstateerd dat het gebruik van de U-pas onder sommige groepen sterk achterblijft, terwijl de U-pas een van de pijlers is

onder het nieuwe armoedebelief waar de CDA-fractie voor heeft gestemd. Om dat op een goede manier uit te voeren, vind ik dat het gebruik omhoog moet onder volwassenen.

In de raadsinformatiebijeenkomst die we hierover hebben gehad, is een aantal zaken naar voren gekomen over het passend zijn van het aanbod van de U-pas. Mensen hebben gezegd dat voor het bevorderen van participatie het bevorderen van de mogelijkheden tot sociale contacten daarbij hoort. Sommige mensen hebben gezegd dat ze geen vervoersmogelijkheden hebben, dat ze geen fiets hebben en die ook niet kunnen betalen. Een ander voorbeeld is de bibliotheek, die zit wel in het kinderen-pakket, maar voor volwassenen is er alleen maar sprake van een korting en kost een bibliotheekpas nog steeds behoorlijk veel geld.

We gaan er nog over spreken of te U-pas moet worden uitgebreid en op welke manier, maar de manier waarop de verordening nu is geformuleerd, werpt volgens mij een drempel op.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik vind het betoog van mevrouw Metaal behartigenswaardig. Als haar voorstel meer geld gaat kosten – dit debatje hebben we ook al even in de commissie gevoerd en die kans is aanwezig – wat vindt zij dan? Vindt zij dat dit moet worden opgelost binnen de begroting van Werk en Inkomen of liever nog binnen de begroting van de U-pas? Of weet ze elders in de begroting een potje om de U-pas te betalen? Ik weet dat de heer Van Waveren daar heel creatief in is.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Dat klopt. Voor potjes geld vinden in de begroting verwijs ik naar mijn collega in de fractie. Er is een budget van € 120,00 per jaar voor volwassenen met een U-pas beschikbaar. Ik stel niet voor om dat nu te verhogen in deze verordening. Ik vraag me alleen af of de verordening zoals die nu is geformuleerd niet een drempel opwerpt voor als we later zouden constateren dat bijvoorbeeld een bibliotheekabonnement of de mogelijkheid om een fiets tweedehands aan te schaffen een goede aanvulling zou zijn. Er staat nu in de verordening dat de U-pas alleen maar voor activiteiten mag worden gebruikt. Volgens mij snijden we ons daarmee in de vingers als we later gaan praten over een eventuele uitbreiding van het aanbod.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Het punt is dat een verhoging van het gebruik iets met de begroting doet. De begroting is gebaseerd op het reële gebruik van het afgelopen jaar. Als mevrouw Metaal het gebruik met 10% wil verhogen – dat zou een mooie, behartigenswaardige ambitie zijn – dan doet dit iets met de reële begroting. Je moet dit of oplossen binnen de begroting Werk en Inkomen, of je moet voor een andere oplossing kiezen. Waar kiest mevrouw Metaal dan voor?

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Ik denk dat de gemeente de U-pas heeft ontworpen als een van de pijlers van het armoedebelief met de intentie dat die gebruikt wordt. Als blijkt dat maar 12% of 13% van de mensen die er recht op hebben er gebruik van maakt, moet je constateren dat de regeling niet goed werkt, omdat de voorlichting niet goed geweest is of het aanbod niet passend is. Als je constateert dat de U-pas passend moet zijn, omdat die een van de pijlers is van het armoedebelief, dan moet er gewoon geld tegenover staan. Ik stel nu geen uitbreiding van het budget voor. Laten we eerst maar eens kijken wat er werkt en hoe het werkt.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik kan het antwoord van mevrouw Metaal steunen en begrijp de vragen van de heer Van Ooijen, maar die discussie komt nog. We stellen nu de verordening vast. De vraag die mevrouw Metaal hier op tafel legt, is: als we de verordening vaststellen, gaan we het debat van 22 juni in de commissie dan niet in de weg zitten – waarbij het college overigens meldt het gebruik te willen stimuleren, zelfs naar 100% toe – door nu een aantal zaken onmogelijk te maken die we dan misschien wel zouden willen? Dat is volgens mij de enige vraag die nu wordt gesteld. Ik ben benieuwd naar het antwoord daarop.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Het is grappig dat mevrouw De Boer antwoord geeft op deze vraag, want de vraag is nog steeds niet beantwoord. De vraag was namelijk: als blijkt dat de U-pas meer gaat kosten, dat is reëel, wat doet mevrouw Metaal dan? Zegt ze dan: nee, we moeten dit binnen de begroting voor Werk en Inkomen oplossen, of kiest ze ervoor om dit binnen de hele begroting op te lossen?

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Dan moeten we eerst de stap zetten om de verordening aan te passen, onderzoek doen naar het gebruik, het aanbod aanpassen, vervolgens concluderen dat het

allemaal veel te ver boven de begroting uitkomt en daar dan een oplossing voor vinden. Ik denk niet dat wij als oppositiepartij met drie zetels daarin een beslissende stem zullen hebben. Ik ben bereid over van alles mee te denken als dat nodig mocht blijken te zijn, maar dat is niet wat ik nu voorstel.

De heer **KLEUVER** (D66): Voorzitter! Om aan de onduidelijkheid een eind te maken, de volgende vraag. Heb ik juist begrepen dat het amendement van mevrouw Metaal op dit moment niet meer is dan een strikt technische aanpassing? Zouden we er ooit echt invulling aan willen geven, kunnen we dan eventueel praten over de budgetten. Dus is het correct dat het op dit moment alleen om een puur technische aanpassing gaat?

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Dat is correct. Ik zie dat nu in de verordening staat dat volwassenen met een U-pas alleen activiteiten kunnen doen. We zouden gaan praten over de uitbreiding van het aanbod. Ik verwacht dat de formulering zoals die nu is een te hoge drempel kan opwerpen om later, wat er dan ook ter tafel komt, in het aanbod op te nemen, omdat dit in de huidige verordening niet mogelijk is. Ik heb een tweedehands fiets en een bibliotheekabonnement als voorbeelden genoemd. Ik heb een amendement in voorbereiding om van "activiteiten", "producten en activiteiten die de maatschappelijke participatie bevorderen" te maken en daarbij ook op te nemen dat dit alleen maar geldt voor producten die zijn opgenomen in het aanbod, maar ik wacht het antwoord van de wethouder af. Er is nu niets opgenomen in het aanbod, dus het gaat nu slechts om een technische aanpassing waardoor er straks geen drempel ontstaat.

Mevrouw **VAN GEMERT** (SP): Voorzitter! Zoals mevrouw De Boer al zei, gaan we de inhoudelijke discussie over de U-pas verder voeren op 22 juni a.s. We hebben een zeer lange discussie gevoerd in de commissie en er zijn veel vragen niet beantwoord wanneer het gaat om de uitvoeringskosten, onderzoekskosten, besteding van het kindbudget enzovoorts. Het gaat ten kosten van mijn spreektijd als ik alle vragen ga oproepen die ik nog heb, want dat zijn er heel veel. Ik beperk me puur technisch tot de verordening. Daarbij heb ik twee belangrijke punten die ik graag opgehelderd zie en die nieuw zijn en aanvullend op de commissievergadering.

Het eerste gaat over het Bureau U-pas. Iedere keer als we over de U-pas spreken en ik dit bureau probeer te bereiken, is dat ontzettend lastig. Er wordt vaak niet opgenomen. Ik heb het deze week en vanochtend nog een keer geprobeerd. Vanochtend was ik aan de beurt na 27 minuten in de wacht te hebben gestaan. Als mensen met een smalle beurs en bijvoorbeeld een belbundel van 100 minuten het U-pasbureau willen bellen, zijn ze bijna door de helft van hun belminuten heen. Ik doe een oproep voor de bereikbaarheid van dit bureau.

Het tweede is nog veel belangrijker en gaat over de communicatie van het U-pasbureau en de overgang naar het nieuwe U-pasbureau per 1 juli a.s. Ik werd getriggerd doordat op mijn sportschool – ik heb een abonnement, daar houdt het ook mee op – werd gezegd dat er tot 15 juni mag worden gedeclareerd. Dat is heel vreemd, want het amendement loopt tot 1 juli en andere jaren mocht je declareren tot 20 juli. Er mag dus een maand minder gedeclareerd worden. Dat betekent dat mensen die in de overtuiging zijn dat de U-pas tot 1 juli geldt en na 15 juni declareren, het abonnement niet meer vergoed krijgen. Ik ben daarnaar op zoek gegaan. Op de website van de U-pas staat ook dat de OV-vergoeding, die je één keer per jaar kunt aanschaffen, na 15 juni niet meer geldig is en dat nog niet bekend is of na 1 juli de OV-vergoeding, die net nieuw is, wordt doorgezet. Met andere woorden, op dit moment – vandaag is het 1 juni – is het nog niet bekend wat het aanbod vanaf 1 juli zal zijn. Dat vind ik vreemd.

Verder is het zo dat mensen vanaf nu geen nieuwe U-pas meer kunnen aanvragen. Dat betekent dus dat iedereen die deze maand een U-pas wil aanvragen, dat niet kan doen en een maand misloopt. Met andere woorden, er is heel veel onduidelijk. Wat ik daar het ergste aan vind, is dat het U-pasbureau mij niet verder kan helpen. Ik had vanochtend een medewerkster aan de lijn en nu begrijp ik waarom je daar zo lang in de wacht staat, want ik kreeg helemaal nergens antwoord op. Niet op de vraag tot wanneer ik ermee kan declareren. Het antwoord was: "ja, dat weet ik niet, we gaan over naar iemand anders." En op mijn vraag of, als ik na 16 juni declareer, ik het bedrag dan nog terugkrijg was het antwoord: "weet ik niet." U-pashouders hebben geen brief ontvangen over de overgang per 1 juli. Op mijn vraag waar ik dan terecht kan, wist ze ook geen antwoord te geven. Toen gaf ze mij het telefoonnummer waarop ik wel al mijn vragen zou kunnen stellen, en dat was het telefoonnummer wat ik op dat moment had gebeld. Dus ik zei: "nou mevrouw, ik bel nu dat telefoonnummer." Toen zei ze: "oh, dan weet ik het niet."

Om een lang verhaal kort te maken, ik mag na 20 juni terugbellen om te horen of mijn declaraties

vanaf 15 juni wel worden vergoed. Voorzitter, dat vind ik een slechte gang van zaken, sowieso het feit dat klanten van de U-pas op geen enkele manier geïnformeerd worden over de veranderingen, en dat het aanbod na 1 juli niet bekend is. Ik wil hier heel graag heel snel actie op van de wethouder.

Mevrouw **TIELEN** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie kan de invulling van de U-pas onderschrijven en kan zich vinden in de verordening. Maar toch zijn er twee voor ons belangrijke vragen over de effectiviteit, de belemmering en de kosten van en voor de U-pas, die ik graag voorleg, voordat we straks tot stemming overgaan.

Er zijn cijfers over de U-pas, zoals het aantal houders, 39.000, het aantal kindpakkethouders, 11.000, het percentage gebruikers van het kindpakket, 66, en het percentage volwassen gebruikers, 12. Die cijfers roepen vragen op die relatief gemakkelijk beantwoord kunnen worden, zoals wat de meest gebruikte aanbiedingen zijn en of er meer aan sport of cultuur wordt besteed en in hoeverre er regelmatig en minder regelmatig gebruikers zijn.

De cijfers roepen vragen op die minder gemakkelijk te beantwoorden zijn, zoals waarom mensen geen gebruik maken van het aanbod. 12% betekent dat 88% van de houders de hele procedure zijn doorgegaan om de U-pas aan te vragen en er vervolgens niks mee doen. Volgens mij is het pasje zelf niet zo'n hebbedingetje dat je dat daarom zou willen hebben.

Dus de eerste vraag is of de U-pas wel het effect heeft wat we willen, namelijk dat mensen toch mee kunnen doen, ondanks dat ze rond moeten komen van een minimum. Wij willen graag, en volgens mij zijn er meer die dat willen, meer kennis over de effectiviteit en de belemmeringen van de U-pas. Mijn vraag aan de wethouder is of hij kan toezeggen die effecten en belemmeringen in kaart te brengen, het liefst met een aantal aanbevelingen, zodat we er meer effectiviteit van kunnen verwachten, want er staat veel geld voor gereserveerd en het zou fijn zijn als dit dan ook komt waar het zou moeten komen.

De tweede vraag gaat over het nieuwe U-pasbureau. Mevrouw Van Gemert refereerde er al aan. Wij begrepen tijdens de commissievergadering dat er een nieuw bureau is, een nieuw bureau dat wel ervaring heeft in Rotterdam en Amsterdam. In de commissie werd voor ons niet heel duidelijk wat de verwachtingen zijn jegens dit bureau als het gaat om verbeteringen en kansen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik hoor mevrouw Tielen pleiten voor een onderzoek naar de effecten en belemmeringen van het gebruik van de U-pas. Daar ben ik sterk voor. Via mevrouw Tielen vraag ik aan de wethouder om ook te kijken naar de wensen van de mensen die een U-pas hebben.

Mevrouw **TIELEN** (VVD): Ik vervolg met het nieuwe U-pasbureau. Meerdere keren hebben we er in de raad over gesproken. Men weet dat de VVD-fractie graag wil dat de uitvoeringskosten rondom de armoedebestrijding, en dus ook de U-pas, zo laag mogelijk zijn. Het liefst bezuinig we daarop, dat weet ook iedereen. We horen daarom graag van de wethouder in hoeverre het mogelijk is gebleken om bij het contracteren van het nieuwe bureau de kosten te verlagen, of wellicht de prijs/kwaliteitverhouding te verbeteren. Wat is de opdracht geweest aan het nieuwe bureau? En hoeveel meer of minder gaat dit bureau kosten dan het vorige? Ik kan er uiteraard mee leven als de wethouder niet vandaag, maar bijvoorbeeld tijdens de bespreking van de voorjaarsnota of de commissiebehandeling hierop terugkomt, maar ik wil wel graag een antwoord.

Wij vinden de passage over de maatschappelijke functie in de verordening, artikel 3.4, verwarrend, maar de toelichting van de wethouder was duidelijk, dus we kunnen de verordening onderschrijven.

(De heer Van Zanen draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Schie.)

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! We hebben in de commissievergadering, die we helaas niet konden afronden vanwege tekort aan tijd, dit voorstel in samenhang besproken met het voorstel over de besteding van de Klijnsma-gelden, € 100 miljoen per jaar landelijk, voor kinderen die in armoede leven. De wethouder heeft inmiddels toegezegd dat er op dat punt een apart raadsvoorstel komt, dank daarvoor. Dat bespreken we op 22 juni, dus dit onderwerp zal ik nu laten rusten.

Ik sluit me van harte aan bij de hartenkreten van zowel mevrouw Van Gemert als mevrouw Tielen als het gaat om de chaos en onbereikbaarheid van het U-pasbureau. We krijgen dezelfde signalen, zowel van U-pashouders of potentiële U-pashouders, als van aanbieders die vragen hoe het zit. En ik sluit me aan bij de vraag van mevrouw Tielen over de uitvoeringskosten.

Voorzitter, deze verordening beoogt het parket te verbreden. Daar zijn wij voor, wij zijn al sinds jaar en dag voor de U-pas, omdat het een van de instrumenten is om mee te kunnen doen in onze samenleving. Op zich zijn we het eens met de verbreding die het college voorstelt naar bijvoorbeeld

wijkgerichte activiteiten. De vraag is alleen, hoe krijgt deze verbreding concreet vorm? Wat kan een U-pashouder met de nieuwe verordening wel wat hij nu niet kan? Dat is ons nog steeds niet helemaal duidelijk. Ik hoop hierover straks iets van de wethouder te horen, of anders in de brief of het raadsvoorstel dat we op 22 juni bespreken.

Het college wil het gebruik van de U-pas vergroten, en dat is terecht. Mevrouw Tielen noemde al het bedroevende percentage van 12 van mensen die een pas hebben, maar niet gebruiken. Het percentage van de potentiële doelgroep is nog lager. Dat moeten we ons echt aantrekken. Ik licht er één doelgroep uit.

Bij ouderen is de situatie, naar het lijkt, ernstiger dan bij de hele groep volwassenen. Het COSBO heeft ons tijdens de raadsinformatieavond gewezen op maar liefst een halvering van het aantal oudere U-pashouders tussen 2012 en 2016, van ongeveer 8000 naar ongeveer 4000. Daar zit niet het feitelijke gebruik in. Het COSBO zegt dat het volgens hem komt, omdat een aantal activiteiten die vroeger wel mogelijk waren, bijvoorbeeld dagtripjes, nu niet meer mogelijk zijn, en dat veel zaken waarvan veel ouderen, naar het COSBO denkt, wel gebruikmaken, een zeer beperkte korting kennen, zoals de eettafels. Daarom vraag ik de wethouder of hij bereid is om in kaart te brengen wat de belemmeringen voor ouderen zijn en waar die enorme daling vandaag komt en vooral wat er kan worden gedaan om de U-pas voor ouderen aantrekkelijker te maken. En dit te doen samen met COSBO en andere mensen die expertise hebben over ouderen in onze stad, op basis van hun kennis en ervaring, dus niet met een duur onderzoeksbureau. Ik heb een inmiddels breed ondertekende motie, maar die dien ik nog niet in, omdat ik zeer benieuwd ben naar het antwoord van de wethouder in eerste termijn.

Mijn laatste punt gaat over de situatie waarvoor in de commissie ook andere fracties aandacht hebben gevraagd, namelijk van mensen die net boven de inkomensgrens zitten van 125% van het sociaal minimum – dat is op dit moment de grens voor de U-pas – maar die door allerlei oorzaken, bijvoorbeeld hoge zorgkosten, een feitelijk besteedbaar inkomen hebben dat lager ligt. Ik heb gevraagd om een hardheidsclausule in de U-pas. Daarvan zei de wethouder dat die er al is. Ik heb hier deze week verder op doorgevraagd, omdat ik in de verordening geen hardheidsclausule aantrof. Ik begrijp van ambtenaren dat er in de praktijk maatwerk wordt toegepast, ook voor mensen met een inkomen boven de 125%. Ik vind dat positief, maar dit roept bij mij wel twee vragen op.

Ten eerste, is het dan toch niet handiger om daarvoor een grondslag te creëren in de verordening?

En ten tweede, kan de wethouder ons iets meer inzicht geven op basis waarvan hij dit soort maatwerk toepast?

Het antwoord kan ook in de brief voor 22 juni worden opgenomen

Ik heb begrepen dat er gesprekken zijn met Stichting Leergeld en andere stichtingen, die iets makkelijker uitzonderingen kunnen maken, omdat zij een overheidsinstelling zijn. Ik wil er iets meer grip op hebben, om te weten waarover we het nu hebben, want volgens mij is dit in de stad er de raad een vrij breed gedeelde zorg.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Voor veel mensen zijn huisdieren hun steun en toeverlaat. Een levend wezen dat op je wacht als je thuiskomt, of dat je vergezelt bij je dagelijkse wandelrondje. Iedereen die een huisdier heeft, wil daar graag goed voor zorgen. Gelukkig dat dit in de meeste gevallen prima gaat. Helaas kennen we ook situaties waarin eigenaren niet, of niet meer over de middelen beschikken om hun dier bij ziekte of een ongeluk te laten behandelen, of die vaccinaties overslaan vanwege de kosten hiervan. Veel dieren gaan door geldgebrek van hun eigenaren dus niet of te laat naar een dierenarts, met dierenleed tot gevolg. De dierenbescherming constateerde vorig jaar dat er steeds meer zieke en verwaarloosde dieren in de asielen terechtkomen. Laten we ervoor zorgen dat dit in Utrecht niet meer gebeurt.

We deden in de commissie het voorstel om een korting op dierenartskosten op te nemen in het kortingsaanbod van de U-pas. De wethouder heeft helaas door tijdgebrek tijdens de commissiebehandeling nog niet kunnen reageren op dit voorstel en daarom zijn wij benieuwd wat hij van ons motie vindt om het college te vragen met dierenartsen en dierenartskostenverzekeraars in gesprek te gaan om een korting aan te bieden aan minima die anders minder snel met een huisdier naar de dierenarts zullen gaan. Ons voorstel kost het college en de belastingbetaler dus niets. Daar is de wethouder vast zeer gelukkig mee. Maar natuurlijk houdt de PvdD-fractie het college zeker niet tegen als het aanvullende maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat alle huisdieren de medische zorg kunnen krijgen die ze nodig hebben en verdienen.

Gelukkig bieden Utrechtse dierenartsen nu ook al af en toe een korting aan. Dat juicht de PvdD-fractie toe, omdat deze korting drempelverlagend werkt voor mensen met minder geld en dus ook dieren weer helpt. Maar als dit in het kortingsaanbod van de U-pas wordt opgenomen, wordt dit meer

structureel en kan iedereen met een U-pas hier dus gebruik van maken. Door onze motie te steunen, kunnen we dierenleed voorkomen en ervoor zorgen dat mensen die minder te besteden hebben, geen stress hebben, omdat ze hun dier niet naar de dierenarts zouden kunnen brengen.

"Motie 30

Dierenartskosten in kortingsaanbod U-pas

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op 1 juni 2017 ter behandeling van de Verordening U-pas; constaterende dat,

- de U-pas als doel heeft bewoners te ondersteunen bij het meedoen in de maatschappij;
- een vergoeding voor dierenartskosten daardoor in principe niet opgenomen kan worden in het reguliere aanbod van de U-pas;
- uit navraag bij ambtenaren blijkt dat vergoeding van dierenartskosten wel opgenomen kan worden in het kortingsaanbod van de U-pas;
- ambtenaren de komende periode gaan werken aan het uitbreiden van dit kortingsaanbod door nieuwe bedrijven en organisaties kortingen aan te laten bieden aan U-pashouders,

overwegende dat

- huisdierbezitters die moeite hebben de eindjes aan elkaar te knopen vaak te laat of niet naar de dierenarts (kunnen) gaan als hun huisdier ziek of gewond is, waardoor dieren onnodig lijden;
- mensen ook in de financiële problemen kunnen komen (door ontslag, scheiding e.d.) als ze al huisdieren hebben;
- ook mensen met weinig geld genieten van het gezelschap van een huisdier en zich hierdoor minder eenzaam kunnen voelen;
- in Amsterdam mensen met een Stadspas (de Amsterdamse U-pas) een waardebon krijgen voor een gratis bezoek aan de dierenarts en korting krijgen op een medisch noodzakelijke behandeling, ook kunnen ze hun hond, kat of konijn gratis laten chippen, castreren of steriliseren,

verzoekt het college,

- in gesprek te gaan met Utrechtse dierenartsen en bij hen te pleiten voor opname in het kortingsaanbod van de U-pas;
- tevens in gesprek te gaan met dierenziektekostenverzekeraars en bij hen te pleiten voor opname in het kortingsaanbod van de U-pas;
- de raad uiterlijk in het vierde kwartaal van 2017 over de voortgang en afspraken te informeren, en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door de leden Van Esch, Van Gemert, Kleuver, Metaal, De Boer en Freytag.

Afsluitend voorzitter, zoals de PvdD-fractie ook al tijdens de commissiebehandeling heeft gezegd, zijn we blij dat het aanbod van de U-pas zal worden verbreed en dat het college een uitgebreider U-pasaanbod gaat creëren dat aanslaat bij de behoefte van de doelgroep. Wij kunnen dan ook instemmen met het voorstel.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ook de GroenLinks-fractie heeft signalen ontvangen over hoe het U-pasbureau al dan niet functioneert, maar ik heb niet het geduld van mevrouw Van Gemert gehad om een half uur te wachten tot ik iemand aan de lijn kreeg. Dank aan mevrouw Van Gemert die dit wel heeft gedaan. Ik vind haar ervaringen tamelijk ontluisterend. Wij vinden het echt niet kunnen dat je allerlei zaken niet meer kunt declareren, en dat het bureau niet weet wat wel of niet mogelijk is en bij wie je terecht kunt, of hoe het na 1 juli verder gaat. Ik steun van harte de oproep aan de wethouder om hier snel maatregelen op te nemen.

Wij vinden dat de U-pas een participatiepas is. Dit hebben we tijdens de discussie in de commissie duidelijk gezegd. De GroenLinks-fractie vindt dat daarin ook zaken passen die misschien geen activiteit zijn, maar wel participatie kunnen bevorderen. Daarom ben ik zeer benieuwd naar het antwoord van de wethouder op de vragen van mevrouw Metaal.

De vraag naar de effectiviteit gesteld door de VVD-fractie steunen we van harte en in dat licht steunen we ook de nog niet ingediende, maar aangekondigde motie van de PvdA-fractie om het gebruik bij ouderen te bevorderen en te kijken wat we kunnen doen om ervoor te zorgen dat meer mensen gebruik maken van de U-pas.

Elke korting die iemand wil geven aan mensen met een U-pas, zeker als dit kan bijdragen aan het

verminderen van eenzaamheid of het bevorderen van participatie, steunen wij van harte, dus ook de korting voor huisdieren.

De heer **KLEUVER** (D66): Voorzitter! Het gaat in de raad en de commissies vaak, en gelukkig vaak, over armoede en daaraan gerelateerde zaken. Ook wij zijn geschrokken van het verhaal van mevrouw Van Gemert. Daar moet een helder antwoord op komen van het college.

De discussie wordt 22 juni vervolgd en dan gaan we door op de inhoud. Hier gaat het om een technische vaststelling.

We hebben zeer veel sympathie voor de motie van de PvdA-fractie als die wordt ingediend. Onze handtekening staat onder de motie ingediend door de PvdD-fractie. Voor het amendement dat eventueel door de CDA-fractie wordt ingediend, willen graag het antwoord van het college afwachten. Het lijkt ons niet zo vreemd om dit technisch te regelen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! Ook wij zijn geschrokken van de constatering dat slechts 12% van de volwassen bezitters van de U-pas er gebruik van maken, en zien graag verbeteringen in de communicatie. Ik zal een aantal kleine suggesties meegeven, want de communicatie is helaas niet alleen slecht via de telefoon, maar ook via de website. Zo kun je bij heel veel van de verschillende activiteiten die je zou doen, niet zien wat het percentage korting is dat je kunt krijgen. En als je zelf een suggestie wilt doen – bijvoorbeeld omdat je heel graag onderwaterhockey wilt spelen, terwijl dit nu nog niet in het aanbod zit – moet je heel ver zoeken, wil je zo'n suggestie kunnen doorgeven. Dus mijn vraag is of de wethouder bereid is om met het nieuwe bureau te spreken om niet alleen de informatie via de telefoon, maar ook op de website goed inzichtelijk te maken ter stimulering van het gebruik van de U-pas, zodat dit hoger wordt dan 12%.

(De heer Van Schie draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Zanen.)

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Allereerst ga ik in op de bevindingen van de SP-fractie. Dat zijn inderdaad zeer slechte bevindingen en ik zal direct – ik heb al een mail doorgestuurd – de opdracht geven om contact op te nemen met het huidige U-pasbureau om te vertellen wat er niet goed gaat en hoe het bureau ervoor kan zorgen dat de overgang naar het nieuwe U-pasbureau goed verloopt. Ik neem dit signaal zeer ter harte. Dit is een van de redenen waarom we van bureau wisselen. Ik zeg de fractie van Student & Starter toe dat ik met het nieuwe bureau de communicatie via de website als instrument zal inzetten. We hebben het nieuwe bureau gekozen via een openbare aanbesteding, omdat we de juiste en beste partner wilden hebben. Er staan heel duidelijke voorwaarden in de aanbesteding.

Ik heb gezegd dat het college de nadruk heeft gelegd op het kunnen meedoen. Onder meedoen vallen vervoer en bewegen, dat ben ik met mevrouw Metaal eens. Daarom zijn de buskaartjes als extra dienst opgenomen. De bibliotheek kan onderdeel zijn van het pakket, daarvoor zit in de huidige verordening geen drempel. Maar in de kern heeft mevrouw Metaal gelijk, dat als men andere zaken beschikbaar wil stellen, zoals een fiets, de verordening op dat punt moet worden aangepast. Dat heeft nog geen budgettaire consequenties, maar daarmee wordt die mogelijkheid wel opengezet. De vraag naar de budgettaire consequenties zullen we krijgen als we daaraan nadere invulling willen geven. De raad kan de verordening dus daarop aanpassen. Overigens heb ik het amendement nog niet gezien. Het is niet de keuze van het college geweest, omdat we de participatie op andere manieren goed kunnen bedienen. Maar uiteindelijk is dat aan de raad.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Ik heb het conceptamendement naar de ambtelijke staf van de wethouder gestuurd, dus ik ging ervan uit dat hij het had gelezen. Ik ben ervan uitgegaan dat in de verordening staat dat het doel is maatschappelijke participatie en dat daaronder een aantal zaken wordt verstaan, zoals sport en cultuur, maar ook sociale contacten. Toen ik dat las, dacht ik: als ik het amendement formuleer zoals ik heb gedaan, blijven er genoeg beperkingen in de verordening staan en wordt niet de deur opengezet voor een breed kortingsaanbod, waarover terecht in de commissie werd gezegd dat er handel kan ontstaan en andere ongewenste zaken zich kunnen voordoen. Dus de U-pas kan daarmee alleen voor producten worden gebruikt die echt bevorderend zijn voor de participatie, zoals een vervoermiddel. Heeft het college ook het idee dat de verordening op deze manier kan worden uitgebreid, zonder dat er sluizen opengaan voor van alles en nog wat?

De heer **EVERHARDT** (wethouder): We zijn er zelf bij of we de sluizen voor van alles en nog wat

openzetten. Ik zal de raad voorstellen doen en daaruit zal een kostenplaatje volgen. Het opnemen van een fiets voor kinderen is een recent voorbeeld. In de uitvoering bleek dat we daarmee een sluis hebben opgezet. Dat kan ook bij andere instrumenten gebeuren, afhankelijk van de woorden die de raad zal kiezen om de verordening aan te passen. Maar nogmaals, daar zijn we zelf bij. We moeten dat goed blijven monitoren.

Ik vertegenwoordig een partij die het dualisme hoog in het vaandel heeft staan. Ik begrijp dat mevrouw Metaal contact heeft gehad met de ambtelijke organisatie en dat die goede feedback heeft gegeven. Voor een ordentelijke behandeling dient het amendement hier op tafel te liggen, zodat ik er nog even goed naar kan kijken en daarop kan reageren.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Even ter verduidelijking. Ik heb de wethouder horen zeggen dat we er zelf bij zijn. Ik heb de verordening zo begrepen dat er mogelijkheden in worden geboden voor hetzij activiteiten, hetzij producten, maar dat uiteindelijk het college bepaalt welke producten dat zullen zijn. Daar is het college dan zelf bij.

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Dat klopt, we geven daar invulling aan als we daarvoor een vergoeding beschikbaar willen stellen vanuit het budget voor de U-pas. Daarnaast – hiermee licht ik een tipje van de sluier op inzake mijn reactie op de motie ingediend door de PvdD-fractie – willen we heel graag dat de U-pas ook door de stad en aanbieders wordt omarmd als kortingspas waarvoor geen financiële middelen nodig zijn vanuit het U-pasbudget. Daarvoor mogen wat mij betreft alle sluisdeuren open, want dat helpt iedereen in deze stad.

De heer **KLEUVER** (D66): Voorzitter! De D66-fractie is benieuwd of het verstandig is om een amendement met die strekking aan te nemen, dan wel dat we beter kunnen bekijken welke andere manieren er zijn, zoals de samenwerking met andere partijen, bijvoorbeeld dierenartsen. Daarbij kun je ook denken aan concrete goederen en de overlap met misschien wel bijzondere bijstand in veel situaties. Ik begrijp dat de wethouder het amendement nog niet heeft gelezen. Of zegt de wethouder dat het best verstandig zou kunnen zijn, mocht de raad dat ooit willen, om in ieder geval technisch alvast de mogelijkheid te regelen?

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Het college heeft dit niet voorgesteld, omdat het college ervan overtuigd is dat met deze verordening in de hand dat doel te bereiken is, ook met de doelstelling die de CDA-fractie heeft genoemd bij bijvoorbeeld de buskaartjes. Door de verordening te verbreden, zorg je ervoor dat je uiteindelijk meer keuzemogelijkheden hebt, maar richt je je misschien iets minder op het mee willen doen van mensen. Er kunnen dan producten worden opgenomen waarvan het mooi is dat daarvan gebruik kan worden gemaakt. Maar budgettair gezien – dat is de vraag die erop volgt – zien we misschien graag dat het gebruik meer een andere richting opgaat. Het college denkt dat het in de kern voor de doelstelling niet nodig is om de verordening te verbreden. Verbreding zou kunnen betekenen – "better safe than sorry", met excuses voor het Engels – dat dit uiteindelijk een dode letter blijft. We kunnen ook besluiten om het gevraagde op te nemen in de verordening en vervolgens goed bediscussiëren of dit een dode letter blijft, of dat we er invulling aan gaan geven.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik hoor de wethouder zeggen dat het college juist die dingen wil doen die de participatie bevorderen, het maatschappelijk meedoen. Dat wil de GroenLinks-fractie ook, dus daar zit geen verschil van mening. Maar volgens mij wil de CDA-fractie dat ook en is haar idee dat in de verordening blijft staan dat verbreding gericht moet zijn op die maatschappelijke participatie. In die zin zie ik geen groot probleem.

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Ik wil ook niet grote problemen naar voren brengen om de verordening niet aan te passen. Ik zeg alleen dat we dat op dit moment niet nodig hebben om de doelstelling van de CDA-fractie halen, dat mensen zich zouden kunnen vervoeren. Ik zie niet dat dit belemmerd wordt door de huidige verordening, dus ik zie nut en noodzaak niet in van het amendement. Daarbij komt dat we met het vraagstuk zitten van het lage gebruik van de U-pas door ouderen. Ik kan de raad verklappen dat het gebruik aanzienlijk toeneemt, juist door zo'n product als de buskaartjes, maar ook andere producten. Wat dat betreft hebben we daarmee het gebruik van de U-pas door ouderen gestimuleerd. Ik vraag me af of nu het moment daar is om het gebruik van de U-pas te verbreden naar materiële zaken. Ik neem dan even als symbool de fiets. Daar zet ik op dit moment vraagtekens achter. Maar het college vindt niet dat we nooit een fiets beschikbaar moeten stellen omdat dit de participatie

niet zou bevorderen, want dat klopt ook niet.

De heer **KLEUVER** (D66): Interessant. Er is een redelijke kans dat met het amendement een dode letter wordt aangenomen, zoals de wethouder dat formuleert. Mijn vraag aan mevrouw Metaal is of het verstandig is hierover een raadsinformatiebijeenkomst of iets anders te organiseren, om te kijken wat de behoeften zijn en we nodig hebben. Dan kunnen we altijd nog de verordening aanpassen. Is dat niet handiger dan nu dit amendement aannemen, terwijl we niet helder hebben wat daarmee de doelstelling is?

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Sowieso is het verstandig om te onderzoeken welke behoeften men heeft. Ik denk dat we dit deels al weten, omdat er al raadsinformatiebijeenkomsten zijn geweest. De oorzaak van het lage bereik is nog niet helemaal helder. Ik denk dan: pas die verordening aan, zodat je niet tot de ontdekking hoeft te komen dat het ei van Columbus eerst nog door een ambtelijke molen moet om er iets mee te kunnen doen.

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Ik heb mijn duiding gegeven over het nog niet ingediende amendement. Het is nu aan de CDA-fractie om het amendement al dan niet in te dienen. Vervolgens moeten we daarover in tweede termijn een finaal oordeel geven. Dat doen we vanzelfsprekend. Ik heb in de commissie al gezegd dat het juist de inzet is om de U-pas en het kindbudget zo in te richten, dat het kind zelf daarin keuzes kan maken. De raad heeft daarin keuzes gemaakt door een fiets voor kinderen beschikbaar te stellen. Het gebruik daarvan heeft een enorme vlucht genomen. De vraag is of dit de meest effectieve inzet is van het budget door het betreffende kind. Ik ben bereid om dit inzichtelijk te maken. De raad en het college zijn overeen gekomen dat de keuze bij het gezin zelf ligt. Ik plaats die kanttekening bij de opmerking van mevrouw Tielen over effectiviteit, want gaat het dan om de effectiviteit in de ogen van de raad, het bestuur, of van het gezin en de kinderen zelf? Ik kan alleen zeggen dat sowieso de U-pas voor kinderen en te U-pas voor volwassenen meer en meer gebruikt zullen worden. Dat vind ik in zichzelf al een teken van effectiviteit.

Mevrouw **TIELEN** (VVD): Ik ben het daar niet mee oneens, maar de regeling is bedoeld om mensen echt mee te laten doen. Gebruikmaken van iets wat er is, hoeft niet altijd te leiden tot echt mee kunnen doen. Effectiviteit gaat wat mij betreft nog een stukje verder. Uiteindelijk is het inderdaad aan het gezin zelf, of aan de houder zelf, om zijn keuze te bepalen. We zijn het daarover helemaal eens. Maar alleen het percentage gebruikers van de regeling is voor mij onvoldoende om de effectiviteit van de regeling te kunnen meten.

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Ik vind het belangrijk om inzichtelijk te maken waar men de U-pas aan besteedt. Dat totaalplaatje geeft ons inzicht of we de juiste onderwerpen te pakken hebben en of dit een goede ontwikkeling is. Vervolgens ontstaat vanzelf de fundamentele discussie vanuit onze verantwoordelijkheid over de U-pas, als het kind of de U-pashouder zelf het een goede ontwikkeling vinden. Die discussie kan ik op deze manier faciliteren.

In de commissie zijn nog vele vragen open blijven staan, omdat de tijd te kort was, zo ook de vragen over het nieuwe bureau en de kosten daarvan. Ik zal die vragen beantwoorden en de kosten inzichtelijk maken voor de komende commissiebehandeling daarover, als dat al niet is gedaan.

De PvdA-fractie heeft gevraagd naar de wijkactiviteiten. In de commissie hebben we in eerste aanzet met elkaar gedeeld dat de kern is dat activiteiten die worden aangeboden via de U-pas kunnen worden vergoed, als het kind daar gebruik van wil maken. Het budget hiervoor wordt direct beschikbaar gesteld aan de kinderen, zodat ze zelf een keuze kunnen maken.

De PvdA-fractie heeft een ruim onderschreven motie ingediend. Die heb ik nog niet gezien. We hebben de afgelopen jaren op vele manieren met het COSBO contact gehad en dit vraagstuk met elkaar geanalyseerd. Mij is gemeld dat er een beetje is gejoofd met wie er gebruik van de U-pas mogen maken. Gesproken is over 125% van het sociaal minimum, dat werd 100% en is sinds het aantreden van het nieuwe college weer naar 125% gebracht. Dat heeft verwarring en misschien mentaal afhaken bij mensen veroorzaakt. We hebben dit met het COSBO besproken. Een van de dingen die daaruit kwamen, was het inzetten op vervoer. Daarom hebben we de buskaartjes opgenomen. We hebben doorlopende communicatielijnen met het COSBO. Ik vind het interessanter om te kijken hoe we de U-pas beter kunnen laten werken met de stappen die we nu al zetten, dan te kijken wat in het verleden de consequenties waren van eerder beleid. Het gebruik van de U-pas neemt feitelijk toe en is inmiddels hoger dan 12%. Ik vind het interessant om dié discussie met elkaar te voeren. Als ik de motie die de PvdA-fractie nog niet

heeft ingediend zo mag interpreteren, zonder dat ik de tekst heb gezien, dan is het staand beleid, zoals collega Jansen zou zeggen.

De heer **POST** (PvdA): Misschien is het voor de helderheid handig dat ik de motie straks indien, dan kunnen we altijd nog kijken wat er mee gebeurt, maar mijn bedoeling is vooral vooruitblikkend hoe we het bereik kunnen vergroten. Dus dank voor de reactie.

Ik kom terug op de wijkactiviteiten. Klopt het dat die verruiming alleen voor kinderen geldt? Dat begrijp ik een beetje uit het antwoord van de wethouder. De U-pas is er natuurlijk voor iedereen en ik heb begrepen dat die een verruiming kent die breder is dan alleen voor kinderen.

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Dat laatste klopt, maar in de commissie heb ik het voornamelijk over kinderen gehad, omdat we daar over het kindbudget hebben gesproken. Het gaat inderdaad om de vraag welke activiteiten kunnen worden aangeboden. Die moeten in het licht staan van het mee kunnen doen.

We hebben geen hardheidsclausule nodig, zoals ik in de commissie al heb gezegd. Er is een staande praktijk ontwikkeld met de buurtteams en andere verbanden. Als die vinden dat het nuttig en noodzakelijk is om mensen met een laag besteedbaar inkomen bij de U-pas te betrekken, kunnen we dat organiseren. Dat is de lijn die ik wil voortzetten en die wordt gesteund. Ik kan inzichtelijk maken hoe vaak dat gebeurt en wat de ervaringen ermee zijn. Die ervaringen kunnen we met elkaar delen.

De motie over de dierenarts van de PvdD-fractie is echt fantastisch. Breng haar in stemming, want deze motie steunt mij om met de dierenartsen in overleg te gaan, als de raad haar aanneemt. Ik kan ze dan gelijk zeggen dat ze geen aanspraak mogen maken op het budget van de U-pas, zo heb ik de motie begrepen, maar dat ze wel de mogelijkheid hebben om mensen in Utrecht met huisdieren die financieel krap zitten, iets extra's te bieden. Ik ben benieuwd of ze daarop zullen inzetten. Nogmaals, als dit een mooi voorbeeld is, ga ik het gebruiken voor andere partijen in de stad. Die sluisdeuren mogen zo breed mogelijk open.

Mevrouw **METAAL-FROON** (CDA): Voorzitter! Ik dien het amendement toch maar in, want er moet nog een besluit worden genomen en het is nog niet helemaal duidelijk wat er in de U-pas moet komen. We stellen nu de verordening vast en moeten niet over drie tot vier weken tot de conclusie komen dat de verordening niet meer passend is.

"Amendement 10

Passender aanbod U-pas voor volwassen doelgroep

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op 1 juni 2017, ter bespreking van de Verordening U-pas 2017

constaterende dat

- de U-pas een van de pijlers onder het Utrechtse armoedebeleid is;
- van de volwassen rechthebbenden maar een zeer klein deel gebruik maakt van de U-pas;
- gebleken is dat niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen het niet beschikken over vervoer een drempel is voor maatschappelijke participatie;
- de komende tijd bekeken wordt hoe het aanbod van de U-pas uitgebreid kan worden zodat het passender is voor de doelgroep;
- de U-pas voor volwassenen nu expliciet bedoeld is voor activiteiten, en niet voor goederen die wel het doel van de U-pas kunnen ondersteunen;
- dit een drempel kan zijn bij het uitbreiden van de mogelijkheden van de U-pas, besluit,
- artikel 3.2 lid 1 te wijzigen in: "De U-pas voor volwassen U-pashouders van 18 jaar en ouder heeft als doel om te ondersteunen bij het meedoen in de samenleving. Hiervoor kunnen U-pashouders jaarlijks een budget inzetten ten behoeve van activiteiten of producten die maatschappelijke participatie bevorderen."
- artikel 3.2 lid 4 te wijzigen in: "Het budget is alleen bestemd voor producten die opgenomen zijn in het aanbod van de U-pas, of deelname aan activiteiten die aangesloten zijn bij de U-pas."

Dit amendement is ondertekend door de heer Oost, mevrouw Van Esch, mevrouw Van Gemert en mijzelf.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ook ik zal de wethouder niet langer in spanning houden. Dank voor zijn reactie in eerste termijn. Ik zal de motie over de ouderen indienen. We hebben er al uitvoerig over gesproken.

"Motie 31

Bevorder gebruik U-pas door ouderen

De gemeenteraad van Utrecht, bijeen op donderdag 1 juni 2017 ter bespreking van het raadsvoorstel Verordening U-pas 2017 gemeente Utrecht, constaterende dat

- volgens het raadsvoorstel slechts 12% van de volwassen U-pashouders daadwerkelijk gebruik maakt van het U-pasaanbod;
- volgens het COSBO in zijn inspraakreactie op de raadsinformatiebijeenkomst van 6 april 2007 het aantal ouderen met een U-pas is gedaald van ongeveer 8000 in 2012 naar ongeveer 4000 in 2016 en dat het daadwerkelijke gebruik onder ouderen erg beperkt is;

overwegende dat

- het raadsvoorstel voorziet in een verbreding van de definitie 'meedoen' naar onder andere het opbouwen van sociale contacten en wijkactiviteiten, maar het nog onduidelijk is of en zo ja hoe deze verruiming leidt tot het vergroten van het daadwerkelijk gebruik van de U-pas;
- het van belang is dat ouderen met een laag inkomen volop mee kunnen doen in onze samenleving;

draagt het college op,

in kaart te brengen waardoor de sterke daling van het gebruik van de U-pas door ouderen kan worden verklaard en hoe het gebruik in de toekomst kan worden vergroot en de gemeenteraad hierover te informeren, en gaat over tot de orde van de dag."

De motie is ondertekend door mevrouw Metaal-Froon, mevrouw Van Gemert, mevrouw De Boer, de heer Oost, mevrouw Tielen en mijzelf.

Ik ga ervan uit dat ik namens de mede-indieners spreek als ik zeg dat de nadruk ligt op het tweede deel van de zin over de toekomst.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Fijn om te horen dat de wethouder onze motie fantastisch vindt, maar we brengen haar wel in stemming, gehoord dat de wethouder heeft gezegd het fijn te vinden dat er een besluit van de raad komt.

Daarop schorst de voorzitter de vergadering.

Na heropening van de vergadering verleent de voorzitter het woord aan wethouder Everhardt

De heer **EVERHARDT** (wethouder): Mijnheer de voorzitter! Over het amendement kan ik kort zijn. Ik heb hem al geduid. Voor het college is dit amendement geen noodzakelijke aanvulling van de huidige verordening, maar ik laat het aan de raad om een opening te bieden.

In de toelichting bij motie 31 zei de PvdA-fractie dat ze naar de toekomst wil kijken. Als dat de bedoeling is, kan ik deze motie overnemen en kom ik er op gezette tijden op terug.

De heer **POST** (PvdA): Dan trekken we de motie in.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik stel vast dat motie 31 is ingetrokken.

Aan de orde is de stemming over amendement 10 (Passender aanbod U-pas voor volwassen doelgroep).

Amendement 10 wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Aan de orde is de stemming over het geamendeerde voorstel.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Uit de behandeling is duidelijk geworden dat er nog veel vragen over blijven die nog niet beantwoord zijn, namelijk wat is het daadwerkelijke effect van deze uitbreiding? Desalniettemin is het prima dat er weer een verordening is en dat die meer ruimte biedt, ook na het

aangenomen amendement. Over de invulling komen we nog te spreken. Daarom steunt mijn fractie dit raadsvoorstel.

Hierna wordt het geamendeerde voorstel bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

Aan de orde is de stemming over motie 30 (Dierenartsenkosten in kortingsaanbod U-pas).

Motie 30 wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

6. Voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan Vleuterweide Centrum, 2e fase: Varianten Blok 5 (jaargang 2017, nr. 34).

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Eindelijk is het dan zover, het bestemmingsplan Vleuterweide ligt voor in de raad en eindelijk kan ook, na besluitvorming vandaag, het centrum van Vleuterweide afgebouwd worden. Niet zoals eerst bedacht met woningen in het water, maar meer compact op het droge. De D66-fractie vindt het plan voor de aanpassing van de hoogte van Blok 5 mooi. Maar we willen toch nog een paar woorden wijden aan het proces.

Voorzitter, in 2014 heeft de raad een bestemmingsplan vastgesteld met een bouwhoogte van 18 meter. Dit bleek echter een fout te zijn. Maar bestemmingsplannen bieden rechtszekerheid aan onze bewoners en zij mogen erop vertrouwen dat bestemmingsplannen kloppen. De D66-fractie hecht aan een betrouwbare overheid, en een betrouwbare overheid houdt zich aan zijn eigen regels; hier zien wij graag op toe.

De gemeente heeft echter in dit plan ook zelf een financieel belang. En hier wringen de twee petten van de gemeente: de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke. Dit is een van de redenen dat de D66-fractie tegen actief grondbeleid is. De gemeente moet niet zelf financieel afhankelijk zijn van bouwplannen, omdat de gemeente alle belangen objectief moet afwegen, voordat zij een beslissing neemt. Het eigenbelang van de gemeente doet hieraan af. Als de gemeente zelf een financieel belang heeft vanwege de financiële opbrengsten van de verkoop van haar grond, wordt het moeilijker om al deze belangen af te wegen, want het eigen belang van de gemeente zit er dan ook bij.

De raad houdt van financieel solide beleid en niet van financiële tegenvallers. Hier zijn we terecht gevoelig voor. Wij moeten immers ook op de financiën van de gemeente letten en dit belang meewegen.

Dit is naar onze mening precies de reden waarom het bij dit specifieke bestemmingsplan zo moeizaam is verlopen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik hoor het verhaal van de D66-fractie aan en vraag me af of de D66-fractie tegen publiek-private samenwerking (PPS) is geworden vanwege de belangenverstrengeling.

De heer **ROODENBURG** (D66): Nee natuurlijk niet, er zijn heel mooie voorbeelden van publiek-privaatrechtelijke samenwerking. Maar in dit geval, bij het vaststellen van bestemmingsplannen, heeft de gemeente een publiekrechtelijke pet, en omdat ze privaatrechtelijk eigenaar is van de grond, ook een financieel belang.

De heer **SCHIPPER** (SP): Is dat niet zo bij alle PPS-constructies?

De heer **ROODENBURG** (D66): Nee voorzitter. Het Máximapark is een geweldig voorbeeld van een PPS-constructie waarin de gemeente samenwerkt met private partijen. We hebben het hier over grondbeleid.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik ben het eens met de heer Schipper. Want ook in het voorbeeld wat de heer Roodenburg geeft, het Máximapark, zit de gemeente aan tafel en heeft de gemeente er wel degelijk belang bij om af en toe meer gas te geven of af te remmen, bijvoorbeeld omdat de ideeën haar veel geld gaan kosten. Dus nog een keer de vraag aan de heer Roodenburg: is het niet zo dat bij elke PPS de gemeente met twee petten op zit en dit niet fout hoeft te zijn, als je er maar bewust mee omgaat?

De heer **ROODENBURG** (D66): Ik ben het helemaal eens met de heer Gilissen, maar we hebben het hier over het grondbeleid. Bij het Máximapark is er een PPS voor bijvoorbeeld het onderhoud. Dat gaat niet over het grondbeleid. Natuurlijk kost alles geld.

De D66-fractie heeft samen met de ChristenUnie-fractie vanaf de eerste commissievergadering in januari, en wederom bij monde van D66 in februari, gevraagd om een inzage in de grondexploitatie van Vleuterweide. Tot op heden hebben wij deze informatie niet ontvangen, maar de wethouder is er gelukkig achter gekomen, zo lezen we in de brief van mei, dat de aanpassing van het bestemmingsplan naar Variant 1 – dat betekent van Blok 5 twee woningen eraf, dus minder grondopbrengsten en een minder hoog gebouw – toch past in de grondexploitatie. Graag horen we van de wethouder hoe hij hiertegenaan kijkt.

Voorzitter, het is al lastig genoeg om met al die verschillende politieke opvattingen in de raad goede debatten te voeren. Het helpt dan niet als we moeten debatteren op basis van onduidelijke feiten. Dan is de spraakverwarring compleet en komen wij er samen niet meer uit. De D66-fractie is blij dat we desondanks weer hebben kunnen laten zien dat de overheid wel betrouwbaar is en dat er toch een goed besluit kan worden genomen, nadat alle belangen afgewogen zijn. Wij zijn niet blij met de moeite die het de betrokken bewoners, raadsleden en ambtenaren heeft gekost om hier te komen. Dit kan anders.

Ik vraag een toezegging van de wethouder, omdat in het bestemmingsplan, de tekst en de plaatjes, onjuiste gegevens staan. Daar staat Blok 5 nog getekend met zes lagen, en er wordt gesproken van twaalf woningen in plaats van tien woningen. In de verbeelding, hebben we net geconstateerd samen met de CDA-fractie, staat het goed. Kan de wethouder toezeggen dat het geen afbreuk doet aan het besluit dat de tekst verkeerd in het bestemmingsplan staat?

Voorzitter, we hebben eerder gepleit voor Variant 1 en zijn tevreden dat de wethouder deze variant nu heeft vastgelegd in het voorliggende bestemmingsplan. We zullen derhalve instemmen. Nogmaals onze complimenten aan de betrokken bewoners, die ook vandaag weer op de publieke tribune zitten en ons hebben geholpen met de details.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Van voor naar achter van links naar rechts, de wethouder en een aantal fracties als de Utrechtse raadsvariant op de Nederlandse Amerikaan: het bestemmingsplan Vleuterweide Centrum 2de fase. Gezwalk van de wethouder, die op 21 maart jl. Variant 0, de oorspronkelijke variant, nog de voorkeursvariant noemde en op liet tekenen dat Blok 5 "een van de speciale gebouwen wordt met een ruimtelijk accent die een eigen identiteit geeft aan het centrum: oriëntatiepunt, hoogte accent. De karakteristieke toren heeft zes woonlagen met verhoogde plint en een bijzondere kap. Bij een dergelijk solitair gebouw zijn de proporties van de gebouwde volumes en van de gevel bijzonder belangrijk."

En over de voorliggende Variant 1 schrijft hij: "De proporties van de gebouwde volumes en van de gevel worden verstoord door het verlagen van Blok 5. Het is een verslechtering van de ontwikkelpotentie en betekent een totale financiële verslechtering van enkele tonnen voor de GEM." Dit is nog geheel in lijn – we hebben het dan over maart – met de raadsbrief van 9 februari jl. waarin staat: "Dit is binnen het voorgestelde bestemmingsplan niet op te vangen. Aangezien het Centrum 2de één van de laatste uitvoeringsverplichtingen is uit de samenwerkingsovereenkomst uit 1999, zal dit ook niet elders binnen Vleuterweide opgevangen kunnen worden."

En dan zijn we twee maanden verder en lezen van dezelfde wethouder: "Alhoewel variant 0 een hogere grondwaarde op zou leveren passend bij de varianten binnen de behoedzame raming van de grondexploitatie, is dus voor Variant 1 geen aanvullende financiële dekking noodzakelijk. Dit betekent dat er voor de bewoners meer rechtszekerheid is met betrekking tot de planologische mogelijkheden en doet recht aan de stedenbouwkundige ambitie die geldt voor deze gebieden. Wel zal een keuze voor Variant 1 in de toekomst leiden tot minder middelen om eventuele tegenvallers op te vangen, of voor nieuw beleid."

Ik heb een paar vragen aan de wethouder: stond hij nu wel of niet achter het plan dat hij in december naar de raad stuurde?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Wat de heer Schipper gemakshalve vergeet, is dat we tussen al die brieven ook commissievergaderingen met debatten hebben gehad. De heer Schipper kan zich volgens mij nog levendig herinneren dat we in de commissievergaderingen hebben gesproken over de verschillende scenario's en dat er niet een heel eenduidig beeld was. Het college heeft toen toegezegd op basis van de verschillende reacties nog eens goed naar het plan te kijken. Is de heer Schipper het met me eens dat het passend is voor het college om rekenschap te geven van de politieke verhoudingen en daar iets mee te doen?

De heer **SCHIPPER** (SP): Daar gaat mijn tweede vraag over. Een college staat voor zijn plan. Mijn vraag is: stond de wethouder nou wel of niet achter het plan dat hij in december naar de raad stuurde,

inclusief het vaststellingsrapport, en achter de gebezigde terminologie in de brieven daarna? En zo ja, wat zorgt ervoor, behalve de tegenwind in de raad, dat de nu aangepaste variant opeens wel recht doet aan de stedenbouwkundige ambities en dat de verslechtering met enkele tonnen voor de ontwikkelpotentie en de stroppenpot ineens geen issue meer is? Stond de wethouder er in december niet achter? Waarom heeft hij dan dat voorstel gestuurd?

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Wat had de heer Schipper dan verwacht? Dat de wethouder zou zeggen: "de commissie heeft mij gedwongen en ik zie er helemaal niets in, maar ik doe het toch maar." Dat zou mij vrij uitzonderlijk lijken.

De heer **SCHIPPER** (SP): Dat is een wedervraag en tevens mijn laatste in dit blokje. Wat was de reactie van de wethouder geweest als er geen ruimte in de grondexploitatie was geweest? Was dan de stedenbouwkundige kwaliteit of de poen van doorslaggevend belang geweest? Dit vind ik een belangwekkende vraag. Ik vind het heel goed dat het college zoveel mogelijk rekening houdt met de raad, maar ik wil weten wat het doorslaggevende argument is geweest.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De SP-fractie stelt bij monde van de heer Schipper belangrijke vragen. Ik heb een vraag aan de heer Schipper. Hij noemt het gezwalk en vertelt wat er gebeurd is, maar ik hoor graag van hem een waardeoordeel over de wijze waarop deze wethouder, dit college, heeft gehandeld en gesproken.

De heer **SCHIPPER** (SP): Vindt de heer Bos het goed dat ik de wethouder de kans geven op mijn vragen te antwoorden? Dat lijkt mij toch wel.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Dat vind ik prima, maar daarna wil ik graag weten wat het waardeoordeel van de heer Schipper is over deze wethouder, met het gezwalk van de afgelopen maanden.

De heer **SCHIPPER** (SP): Dat is op zich al een kwalificatie.

Mevrouw **PAARDEKOOPER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb een vervolgvraag. Wat vindt de heer Schipper van de dekking? Er wordt gezegd dat er heel voorzichtig is geraamd en er dus € 500.000,00 over is. Dus het gaat wel.

De heer **SCHIPPER** (SP): Er staat iets bij, het gaat ten kosten van de stroppenpot en de mogelijkheden voor nieuw beleid. Dat is een afweging. Mijn vraag is wat de wethouder zou doen op het moment dat die ruimte er niet is en de raad hoog in de boom zit. Dat vind ik een zeer belangwekkende vraag.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! De heer Schipper stelt een goede vraag, maar de raad heeft daarvan al de uitkomsten gezien. Want in de vorige commissievergadering was er geen geld, maar er waren toen vrij veel fracties die vonden dat het belang van het geld zwaarder weegt dan waar ik over heb gesproken, namelijk dat er beloftes zijn gedaan en verwachtingen gewekt over de hoogte van 18 meter. En dan moet je daarvan de pijn nemen. Dat is ook een afweging. Ik ben benieuwd naar de voorkeur van de heer Schipper nu, want in de commissievergadering was die heel duidelijk en ging de SP-fractie voor de poen: poen, nee sorry, dan kiezen we voor Variant 0.

De heer **SCHIPPER** (SP): Op dat moment moesten we het doen met de brief die we net hadden ontvangen. Dat is een. Het andere is, waarom heb ik een aantal fracties, dat zo vurig pleit voor het nakomen van beloften aan bewoners, niet gehoord toen het bouwplan van Trip op Rotsoord ruim boven de Visie Rotsoord uitging? De bewoners van het Tolsteegplantsoen maakten terecht aanspraak op wat er in 2005-2006 is vastgesteld. Daar gaan we ruim bovenuit, maakt allemaal niet uit. In dit geval is er toevallig wat ruimte in de grondexploitatie en worden de beloftes aan bewoners wel nagekomen. Dat noem ik opportunisme.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Dan gaat de heer Schipper eraan voorbij dat in het geval het college het raadsvoorstel ongemoeid zou hebben gelaten, er waarschijnlijk een meerderheid in deze raad zou zijn geweest die met een beroep op de grondexploitatie alsnog de verdieping eraf had gehaald. Dan was de uitkomst uiteindelijk hetzelfde geweest. Nu heeft het college dat gedaan op basis van de debatten

die we in de commissie hebben gevoerd en ligt er een voorstel voor. Ik verwacht dan ook dat de heer Schipper nu met een amendement komt waarin het geld wordt teruggestort in de zwaarweerpot en dat die verdieping er wel op komt. Of heeft de heer Schipper dat amendement niet in zijn broekzak?

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik ben nog niet aan het eind van mijn betoog. Ik denk dat het handig is dat ik dat eerst afmaak.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): Die vraag van de heer Gilissen kan ik bevestigend beantwoorden. Die meerderheid was er inmiddels. Ik heb nog een vraag aan de heer Schipper. Zou de heer Schipper hetzelfde oordelen en dezelfde vragen stellen als de wethouder die normaal over bestemmingsplannen gaat, de heer Jansen, dit voorstel zou moeten verdedigen?

De heer **SCHIPPER** (SP): Die situatie is nu niet aan de hand, dus dat is onzin.

Voorzitter, geen misverstand, de SP-fractie gunt het de omwonenden van harte dat ze gewoon kunnen vertrouwen op wat ze toen in de reclamefolder hebben gelezen. Maar wat ons betreft is dat dan ook altijd en overal zo. En als een paar ton blijkbaar niet uitmaken, dan zie ik de raad terug bij een aantal discussies die we binnenkort zullen voeren, waar ik vanavond nog wat over zal zeggen. Want soms is dit huis echt te klein als wij of een andere fractie spreken over het aandeel sociale huur in een ontwikkelgebied waar de exploitatie krap is. Dit huis is regelmatig te klein als er iets uit de plannen moeten worden geschrapt en wij zeggen dat wij de sociale huur belangrijk vinden en kiezen voor wat minder opbrengsten. Ik wijs erop dat de gang van zaken rond dit voorstel getuigt van behoorlijk wat opportunisme.

Ik zie uit naar de beantwoording door de wethouder, en daarna zien we wel verder.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): Voorzitter! Ik bestrijd de lezing van de heer Schipper dat het over een paar ton zou gaan. We kunnen hier geen duiding geven aan het exacte bedrag, maar het gaat niet over een paar ton.

De heer **SCHIPPER** (SP): Dat stond in de brief die wij in maart hebben ontvangen.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): Dat klopt, maar ik heb het technisch nagevraagd en het ligt toch iets anders.

Mevrouw **BOUAZANI** (PvdA): Voorzitter! Stevige woorden van de SP-fractie, maar welke politieke consequenties trekt ze hieruit?

De heer **SCHIPPER** (SP): Volgens mij is dit dezelfde vraag als de heer Bos zojuist stelde. Ik geef de wethouder graag de kans om te antwoorden. En ik heb al gezegd dat ik het de bewoners heel graag gun dat ze kunnen vertrouwen op wat in de reclamefolder staat, in dit geval het bestemmingsplan. Dit loopt misschien vooruit op de conclusie die ik trek. Ik vind de werkwijze van het college – ik zeg college, omdat het college met één mond spreekt – niet de schoonheidsprijs waard, als het zo sterk hecht aan een stedenbouwkundige ambitie, aan de schoonheid van het gebouw en er vervolgens aan gaat tornen door er een laag af te halen. We hebben nog meer argumenten gezien bij de massastudie, de variantenstudie. Dan ineens maakt het niet meer uit, omdat er toch financiële ruimte is om het anders te doen. Mijn terechte vraag is wat dan het doorslaggevende argument is geweest bij de keuze van het college en waarom we niet hetzelfde handelen bij bijvoorbeeld de ruimtelijke visie Rotsoord waarin een aantal zaken stond? Daar was sprake van een bouwplan waartegen ook de buurt te hoop liep, omdat het van de ruimtelijke visie afweek. Niemand geeft dan thuis. Dat wil ik hier duidelijk maken. Ik ga zeker in tweede termijn ons oordeel geven, maar ik geef eerst de wethouder de kans om die vraag goed te beantwoorden.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Schipper heeft het al menigmaal gezegd: hij gunt de bewoners graag hun reclamefolder, het beeld dat hun is gepresenteerd. Er zit alleen een prijskaartje aan. Dat heeft natuurlijk te maken met het feit dat de actualisatie mis is gegaan. Als hij het de bewoners zo gunt, komt hij zeker met een voorstel waar het geld vandaan zal moeten komen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Dat ga ik niet doen. Ik heb gezegd dat een paar ton hier blijkbaar niet uitmaakt, maar dan wil ik dat dit altijd en overal zo is. Als er zulke fouten worden gemaakt, moet je ze herstellen, altijd en overal. Dan wil ik de heer Gilissen ook horen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Dat vind ik een beetje te gemakkelijk, omdat elke situatie natuurlijk anders is. Hier is sprake van een GEM, van een grondexploitatie en van het feit dat we al jarenlang winstneming hebben gedaan die ruim zit in het hele pakket. Ik vind het prima, zeker als gemeenteraadslid, om de verantwoordelijkheid te nemen als er fouten zijn gemaakt waardoor mensen worden gedupeerd. Maar wat mij betreft, is dat altijd afhankelijk van de situatie ter plaatse. Ik vind het te gemakkelijk dat de heer Schipper zegt: "als het hier moet, moeten we het voortaan overal en altijd doen."

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Ik heb de heer Schipper zojuist gevraagd hoe hij het gezwalk van de wethouder waardeert. Ik hoor ook graag een waardeoordeel over de fouten die zijn gemaakt. Wat vindt hij daarvan? Hij benoemt ze wel, maar wat vindt de SP-fractie ervan?

De heer **SCHIPPER** (SP): Ik vind het ongelooflijk slordig, maar we hebben meer bestemmingsplannen gehad waarmee iets aan de hand was. Je probeert altijd dat soort dingen te vermijden. Dat moet ook. Dan kan het een keer fout gaan, maar het is afhankelijk van hoe je dat vervolgens aankleedt hoe dit overkomt. Bewoners – daar gaat het mij om – moeten kunnen rekenen op wat er bekend is op het moment dat ze iets aanschaffen of ergens gaan wonen. Je moet niet willen dat dat niet gebeurt, mensen moeten erop kunnen vertrouwen. Niet alleen hier, waar toevallig een beetje poen over is, maar ook bij andere gelegenheden.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Ik zit hier toch een beetje mee. De heer Schipper doet een duidelijk beroep op ons. Als we hier tegemoetkomen aan de oorspronkelijke beloften aan de bewoners, moeten we dat ook elders doen. Ik ben het helemaal met de heer Gilissen eens dat we dit per plan moeten bekijken. De gemeente is niet altijd in het bezit van de grond en heeft niet altijd een financieel belang. Dus de plannen zijn niet allemaal met elkaar te vergelijken. De heer Schipper zegt: "als je het hier doet, moet je het ook daar doen." Maar de heer Schipper heeft in de commissie al laten doorschermen dat de SP-fractie het in dit geval anders weegt en gaat voor de poen. Is dat wat de heer Schipper zegt?

De heer **SCHIPPER** (SP): Nee, dat is niet wat ik heb gezegd. Kijk, in de commissie lag er wat er lag en hebben we gezegd dat we nu niet ineens gaan doen of die paar ton – want dat is wat ik tot nu toe weet – er niet toe doen. Als we uiteindelijk bij meerderheid besluiten dat we toch voor Variant 1 kiezen, gaat dat ten koste van de stroppenpot en nieuw beleid. We zullen in de toekomst zien wat dit gaat betekenen. Ik citeer uit de stukken.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Ik heb het stuk gelezen en het woord "stroppenpot" is mij niet opgevallen. Volgens hebben we gesproken over de grondexploitatie.

De heer **SCHIPPER** (SP): Er stond: "het opvangen van risico's". Ik noem dat even stroppenpot.

De heer **ROODENBURG** (D66): We spreken hier over een grondexploitatie. Het is de bedoeling dat die op nul eindigt. Als de opbrengst hoger is, kan dat naar het risico. De D66-fractie stelt zich op het standpunt dat de ontwikkelaars dat risico moeten nemen, want dat kan ook negatief uitvallen. Dat is vaker gebeurd; dan moet er worden bijgestort. De grondexploitatie is dus bedoeld om op nul te eindigen. De mededeling van het college is dat we ons geen zorgen hoeven te maken, omdat de grondexploitatie niet onder de nul zal uitkomen. Ik ben het met de heer Brussaard eens dat die enkele tonnen voor de GEM zijn. De gemeente is aandeelhouder van de GEM – het ligt vrij complex – dus een deel daarvan is negatief voor de gemeente. We spreken hier niet over de kosten, maar over de verwachte opbrengsten. Die liggen in de toekomst. Het ligt dus allemaal iets anders dan de heer Schipper stelt.

De heer **SCHIPPER** (SP): Ik zal het de bewoners van het Tolsteegplantsoen nog een keer proberen uit te leggen.

Mevrouw **BOUAZANI** (PvdA): Voorzitter! De PvdA-fractie kan volledig aansluiten bij de kritische opmerkingen die zijn gemaakt over het proces. Het hele proces verdient absoluut geen schoonheidsprijs. Daarom heeft de PvdA-fractie in de commissiebehandeling gezegd: "belofte maakt schuld." Als de overheid een betrouwbare partner wil zijn voor haar bewoners – ook onze complimenten aan de bewoners die hier zo sterk bij betrokken zijn geweest, ons goed hebben gevoed en input hebben gegeven in het hele proces – moet de overheid een besluit durven nemen. Daarop hebben we hier vaak genoeg

gehamerd. Wij vinden het teleurstellend dat we vier of vijf – ik kan ze bijna niet meer bijhouden – informatiestromen hebben gehad en hierover met elkaar hebben gedebatteerd en gesproken. Het plan is aangepast. Het voldoet helaas nog steeds niet aan wat we hadden gewild voor de bouwhoogte. Het is echter beter dan niets.

Ik heb nog een vraag aan de wethouder. Als hij terugkijkt op het hele proces en een moment van bezinning pakt in de maand ramadan, hoe kijkt hij hier dan naar? Wij horen dat graag en zijn daarnaast benieuwd welk politiek oordeel de SP-fractie hieruit gaat trekken in tweede termijn.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): De CDA-fractie is tevreden dat er een voorstel ligt waarmee de bewoners enigszins tegemoet wordt gekomen: het zogenaamde Blok 5 met een hoogte van 25 meter en later 23 meter is veel hoger dan waarmee de bewoners rekening hadden gehouden toen ze de woning kochten. De CDA-fractie vindt dat bewoners mogen rekenen op een betrouwbare overheid. Dus als er een hoogte van 18 meter is beloofd, moet er een hoogte van 18 meter komen.

Voorzitter, over het proces zijn al de nodige woorden gezegd. Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Roodenburg in dezen. Ik heb nog wel een vraag aan de wethouder. Er is nog wat onduidelijkheid over de hoogte van 35 meter die in het bestemmingsplan staat. Dit neigt bijna naar een technische vraag over artikel 7.1.2, maar bij de bewoners is daar nog onduidelijkheid over. Klopt het dat dit de bovengrens is ten behoeve van de bescherming van de vrijwaringszone van straalverbindingen, kortom dat dit niet betekent dat er zomaar een woontoren van 35 meter kan worden gebouwd? Graag helderheid op dit punt.

Maar voorzitter, de CDA-fractie is blij met dit resultaat. Dat is een felicitatie waard, ook voor de bewoners, die terecht lang hebben volgehouden en inderdaad nu een voorstel hebben gekregen dat misschien niet helemaal ideaal is, maar wel in zekere zin tegemoetkomt aan wat en ooit beloofd is.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Is het glas half vol of is het half leeg? Dat is de vraag die zojuist door mij heen schoot. Ik denk eerlijk gezegd dat we tevreden moeten zijn met het eindresultaat en dat de raad en het college rekenschap hebben gegeven van het feit dat er bij de actualisatie van het bestemmingsplan gewoon een fout is gemaakt. De VVD-fractie is blij dat we deze fout achteraf op deze manier hebben kunnen rechtzetten. Maar ik neem wel afstand van de zware woorden die hier over tafel gaan. We weten dat ruimtelijke projecten uitermate complex zijn. We hebben met heel veel belangen te maken.

Bewoners hebben terecht gerappelleerd bij de gemeente en gezegd dat Variant 0 niet klopte. Volgens mij hebben we er een zeer mooie mauw aangepast en zullen we per geval moeten bekijken wat wel en wat niet werkt. Ik bewonder de volhardendheid van de heer Schipper, die natuurlijk altijd terugkomt met de Trip en het Tolsteegplantsoen. Daar heeft hij gewoon een punt mee. Alleen, we zullen van geval tot geval moeten bekijken hoe we ermee omgaan, of het nu om de Wilhelminawerf gaat, dit plan in Vleuterweide, Leidsche Rijn Centrum of andere plekken in de stad. Dit betekent ook dat je af en toe de verantwoordelijkheid moet nemen en daarvan de gevolgen zult moeten dragen.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De heer Gilissen heeft natuurlijk gelijk dat we moeten kijken naar het eindresultaat. Maar hoe waardeert de heer Gilissen het optreden van het college in de communicatie naar zowel de raad als de bewoners over de ruimtelijke kwaliteit et cetera? De heer Schipper heeft dit zojuist al benoemd.

De heer **GILISSEN** (VVD): De heer Bos vraagt om een waardering. Ik heb niet het idee dat de bewoners zich tekort voelen gedaan als het gaat om de communicatie op dit punt. We hebben een raadsinformatiebijeenkomst gehad waarin ze direct hun punt op tafel hebben gehad. We hebben een commissievergadering gehad, wij hebben direct rekenschap gegeven en meteen gezegd dat dit een fout is uit het verleden die we zouden gaan rechtzetten. Dat doen we vanmiddag. Democratie in optima forma. Wat mij betreft is de waardering: leuk, prima.

De heer **SCHIPPER** (SP): Had dit ook gegolden als de ruimte er niet was geweest in deze grondexploitatie?

De heer **GILISSEN** (VVD): Dat is een "wat als"-vraag, dus daar ga ik geen antwoord op geven.

De heer **ROODENBURG** (D66): Volgens mij is dat in de commissie duidelijk geworden. De heer Gilissen ging voor Variant 1. Wat de heer Gilissen heeft gezegd, vind ik heel goed: eindresultaat, begin, start en daartussen. Maar we hebben nogal wat informatie gekregen gedurende die tijd. Hoe kijkt de heer

Gilissen daarnaar? Het heeft toch wel wat moeite gekost, tot in de laatste brief, waarin op eens bleek dat er wel ruimte was, terwijl die er voorheen niet was.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Dat ben ik niet met de heer Roodenburg eens. De raad heeft de scenario's ontvangen met de consequenties en de waardering ervan. Daarbij heeft het college keer op keer gezegd dat het een gesprek met GEM zou betekenen, als de raad iets anders zou willen of kiezen dan Variant. Immers de gemeente participeert in GEM. En ook dat er moet worden gekeken of een verandering feitelijk past in het geheel. Volgens mij is er nooit een garantie gegeven dat dit zou lukken, alleen dat de bereidheid er was van de kant van het college om te zoeken naar een oplossing. Zo heb ik dat in ieder geval ervaren. Ik vind het vervelend dat de heer Roodenburg dat anders heeft ervaren, maar ik zie daar geen fout of vlekje.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Ik vind dit een vreemd antwoord. Volgens mij heeft de wethouder in diverse brieven gesteld dat er geen financiële ruimte in de grondexploitatie zit. In de laatste brief zit die financiële ruimte er wel. Er staat ook in dat is gebleken dat de grond behoedzamer is begroot dan nu en dat er daarom ruimte is gekomen. De vraag is een aantal keren gesteld en eerst anders beantwoord. De heer Gilissen moet niet net doen alsof altijd hetzelfde antwoord is gegeven.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Volgens mij is het in de praktijk altijd zo dat je ergens ruimte kunt vinden, maar dat dit ten koste gaat van iets anders. Zeker met de lange looptijd van de grondexploitatie en het bijstellen van het afdekken van de risico's, weet je niet wat er wel of niet uit kan. Ik kan me voorstellen dat het college niet tijdens commissievergaderingen roept dat het gevraagde mogelijk is en even de portemonnee trekt, omdat het binnen GEM opereert. Dat is onbetrouwbaar voor de partners met wie de gemeente de stad probeert te maken.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Nu wordt het interessant. Het gaat hier om een van de laatste stukjes van Vleuterweide waar nog kan worden gebouwd. De vraag is meerdere malen gesteld: pas de aanpassing van het plan wel of niet in de grondexploitatie? De heer Gilissen zegt dat het altijd ten koste ergens van gaat. Nee, de vraag was of het wel of niet past in de grondexploitatie als we het anders doen. Het klopt dat dit ten koste gaat van iets, als je uitgaat van een winst die je anders later gaat nemen en elders gaat besteden. Maar dat was de vraag niet.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik denk niet dat we verder komen als ik hierop reageer. Volgens mij is duidelijk dat ik vind dat het college altijd duidelijk is geweest en dat we niet zondermeer een opbrengst kunnen weggeven, wat altijd het beginpunt was van een gesprek met de andere partners met wie we samen aan Vleuterweide werken. Dit betekent dat je niet vanuit de commissie kunt roepen dat het wel of niet past binnen de grondexploitatie.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik ga hier graag op door. Het steekt mijn fractie dat de feiten rondom het proces worden verdraaid. Ik sluit mij helemaal aan bij de lezing van de heer Roodenburg. Ik vraag de heer Gilissen wat hij zelf vindt van het proces zoals dat is gelopen, los van het feit dat processen complex en ingewikkeld kunnen zijn en van de informatie die we ten slotte hebben gekregen. Hij kan toch namens zijn fractie zeggen dat het proces geen schoonheidsprijs verdient, zoals de SP-fractie voorzichtig uitdrukte?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Dan gaan we allerlei onderscheidingen bedenken. Ik heb al gezegd dat ik tevreden ben met het resultaat. Ja, in een ideale wereld... We hadden een fout recht te zetten als college en raad. Het ligt gewoon complex. Dat zie je aan de financiële belangen en de belangen van bewoners. Die moet je uiteindelijk samenbrengen. Ik kan zeggen dat dit in één commissiebrief, één raadsvergadering en één commissievergadering moet zijn opgelost. Liefst wel, want dan kunnen we allemaal naar buiten gaan en genieten van het mooie meer. Maar in de praktijk gaat het zo niet. Ik kan er van alles van vinden. Ik ben zeer tevreden met de uitkomst. Het oordeel, de kwalificatie, is aan ieder voor zich. Ik hoor wel wat de ChristenUnie-fractie ervan vindt.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Als afsluiting, ik hoop dat de heer Gilissen van de VVD-fractie ook deze relativering kan aanbrengen als het gaat om dossiers die niet van de eigen wethouder zijn.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik wens de heer Bos ooit dezelfde wijsheid toe.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De fractie van Stadsbelang Utrecht baalt verschrikkelijk van het proces dat heeft plaatsgevonden. Wij hebben in onze keuze gedwaald en we hebben gedwaald op de desinformatie die deze wethouder, dit college, ons heeft toegeworpen. Dat vind ik heel jammer, dat vind ik een kwalijke zaak.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik voelde een uitnodiging vanuit de VVD-fractie. Daarom geef ik een toch nog even een reactie. De heer Bos noemt het "gedwaald", ik zie het meer als een dropping. We zijn gewoon ergens neergezet en hebben heel lang niet de juiste antwoorden gekregen. Voor de ChristenUnie-fractie was de lijn eerder al duidelijk: het mag ons geen geld kosten. We zijn dan ook blij met de laatste informatie en kunnen instemmen met het voorstel dat nu voorligt.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Dank aan de raad voor de vragen.

Een aantal keer is gevallen en dat het proces geen schoonheidsprijs verdient. Laat ik beginnen met te zeggen dat ik het met de raad eens ben. Dat gaat met name om het feit dat een bestemmingsplan ooit een hoogte liet zien van 24 meter, en dat er in 2014 een actualisatie is geweest waardoor die hoogte toen per abuis op 18 meter is gesteld. Uiteindelijk is er voor Vleuterweide een invulling gekomen met op bepaalde plekken, waaronder Blok 5, een iets hogere toren, maar dit uiteraard binnen het bestemmingsplan en de bekende inspraak en zienswijzen die daarop kunnen worden ingeleverd. Dat bestemmingsplan is gewoon in procedure gegaan.

We hebben in dat proces de geschiedenis aan het begin niet goed genoeg geschetst, ook verder in het proces hadden we in de informatiestroom scherper moeten melden hoe het precies met de financiën zit. Daarop zijn de heer Roodenburg en anderen ingegaan. In het begin werd bij de grondexploitatie van Vleuterweide de vraag gesteld of er elders kan worden gecompenseerd als er minder opbrengsten zouden komen, omdat van het geplande gebouw een verdieping af zou worden gehaald. Toen was Blok 8 ook nog in discussie. Omdat Vleuterweide grotendeels af was, was dat niet het geval en zouden er daadwerkelijk minder inkomsten komen.

In de laatste commissievergadering is er een dekkingsvraag stelt. We hebben bij GEM nagevraagd of we een probleem met de dekking zouden krijgen als het gebouw een verdieping lager zou worden. Dan zouden we die dekking elders moeten vinden, of er op een andere manier mee om moeten gaan in het MPS. Toen heeft GEM geantwoord het er in beginsel een opbrengst is geraamd en die nog steeds wordt gehaald, als het gebouw een verdieping lager wordt. Er zou dus geen min ontstaan ten opzichte van de vastgestelde grondexploitatie, maar een minder grote plus. Ik merk hierbij op dat de grondexploitatie altijd een samenstel van plussen en minnen is. Er kan ergens een meevaller zijn, maar er kunnen ook ergens tegenvallers zijn. In de brief heb ik bedoelen uit te leggen dat als er ergens geen meevaller is, een tegenvaller niet kan worden opgevangen.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Waarom lijkt het erop dat we in dit soort zaken altijd langs elkaar heen vragen? Waarom was het voor de wethouder niet duidelijk wat er werd gevraagd? We hebben volgens mij heel duidelijke vragen gesteld: "geef ons maar de grondexploitatie, dan kijken we zelf wel of het past of niet." Die hebben we nooit gekregen, maar er kwamen wel teksten van de wethouder als: "het kost enkele tonnen en het past niet."

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Ik heb geantwoord dat het enkele tonnen minder oplevert en dat daarvoor geen compensatie binnen de grondexploitatie te vinden zou zijn, omdat er niet elders meer zou kunnen worden ontwikkeld. Ik betreur het dat er over de vraagstelling een misverstand is ontstaan. Uiteraard betreur ik deze procesgang, zoals ik in het begin al heb gezegd. Ik zal intern nog eens goed nagaan hoe we ervoor kunnen zorgen dat de vragen in breedte en scherpte zo worden gesteld dat we de raad daarover adequaat kunnen informeren. Dat is van belang, want de raad heeft nu op een iets andere vraag antwoord gekregen dan er feitelijk is gesteld. Dat is natuurlijk niet goed.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Dan nog de vraag hoe dat kan. We zijn allemaal raadsleden en hebben het allemaal druk met werk en andere dingen. We denken dat we helder Nederlands spreken en dat we een vraag stellen die we belangrijk vinden. Hoe kan het dan toch zo zijn dat dit leidt tot zo'n spraakverwarring? Partijen gaan van links naar rechts. Volgens mij was dit wat de heer Schipper bedoelde. Het debat gaat niet alleen over de wethouder, maar ook over de raad. Want als onduidelijk is hoe het precies met de financiën zit, maakt iedere fractie een andere afweging. Daarom zijn

dit zeer belangrijke vragen. Ik zou het prettig vinden als we hier zouden praten over politieke verschillen, maar niet over of we de vraag begrijpen en of het antwoord klopt en antwoord geeft op de vraag.

De heer **GELDOLF** (wethouder): Voorzitter! Het laatste kan ik niet anders dan onderschrijven. De beantwoording van de vraag ging over de mogelijkheid tot het compenseren van minder inkomsten. Dat was binnen de grondexploitatie niet te doen. Tegelijkertijd hebben we later specifiek gevraagd of er in de grondexploitatie onder de streep minder inkomsten zitten dan GEM had verwacht, waardoor er een dekkingsprobleem zou ontstaan. Dat bleek niet het geval te zijn. In de laatste commissievergadering zijn we de varianten langsgeslagen. Ik heb toen heel goed gekeken waar de voorkeuren van de raad lagen. Ik heb ook aangeboden de grondexploitatie van GEM door te nemen. Dat was op zichzelf totaal geen probleem, want uiteindelijk stelt de raad het bestemmingsplan vast. De dekkingsvraag ligt niet bij de raad. Ik herinner me ooit een bestemmingsplan van een Bieb ++ dat niet werd aangenomen. Het college moet daarna kijken hoe daarmee om te gaan. Uiteindelijk gaat de raad daarover.

Ik zag in de commissie hoe de voorkeuren lager en daar heb ik uiteindelijk het volgende van gezegd. Omdat er geen dekkingsvraag ligt en gelet op de meerderheid in de commissie die sowieso opperde om het pand wat lager te maken – zij het dat niet de meerderheid precies in één variant neersloeg, maar die kwam wel dicht in de buurt daarvan – heb ik ervoor gekozen om de raad Variant 1 voor te stellen met een verdieping minder, gehoord wat de commissie heeft gezegd en gelet op wat de bewoners hebben gezegd.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Nu wordt die leuk. Die Bieb ++. Ja, als je een plan afstemt, hoef je je niet druk te maken over het geld; dat begrijp ik. Maar als we een bestemmingsplan vaststellen, moeten we er zeker van zijn dat het een financieel-economisch haalbaar plan is. Anders mogen we dat niet vaststellen. Daarom is het zo cruciaal. Wat kunnen we afspreken, hoe kunnen we elkaar helpen, zodat we de volgende keer niet meer in dit soort processen verzanden? Is dan de enige vraag die we moeten stellen – want ik ben echt op zoek naar een oplossing hiervoor – is het plan nog steeds financieel-economisch haalbaar? En zijn we er dan? Dan hoef ik niet de grondexploitatie te zien en noem maar op, want dan is dat de vraag die we elkaar moeten stellen.

De heer **GELDOLF** (wethouder): Voorzitter! Ik denk dat dat een heel goede samenvatting is. Uiteindelijk gaat het erom dat er een bestemmingsplan voorligt, dat kosten en opbrengsten in beeld zijn en het antwoord op de vraag of het bestemmingsplan financieel uitvoerbaar, is ook als het zou worden gewijzigd. Dat is de vraag die in feite dan wordt gesteld. Die vraag moet neerslaan, dus dit is het antwoord op de vraag van de heer Roodenburg.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Nog even terugkomend op de samenvatting van de heer Roodenburg van zojuist. Ik ben benieuwd wat het antwoord zou zijn geweest van de wethouder als de heer Roodenburg zijn vraag had geformuleerd zoals hij net heeft gedaan.

De heer **GELDOLF** (wethouder): Dan zou ik GEM heel andere vragen hebben gesteld. De vraag was of de mindere inkomsten gecompenseerd zouden kunnen worden. Dan zou ik hebben gevraagd of het gewijzigde bestemmingsplan financieel uitvoerbaar is en wat de ramingen precies zijn waaruit blijkt dat het nog steeds uitvoerbaar is. Dan gaat het om de verschillende blokken en ramingen die daarbij passen en zou ik de vraag meer op die manier hebben geformuleerd.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Dit is toch altijd een randvoorwaarde als je een bestemmingsplan vaststelt! Is het juridisch en economisch uitvoerbaar? Waarom heeft het college die vraag niet gesteld en heeft het college een andere vraag gesteld? Dit kan niet!

De heer **GELDOLF** (wethouder): Voorzitter! Ik heb gezegd wat we bij GEM hebben nagevraagd. De hoogte was indertijd 24 meter in het masterplan Vleuterweide en uiteindelijk het plan uit 2004. Die hoogte is bij de actualisatie lager uitgekomen. Nu hebben we die op enkele plaatsen hoger gemaakt. Mijn vraag aan GEM was of een verlaging op de ene locatie, elders kan worden gecompenseerd. Die vraag is met nee beantwoord.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag. Ik vroeg wat de reactie van de wethouder op dat moment was geweest, als die vraag aan hem was gesteld. Ik vroeg niet welke vraag hij vervolgens zou doorgeleiden naar weet ik veel wie.

De heer **GELDOF** (wethouder): Dan had ik een andere informatievraag teruggelegd, waardoor ik ook met andere informatie zou zijn gekomen, want dan had ik kunnen melden dat er geen dekkingsprobleem zou zijn. Dan had ik in feite de informatie kunnen geven die ik in de laatste brief heb gegeven. Daar komt het op neer.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): Voorzitter! Was het de wethouder tot dan toe niet duidelijk dat de raad naar een hoogte van 18 meter wilde? Hij heeft de vraag over de dekking niet serieus gesteld aan GEM. Wordt er pas serieus iets aan GEM gevraagd als duidelijk is dat een raadsmeerderheid naar een goothoogte van 18 meter wil? Moet ik het zo begrijpen?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Zo moet de heer Brussaard het niet begrijpen. De vraag was of een verlaging zou zijn te compenseren. Dat is de simpelste oplossing in een grondexploitatie als er over wordt overgestapt op een iets ander programma. Die vraag is toen met nee beantwoord.

Ik vervolg met de tekst en de plaatjes waarnaar de heer Roodenburg vroeg. In de verbeelding, de plankaart en de regels in het bestemmingsplan staat het aantal verdiepingen goed. Dat is juridisch bindend. Dat er in de toelichting nog over zes lagen en twaalf woningen wordt gesproken bij Blok 5, staat de vaststelling van het bestemmingsplan niet in de weg, want juridisch bindend zijn de teksten en plaatjes bij de plankaart en de regels, en daar staat het dus goed. Ik werd hier kortgeleden opmerkzaam op gemaakt en heb dit specifiek laten navragen.

De heer Schipper heeft vragen gesteld over Voorkeursvariant 0 met zes verdiepingen. Het college stond achter die voorkeursvariant. Daarom hebben we die aan de raad gepresenteerd met een bestemmingsplanwijzigingsvoorstel. In het achterhoofd speelde mee dat in 2014 bij vergissing in de actualisatie van het bestemmingsplan van 24 meter naar 18 meter was gegaan. Dat is een belangrijk aandachtspunt. Dat hebben we deels gerepareerd, uiteraard in een voorstel met een bestemmingsplan. Daar stonden wij dus achter.

Wat maakt dat de variant die ik nu voorleg acceptabel is voor het college? In een commissievergadering is opgemerkt dat Variant 1 van een iets lager gebouw uitgaat met een iets minder ranke toren. Stedenbouwkundig gaat het dus om een iets andere keuze. Maar die is acceptabel. Ik heb in de commissie gezegd dat dit een werkbare variant is. Gelet op de discussie in de commissie heb ik uiteindelijk die keuze gemaakt.

Wat was de reactie als er geen geld was geweest? Dan was de vraag op de economische uitvoerbaarheid terechtgekomen. Ik zou het de commissie hebben gemeld als het niet economisch uitvoerbaar was om het bestemmingsplan te wijzigen en zou de raad het oorspronkelijke plan hebben moeten voorleggen. De is wijziging wel economisch uitvoerbaar, en daarom heb ik, gelet op de discussie in de commissie, die wijziging voorgelegd.

De heer **SCHIPPER** (SP): Het is duidelijk. De discussie gaat vooral over de ruimte die er al dan niet is in de grondexploitatie. Er werden iconische kwaliteiten aan het gebouw toegedicht in het oorspronkelijke plan, er zat een stedenbouwkundige ambitie in. Als daaraan afbreuk zou worden gedaan, zouden we iets heel anders krijgen. Het is voor mij duidelijk wat de uiteindelijke afweging is geweest. Wat vindt de wethouder van wat er aan stedenbouwkundige ambitie is ingeleverd?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Daar is iets op geleverd, want de toren wordt minder rank en hoog, maar er komt nog steeds een toren van 20,30 meter die in de omgeving past. Stedenbouwkundig ging de voorkeur uit naar die hogere toren, daarom hebben we die aan de raad voorgelegd. Maar uiteindelijk heb ik een keuze gemaakt, gelet op de besprekingen in de commissie en gelet op hoe de commissie wilde omgaan met de bezwaren van de bewoners. Dat heb ik uiteraard te respecteren.

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Bij het oorspronkelijke plan zit een vaststellingsrapport. Dat is bij het nieuwe plan gewijzigd. In het vaststellingsrapport staat de reactie van het college op de zienswijzen van de bewoners. Die zienswijzen zijn bekend, die gaan over de hoogte van Blok 5. Op blz. 8 staat: "zoals hierboven is aangegeven voorziet het nieuwe plan" – want dit is al een nieuw plan – "in minder woningen dan het oorspronkelijke plan. Echter, om tot een stedenbouwkundig passend en economisch haalbaar plan te komen, betekent het mindere aantal woningen dat gerealiseerd wordt niet dat er ook lager gebouwd kan worden." Dat staat er. "Desalniettemin wegen wij het maatschappelijk belang van een afgerond centrumplan dat ook financieel en economisch haalbaar is zwaarder, dan het

belang van een ongewijzigde woonsituatie."

Dit stond in het vaststellingsrapport van november en daar sloegen bewoners op aan. Hoe kunnen wij controleren of dit waar is? Die vraag geldt ook voor ons als raadsleden. Wij moeten ervan uitgaan dat dit klopt. Nu zijn we een x-aantal maanden, drie commissiebehandelingen en drie brieven met diverse scenario's verder, en nu is die tekst gewijzigd in de zin van: we betreuren het verschil in hoogte in de verschillende bestemmingsplannen, het kan er nog steeds financieel uit en het is lager. Dat blijf ik nog steeds niet snappen.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! De ramingen zijn in een behoedzame tijd gedaan en de zienswijzen zijn in het kader van die ramingen beantwoord. Uiteindelijk blijkt dat we voor Blok 5 een hogere opbrengst kunnen krijgen dan indertijd in de behoedzame ramingen stond. Dit betekent dat, gelet op hoe het nu zit, we een verdieping minder kunnen bouwen. Dat is de stand van zaken.

Mevrouw Bouazani heeft kritische opmerkingen geplaatst. De gang van zaken verdient inderdaad niet de schoonheidsprijs, ook gelet op het feit dat met de actualisatie bij het eerste bestemmingsplan per abuis een lagere hoogte is vastgesteld in 2014. Uiteindelijk had de informatievoorziening beter gekund en hadden wij de raad beter kunnen informeren met de diepte en de scherpste waarover ik eerder heb gesproken.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Wat vindt de wethouder ervan dat hij ons desinformatie heeft gegeven? Wat vindt hij van zijn eigen optreden, van het optreden van het college hierin?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Het woord desinformatie werp ik verre van me. Ik heb de vraag beantwoord of er een compensatie mogelijk was binnen de grondexploitatie. Dat heb ik naar eer en geweten gedaan, na navraag bij GEM Vleuterweide. Dat is wat ik ervan vind.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik neem aan dat het college en de wethouder het met mij eens zijn dat er verkeerde informatie naar de raad is gekomen. De wethouder heeft gesproken over betreuren en ga zo maar door. Er is verkeerde informatie naar de raad gekomen en dat is desinformatie. Daar heeft de fractie van Stadsbelang, en ik denk ook andere fracties, haar keuze door laten leiden.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Ik heb de vraag beantwoord zoals die is gesteld. Ik heb al gesproken over diepte en scherpste van vragen. We moeten ook in de discussie in de commissie die diepte en scherpste verder opzoeken, omdat we dan precies die informatie boven water kunnen krijgen die relevant is. Dat is hier niet zo gegaan. De vraag die gesteld is, heb ik in ieder geval beantwoord.

De heer Brussaard heeft nog een vraag gesteld over artikel 7.1.2, over een bouwhoogte van 35 meter. Dat gaat over de vrijwaringszone voor straalverbindingen. Wat er ook in bestemmingsplannen staat, in de vrijwaringszone mag nooit hoger dan 35 meter worden gebouwd, omdat daar straalverbindingen mee kunnen worden onderbroken.

De vraag van de Bos heb ik al beantwoord en daarmee heb ik alle vragen beantwoord.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik vind het citaat dat de heer Roodenburg gaf uit het vaststellingsrapport van november/december treffend. Toen was de bouwhoogte nog heilig met de stedenbouwkundige kwaliteiten. Nu hebben we een heel ander vaststellingsrapport. Het is wat het is.

De SP-fractie houdt sinds 2006 een stemmingsmatrix bij. Daarin staat welke fracties bij welk raadsvoorstel wat hebben gestemd. Deze stemming krijgt een markering, die gaan we goed onthouden, want zoals gezegd, binnenkort komen er nog een paar voorstellen naar de raad, waarbij wij de aangehaalde argumentatie van vandaag weer van stal zullen halen.

De wethouder betreurt de gang van zaken. Dat is mooi, want die is niet fraai. Fouten kunnen worden gemaakt, maar dan hoeft het geen half jaar te duren voordat ze worden opgelost, en daar hebben we het hier over. Een keer kan, dus met de woorden die de wethouder heeft gebruikt neem ik voor dit moment genoegen.

Ons oordeel over het bestemmingsplan: Ik heb in de eerste termijn gezegd dat wij het prettig vinden dat de bewoners krijgen waar ze volgens de reclamefolder, in dit geval het bestemmingsplan, op konden rekenen. We gaan dus instemmen met het bestemmingsplan, maar wel met de woorden in gedachte die ik zojuist heb gezegd voor de toekomst

De heer **ROODENBURG** (D66): Voorzitter! Ik kan me aansluiten bij de heer Schipper. Het is echt onze bedoeling om hier goede debatten met elkaar te kunnen voeren. Dan helpt het zeer als we de juiste informatie krijgen en weten waar we het in technische zin over hebben, want dat scheelt een hoop gedoe. Wij zijn voor het plan. Laten we doorgaan en laten we ervoor zorgen dat we niet meer in dit soort spraakverwarringen terechtkomen.

De heer **BRUSSAARD** (CDA): Voorzitter! Ik kan me aansluiten bij de vorige twee sprekers. Maar ik heb sterk het idee dat de kostenvraag die diverse malen op tafel heeft gelegen in de commissie, breed is gesteld en niet zo nauw als de wethouder heeft gezegd: binnen GEM Vleuterweide. De bal werd een beetje bij de raad neergelegd. Ik vind het niet helemaal sjiek van de wethouder dat hij zegt, daar komt het op neer: "jullie moeten dan wat meer de diepte ingaan en de goede vragen stellen." Volgens mij zijn die goede vragen gesteld. Laat ook de wethouder zich dat aantrekken voor de volgende keer.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De wethouder heeft voldoende het boetekleed aangetrokken. Een simpel excuses, verontschuldiging, was ook genoeg geweest. Wij kunnen instemmen met dit bestemmingsplan.

Mevrouw **PAARDEKOOPEL** (GroenLinks): Voorzitter! Dit is gelijk ook een stemverklaring. Het is niet gegaan zoals het had moeten gaan, maar wij hebben het mea culpa van de wethouder gehoord. Met dank voor de laatste raadsbrief en de wijzigingen zullen we instemmen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Ik kan me aansluiten bij De stemverklaring van mevrouw Paardekooper.

Mevrouw **BOUAZANI** (PvdA): Voorzitter! De PvdA-fractie had graag die 18 meter hoogte willen zien. We vinden het zeer jammer dat het college ernstig tekort is geschoten in de informatievoorziening. Het voorstel wat nu voorligt, is beter dan niets, helaas. We zullen instemmen, omdat we het belangrijk vinden dat Vleuterweide Centrum bebouwd gaat worden.

Aan de orde is de stemming over het voorstel.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! De PvdD-fractie kan zich aansluiten bij alle fracties die vandaag in hun eigen bewoordingen hebben gezegd dat dit proces absoluut geen schoonheidsprijs verdient. We kunnen instemmen met het raadsvoorstel.

Het voorstel wordt hierna bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

7. Benoeming van een lid van de Commissie Personeel Raadsorganen.

Uitgebracht zijn 44 stemmen, waarvan 1 in blanco en 43 op de heer R. Post, zodat deze is benoemd.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Post, van harte gefeliciteerd met uw benoeming!

Dames en heren! Er is vanmiddag een maidenspeech uitgesproken. Daarom geef ik het woord aan onze nestor om daar iets over te zeggen.

De heer **KLEUVER** (nestor): Voorzitter! Het is een tijd geleden, maar we hadden weer een maidenspeech en in dit geval van een D66'er die sprak over referenda. Laten we kijken of we daar nog iets leuks over kunnen zeggen.

Mijnheer Bakker, welkom in deze raad. Ik vind dat een extra groot compliment op zijn plaats is voor mensen die later in de raad zijn gekomen, want van hen wordt maar voor een korte periode – na een lange tijd in spanning te hebben gezeten – verwacht dat ze hun leven omgooien en gaan wijden aan de lokale democratie. Welkom en een compliment dat u dat gewoon doet.

U valt wel met uw neus in de boter. U vervangt mevrouw Scholten, die de raad heeft moeten verlaten. Mevrouw Scholten deed weinig echte debatten. U komt in de raad en houdt meteen over het fundament van de democratie een lang verhaal, ook in uw maidenspeech. Dat is natuurlijk heel leuk, zeker voor iemand van uw partij, maar toch ook een tref.

Wat ik graag doe, en dat ga ik ook bij u doen, is aan de hand van citaten kijken wie we in de raad

erbij hebben gekregen. Ik kwam een soort interview tegen waarin u antwoord geeft op een aantal vragen, bijvoorbeeld de vraag: "Wat heeft jou geïnspireerd om de politiek in te gaan?" En daarop antwoordt u: "Ik vind het belangrijk om mijn nek uit te steken in het samen vormgeven van onze samenleving, vanuit het geloof om zo een bijdrage te kunnen leveren aan een mooiere stad. Ik ben niet het type dat aan de zijlijn blijft staan. Ik heb dromen en ideeën en wil die in daden omzetten." Vervolgens wordt u gevraagd: "Waar verwonder jij je over?" En dan zegt u: "De laatste tijd verwonder ik me steeds meer over het feit dat veel mensen, ook in mijn directe omgeving, zonder blikken of blozen zich racistisch of discriminerend uitlaten. Ik schrik daarvan."

Ik vind dit twee zeer mooie uitgangspunten om mee in de raad te zitten. Ik vind ook dat ze aan de orde kwamen in uw maidenspeech. Want wat zegt u? U begint een beetje over uzelf. Daar ben ik altijd wat kritischer over, maar vervolgens maakt u dat heel functioneel in uw maidenspeech. Ik denk dat heel veel mensen u heel graag hadden willen interrumpen, maar ja, dat mag lekker niet. Waarom ik het zo mooi vind en waarom ik het interview zag terugkomen in uw maidenspeech, is dat u eigenlijk zegt: "Ik zie hoe verschillend mensen zijn en misschien ook wel hoeveel overeenkomsten er tussen mensen zijn. En die verschillen en overeenkomsten moeten via democratische kanalen leiden tot besluitvorming en betrokkenheid bij besluitvorming en uiteindelijk tot een sterkere democratie. Dat zet u op een heel heldere manier uiteen en ik vond dat mooi aansluiten bij wat u kennelijk inspireert om de politiek in te gaan."

Tot slot, ik vond het heel fijn dat u bij uw tweede termijn zei dat u die kort zou houden. Dat is een goed uitgangspunt. U benoemde de kwetsbaarheid van de democratie en tegelijkertijd deed u best ferme uitspraken. Ik denk dat ferme uitspraken bij een democratie horen. Ik hoop dat we uiteindelijk allemaal in deze raad democraten zijn. Ik vond het een mooie en ingewikkelde combinatie.

Ik wens u bijzonder veel succes in deze raad. Hartelijk welkom!

(Applaus.)

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij zijn gekomen aan het eind van deze middagvergadering. Wij zien elkaar terug om 19.30 uur voor het debat over de Voorjaarsnota 2017.

De voorzitter schorst daarop de vergadering.

Na heropening van de vergadering spreekt de **VOORZITTER** als volgt:

Dames en heren! Ik heropen de vergadering. Welkom allemaal. Ik heet ook de mensen op de publieke tribune welkom, evenals als mensen die thuis meekijken en meeluisteren.

Bericht van verhindering is ingekomen van de heer Koning. Verder is iedereen er.

In memoriam oud-raadslid mevrouw F.H.J. Hoepelman-Pronk (PSP).

De **VOORZITTER** verzoekt de aanwezigen te gaan staan en spreekt hierna als volgt:

Leden van de raad, leden van het college, dames en heren! Op 24 april jl. ontvingen wij het bericht dat mevrouw Fenny Hoepelman-Pronk is overleden. Zij was in een tamelijk ver verleden lid van deze gemeenteraad, namelijk tussen 1969 en 1974. Zij begon in 1969 als raadslid voor de PSP-fractie. Een jaar later sloot deze partij zich aan bij andere progressieve partijen tot het Progressief Akkoord, oftewel "het PAK".

Mijn voorganger burgemeester Vonhoff roemde bij haar afscheid de manier waarop mevrouw Hoepelman was opgetreden als woordvoerder Cultuur. Hij voegde daaraan toe dat zij bijdragen had geleverd op een verrassend breed terrein, bijvoorbeeld Woningbouw, Stadsontwikkeling en Milieu. Tot slot vermeldde hij de overtuiging waarmee zij haar raadswerk had gedaan, alsmede de eigen toon die zij had weten te vinden. Het is illustratief dat haar eerste grote bijdrage in het raadsdebat, dat was op 9 oktober 1969, een pleidooi was voor de gekozen burgemeester. Haar tweede bijdrage, een maand later, was een tegelijk optimistisch en realistisch betoog over de 6.000 gastarbeiders – zoals die toen nog werden genoemd – die Utrecht toen telde.

Mevrouw Hoepelman verliet de raad in 1974 wegens een verhuizing naar Wijk bij Duurstede. Daar bouwde zij onder meer een grote reputatie op als musicus en pianodocente. Zij is daar op 24 april 2017 op 91-jarige leeftijd overleden. In de rouwadvertentie in de krant wordt haar passie voor muziek genoemd.

Graag een moment van stilte ter nagedachtenis van dit bijzondere raadslid.

(Hierna nemen de aanwezigen enige ogenblikken van stilte in acht.)

De voorzitter schorst daarop de vergadering.

Na heropening van de vergadering stelt de voorzitter aan de orde:

Afscheid vertrekkend raadslid mevrouw Haage (PvdA).

De **VOORZITTER**: Leden van de raad, leden van het college, dames en heren, lieve Marleen! Eerder deze maand ontving ik van mevrouw Haage een brief waarin zij haar besluit mededeelde als raadslid afscheid te nemen. In haar brief noemt zij de achtergrond van haar besluit. Ten eerste een mooie nieuwe baan bij de Nationale Politie. Ten tweede een verhuizing met geliefde en zoon naar Rotterdam. Het volgen van je liefde, zowel voor jouw gezin als voor het veiligheidsvak, is iets wat altijd moet worden toegejuicht. Wij hebben dat elkaar per telefoon gezegd.

Voor de raad is jouw vertrek na ruim zeven jaar, waarvan ruim drie jaar fractievoorzitterschap, een verlies. Wij raken namelijk een zorgvuldig, betrokken en deskundig raadslid kwijt en het gezicht van de grootste oppositiefractie in de raad – sterker nog: de allereerste oppositieleider van PvdA-huize die Utrecht ooit heeft gekend. Wat dat betreft, had de verkiezingsnederlaag van de PvdA in 2014 ook voor jou ingrijpende en misschien wel dramatische gevolgen. Ondanks dat ben jij later op vele terreinen aan de stad bijdragen blijven leveren. Zelf noem jij de buurtbemiddeling die over de hele stad is uitgebreid. Die is mogelijk gemaakt door een motie van jou en de ChristenUnie-fractie in 2010. Jij noemde de aanpassingen in de thuiszorg, maatwerk in plaats van iedereen standaard anderhalf of twee uur. Dat is een dossier vol emoties, gerealiseerd in samenwerking met onder andere de SP-fractie.

Jij noemde het actieplan diversiteit en discriminatie dat jij presenteerde bij de Voorjaarsnota 2015. Op jouw onderdeel, juridische ondersteuning bij aangifte, kreeg jij een motie aangenomen. Andere wapenfeiten waarin jij de hand hebt gehad, waren het ook weer 's avonds en 's nachts inzetten van toezichthouders en de inrichting van huiskamers voor mantelzorgers.

Vooral in jouw eerste raadsperiode heb jij eer ingelegd met jouw betrokkenheid bij de zogenaamde krachtwijken en vergelijkbare wijken zoals het Verdomhoekje en Sterrenwijk. Ook aan de Amsterdamsestraatweg, in de Breedstraat en in Lombok kennen Utrechters jou als een benaderbaar en aanspreekbaar raadslid.

Er was ook jouw inzet voor prostituees, slechts een van de drie pijlers van jouw portefeuille die jij zelf wel eens hebt omschreven als seks, drugs en rock 'n roll. Daar kan ik van meepraten. Daartoe behoor ik zelf ook.

Jouw inzet voor de toekomst van de Utrechtse prostitutie was groot. Wat betreft het Zandpad was jij een warm pleitbezorger van het coöperatie-idee. Jij verzette je tegen de sluiting van de Europalaan zonder alternatief. Altijd ging jij terug naar de mensen in de stad om te horen wat zij ervan vonden en was jij in staat om dat te vertalen in munitie voor het politieke debat.

Marleen, de raad zal jouw doorzettingsvermogen en herkenbaarheid als raadslid, je stevigheid en je intelligentie in het debat missen. De fractie zal het moeten doen zonder jouw brede netwerk, je sociale hart voor de stad en je grote liefde voor spelletjes. Daarmee bedoel ik geen politieke spelletjes.

Wat wij ook kwijtraken, zijn jouw attentheid en jouw talent om samen te werken. Ook qua gezelligheid laten wij een veer. Jij liet altijd merken dat politiek voor jou ook gezellig moet zijn.

Marleen, heel veel succes in jouw nieuwe werkkring. Veel geluk in Rotterdam. Ik spreek namens de hele raad als ik jou van harte dank voor alles wat jij de raad en Utrecht hebt gegeven. Ook mij. Jij was op mijn portefeuille woordvoerder. Ik heb mazzel. Volgens mij zal ik jou nu vaker zien en spreken dan de afgelopen drieëneenhalf jaar. Jij zal minder zeggen dan ik vraag, als je begrijpt wat ik bedoel, maar dit staat niet in mijn tekst. Jij hebt voor jouw inspanningen niet alleen waardering verdiend, maar ook onze raadspenning.

(Hierna overhandigt de voorzitter, onder applaus van de aanwezigen, mevrouw Haage de raadspenning, een cartoon en een boeket bloemen.)

Mevrouw **PODT** (D66): Voorzitter! "Politiek is te belangrijk om aan mannen over te laten." Het is een beetje flauw om deze speech met een uitspraak van uitgerekend een D66-politica te beginnen, maar dan had jij, Marleen, mij niet moeten vragen om jou toe te spreken. Het leek mij een zeer toepasselijke uitspraak.

De aankomende behandeling van de Voorjaarsnota wordt zonder Marleen als PvdA-voorzitter nog een beetje meer een mannen-in-pakken-optocht. Ik heb helemaal niets tegen mannen in een pak, maar

het blijft goed om Utrecht de diversiteit van de gemeenteraad te laten zien en duidelijk te maken dat iedereen in de raad kan komen.

Aan tafel bij Marleens familie in Arnhem werd vroeger gesproken over sociale en maatschappelijke thema's. Dat kon bijna niet anders, want Marleen haar moeder is maatschappelijk werker. Zij was Marleens rolmodel. Zij is volgens mij op de publieke tribune aanwezig. Opkomen voor mensen voor wie het geluk niet vanzelfsprekend is, kreeg Marleen van huis uit mee. Wij allemaal herkennen dat in haar raadswerk.

Een paar jaar geleden vond het landelijke partijbestuur van de PvdA dat de PvdA-politici meer naar de mensen toe moesten. Dat partijbestuur is waarschijnlijk nooit bij Marleen langs geweest. Van ouderen tot prostituees en van bewoners van krachtwijken tot homo's die werden weggepest, Marleen stapte op haar fiets om zelf de verhalen te horen. Haar sociale inborst was er niet alleen voor mensen in de stad. Marleen lette ook een beetje op ons, in de raadszaal. Dat mag men letterlijk nemen. Met name de vrouwen die naar het spreekgestoelte liepen, mochten zich af en toe verheugen op een gemompeld: "Zo, goeie schoenen." Maar het gaat verder dan dat. Zo bewaakte zij in de raadszaal zorgvuldig de toon. Zij maakte er terecht een punt van als die te persoonlijk werd. Zij nam het initiatief om raadsleden die tien jaar in de raad zaten toe te spreken. Zij had aandacht voor de werkdruk bij de griffie. Zij vroeg naar jouw welzijn en dat van je kinderen. Zij wilde ook echt het antwoord weten.

Het meest bijzondere vond ik, juist omdat het wat minder in het oog springt, Marleens inzet – samen met Selma – op het gebied van stalking, eerst voor vrouwen in de stad en toen het helaas nodig bleek, ook voor stalking van raadsleden. Haar inzet leidde tot belangrijke afspraken tussen raad, griffie en burgemeester, waar ieder nieuw raadslid over hoort om ervoor te zorgen dat de raad veilig zijn werk kan blijven doen.

Als dit alles de indruk wekt dat Marleen als een soort Wendy van Dijk mensenknuffelend door Utrecht huppelde, moet ik u teleurstellen. Marleens favoriete portefeuille was namelijk Veiligheid. Voor een PvdA'er is dat een misschien wat onconventionele keuze – law and order – of, zoals Marleen zelf zegt: "seks, drugs en rock 'n roll", maar door haar kennis van Onderwijs en Veiligheid, praktijk en theorie, werd zij een door collega's zeer gewaardeerde integere en deskundige woordvoerder. De portefeuille Veiligheid is er bij uitstek een met een hoge alarmwaarde, waarover men zonder veel problemen een hoop kabaal kan maken, maar van Marleen hoefde men geen goedkoop scoren op kortzichtige politieke belangen te verwachten. Zij bekeek op recht wat beter kon. Zij zette zich in voor de Amsterdamsestraatweg en de Breedstraat, maar ook voor minder in het oog springende stukjes van de stad, zoals het Verdomhoekje. Zij zorgde voor extra toezicht, ook 's nachts. Zij dook in het Zandpaddossier. Zij liet zich door niemand tegenover haar, niet door de burgemeester, maar ook niet door schimmiger types, overbluffen. Tot besluit spreekt zij ook even haar waardering uit voor de BOA's en de agenten die het echte werk doen.

Ongeacht het gaat over veiligheid of meer aabare discussiepunten, Marleen heeft geen pokerface. Met name deze kant van de raadzaal en het bankje bij de voorzitter kennen het Boze Oog van Marleen, als zij het heel erg met iemand oneens is of als zij vindt dat het echt tijd is om in te grijpen.

In 2014 werd Marleen fractievoorzitter en er was meteen een unicum aan de orde. Zij mocht voor de PvdA-fractie het oppositievoeren uitvinden. Dat was geen gemakkelijke opgave. De fractie moest tegenbegrotingen opstellen en moest constructief en gelijkwaardig zijn, maar moest op de juiste momenten kiezen waarvan een punt werd gemaakt. De fractie moest niet aan de zijlijn staan schreeuwen, maar moest als het uitkwam wel "elite!" roepen. De fractie moest ook omgaan met verwijten met betrekking tot het landelijke PvdA-beleid. Ze moest ook zorgen voor één lijn in een fractie met ervaren en stevige karakters. Uiteindelijk stond zij er wel, zelfverzekerd, dapper, veerkrachtig en op een o zo vriendelijke toon snoeihard haar punten makend.

Oppositie voeren doet iemand niet alleen. Ook Marleen zag dat in. Het leek haar goed om met de verzamelde oppositie te bekijken hoe die elkaar konden versterken. Dat bleek nog niet zo eenvoudig te zijn. Marleen concludeerde dat het belangrijkste dat de oppositiefracties met elkaar deelden, was dat ze geen van allen deel uitmaakten van het college. Daar viel geen speld tussen te krijgen.

Zonder gekheid. Marleen had een punt. Wat de raadsfracties verbindt, is vaak veel meer dan de politieke standpunten waarover wordt gedebatteerd. Utrechtse politici lachen vaker met dan om elkaar. De raadsleden, ongeacht standpunt of politieke kleur, beseffen dat de enigen die echt snappen hoe het is om dit bijzondere werk te doen de andere raadsleden zijn. Marleen was na de fractievergadering vaak te vinden in De Zaak om samen met andere raadsleden een wijntje te drinken. Als men liever gezonder deed, kon men met haar stappenwedstrijdjes doen als men zich niet liet afschrikken door de vierhonderd trappen die zij ooit op één dag beklom. Ik herinner mij vooral de mooie gesprekken over hoezeer wij genoten van de stad en onze bijzondere rol.

Marleen, wij zullen je missen. Ik hoop dat jij ons soms ook een beetje zal missen, al heb ik stiekem

het idee dat Rotterdam en jij het samen prima kunnen vinden: altijd eerlijk, geen woorden maar daden, doe maar normaal en stijlvol met een stoer randje. Laten wij wel zijn. Niet alleen de politiek, maar ook de politie is veel te belangrijk om aan mannen over te laten.

Mevrouw **HAAGE** (PvdA): Voorzitter! Ik ben bijna speechless, maar ik heb gelukkig wat opgeschreven dat ik kan voorlezen. Bedankt voor de mooie woorden van u en van Annemarijke.

Afscheid nemen vind ik erg moeilijk, omdat ik het erg naar mijn zin had in de raad, in de politiek en in de mooie stad Utrecht. Afscheid nemen om bij je gezin te wonen, heeft een beetje een rare politieke bijmaak gekregen. Een minister die dat zei, werd plotseling directeur bij KLM en gaf de liefde wat blauwe plekken. Een gedeputeerde werd gedeputeerde in een andere provincie. Wouter Bos ging voor de vaderlandse pers rondlopen met een rode kinderwagen. Ik denk niet dat ik onze Max daar nog in krijg. Hij is al dertien jaar.

Zeventien jaar lang heb ik met plezier in deze stad gewoond, gestudeerd en gewerkt. Zeven jaar lang heb ik in de raad politiek bedreven. Dat betekende zeventien keer voor de PvdA campagne voeren op alle niveaus. Raadsleden weten hoe dat voelt. Van te voren heb je nooit zin om je – in mijn geval rode – jasje aan te trekken. Ook als het jasje een ander kleur heeft, hebben wij daar vooraf niet zo'n zin in. Echter, heeft met het jasje eenmaal aan, dan gebeurt er iets magisch. Mensen vertellen dan soms hun gehele levensverhaal, bijvoorbeeld over de hoogte van een erfenis die zij hebben gekregen, over de vraag naar welke school zij hun kind zullen sturen of over de criminaliteit in hun buurt. Soms zijn zij bezorgd, soms zijn zij boos, maar meestal zijn zij trots op Utrecht.

Mijn eerste campagne in de stad was vlak na de moord op Pim Fortuyn. Toen stopte ik dat rode jasje wel eens in mijn fietstas. Ook tijdens de meest recente campagne waren mensen soms boos. Toch was dat een goede manier om met hen in gesprek te komen. Ook als mensen boos hun verhaal komen doen, vinden ze je toch de moeite waard om mee in gesprek te gaan. Wat ik het meest bijzonder vond, waren de verhalen van mensen die mij om hulp vroegen omdat ik raadslid was. Er was een dame die haar medicijnen niet kon betalen. Er was een militair met een posttraumatische-stressstoornis (PTSS). Hij werd letterlijk gek van zijn burens: een vrouw die haar broer in het Midden-Oosten had verloren. Met de meeste mensen is het weer beter gegaan. De vrouw haalt binnenkort haar HBO-diploma. De militair kreeg een andere woning. Met hulp van fantastische ambtenaren en Aleid of Jan lukt het dan om zaken te regelen. Ik weet echter niet hoe het met de vrouw zonder medicatie is gesteld.

Naast de grote magie was het mijn grootste frustratie wanneer wij in de politiek de mensen niet kunnen helpen.

In dat verhaal bevindt zich mijn grootste zorg over de politiek. Er loopt een nieuwe scheidslijn door de samenleving. Enerzijds zijn er mensen die grote waarde hechten aan autonomie en openheid. Zij verhuizen met ogenschijnlijk gemak, bijvoorbeeld naar Rotterdam. Zij voelen zich overal thuis. Dat zijn een soort "overall"-mensen die hun eigen identiteit vormgeven, vaak dankzij een goede studie en sociale mobiliteit. Aan de andere kant zijn er "ergens"-mensen die zijn geworteld in hun lokale gemeenschap. Voor hen zijn veiligheid en huiselijkheid belangrijk. Hun identiteit is minder flexibel en is sterk gekoppeld aan traditionele verbanden zoals gezin of religie. Ik beschouw mijzelf als een "overall"-mens, een vrouw van de wereld, maar dat betekent niet dat ik met mijn manier van politiek bedrijven alleen moet doen wat goed voelt voor mijzelf. Vandaar onze inspanningen van de afgelopen jaren om vooral aandacht te hebben voor mensen in de wijken.

Voor het eerst sedert de oprichting in Utrecht in de oppositie probeerde de PvdA-fractie aan die stem vorm te geven zonder populistisch of extreem te worden. Wij hadden soms de neiging om heel hard "nuance!" te roepen. Een van onze vrijwilligers zegt altijd: "Nuance is sexy." Soms kwam dat over en soms wat minder.

Waar ik trots op ben, is het feit dat mijn fractie zich altijd inzette voor al die verschillende mensen. De PvdA-fractie is zelf de meest diverse fractie in de raad. Hoewel ik soms van hen grijze haren kreeg, hebben wij de afgelopen periode vooral erg veel plezier gehad. Wij hebben ook heel lang met elkaar gedebatteerd. Ik heb van ieder van jullie veel geleerd: de flair van Gadiza, het grote, rode hart van Bouchra, de grondigheid van Ruben en de waardegedrevenheid van Bülent. Ik neem van jullie allemaal een stukje mee. Die mooie tijd pakt niemand ons meer af.

Ook Roos, Jaap, Manon, Joyce, Erwin en Rick, die ons team de afgelopen zeven jaar versterkten, ben ik veel dank verschuldigd. Erwin Derks als nieuw raadslid en Ruben Post als fractievoorzitter nemen mijn taken over. Het zijn twee gedreven volksvertegenwoordigers. Utrecht zal nog veel van ze horen.

Mijn vertrek komt het aantal vrouwen in de raad niet ten goede. Ook Annemarijke Podt sprak over vrouwen in de politiek. Vrouwen in de politiek lijkt in Nederland iets vanzelfsprekends, maar dat is het niet. Ik kan anekdotes vertellen over de seksistische opmerkingen die ik de afgelopen jaren heb moeten

aanhoren. Die zijn gemakkelijk, maar die kunnen beter straks bij de borrel worden herhaald.

Sinds de aankondiging van mijn vertrek heeft het mij verrast dat veel vrouwen zeggen in mij een voorbeeld te hebben gezien. Ik schrok daar een beetje van. Ik dacht dat wat ik deed normaal was. Ik ervoer het leiderschap dat ik wilde niet, dus gaf ik daar zelf vorm aan. De komende tijd wil ik daar aandacht aan geven.

Mijn vriend noemt Utrecht een "vrouwenstad". In Utrecht mogen best meer vrouwelijke leiders komen. De Annie Brouwer of de Rinda den Besten van het volgende decennium loopt hier rond. Kom op dames! Ik hoop dat Heleen en Eva de komende periode niet de enige vrouwelijke lijsttrekkers zijn.

Het lijkt alsof al dat harde werken vanzelf ging, maar zonder de steun van de bodes, de beveiliging, de Rekenkamer, de huismeester en de griffiemedewerkers was ik nergens. Dank jullie wel. Wij in Utrecht zijn heel erg met jullie verwend.

Ook de dames en heren van de pers: dank voor het bij de les houden.

Lieve collega's en bewoners van de stad, ik zou graag voor jullie I Will Always Love You van Whitney Houston zingen, maar ik kan dat helemaal niet. Mijn ouders kunnen dat bevestigen. Als wij op reis waren mocht ik op de achterbank van de auto nooit zingen. Ik heb bedacht dat Claudia de Breij voor jullie de "Ode aan Utrecht" zal zingen: Utrecht Een Stad Voor Iedereen.

Dank jullie allemaal. Tot Ooit.

(Applaus.)

De voorzitter stelt daarop aan de orde:

PROCESVERBAAL VAN DE ZITTING VAN DE COMMISSIE TOT ONDERZOEK VAN DE GELOOFSBRIEVEN VAN NIEUWBENOEMDE LEDEN VAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE UTRECHT.

De commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven van het nieuwbenoemde lid van de raad van de gemeente Utrecht, bestaande uit de leden Tielen, De Regt en Oost, heeft op 1 juni 2017 onderzocht de geloofsbrieven van het op 17 mei 2017 benoemd verklaarde lid van de gemeenteraad, de heer E. Derks. Door geen der leden werden bezwaren ingebracht, zodat de commissie heeft besloten de raad te adviseren om de heer Derks toe te laten als lid van de raad der gemeente Utrecht.

Z.h.o. wordt besloten overeenkomstig het advies van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven.

De voorzitter dankt de leden van de commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven voor de verrichte werkzaamheden.

Beëdiging nieuw raadslid voor de PvdA-fractie.

De heer Derks legt in handen van de voorzitter de in de Gemeentewet voorgeschreven belofte af.

De **VOORZITTER**: U bent nu beëdigd lid van deze raad, mijnheer Derks. Gefeliciteerd!

(Applaus.)

De voorzitter schorst daarop de vergadering.

Na heropening van de vergadering stelt de voorzitter aan de orde:

Algemeen Debat Voorjaarsnota 2017.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Na de prachtige woorden over en van Marleen begrijpt men ongetwijfeld dat het ons erg verdrietig stemt dat Marleen naar Rotterdam gaat. Men begrijpt echter ook dat wij haar deze stap enorm gunnen. Wij zien elkaar zeker terug.

Dit is de laatste voorjaarsnota van het college, in ieder geval de laatste in niet-demissionaire status. Dit is ook voor het college de laatste kans om echt iets te doen aan de tweedeling in de stad en om ervoor te zorgen dat alle Utrechters van onze mooie stad kunnen genieten. Hoewel het geld tegen de plinten klotst – in 2016 bleef maar liefst € 71 miljoen over – heeft het college helaas ook deze kans gemist.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! De Post zegt dat het geld tegen de plinten klotst. Ik wou dat het waar was. De heer Post weet ongetwijfeld ook dat door het Rijk grote bezuinigingen zijn opgelegd. Ik noem bijvoorbeeld het budget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten (BUIG). De komende jaren zijn daar enorme tekorten op. Ik kan de opmerking van de heer Post niet helemaal plaatsen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! In 2016 is € 71 miljoen minder uitgegeven dan begroot. In de vergadering van de commissie Financiën zullen wij daarop terugkomen. Ook de accountant zegt daar iets over. Het is 5%. Dat is erg veel. Er is weer ruimte. Gelukkig wordt die door het college deels benut om in de stad te investeren, onder andere ook omdat in de afgelopen jaren door het kabinet van PvdA en VVD – door velen verguisd – inderdaad is bezuinigd en wel zodanig dat er nu ruimte is om te investeren, ook landelijk. Het gaat beter met de economie. Volgens ons had men deze ruimte in de Voorjaarsnota beter kunnen benutten.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Doelt de heer Post op het geld dat over is van vorig jaar en dat grotendeels wordt besteed om de tekorten van het komende jaar op te vangen die door het Rijk worden veroorzaakt? Hadden wij het volgende college bij zijn aantreden moeten opzadelen met een gat in de begroting omdat van vorig jaar geld over is?

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Nee, dat zeg ik niet. De € 71 miljoen is niet nieuw. Het bedrag is in deze periode nog niet zo hoog geweest. Ook in voorgaande jaren was sprake van een stevig overschot. Het geld wordt besteed op grond van een politieke keuze. Het is uiteraard incidenteel geld, maar veel. Ten tweede hadden veel andere maatregelen kunnen worden genomen die echt iets doen aan de grootste problemen in de stad. Ik kom daarop terug. Wij gaan daarover de komende weken graag de discussie aan.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Post zegt dat er veel geld is om te investeren. Natuurlijk kan men kiezen waaraan men het geld uitgeeft. Het geld dat over is van vorig jaar is door het college grotendeels besteed aan de tekorten van de toekomst. Die tekorten komen wel degelijk op ons af. De heer Post kan zijn ogen daarvoor sluiten en het geld liever aan iets anders willen uitgeven, maar dat kan ik niet goed plaatsen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Daarover blijven wij van mening verschillen. Ook in de vorige Voorjaarsnota was sprake van een investering van € 90 miljoen. Wij hebben toen gezegd dat investeren in de stad prima is. Wij hebben daartoe al veel eerder opgeroepen, maar wij vinden dat het geld moet worden geïnvesteerd in zaken die het hardste nodig zijn. Daarover verschillen wij echt van opvatting met de coalitie en het college.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Ik heb het gevoel dat de heer Post een karikatuur maakt van de Voorjaarsnota. Hij vindt dat de hand op de knip wordt gehouden. Dat doen wij echter om sober en doelmatig met de middelen om te gaan. Er zijn meevallers en zaken die zijn vertraagd, maar het grootste deel van die gelden blijven in de programma's beschikbaar. Dat is goed begroten. Anders ontstaan aan het einde van het jaar begrotingswijzigingen waarvan de heer Post evenmin gelukkig wordt. Dat is de normale financiële systematiek.

Mevrouw De Boer noemt het incasseren van een behoorlijke tegenvaller wat betreft de BUIG-systematiek. Dat is structureel meer dan € 9 miljoen per jaar. Dat is nogal wat. De voorganger van de heer Post heeft mij beloofd om daarover met mevrouw Klijsma contact op te nemen. Misschien kan ook de heer Post dat proberen. Dan hebben wij € 9 miljoen om aan dit soort mooie dingen uit te geven.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Die belofte is al lang nagekomen. Dat is geen enkel probleem. De staatssecretaris weet precies wat wij ervan vinden. Dat is echter niet de discussie. Het gaat om de Voorjaarsnota van het college inclusief politieke keuzes. Daarover zal ik vanavond spreken.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Ik ben toch benieuwd of de heer Post een oordeel heeft over de BUIG-systematiek en het eens is met de Klijsma-kortingen die op ons afkomen. Die worden dit jaar voor het eerst geëffectueerd. Wellicht kan de heer Post voor ons nog een ultieme poging wagen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik heb die vraag al vaak beantwoord. Het antwoord is: "nee". Ik ben het niet eens met de BUIG-systematiek. Die is op onderdelen al aangepast. Het is bekend dat er een

vangnetregeling is waardoor Utrecht gelukkig een deel van de risico's opvangt. In Den Haag weet men echt wat wij ervan vinden. De heer Verschuure hoeft zich daarover geen zorgen te maken.

De heer **VERSCHUURE** (D66): € 9 miljoen per jaar, mijnheer Post.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik kan ook spreken over de Klijsma-gelden, € 100 miljoen per jaar voor kinderen in armoede. € 100 miljoen per jaar waarover wij na veel vijven en zessen van het college een voorstel hebben gehad, maar dat moet volgens ons echt beter worden. Later deze maand zullen wij daarover spreken. Ik hoor de heer Verschuure dat soort dingen nooit noemen. Ik ben het met de heer Verschuure over het BUIG-budget helemaal eens. Dat laat echter onverlet dat het college en de coalitie andere keuzes kunnen maken.

Utrecht is een prachtige stad, maar is ook verdeeld, veel meer dan men op het eerste gezicht denkt. Wie door zijn ooghalen kijkt, ziet een scheidslijn die globaal wordt gevormd door de spoorlijn Lunetten, Centraal en Overvecht. Aan de ene kant wonen hoog opgeleide, goed verdienende en vlot van de tongriem gesneden mensen. Aan de andere kant wonen mensen die al blij zijn als ze de touwtjes aan elkaar kunnen knopen en die geen of onzeker werk hebben of werk dat te slecht betaalt om van te kunnen rondkomen. Deze mensen hebben nog nooit van stadsgesprekken gehoord, laat staan dat zij er zijn geweest. Wij zien ook in Leidsche Rijn zulke scheidslijnen ontstaan. Dat is zorgelijk.

De uitzending van Brandpunt, "Op eigen kracht: samenleven in Utrecht", in februari van dit jaar, was aangrijpend. Wij zien daarin onder anderen fietsenmaker en buurtvader Abdalla uit Overvecht, Jacqueline uit Ondiep en docent Younes uit Leidsche Rijn. Het zijn stuk voor stuk opgewekte Utrechters, actief in en voor hun buurt, maar tegelijkertijd zijn zij teleurgesteld en bezorgd. Zij vragen zich af hoe zij een samenleving kunnen bewerkstelligen waarin wij echt samenleven, hoe verschillend wij ook zijn. Wat kan de overheid eraan doen om dat verlangen te bevorderen? Dat is voor ons allemaal de belangrijkste opgave van de komende jaren.

Een ongedeelde stad begint bij onze jeugd. Kinderen en jongeren moeten onbezorgd kunnen opgroeien en opbloeien. Toch krijgen wij steeds meer signalen over jongeren die afglijden naar criminaliteit en die geen perspectief meer zien. Een gezamenlijke aanpak op het gebied van veiligheid, jongerenwerk, jeugdzorg en jeugdwerkloosheid is hard nodig.

Het aantal dak- en thuislozen neemt zienderogen toe. Wat doet het college? Het steggelt met het Catharijnehuis over al dan niet een nieuwe locatie, maar vraagt de daklozen zelf niet wat ze ervan vinden. De prostituees aan de Europalaan krijgen te horen dat ze moeten vertrekken, maar voor hen is er nog geen alternatief. Daarmee wekt het college geen vertrouwen, maar kweekt onrust bij kwetsbare mensen.

Het college heeft de tweedeling de afgelopen jaren eerder vergroot dan verkleind.

(De heer Van Zanen draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan mevrouw Ferket.)

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik erger mij een beetje aan de opmerking van de heer Post over de tippelzone. De heer Post werkt daarmee zelf mee aan het kweken van onrust en wantrouwen. Niemand van het college heeft de vrouwen op de tippelzone gezegd dat zij weg moeten en dat er geen alternatief komt. Tegen de vrouwen is altijd gezegd dat wij rustig nadenken. Er is nog geen besluit genomen. Mocht tot verplaatsing worden overgegaan, dan heeft het college aangegeven dat alternatieven worden gezocht. Door de situatie zwart neer te zetten, werkt de heer Post mee aan het wantrouwen dat er bestaat. Ik wil hem vragen om daarmee verstandig om te gaan.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik wil de vraag van de heer Gilissen bij hem terugleggen. Volgens mij was de fractie van de heer Gilissen de eerste die in de krant riep dat de prostituees daar weg moeten. Hoezo creëren wij onrust? Dat heeft de VVD-fractie zelf gedaan.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Verre van. Wij hebben een politieke overtuiging en een standpunt. Dat betekent dat wat ons betreft de toekomst voor tippelen in Utrecht beperkt is. Wij willen er op een nette manier voor zorgen dat de sekswerkers met een hulpvraag goed terecht kunnen. Echter, door de situatie zwart-wit te maken en mee te werken om deze mensen de stad uit te krijgen, vermindert de heer Post het zogenaamde wantrouwen niet, maar maakt het alleen maar erger.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Deze opmerking van de heer Gilissen klopt echt niet. Wij hebben in dit dossier zeer zorgvuldig geopereerd. Wij hebben als eerste het college gevraagd of in de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone voor deze tippelzone ruimte is. Door veel mensen is dat

weggewuifd. Wij vinden dat er eerst een alternatief moet zijn voordat het besluit wordt genomen. Ook dat gebeurde niet. Nu moet de wethouder op zoek gaan naar vijf alternatieve locaties. Het is bekend dat bij geen van de vijf locaties de mensen staan te juichen als de wethouder eraan komt. Als dat wel zo is, hoor ik dat graag.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Daarmee ben ik het eens. Ik merk de nuance in het verhaal van de heer Post terugkomen. Ik ben daar blij om. Het gaat mij erom dat heel stellig wordt gezegd dat wij over de hoofden van sekswerkers heen een besluit nemen. Die stelling durf ik te bestrijden. Iedereen in de zaal gaat serieus met het probleem om. Wij doen de sekswerkers geen recht door te zeggen dat zij niet zijn gewenst. In Utrecht is misschien toekomst voor tippelende sekswerkers, maar dat moet dan op een zorgvuldige wijze worden georganiseerd. Als het nodig is, bouwen wij de mogelijkheid af. Echter, niemand komt van de ene op de andere dag op straat te staan.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Zorgvuldige besluitvorming houdt in of überhaupt een alternatief nodig is en mogelijk is.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wat de heer Post zegt, gebeurt. De raad heeft gezegd te onderzoeken of het nodig is en of een alternatief is te vinden. Wij hebben dat besluit moeten nemen omdat wij graag willen dat in deze stad mensen komen wonen. Dat is een verwijt dat de PvdA-fractie ons steeds maakt. Wij proberen ervoor te zorgen dat in dat gebied veel woningen komen. In de Merwedekanaalzone komen duizenden woningen. Wij weten nog niet hoeveel. Een fors deel daarvan is sociale woningbouw en middeldure huur. Dat is sociaal beleid. Dat betekent dat wij op zoek moeten gaan naar het antwoord op de vraag hoe wij het gebied kunnen ontwikkelen. Eén van de voorwaarden is het verplaatsen van de tippelzone. Dat is precies wat het college doet, ook met steun van de D66-fractie. Wij vinden niet dat de tippelzone zomaar weg moet.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Dan is het de vraag wat de D66-fractie doet als er geen alternatieven worden gevonden en het traject in de Merwedekanaalzone in volle gang is. Wat zal de D66-fractie dan doen?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Als de heer Post zegt dat de tippelzone er moet blijven, dan betekent het dat duizenden woningen niet worden gebouwd. Dan kiest de PvdA-fractie voor die afweging. Ik ben benieuwd. Wij kiezen ervoor dat mensen in deze stad kunnen komen wonen. Ik dacht dat de PvdA-fractie dezelfde wens had.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Het is zeker niet zo dat wij moeten kiezen voor het een of het ander. Wij hebben die mogelijkheid van het begin af aan bestreden. De heer Verschuure noemde de sociale woningbouw. Ik help het hem hopen. Wij hebben daarover een motie ingediend. Die kreeg geen meerderheid achter zich. Het is mooi als wij elkaar daarin vinden: voldoende sociale woningen in de Merwedekanaalzone.

Het college heeft de tweedeling eerder vergroot dan verkleind door het percentage sociale woningbouw bij nieuwbouw los te laten, door afstand te nemen van actief grondbeleid, door ondanks de schaarste door te gaan met het verkopen van sociale woningen en door te stoppen met de wijkenaanpak voor de buurten die dat het meeste nodig hebben.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Dat ooit over het percentage sociale woningbouw is gesproken, heeft te maken met het feit dat PvdA-wethouders Wonen vooral bezig waren met het slopen van sociale woningen. Daar is het percentage uit voortgekomen. Dat slopen is nu grotendeels losgelaten. Wij doen dat niet meer. Wij bekijken hoe wij sociale woningbouw kunnen behouden. Dat maakt het neerleggen van een hard percentage minder noodzakelijk.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik hoopte dat de heer Post daarover niet zou beginnen, want dan moet ik weer terugkomen op de prestatieafspraken die zijn gemaakt: voor elke gesloopte of verkochte woning komt minimaal anderhalve woning terug. Er komen sociale huurwoningen bij. Er komt een huurkorting voor 3.000 Utrechtse gezinnen. De huren zijn heel gematigd gestegen. Hoe kan de heer Post beweren dat het college de tweedeling aanwakkert?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! De resultaten die het college behaalt op het gebied van

woningbouw en de sociale sector van 30% is een verdubbeling van het aantal opgeleverde woningen. Dat is in geen jaren gebeurd. Het lijkt alsof de PvdA-fractie het college een groot compliment maakt, maar het is jammer dat de heer Post dat nalaat.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! De PvdA-wethouders die gelukkig gedurende langere tijd de woonportefeuille hebben beheerd, hebben geprobeerd – in sommige wijken is dat heel goed gelukt – om qua bevolkingssamenstelling gemengde wijken te krijgen en om daarnaast te investeren in sociale wijken, de krachtwijk aanpak. Het college stopt daar helaas mee. Het geeft er geen eigen geld meer aan uit. Dat is wat de wethouders met onze volle steun hebben gedaan. Zij hebben niet alleen gesloopt. De heer Verschuure maakt van wat zij hebben gedaan een karikatuur. Hij moet de bewoners van deze wijken eens vragen – in Overvecht, Kanaleneiland en Ondiep – wat zij vinden van de plannen die daar de afgelopen tijd zijn gerealiseerd. Daar is veel steun voor.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ere wie ere toekomt. Dat klopt. Er zijn in die wijken mooie stukjes bijgekomen. Het is echter nog steeds een feit dat in de tijd dat ik in de raad zit er een slordige zes- á zeventuizend sociale woningen minder zijn. De PvdA-fractie had daar in die tijd zeggenschap over. Het aantal sociale woningen is echt verwaarloosd. Dat kan men het huidige college niet verwijten. Als men dat wel doet, zal ik dat iedere keer opnieuw bestrijden.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik stel vast dat wij altijd de belangrijke hoeveelheid sociale huurwoningen hebben gehandhaafd, ook in de jaren dat wij bestuursverantwoordelijkheid droegen en dat wij daarom in opeenvolgende collegeprogramma's ook de ambitie hadden om bij nieuwbouw een percentage sociale woningen toe te voegen, juist om die gemengde wijken niet alleen maar te krijgen op plekken met al veel sociale woningbouw, maar ook in wijken waar dat nog maar heel weinig of niet het geval was. Ik maak nu graag de koppeling naar het collegebeleid. Het college heeft er ruim drie jaar op zitten. Over het Smakkelaarsveld, Leeuwesteyn en de Merwedekanaalzone hebben wij moties en amendementen ingediend om vaak een bescheiden percentage sociale woningen vast te leggen. Op het Smakkelaarsveld is dat maar 15% of 20%. Wie schetst onze verbazing dat de fracties van SP en GroenLinks die voorstellen niet steunen?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! De PvdA-fractie wil voortdurend dat wij onze handtekening zetten onder een percentage op papier, maar als de heer Post ziet wat in de praktijk gebeurt, dan blijkt dat in de komende periode van de nieuw te bouwen woningen 35% sociale huur is en 30% middeldure huur en studentenwoningen. Volgens mij gaat het goed met wat de heer Post graag wil zien.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Een groot deel van de 35% – ik ben overigens benieuwd om dat zich te zien ontwikkelen in de komende tijd – gaat op aan studenten- en starterswoningen. Ook die zijn zeer belangrijk. Daar hebben wij altijd voor gestreden. Echter, er zijn weinig woningen voor gezinnen die een sociale woning nodig hebben om de woonkosten te beteugelen. Daar komen er weinig van bij. Vooralsnog gaat ook het verkopen van sociale woningen door. Dit lijkt mij een mooi onderwerp om in de commissievergadering over door te gaan.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! De 30% die de heer Post noemt, betreft middeldure huurwoningen en studentenwoningen. In dat percentage zijn de studentenwoningen opgenomen. Bij het percentage dat de heer Post voortdurend wil vastleggen, staat niet dat het woningen voor gezinnen moeten zijn. Daar bestaat evengoed de mogelijkheid dat er sprake is van studentenwoningen of van woningen voor alleenstaanden. Dat is nooit anders geweest. Ik vind dat een beetje een vervuiling van de discussie.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik wil de coalitiefracties meegeven dat onder de mensen in de stad grote zorgen leven over de vraag of zij een beetje betaalbare woning kunnen vinden. Ik hoop dat de coalitiefracties deze zorgen met ons delen.

De wethouder erkent in de Woonvisie dat er een flink tekort aan sociale huurwoningen is. De coalitiefracties kunnen niet doen alsof alles koek en ei is.

Het college heeft de tweedeling eerder vergroot dan verkleind door te bezuinigen op het leefbaarheidsbudget en door de toegang tot het initiatievenfonds ingewikkeld te maken, door de toeslagen voor onze armste inwoners af te schaffen, door het voornemen de sporttarieven te verhogen,

door de speeltuinen te vercommercialiseren, door te bezuinigen op juist die organisaties die burgers helpen om hun eigen kracht versterken, zoals de advies- en cliëntenraden. Dit allemaal met ook de handtekening van de fracties van GroenLinks en SP eronder.

Gelukkig kwam het college soms tot inkeer. Onze voorstellen werden met steun van andere fracties overgenomen, zij het met enige vertraging. Met steun van andere partijen in en buiten de raad kwam er extra geld voor Overvecht, werd maatwerk toegepast bij de huishoudelijke hulp, inclusief keukentafelgesprekken voor iedereen. De burgemeester ging in gesprek met boze bewoners van Sterrenwijk. Er werd een streep gezet door bezuinigingen op initiatieven als Dress for Success en Stichting Leergeld. Het doet ons natuurlijk deugd dat ook dit college doorgaat met een humaan beleid voor vluchtelingen en ongedocumenteerden. Zie de nieuwe bed, bad en broodbrief van afgelopen week.

De balans is negatief. Ook in deze Voorjaarsnota worden opnieuw opgelegde kansen gemist. Het college constateert terecht dat het aantal banen achterblijft bij de economische groei. De PvdA-fractie wil structureel investeren in meer banen, in plaats van eenmalig € 1 miljoen. Om het in perspectief te plaatsen: voor de eventuele Vuelta-start reserveert het college € 1,3 miljoen. De PvdA-fractie wil kansen benutten voor nieuwe banen in de publieke sector. Wordt onze motie over extra banen in de openbare ruimte in Overvecht en Kanaleneiland inmiddels uitgevoerd? De PvdA-fractie wil dat het laatste beetje geld voor de krachtwijken wordt besteed aan mensen in plaats van aan asfalt. De PvdA-fractie wil veel meer banen voor arbeidsgehandicapten zien, inclusief nieuwe beschutte werkplekken tegen een fatsoenlijk loon. Daarop wachten wij nog steeds. De PvdA-fractie wil de ongelijkheid in het onderwijs bestrijden. Hoe vordert de uitvoering van de motie die wij samen met de GroenLinks-fractie hebben ingediend?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Dat is een mooi lijstje met PvdA-hobby's. Ik vraag mij echter af wie de prijs ervoor zal betalen. De heer Post begon met te vertellen dat er veel geld over is. Blijkbaar wil de PvdA-fractie dat hier aan uitgeven, maar dan kunnen wij andere dingen niet doen. Wie betaalt de prijs voor deze mooie initiatieven?

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Dat verschilt per wens. Het lijstje is nog niet helemaal klaar. Ik kan de heer Gilissen geruststellen. Er komen nog meer mooie plannen, bijvoorbeeld het budget voor banen voor mensen met een arbeidsbeperking. De gemeente krijgt daar via de Participatiewet geld voor van het Rijk. Dat is gewoon geregeld. Geld dat voldoende is om beschutte werkplekken te realiseren tegen ten minste het minimumloon. Het college wil dat echter niet. De heer Gilissen vraagt wie de rekening betaalt. De rekening moet worden betaald door de gemeente met het geld dat ze van het Rijk heeft gekregen. Er zijn nog andere voorbeelden. Wij moeten keuzes maken. Men kent onze tegenbegrotingen van de afgelopen jaren. Daarin maken wij die keuzes. Wij zullen op 29 juni a.s. uiteraard een aantal voorstellen presenteren om in de Voorjaarsnota wijzigingen aan te brengen.

De PvdA-fractie pleit al jaren voor structurele versterking van de buurtteams. Daar worden steeds meer taken aan toebedeeld. Wanneer regelt het college dit nu eindelijk?

De PvdA-fractie pleit tevens voor het daadwerkelijk benutten van het decentralisatiefonds. De SP-fractie is daar terecht trots op. De SP-fractie had dat in het coalitieakkoord bedongen. Vorig jaar is daar een hap uitgehaald dat naar de Algemene Middelen is gegaan. Nu wordt van € 13 miljoen gezegd dat het geld naar de Algemene Risico's kan. Daar gaat het decentralisatiefonds.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Dit gaat nergens over. Wij zijn een aantal jaren verder. Wij zien hoe de decentralisaties uitpakken. Wij kunnen de risico's veel beter voorzien. Daarom is het niet nodig om zo'n uitgebreid risicofonds in stand te houden. Het wordt meegenomen in het totaal van het Weerstandsvermogen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik moet de heer Post voor een deel gelijk geven. Wij zien deze beweging naar het Weerstandsvermogen inderdaad. Ik weet niet of de heer Post kans heeft gezien om onze technische vragen te bekijken, maar wij hebben daarover inderdaad een vraag gesteld. Wij zijn zeer benieuwd naar de antwoorden. Wij zullen in de commissievergaderingen zien wat daar uitkomt. Als het geld niet nodig is, is het niet nodig.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Heel goed. Dat belooft wat.

Wij kijken uit naar de bespreking van de Voorjaarsnota straks in de commissies en later in het slotdebat. Dan zullen wij knokken voor onze sociaal-democratische idealen van een ongedeelde stad met bestaanszekerheid en kansen voor iedereen, solidariteit en omzien naar elkaar. Voor een stad waarin

Abdalla, Jacqueline en Younes zich thuis voelen. Een stad waarvan iederéén kan genieten.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Utrecht groeit. De D66-fractie is daar blij mee, want groei geeft kansen. Groei zorgt ervoor dat wij kunnen investeren in extra voorzieningen, in radicale kansengelijkheid, zodat iedereen kan meedoen, in compromisloze verduurzaming, zodat wij echt iets kunnen doen aan de klimaatverandering. Groei zorgt er ook voor dat wij de openbare ruimte en het publieke domein kunnen terugveroveren zodat de stad weer van alle Utrechters is. Groei geeft ons kansen. De D66-fractie wil die grijpen.

Een gezonde groei van de stad vraagt allereerst om een stevig fundament. De D66-fractie is daarom met deze Voorjaarsnota tevreden. Ze is financieel solide, het weerstandsniveau is op orde en de lasten voor onze inwoners stijgen niet. Wél krijgen Utrechters meer waar voor hun geld: wij maken ruim € 45 miljoen vrij voor meer werk, beter onderwijs en meer betaalbare woningen. Wij investeren in cultuur, jeugd, sport, volksgezondheid en armoedebestrijding. Wij restaureren onze prachtige Domtoren en onderhouden onze wereldberoemde werven. Wij investeren fors in binnenstedelijke gebiedsontwikkeling.

Inderdaad, dat is een stevig fundament om op verder te bouwen. Utrecht is al een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te studeren en om in uit te gaan, maar wij leunen niet achterover, want de stad is nooit af. Bovendien brengt groei naast kansen ook uitdagingen met zich mee.

Waar gaat iedereen straks werken? Met meer werk gaat het gelukkig de goede kant op. Het aantal banen is met 10.000 gestegen. De werkloosheid is gedaald van bijna 7.5% naar 6%. Onze stad komt krachtig uit de crisis.

Helaas kunnen veel mensen nog niet meedoen. Hoe zorgen wij voor meer werk? Dat moeten wij onderzoeken.

Kan een regelarme bijstand mensen helpen om net dát zetje te geven? Wij denken van wel. Wij zijn daarom trots op onze wethouder die alle orkanen uit Den Haag weerstaat.

Wij zien dat het Lokaal Economisch Fonds werkt, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wij moeten méér bedrijven naar Utrecht halen. Gelukkig zien wij op dit gebied positieve ontwikkelingen. Eind van dit jaar opent de Jumbo XL in Leidsche Rijn Centrum, volgend jaar in het gehele centrum.

Essentieel is ook een grotere internationale school. Die versterkt de potentie van het Science Park. Haal een hele bedrijfsketen naar Utrecht: van onderzoek tot productie. Bijvoorbeeld in de gezondheidseconomie, de grootste banenmotor voor stad en regio. Dat schept banen in elk opleidingsniveau.

Bedrijven vestigen zich graag in steden met een fantastisch en gevarieerd cultureel aanbod. Utrecht is een culturele koploper. Na Amsterdam heeft Utrecht de grootste creatieve sector van Nederland. Tussen 2011 en 2019 groeit deze met 19%. Koploper willen wij blijven. Daarom zijn wij blij met het perspectief voor de zeven culturele instellingen die vorig jaar buiten de boot dreigden te vallen.

Nog één snel groeiende banenmotor wil ik noemen: onze aantrekkelijke binnenstad en het nieuwe winkelgebied. Die brengen veel werk in het toerisme en de detailhandel met zich mee.

De groei van de stad zorgt ervoor dat wij kunnen werken aan radicale kansengelijkheid.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De heer Verschuure noemt de banengroei. Ik heb de cijfers bekeken. Van de 10.000 banen die er zijn bijgekomen, zijn er maar liefst 5.000 van zzp'ers. Wij weten niet hoe substantieel die banen zijn. Er zijn recente cijfers die laten zien hoe lastig het is om door te stromen van een flexcontract naar een vaste baan. De banengroei blijft naar inwoneraantal achter bij het landelijke gemiddelde. Ik sta nog niet te juichen. Wij zien hetzelfde aan de bijstandsuitgaven. Maakt de heer Verschuure zich geen zorgen?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Volgens mij klinkt wat de heer Van Waveren zegt door in mijn verhaal. Wij zijn er nog lang niet. Er staan nog te veel mensen aan de kant. De heer Van Waveren zegt dat er 5.000 flexbanen zijn. Sommige flexbanen zijn heel waardevol. Er is niet altijd iets mee mis. Ik ken veel zeer gelukkige zzp'ers. Echter, er is wel iets aan de hand. Wij vragen landelijk – misschien kan ook de heer Van Waveren dat doen – of de Flexwet kan worden aangepast. Wij moeten ervoor zorgen dat flexwerkers daadwerkelijk een stap kunnen zetten richting normale banen. Ik ben het met de heer Van Waveren eens. Wij zijn er nog lang niet.

Het aantal bijstandsgerechtigden is weliswaar toegenomen, maar dat is voor een groot deel te verklaren door het aantal statushouders dat wordt opgevangen.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Het is toch onze ambitie om ook de statushouders

aan werk te helpen? Is het normaal dat die bijstand genieten?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Nee, de heer Van Ooijen maakt er een karikatuur van. Zo ken ik hem eigenlijk niet, zeker niet als wij over deze doelgroep spreken. Volgens mij staan de heer Van Ooijen en ik dan altijd zij aan zij.

Wij vinden dat statushouders vanaf de eerste dag moeten beginnen met het leren van de Nederlandse taal, zodat zij kunnen meedoen. Daar zijn zowel de heer Van Ooijen als ik grote voorstanders van. Helaas is het zo dat er voor iemand die een status krijgt er nog niet meteen een baan is. Dat is helaas nog niet de realiteit. Als men het aantal mensen met een bijstanduitkering sec bekijkt, blijkt dat het is teruggelopen.

Een postcode of afkomst mag nooit iemands toekomst bepalen. Naast kans op een goede baan is goed onderwijs essentieel. De D66-fractie wil dat iedereen zijn of haar talenten kan ontwikkelen. Wij zijn er daarom trots op dat Utrecht geen zwakke en zeer zwakke scholen meer kent.

Echte kansengelijkheid vraagt echter om meer: zorg dat Utrechters worden gestimuleerd om opleidingen te stapelen, voorkom dat ze van school gaan zonder diploma en help iedereen aan een passende stageplaats. Daarop kunnen wij ons nog verbeteren.

In een stad met radicale kansengelijkheid kan iedereen meedoen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Verschuure spreekt over radicale kansengelijkheid. Misschien bedoelt hij gelijkheid van de radicale kansen, maar ik denk dat het "radicale" op kansengelijkheid slaat. Als mensen over radicale dingen spreken, word ik in het algemeen een beetje zenuwachtig.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Dat begrijp ik van u.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik wil de heer Verschuure vragen hoe het komt dat hij niet alleen voor kansengelijkheid is, maar dat hij voor radicale kansengelijkheid is.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wij zien dat er in deze stad ongelijkheid is. Andere sprekers hebben hetzelfde gezegd. Ik heb gezegd dat sommige mensen nog steeds niet kunnen meedoen. Ik kom daarop dadelijk terug. Als men dat stramien wil doorbreken, moet een extra zetje worden gegeven. Dat mag van ons op een iets radicalere manier gebeuren.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Komt de heer Verschuure hierop nog terug? Ik ben benieuwd. Ik ben nog niet helemaal gerustgesteld over het begrip "radicaal".

De heer **VERSCHUURE** (D66): Ja, als de heer Gilissen mij de gelegenheid geeft om nog een paar zinnen uit te spreken.

Er zijn helaas nog steeds Utrechters die dat niet kunnen: als je opgroeit in een omgeving waar doorleren niet wordt gestimuleerd, als je opgroeit in een onveilige omgeving, als je geen stageplaats vindt, hoe hard je dat ook probeert, als je keer op keer voor niets solliciteert, bijvoorbeeld vanwege je achternaam, dan komt er een moment dat je breekt. Dan geef je de hoop op. Dan ga je met je rug naar de stad toe staan. Dat mag niet gebeuren.

De D66-fractie wil een stad die toegankelijk is voor alle Utrechters. Een veilige stad. Een stad zonder discriminatie. Een stad waar iedereen kan meedoen. Daarom vinden wij de extra aandacht voor Overvecht echt belangrijk. Daarom zijn wij blij met de aandacht voor talentontwikkeling. Daarom juichen wij integratie van nieuwkomers vanaf dag één toe.

Wij willen toegankelijk zijn voor alle Utrechters, ook voor diegenen die letterlijk drempels ervaren. Bijvoorbeeld als ze de bus pakken, naar een park gaan, of naar kantoor komen. Daarom zijn wij blij met de Utrechtse Standaard voor Toegankelijkheid. Wij willen dat de openbare ruimte maximaal toegankelijk is.

De groei van onze stad stelt ons voor de vraag: waar gaat iedereen wonen? Dan bedoel ik echt iedereen, dus niet alleen de bakfietsvader in Witte Vrouwen en de advocaat aan de Nieuwegracht, maar ook de buschauffeur uit Sterrewijk, de leraar uit Lunetten en de politieagent uit Leidsche Rijn. Utrecht moet voor ons allemaal bereikbaar blijven.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Verschuure spreekt over een stad voor iedereen. Dat is mooi. Ik vind het verhaal over de gelijkheid niet zo heel radicaal. Mijn complimenten daarvoor. Ik wil toch

vragen of de heer Verschuure van mening is dat radicale kansengelijkheid betekent dat de kansen die de mensen nu al hebben, omdat zij in Lunetten wonen en elke dag met de auto forenzen, moeten worden beperkt. Zorgt het verhaal van de heer Verschuure ervoor dat "kansen voor iedereen" ook geldt voor mensen die af en toe de auto pakken of die in een fabriek op Lage Weide werken?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Ik vroeg mij al af waar de bereikbaarheid bleef. Als wij allemaal met de auto gaan, staan wij permanent in een file. Wij kunnen spreken van kansengelijkheid als wij allemaal met de auto gaan, maar dan staan wij allemaal gelijkwaardig in de file. Daarmee is het probleem niet opgelost. Wij moeten dat probleem radicaler aanpakken. Daarom willen wij daarop inzetten met de voorbeelden die ik zojuist heb genoemd. Ik denk dat de heer Gilissen een andere vorm van liberalisme aanhangt dan ik. D66 hangt een sociaal liberalisme aan. Dat betekent dat wij iemand niet alleen kansen moeten geven, maar ook iemand die niet alle kansen kan nemen een handje moeten helpen. Daarover verschillen de heer Gilissen en ik van opvatting. Ik kom hetzelfde ook op andere gebieden tegen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Verschuure zegt dat iedereen evenveel kansen krijgt tenzij die niet in het straatje van D66 te pas komen. Als men iets kiest dat niet past in het wereldbeeld van de D66-fractie, bijvoorbeeld dat wij allemaal op de fiets moeten gaan, wat is de boodschap van de heer Verschuure dan?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Ik ga dadelijk in op het punt bereikbaarheid. D66 is geen anti-autopartij. Wij zien echter dat in de stad opgaven zijn over bereikbaarheid. De heer Gilissen denkt dat die problemen alleen maar zijn op te lossen met meer asfalt zodat iedereen met de auto overal heen kan gaan. Ik kan die illusie wegnemen. Dat werkt namelijk niet. Kijk maar op straat. Het past niet. De mensen staan in de file. Gelukkig kiezen een heleboel mensen ervoor om met de bus of op de fiets te gaan. Dat kan ik ook de heer Gilissen adviseren. Dan houdt hij meer tijd over voor zijn raadswerk.

De heer **GILISSEN** (VVD): Ik dank de heer Verschuure voor dat goedbedoelde advies. Ik weet dat D66 geen anti-autopartij is. D66 neemt zeer mooie initiatieven. De heer Te Ronde heeft voorgesteld om de uitvoegstroken van de Waterlinieweg te verlengen.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Precies.

De heer **GILISSEN** (VVD): Helemaal top. Dat is goed voor de doorstroming. Ik wil echter dat de heer Verschuure toegeeft dat men in Utrecht, als men toevallig een auto heeft, bij de D66-fractie een heel moeilijk verhaal te horen krijgt. Dan wordt gezegd: "Stap maar over, maar de kansengelijkheid toch maar niet."

Ik wil de heer Verschuure vragen te reageren op mijn opmerking over de fabriekswerker op Lage Weide. Is zijn baan bij de D66-fractie in goede handen?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Ja hoor. Ik kom dadelijk op het punt van de bereikbaarheid terug. Ik ben aangekomen bij de vraag: Waar gaat iedereen wonen? Wij werken hard aan een gezonde stedelijke ontwikkeling. De bouwproductie verdubbelt dit jaar. Daarmee zijn wij er nog lang niet. Wij moeten de komende jaren blijven investeren in betaalbare huur- en koopwoningen. Alleen zo blijven wij een stad voor iedereen.

De groei van de stad stelt ons voor de dringende vraag hoe wij Utrecht bereikbaar houden. Als iedereen in de auto stapt, staan wij permanent in de file. Wij kiezen daarom voor slimme maatregelen: meer fietspaden, meer fietstunnels en meer hoogwaardig openbaar vervoer, zodat mensen die voor de auto kiezen daadwerkelijk kunnen doorrijden.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Denkt de heer Verschuure aan dezelfde tunnel als ik?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Nee. Ik bedoelde fietstunnels.

Als buurman van de eerste stadsboulevard in Utrecht, de 't Goylaan, ben ik getuige van een van de meest spraakmakende bereikbaarheidsveranderingen van de afgelopen jaren. De reacties uit mijn eigen omgeving zijn verdeeld. De voordelen worden gezien, maar er zijn ook irritaties en zorgen over verkeersveiligheid. De D66-fractie vindt het belangrijk dat wij luisteren naar de geluiden uit de wijk. Wij moeten samen blijven evalueren, leren en optimaliseren.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Het is heel mooi dat de heer Verschuure blijft luisteren naar de signalen uit de wijk. Daar is iedereen voor. Ik wil hem echter vragen om een tipje van de sluier op te lichten en te vertellen wat zijn bevindingen zijn. Vindt hij het een verbetering, is alles gelijk gebleven of is het minder geworden?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! De eerste bevindingen en de berichten uit mijn omgeving zijn positief. Hoograven is een woonwijk. Daar wonen mensen. Er worden maatregelen genomen om de leefbaarheid van de wijk te verbeteren. Dat zijn de signalen die ik hoor.

In het spitsuur staan mensen vast. Dat vinden mensen vervelend. Ook die signalen hoor ik. Ik hoor echter ook dat het vroeger ook al zo was.

Waar mensen zich zorgen over maken – een veel gehoord geluid – is de verkeersveiligheid bij de ovonde. Sinds kort zijn daar zebrapaden aangelegd. Dat brengt misschien een verbetering teweeg. Er is echter een aantal aanrijdingen met fietsers gebeurd. Men maakt zich over de verkeersveiligheid zorgen. Ik vind het belangrijk dat wij daar goed op letten. Het terugplaatsen van stoplichten zal de doorstroming opnieuw beperken. Wij moeten de voor- en nadelen tegen elkaar afwegen. Wij zijn benieuwd naar de evaluatie. Die is ons kortgeleden toegestuurd. Wij zullen die in de commissievergadering bespreken. Wij moeten bekijken of wij daaruit lessen kunnen trekken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Een ander punt uit de evaluatie dat ik absoluut niet positief vind: de bussen doen 40% langer over het afleggen van de routes. Dat is niet de ideale manier om mensen uit hun auto te krijgen. Kan de D66-fractie een tipje van de sluier oplichten?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Dat is een beetje flauw. Een aantal dingen is aangepast, waaronder het aanleggen van zebrapaden. De omgeving is nog niet af. Er wordt gewerkt aan de Waterlinieweg. Ook wordt de rotonde aangepast. De A12 heeft een verandering ondergaan. Daarmee wil ik niet zeggen dat alles zalmakend is en dat iedereen perfect kan doorrijden. Er speelt nogal wat meer dat van invloed is. Er wordt wel degelijk geluisterd. Er wordt aangepast. Misschien zijn wij er nog niet. Misschien kunnen wij de situatie verbeteren.

Een ander punt waar wij het dagelijks drukker zien worden, is het Centraal Station. Al het openbare vervoer komt daar langs. Het centrum krijgt hierdoor een bierbuik vol bussen en treinen. Wij kunnen blijven proppen, maar wij kunnen de buik niet meer verstoppen. Het is slimmer om de druk te verlichten. Daarom herhalen wij met klem het pleidooi voor een tweede intercitystation, met name bij het Science Park.

Er is nog iets dat wij slimmer kunnen maken: de openbare ruimte. Maak bij nieuwe projectontwikkeling de fiets en het OV de standaard, zoals in de Cartesiusdriehoek en in de Merwedekanaalzone. Dat kan, met een andere parkeernorm en meer fietsvoorzieningen.

De groei van de stad geeft ons de kans om in te zetten op compromisloze verduurzaming.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Kan de heer Verschuure vertellen wat hij bedoelt met "parkeernorm"? Volgens mij zijn in deze coalitieperiode zeer duidelijke afspraken gemaakt over hoe wij met de parkeernorm omgaan.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Zeker. Tot maart 2018. Daarna kunnen wij de ontwikkeling van het gebied nader bekijken.

De heer **GILISSEN** (VVD): De heer Verschuure geeft een schot voor de boeg. Het is een mooie verkiezingsstunt of zo iets.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Kennelijk is er toch sprake van een verkiezingsstunt. Is de heer Gilissen ervan op de hoogte dat in de nota ook staat dat men beredeneerd kan afwijken? Men kan op basis van goede gronden best zeggen dat in dat gebied een andere parkeernorm wordt gehanteerd.

De heer **GILISSEN** (VVD): Ja, maar daar voel ik op dit moment niets voor. Het is fijn dat mevrouw De Boer deze vraag stelt. De nota Stallen en Parkeren biedt veel ruimte. Daarin worden brede bandbreedtes gehanteerd. Daarmee kunnen wij de komende jaren goed uit de voeten, ook in de Cartesiusdriehoek en de Merwedekanaalzone. Er is sprake van een parkeernorm van 0,5. Dat is prima. Daarmee kunnen wij goed ontwikkelen.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Begrijp ik het goed dat dit het verkiezingspraatje van de heer Gilissen is?

De heer **GILISSEN** (VVD): Nee, dat komt straks.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Het is fantastisch om te horen dat wij eindelijk de parkeernorm kunnen aanpassen. Wij wachten vol enthousiasme op maart 2018. De oppositie aan deze kant is blij. Ik ben benieuwd of de heer Verschuure de algemene parkeernorm onder de loep wil nemen en niet alleen in de nieuwe ontwikkelzones. Kan de heer Verschuure daarover al een tipje van de sluier oplichten?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wij groeien in de komende tien jaar naar een stad met meer dan 400.000 inwoners. Er willen enorme aantallen mensen in de stad komen wonen. Dat biedt kansen. Echter, als wij de Merwedekanaalzone ontwikkelen en daar de huidige parkeernorm willen toepassen, kunnen wij daar veel minder mensen laten wonen, omdat het gebied dan onbereikbaar wordt. Als iedereen met de auto komt – of zelfs twee auto's wil hebben – dan past dat niet. Als wij het gebied toch willen bebouwen, moeten wij een aanpassing van de parkeernorm bekijken. De D66-fractie is daarvan voorstander, maar wij voelen ons ook verbonden aan het coalitieakkoord. Wij zullen dat niet in deze collegeperiode aanpassen, maar wij zullen dat zeker bekijken voor de periode daarna. Als er zwaarwegende redenen zijn, kunnen wij daarvan afwijken, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van het Stationsgebied.

Door de enorme vraag naar woningen kunnen wij hoge eisen stellen aan circulair en energieneutraal bouwen. Een nieuwbouwhuis zonder zonnepanelen is wat ons betreft net zo gek als een nieuwbouwhuis zonder dak.

Daarnaast zijn energie en grondstoffen sleutelthema's voor een groeiende stad met de ambitie om klimaatneutraal te zijn. Graag zoomen wij daarop even in.

In Utrecht is de zon doorgebroken. Daar krijgen wij energie van. Niet alleen buiten, waar het al begint te zomeren. Nee, in elke straat verschijnen zonnepanelen op de daken. Onze stad loopt voorop bij het verkrijgen van rijkssubsidies voor duurzame energie. Hierdoor oogsten wij straks bijvoorbeeld ook zonne-energie op de daken van de Jaarbeurs.

Wij roepen het college op om ook in het najaar voorop te staan bij het aanvragen van rijkssubsidies. Dan worden Lage Weide en het Science Park naast banenmotor ook energiemotor van de stad. Wij zien echter ook dat wij nog een flinke stap moeten zetten om onze energiedoelstellingen voor 2020 te halen. Daarom steunen wij de gezamenlijke zoektocht om van Rijnenburg een energielandschap te maken.

De inwoners van de stad hebben een lage waardering voor het inzamelen van afval. Dat vinden wij niet vreemd. Twitter puilt uit van overvolle afvalcontainers. Bovendien hebben veel mensen die hun afval willen scheiden vragen: hoort mijn chipszak bij het plastic afval? Mogen mijn bierblik en mijn melkpak echt met het plastic mee? De gemeente brengt achter de voordeur keuzestress teweeg.

De grondstofinzameling moet snel beter worden. In de commissievergadering doen wij daartoe voorstellen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Afval is een mooi onderwerp. De VVD-fractie spreekt al jaren over grondstof, daar niet van. De heer Verschuure noemt keuzestress. Als men naar www.afvalwijzer.nl gaat, kan men "chipszak" invoeren. Dan wordt duidelijk gemaakt dat als de zak een aluminium binnenlaagje heeft, die in de restafvalzak moet. Hoe bekijkt de heer Verschuure het vraagstuk grondstof in relatie tot de eigen verantwoordelijkheid van mensen?

(Mevrouw Ferket draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Zanen.)

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Dit is een interessante vraag. Daarop zijn twee antwoorden mogelijk. Het is in feite een dubbele vraag. Ik heb mijn omgeving de vraag voorgelegd of men wist in welke afvalbak een lege chipszak moet. Men had geen idee, maar men dacht bij het plasticafval. Chipszakken zijn weliswaar van plastic, maar toch mogen ze niet in de afvalbak voor plastic. Ik vroeg mij vervolgens af of lege bierblikjes in dat geval ook bij het plasticafval mogen. De mensen in mijn omgeving dachten van niet, maar bierblikjes mogen inderdaad ook in de afvalbak voor plastic, net als lege melkpakken. De meeste mensen begrijpen dat niet. Dat de heer Gilissen de moeite neemt om de

afvalwijzer te bekijken, vind ik heel goed. Ik maak hem daarvoor een groot compliment. Ik vrees echter dat veel mensen dat niet doen. Daarom zullen wij in de commissievergadering voorstellen om de communicatie over het huishoudelijke afval te verbeteren. Ik zal een tipje van de sluier oplichten: stickers op afvalcontainers.

De groei van onze stad geeft ons de kans om de openbare ruimte en het publieke domein terug te veroveren. Wij gruwelen van een stad die compleet is ingetekend en aangeharkt door projectontwikkelaars, stedenbouwkundigen en woningbouwcorporaties, want Utrecht is van ons allemaal.

Wij tellen de groei van de stad niet aan de hand van het aantal extra stenen, maar vooral aan de hand van het aantal initiatieven, culturele activiteiten en maatschappelijke voorzieningen. Groei lijkt soms vanzelf te gaan, maar uiteindelijk maken de mensen groei tot een positieve ontwikkeling. Zij zorgen voor diversiteit, smaak en kleur. Zonder initiatieven als Meer Merwede en de Vriendinnen van het hof van Cartesius hadden de Merwedekanaalzone en Werkspoor niet het potentieel dat ze nu hebben. Zonder Klein Berlijn op Rotsoord of het Stadstrand Oog in Al hadden deze plekken niet de uitstraling die ze nu hebben.

De D66-fractie kijkt met veel enthousiasme initiatieven zoals de Voorkamer in Lombok, Villa Vrede in Hoograven en de Toevlucht in Oudwijk. Dat zijn initiatieven waar nieuwkomers en buurtgenoten elkaar ontmoeten en waar mensen welkom zijn die niet zo gemakkelijk ergens anders een plek vinden.

Echte groei brengt leven in de stad. Dat komt bij de Utrechters zelf vandaan, maar alléén als de gemeente dat faciliteert en mogelijk maakt voor initiatiefnemers, creatieve burgers en ondernemers.

Wij vroegen hiervoor al eerder aandacht. Wij zien de stappen die zijn gezet. Wij kijken ook verder. Dan valt op dat de ruimte voor initiatieven letterlijk onder druk staat.

Veel plekken voor initiatieven dreigen te verdwijnen, door de groei van de stad en het aantrekken van de markt. Niet allemaal. Niet meteen, maar een bruisende stad krijgt haar bubbels van de rafelranden. Juist die rafelranden dreigen te worden opgeslokt door groei. Hoeveel ruimte blijft over voor een creatief idee, een maatschappelijke initiatief, een startende onderneming of een eigen bouwproject?

Wij willen Utrecht graag samen maken, maar hoe moet dat als er straks geen plek meer is? Als de huur te hoog is? Als je nog steeds van het kastje naar de muur wordt gestuurd? De D66-fractie wil dat initiatieven de ruimte krijgen, ook in een groeiende stad. In de commissievergaderingen doen wij de raad daartoe nieuwe voorstellen.

Utrecht groeit. Die groei geeft volop kansen. De kans om te zorgen voor radicale kansengelijkheid. De kans om iedereen mee te laten doen. De kans op compromisloze verduurzaming en de kans om de openbare ruimte terug te veroveren en om echt te laten zijn van wie die is: van de Utrechters. Als wij deze kansen pakken, gebruiken wij de groei van de stad om te bouwen aan een veilige stad, een gezonde stad en een toegankelijke stad voor alle Utrechters. Een Utrecht voor iedereen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik heb een vraag over stadspromotie. Er is een imago waar Utrecht niet trots op is. De heer Verschuure heeft dat wel eens gehoord. Utrecht is bij veel mensen bekend als een van de slechtst bereikbare steden van Nederland. Onlangs gaf een groot bedrijf in Utrecht, Pot Verhuizingen, dat nogmaals aan. Welke ideeën heeft de D66-fractie om van dat imago af te komen?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wij moeten beginnen om niet telkens in hetzelfde frame te stappen. Utrecht is namelijk geweldig bereikbaar. Probeer maar eens om met het openbaar vervoer naar deze stad te komen. Vanuit Amsterdam gaat vier keer per uur een intercity. Het begint met de boodschap die Utrecht zelf uitdraagt. Utrecht heeft een fileprobleem, net als veel andere steden. Als wij zeggen dat men met de auto naar Utrecht moet komen, dan blijft dat probleem bestaan, dus moet men investeren in slimme maatregelen. Volgens mij heb ik daartoe zojuist een aantal suggesties gedaan. In de commissievergadering zullen wij daarover doorgaan. Wij zijn volop bezig om daarvoor oplossingen te bedenken. Wij denken aan het ontlasten van Utrecht Centraal door meer OV aan de randen van de stad te laten plaatsvinden. Wij investeren volop in het gebruiken van de fiets, zodat mensen van de ene naar de andere kant kunnen doorfietsen. Wij hebben laatst een voorstel gedaan om fietstunnels aan te leggen. Daar moeten wij de vlucht naar voren kiezen. Wij moeten ons niet blijven blindstaren op de auto. De stad wordt niet groter. De wegen worden niet breder. Als iedereen met de auto gaat, staan wij allemaal permanent stil. Ik zou het fijn vinden als de heer Gilissen een ander onderwerp dan alleen de auto aansnijdt. Ik ken hem als iemand met een bredere scoop.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Verschuure komt er heel gemakkelijk mee weg. Ik spreek ook over logistiek en transport. Utrecht als draaischijf van Nederland. Grote verhuiswagens. Ik daag de heer Verschuure graag uit om een inboedel uit Amsterdam per sprinter te verhuizen. Dat is

lastig. De heer Verschuure weet heel goed waarover ik spreek. Wat is het antwoord van de D66-fractie op de vragen van al die ondernemers die keer op keer bij ons aan de bel trekken? Zij hebben geen auto- of asfaltfietst. Zij maken zich oprecht zorgen over de bereikbaarheid van onze stad.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! De woorden van de heer Gilissen klinken alsof wij niets voor auto's willen doen. Wij investeren veel geld om de Noordelijke Randweg Utrecht aan te leggen. Wij investeren in het opknappen van de A12/A27. De heer Gilissen wil die verbreden, maar wij denken dat het verkeer in de bak van Amelisweerd past. Er gebeurt veel voor auto's. Natuurlijk moeten wij de auto bekijken. Wij bekijken Utrecht echter breder. Wij bekijken ook de fiets en het hoogwaardige openbare vervoer. Wij denken dat daar veel kansen liggen.

Daarbij komt dat veel belangrijke transportbedrijven voor onze stad kiezen, neem bijvoorbeeld bol.com dat hier is gevestigd. Er zijn veel andere bedrijven die juist vanwege de goede bereikbaarheid van Utrecht kiezen voor Utrecht. De beste stadspromotie is dat de VVD-fractie stopt met het klagen over de autobereikbaarheid van deze stad.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Radicale kansengelijkheid. Dat klinkt mij als sociaal-democraat uitstekend in de oren. Ik ben benieuwd wat de heer Verschuure in dat licht vindt van het gegeven dat onlangs bekend werd dat wij maar de helft van de doelstellingen hebben behaald voor het helpen van mensen met een arbeidsbeperking. Wij hebben van het college nog steeds geen plan gekregen hoe wij de beschutte werkplekken tegen een fatsoenlijk loon realiseren. Wat vindt de heer Verschuure daarvan?

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Dat is opnieuw de discussie of wij het beschikbare budget, dat redelijk klein is, moeten besteden aan een kleine doelgroep of aan een grotere doelgroep. Wij kiezen voor de tweede mogelijkheid. Dat doet de wethouder ook. Wij denken dat het socialer is, juist omdat op die manier meer mensen worden geholpen.

Ik ben ingegaan op wat wij verstaan onder radicale kansengelijkheid. Wij constateren samen met de heer Post dat er mensen aan de kant staan. Wij constateren met de heer Post dat als dat lang genoeg duurt er een moment komt dat men afhaakt. Dat moeten wij allemaal proberen te voorkomen. Dat is iets dat wij absoluut niet willen. Volgens mij vinden wij elkaar op dat punt. Er is wat mij betreft geen verschil. De heer Post kiest misschien voor een net iets andere insteek, maar groot zijn de verschillen niet.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Van de 1.200 banen – ik rond even af – die wij hadden moeten realiseren voor deze mensen, zijn er nog geen 600 gerealiseerd. Dat is nog niet eens de helft. Ik doel op de banenafspraken, mensen met een arbeidsbeperking bij een regulier bedrijf. Dan kan de heer Verschuure toch niet zeggen dat het eigenlijk best goed gaat? Het gaat helemaal niet goed.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wij hebben gisteren van het college een brief gekregen over de totale werkgelegenheidstoename in Utrecht. Daarin staat een aantal cijfers. Ik weet niet precies hoe het met deze doelgroep is gesteld. Ik ben het met de heer Post eens dat wij ten behoeve van deze groep moeten zorgen voor meer banen. Wij moeten dat overigens ook voor veel andere doelgroepen doen.

Ik kan echter constateren dat de werkloosheidspercentages teruglopen, ook voor groepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Dat gaat best hard, met procenten tegelijk. Dat is een goede ontwikkeling. Wij moeten die stimuleren.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ik moet de heer Post bijvallen. Hij doelt op arbeidsgehandicapten, mensen die in aanmerking komen voor garantiebanen. Met deze mensen gaat het helaas niet goed. De heer Verschuure kan daar tegenoverstellen dat het op andere terreinen wel goed gaat, maar ik vind – ik hoop dat de D66-fractie dat ook vindt – dat de gemeente ten behoeve van deze groep een opgave heeft, niet alleen omdat er sprake is van een landelijk cijfer, maar ook omdat wij in Utrecht een inclusieve arbeidsmarkt willen zien. Wij zien graag over dit onderwerp bij de D66-fractie iets meer urgentie.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Prima. Die krijgt mevrouw De Boer bij dezen. Ik ben het eens met deze doelstelling.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Onze stad maakt een ongekennde groei door. Toen ik in Utrecht kwam wonen, in 1999, hadden de gemeenten Utrecht en Vleuten-De Meern gezamenlijk 250.000

inwoners. Eind dit jaar zijn dat er ongeveer 100.000 meer. De groei houdt nog niet op. Snel komt de groei in het perspectief van woningbouw, de binnenstedelijke verdichting en de bereikbaarheid, ook in deze Voorjaarsnota. Daarom waardeert mijn fractie het dat het college in de Voorjaarsnota spreekt over een maatschappelijke agenda. Tegelijkertijd vinden wij die agenda nogal dun. Het is alsof het college de begrotingsruimte heeft verdeeld over verschillende portefeuilles en heeft gewerkt met een soort omgekeerde kaasschaaf.

Er is geld voor sportvoorzieningen, taalonderwijs en maatschappelijke ondersteuning. Daar zijn wij blij mee. Tegelijkertijd is de gehele investeringsagenda voor vier jaar minder dan wat het college dit jaar uit het fonds voor de decentralisaties wil halen. Dat stelt dan weer teleur en niet alleen door de hoogte van de bedragen. Er zijn namelijk grote opgaven in onze stad die de beleidsterreinen overstijgen:

- individualisering en isolement,
- gebrek aan taal- en computervaardigheden,
- vergrijzing en ongezondheid.

Daar zijn nog grote stappen te zetten om echt tot betere aanpak te komen, dwars door zorg, inkomen en welzijn heen, die gezinnen echt op maat helpt. Voor mijn part noemen wij dit zero based begroten, als dat bepaalde fracties blij maakt. Daarom dien ik de volgende motie in. Wij spreken daarover graag verder in de commissievergaderingen.

"Motie 32

Maatschappelijke agenda niet op de tekentafel maken

De Gemeenteraad van Utrecht bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van het algemeen debat Voorjaarsnota 2017, gehoord de beraadslagingen,

Constaterende dat:

- In de Voorjaarsnota 2017 extra budget is vrijgemaakt voor een 'maatschappelijke agenda',
- Met dit budget daadwerkelijke maatschappelijke problemen aangepakt kunnen worden.
- De maatschappelijke agenda niet geformuleerd wordt aan de hand van concrete maatschappelijke doelen, maar op basis van de bestaande begrotingsprogramma's en activiteiten,

Overwegende dat:

- Het nastreven van maatschappelijke doelen leidend moet zijn in de verdeling van publieke middelen,
- Een integrale afweging van deze maatschappelijke doelen bijdraagt aan een betere besteding van deze middelen,
- De opgaven achter de maatschappelijke agenda het best met partners, bewoners, ondernemers, fondsen, clubs en verenigingen moeten worden bepaald en aangepakt,

Verzoekt het college:

- De middelen voor de maatschappelijke agenda integraal af te wegen, waarbij opgaven en doelen voorop staan,
- Daartoe bij de begroting een nadere, samenhangende uitwerking van dit onderdeel te presenteren.

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 32 is ondertekend door mijzelf.

Ik denk dat dan grotere investeringen nodig zijn. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat juist met een duidelijke agenda meer fondsen van derden aan te spreken zijn en gemeentelijk geld efficiënter kan worden ingezet.

Dat wij meer inwoners krijgen, betekent ook dat wij meer banen nodig hebben. De banenmotor draait niet, maar hapert. Wij lopen achter ten opzichte van de landelijke trends. Extreem veel banen zijn flexbanen en zzp-banen.

Juist de onzekerheid over de banengroei en de bestendigheid van de banen maakt dat wij daarop dieper moeten ingaan. Wij moeten daar greep op krijgen. De gemeente moet weten welke risico's ze loopt en welke zorgen de inwoners te wachten staan.

"Motie 33

Flexibele arbeidsmarkt in beeld

De Gemeenteraad van Utrecht bijeen op donderdag 1 juni ter bespreking van het algemeen debat Voorjaarsnota 2017, gehoord de beraadslagingen,

Constaterende dat:

- Afgelopen 4 jaar in Utrecht bijna 10.000 nieuwe banen gecreëerd zijn;
- Meer dan de helft van deze banen zzp-functies betreft;
- Niet inzichtelijk is wat de samenstelling is van deze groeiende zzp-groep is en in welke sectoren zij actief zijn;
- Niet inzichtelijk is in hoeverre de verschillende sectoren gevoelig zijn voor trends en macro-economische ontwikkelingen;
- zzp-functies wel als volwaardige banen worden gerekend in de Utrecht Monitor;

Overwegende dat:

- Het inzichtelijk maken van de kwetsbaarheid van zzp'ers en andere flexbanen bijdraagt aan een beter beeld van de Utrechtse werkgelegenheid;
- Elke sector anders kan reageren op trends en macro-economische ontwikkelingen;
- Het inzichtelijk maken van de kwetsbaarheden van de verschillende sectoren bijdraagt aan een beter beeld van de Utrechtse werkgelegenheid en de risico's voor werknemers én de gemeentebegroting;
- Hiermee toekomstig economisch beleid beter geformuleerd kan worden;

Verzoekt het college:

- Onderzoek te doen naar de samenstelling van de groep zzp'ers in Utrecht;
- Daarbij inzichtelijk te maken in hoeverre de werkgelegenheid in de belangrijkste sectoren kwetsbaar is voor trends en macro-economische ontwikkelingen;
- Zo nodig voorstellen te doen voor bijstelling van het beleid.

En gaat over tot de orde van de dag,"

Motie 33 is ondertekend door mijzelf.

Wij verwachten dat gepleit kan worden voor radicale kansengelijkheid, niet alleen tussen de start-ups, scale-ups en de social impact factories, maar ook banen in winkels en op logistieke bedrijventerreinen.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! In mijn inbreng heb ik de heer Van Waveren hierop gewezen. Hij moet eens bekijken wat in Leidsche Rijn Centrum en de binnenstad gebeurt. Er komt een nieuw winkelgebied. Er komen veel banen bij. Er is niet alleen sprake van de Engelse termen die de heer Van Waveren gebruikte en waarvan mijn hoofd begint te duizelen.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik hoop dat deze inzet van het college er komt. Ik mis deze punten in de stukken die verschijnen. Ik zie een ongebreideld optimisme waarbij de groeicijfers selectief worden gekozen. Ik zie geen kritische cijfers. Daar heeft het college vaker een handje van. Ik maak mij daarover zorgen. Wij moeten ook het winkelstraatmanagement bekijken. Wij moeten de bedrijventerreinen helpen zodat ook daar stabiele werkgelegenheid ontstaat. De heer Verschuure moet zich niet blindstaren op de startups. Er zijn in Utrecht de afgelopen vier jaar 140 of 160 nieuwe bedrijven met meer dan twee werknemers bijgekomen. Ik vind dat ontzettend weinig in het licht van het groeiende aantal inwoners. Dat moet veel beter kunnen. Vandaar dat wij oproepen om dat punt goed te bekijken. Wij moeten zien wat er gebeurt. Daar moet worden bijgesteld. Zo lopen wij achter. De banenmotor hapert.

Wij zijn blij dat het college voorstelt alvast geld beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de visie Religieus Erfgoed. Het heeft collega Brussaard en anderen de nodige moeite gekost om het college ervan te overtuigen dat zo'n visie nodig is, maar wij zijn blij dat de uitvoering daarna serieus ter hand is genomen.

Op de vastgoedbeurs Provada tekende het college afgelopen week een flink aantal contracten voor nieuwbouwprojecten in Overvecht, Vleuten en de Merwedekanaalzone. Wij blijven ervoor waken dat op deze plekken een passende mix aan woningen wordt gebouwd, maar ook dat in lijn met de maatschappelijke agenda wordt bekeken hoe wij in de nieuwe buurten kunnen zorgen voor binding en versterking van de samenleving. Beheersafspraken kunnen daarbij helpen. Wij hebben vandaag schriftelijk gevraagd waarom die bij Haarzicht niet lijken te lukken. Ruimte voor ontmoeting moet in de nieuwe buurten voldoende terugkomen: sportvoorzieningen en buurtscholen. Ook moet worden geïnvesteerd in digitale middelen zoals buurtapps.

Vorig jaar nam de raad bij de behandeling van de begroting een door de CDA-fractie ingediend amendement aan waarmee € 600.000,00 extra voor veiligheid, toezicht en handhaving beschikbaar kwam. Wij riepen het college op om daarvan ook structureel meer werk te maken. Wij zijn blij dat wij dat in de Voorjaarsnota terugzien.

Er kan echter nog een schepje bovenop, bijvoorbeeld door geen € 425.000,00 aan de ontwikkeling

van de prostitutiezone te besteden, maar aan toezicht en handhaving. Dat scheelt op termijn de politie veel werk en betekent dat wij in extra straattoezicht kunnen investeren. Dat lijkt mij dubbele winst voor de veiligheid.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Dat vind ik een bijzondere conclusie. Ik zou verwachten dat wanneer de tippelzone wordt gesloten en men geen nieuwe voorziening bouwt de vrouwen die daar nu werken zich over de stad verspreiden en dat er dan voor Toezicht en Handhaving meer werk is te doen. Dat is echter niet de inzet die de heer Van Waveren bedoelt.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Mijn opmerking ging over de prostitutiezone in Overvecht. Daar wordt in de Voorjaarsnota extra geld voor uitgetrokken. De tippelzone is een apart verhaal. Daarover is al gedebatteerd. Het is bekend hoe wij daarover denken. Aan de prostitutiezone in Overvecht worden tonnen besteed. Wij zien telkens opnieuw dat het niet lukt. Het blijft een criminogene sector waar wij niemand door de Wet Bibob heen krijgen. Laten wij ermee stoppen en er een mooi rijtje seniorenwoningen van maken.

Wij willen graag dat veel inwoners betrokken zijn bij wat in de stad en de buurten gebeurt. Daarom is het belangrijk om duidelijk en eerlijk te communiceren. Zonder communicatie geen participatie.

De gemeente moet een eerlijk verhaal vertellen, inclusief voor- en nadelen. Daarmee wordt het vertrouwen gewonnen. Wij zien dat vaak misgaan, ongeacht het feit of daarmee sfeerbeelden bij bouwplannen, wijkberichten op de site, aankondigingen van evenementen, publicatie van vergunningen en eenzijdig positieve beleidsmarketing van het college zijn gemoeid.

Volgend jaar verdwijnt de plicht van de gemeente om burgers via huis-aan-huisbladen te informeren. Apps en publicatiesites moeten daarom gebruiksvriendelijker worden. Er moeten nieuwe manieren worden gevonden om burgers op de hoogte te brengen van de plannen van de gemeente, bijvoorbeeld op straat en bij clubs, verenigingen en winkelcentra.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De D66-fractie heeft voorgesteld stickers te plakken. Is ook de heer Van Waveren daarvan voorstander?

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik ken dat voorstel niet. Misschien heb ik tijdens de bijdrage van de heer Verschuure zitten slapen.

De stad groeit. Dat vraagt de nodige tekentafels om plannen voor woningen en infrastructuur te maken, maar ook om te bekijken wat er aan de keukentafels gebeurt. Waar is onze samenleving kwetsbaar? Waar moet de overheid bijspringen? Die vragen staan bij ons de komende weken bij de behandeling van de Voorjaarsnota centraal.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Utrecht is een bolwerk. Een GroenLinks-bolwerk, volgens de definitie van sociaal geograaf Josse de Voogd. Toen ik dat las, kon ik een glimlach niet onderdrukken. Niet in de laatste plaats omdat het woord "bolwerk" bij mij positieve associaties oproept. In Sneek, waar ik opgroeide, was "Het Bolwerk" een jongerencentrum waar activiteiten werden georganiseerd die je creativiteit aanwakkerden en waar je leerde nadenken over de wereld om je heen. Ik ging er naar voorstellingen van Werk in Uitvoering: maatschappijkritisch toneel met na afloop een gesprek. Ik bouwde er mijn eigen kamer van afvalmateriaal. Het was een plek waar iedereen kon meedoen en iedereen zichzelf kon zijn.

Dat is precies wat de GroenLinks-fractie wil voor Utrecht: een stad voor iedereen, een gezonde, duurzame stad en een plek waar iedereen kan meedoen en zichzelf kan zijn. Voor veel mensen is Utrecht zo'n stad. Het is een stad waar ze fijn wonen, vrienden hebben, zich veilig voelen en gelukkig zijn. Het is een duurzame stad waar gezonde lucht de inzet van het college is en waar de fiets en de voetganger voorrang krijgen. Het is een stad waar serieus werk wordt gemaakt van de energietransitie en waar cultuur, sport en groen steeds vaker vlakbij te vinden zijn. Dat is iets om trots op te zijn.

Er is echter ook een groep mensen die niet kan meedoen. Voor hen is Utrecht een bolwerk in de oorspronkelijke betekenis van het woord. Een vesting, waar je voor de poort blijft staan als je niet de juiste mensen kent. Wie minder opleiding heeft gehad en een lager inkomen, een slechte gezondheid of een niet-westerse achtergrond heeft, loopt meer risico om aan de kant te blijven staan. De kloof tussen de mensen die niet kunnen meekomen en de mensen met wie het goed gaat, wordt groter. De GroenLinks-fractie wil voorkomen dat een samenleving ontstaat waarin mensen tegenover elkaar komen te staan en waar hun ontmoeting niet verder komt dan elkaar over de slotgracht dingen toeschreeuwen.

Het zou goed zijn, nu het laatste stukje Catharijnesingel bijna is geopend, wij serieus werk kunnen maken van het slechten van barrières tussen de verschillende soorten inwoners.

Ook vorig jaar, bij de Algemene Beschouwingen, vroeg ik hiervoor aandacht. In de huidige voorjaarsnota zien wij een aantal goede elementen dat kan bijdragen aan het verminderen van de ongelijkheid. Echter, de hele puzzel is nog niet gelegd. De GroenLinks-fractie pleit voor een integraal plan van aanpak. Om te weten welke puzzelstukjes ontbreken, hebben wij meer inzicht in de problematiek nodig. Wij horen hierop graag een reactie van het college.

De laatste voorjaarsnota van de huidige raadsperiode biedt goede aanknopingspunten.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Is dit niet dezelfde vraag die mevrouw De Boer vorig jaar stelde en die toen door de raad is afgewezen?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Ja. Ook vorig jaar heb ik hiervoor aandacht gevraagd. In de Voorjaarsnota 2017 is daar naar geluisterd. Nu wordt een aantal dingen ingezet dat een goed aanknopingspunt geeft om de kloof kleiner te maken. Echter, net als vorig jaar, zie ik nog geen integraal plan van aanpak. Ik zie nog geen maatregelen die ervoor zorgen dat maatregelen op het gebied van werkgelegenheid niet teniet worden gedaan door maatregelen op het gebied van onderwijs. Ik wil daarin graag meer inzicht hebben zodat wij beter weten wat er aan de hand is en welke puzzel wij nog moeten maken. Ik stel dezelfde vraag opnieuw. Ik hoor daarop graag een reactie van het college.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Het idee was toch om het geld meteen te investeren in goede projecten in plaats van het op orde brengen van studiemateriaal?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Volgens mij was dat niet de conclusie. Ik heb mensen van het college horen zeggen dat deze zaken als een geheel moeten worden gezien. Er moet een beleid komen dat op de verschillende terreinen succes heeft en dat erop is gericht de kloof kleiner te maken. Het is mooi als in taalvaardigheid wordt geïnvesteerd, maar als tegelijkertijd niets wordt gedaan aan discriminatie op de arbeidsmarkt dan krijgen de mensen ondanks hun taalvaardigheid nog steeds geen stageplaats of baan.

Omdat het college ervoor kiest om een aantal bezuinigingen van het Rijk meerjarig op te lossen, is er minder geld te verdelen. Ondanks de krappe portemonnee lukt het om te blijven investeren in een gezonde en duurzame groei van de stad. Dat is een compliment waard. Door extra investeringen in cultuur, sport, sociale huurwoningen en het bestrijden van armoede worden goede stappen gezet om de ongelijkheid te verkleinen. Daarin past ook de uitwerking van het amendement dat wij vorig jaar indienden over het opkopen van schulden van jongeren. Het is goed dat dit fonds nu vorm krijgt.

Een ander voorbeeld waar het college actie onderneemt, is de woningmarkt. Er worden aanzienlijk meer woningen gebouwd dan de afgelopen jaren. Wij bereiden grootscheepse transformaties voor, zoals de Merwedekanaalzone en het Beurskwartier. Utrecht is een succesverhaal. In de onderhavige voorjaarsnota worden stappen gezet om ervoor te zorgen dat meer mensen in dit succes kunnen delen. De GroenLinks-fractie is blij met de inzet via wijkactieplannen en met extra geld voor Overvecht.

Wij zien echter ook dat ondanks de inspanningen de druk op de sociale huurmarkt toeneemt. Daarom steunt de GroenLinks-fractie de inzet van het college om bij nieuwbouw 35% sociale huur te realiseren en om daarnaast fors investeren in middeldure huur en studenteneenheden. Dat past in ons streven naar een gezonde mix en naar betaalbaar wonen voor iedereen.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! De heer Post wees daar op de 35% sociale huur. Hoeveel daarvan zijn studenteneenheden?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! De studenteneenheden worden samen met de middeldure huur genoemd. Ik denk dat van de 35% een groot aantal echt sociale huur is. Ik vind het belangrijk dat mensen die nu in een sociale huurwoning wonen te maken krijgen met lagere woonlasten. Dat zijn goede stappen om ervoor te zorgen dat de mensen die weinig inkomen hebben in Utrecht beter terechtkunnen en tevens een beter betaalbaar huis hebben.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik hoopte dat de studentenwoningen onder de particuliere huur zouden vallen, maar dat is niet zo. Weet u wat het antwoord is op mijn vraag? Van de 35% is ongeveer 18% bestemd voor studenteneenheden. Wij hebben dat technisch nagevraagd. Men kan dat checken. Dat zijn de feiten. Dat betekent dat slechts 17% van de 35% algemeen toegankelijke sociale

huurwoningen zijn. Is mevrouw De Boer nog steeds zo blij?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ja, ik ben nog steeds blij. Ik vind dat studentenwoningen belangrijk zijn voor de stad. Die zorgen ervoor dat mensen die anders niet terechtkunnen een plek vinden. Ook voor studenten is het lastig om in Utrecht betaalbare woonruimte te vinden. Misschien moeten wij helemaal geen particuliere woningen bouwen, maar alleen sociale huurwoningen en studentenwoningen. Ik denk echter niet dat dit realistisch is om de groei van de stad te faciliteren.

Mevrouw **FREYTAG**: (Student & Starter): Voorzitter! De heer Van Ooijen zegt dat studenteneenheden alleen voor studenten zijn. Tegenwoordig is de krapte op de startersmarkt dermate groot dat veel studenteneenheden niet bij studenten terechtkomen.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Wij vinden het goed dat de pilot Huurmatiging per 1 september a.s. van start gaat, eindelijk, zodat mensen met een laag inkomen minder geld aan woonlasten kwijt zijn. Wat ons betreft, maken wij ook afspraken met projectontwikkelaars om de huurprijzen in de particuliere sector in de hand te houden.

De groei van de stad en de keuze voor verdichting die college en raad met de ruimtelijke strategie hebben gemaakt, vormen een uitdaging voor de bereikbaarheid van de stad. De kreet "Meer huizen, meer ruimte voor auto's" past niet bij deze tijd qua ruimte, gezonde lucht en leefbaarheid. Wij zijn enthousiast over het plan dat het college de omslag naar een stad voor fietsers, voetgangers en hoogwaardig openbaar vervoer doorzet. Zo maakt het college in de Merwedekanaalzone en Cartesiusdriehoek geld vrij voor fietstunnels. De prijs van deelautovergunningen wordt verlaagd. Het college gaat vast sparen voor een grote schaa sprong van het OV. Duurzaamheid, leefbaarheid en gezonde lucht blijven echter aandachtspunten.

Bij gezonde verstedelijking hoort duurzame bedrijvigheid. Op verzoek van de GroenLinks-fractie zet het college nadrukkelijk in op het naar Utrecht halen van duurzame bedrijven. Uit de brandbrief over startups en de raadsinformatiebijeenkomst daarover blijkt dat dit nog altijd niet vanzelfsprekend is. De GroenLinks-fractie wil in de commissievergadering het gesprek aangaan over de vraag hoe wij Utrecht aantrekkelijker kunnen maken en hoe wij duurzame ondernemers beter kunnen faciliteren.

Ook wat betreft energie ziet de GroenLinks-fractie een verschuiving de goede kant op. Niet alleen in de raadszaal en bij het college, maar vooral bij de bewoners van Utrecht krijgt het klimaatvraagstuk prioriteit. Mede op basis van het energieplan staan wij op het punt om in polder Rijnenburg grotere stappen te zetten, inclusief betrokkenheid van burgers.

Ook het Stationsgebied is van de bewoners van Utrecht. Zij praten mee over nieuwe ontwikkelingen, zoals het laatste stukje Singel, het Beurskwartier en het Lombokplein. Voor de GroenLinks-fractie staat bij deze ontwikkelingen een gezonde groei centraal. Dat wil zeggen: een leefbaar gebied met ruimte voor groen en aandacht voor slimme mobiliteit. Rond de Jaarbeurs en het Westplein worden de plannen concreter. De GroenLinks-fractie steunt het voorstel in de voorjaarsnota om hiervoor vast een investering vrij te maken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De burgers uit West en Lombok die meepraten over de verkeersplannen komen tot de conclusie dat wij een ontsluiting missen van de Cartesiusdriehoek naar de A2, langs het spoor. Vindt mevrouw De Boer dat een grappige ontwikkeling?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Ook ik heb gelezen dat men zegt dat wij moeten bekijken welk verkeer daar straks zal rijden. Wij moeten veel meer met verkeersmanagement doen om te zien of wij daar de mobiliteit kunnen verkleinen. Dat vind ik een heel slimme opmerking. Ik denk dat daar de eerste oplossing ligt.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De burgers mogen meepraten en mevrouw De Boer pikt eruit wat zij leuk vindt. De rest hoort zij niet.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Volgens mij doet de heer Van Waveren precies hetzelfde. De buurtbewoners hebben gezegd dat het misschien goed is dat de tunnel waar de heer Van Waveren voor pleit niet doorgaat. Ik denk zeker dat wij met de buurtbewoners in gesprek moeten gaan. Ik hoor heel goed wat zij zeggen. Het is natuurlijk niet zo dat wat burgers roepen per se gebeurt. Wij moeten echter serieus op alle aspecten ingaan om te zien hoe wij ervoor kunnen zorgen dat in het

Stationsgebied een gezonde groei en een stedelijke ontwikkeling met ruimte voor gezonde lucht en duurzaamheid vorm kan krijgen.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Wat doet zij concreet? Als 17.000 auto's over het Westplein rijden is mevrouw De Boer bij de stemming de heer Zwanenberg al kwijt.

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Dat is niet mijn intentie. Wij willen bekijken hoe wij het aantal van 17.000 auto's omlaag brengen. Nee, niet onder de grond. Wij moeten eerst bekijken welk soort verkeer het is en hoe wij dat kunnen opvangen of omleiden.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Mevrouw De Boer spreekt over ruimte voor groen. Ik ben daar nieuwsgierig naar. Hoeveel ruimte wil de GroenLinks-fractie het groen geven? Utrecht bungelt nog steeds onderaan de lijst van de minst groene steden van Nederland. Als men in Utrecht groen wil opzoeken, moet men behoorlijk ver de stad uit. In hoeverre wil mevrouw De Boer het groen de ruimte geven? Vindt zij het voldoende, of vindt zij dat er nog wat bij kan komen?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Groen kan altijd meer. Ik sprak over de ontwikkelingen in het Stationsgebied. Het plan daarvoor bevat veel groen. Er zijn parken en gevelgroen. Dat zijn ontwikkelingen die de richting aangeven die men bij nieuwbouw moet gaan.

Je zou het niet zeggen, maar gezonde verstedelijking biedt ook kansen voor biodiversiteit. Helaas gaat het beleid in Utrecht alleen uit van het principe van geen schade doen. Het kent geen ambitie voor het bevorderen van biodiversiteit. De GroenLinks-fractie zal bij de behandeling van deze Voorjaarsnota voorstellen doen om de stadsnatuur te versterken.

Cultuur draagt bij aan de leefbaarheid van de stad. Uit het onlangs gehouden onderzoek van de Atlas voor Gemeenten blijkt hetzelfde. De GroenLinks-fractie is blij dat in deze voorjaarsnota geld is gevonden voor culturele instellingen die voor het cultuurconvenant van de commissie een positief advies hebben gekregen, maar die in eerste instantie toch van de subsidie lijst zijn afgevallen. Wij zijn blij dat onder andere de Metaal Kathedraal en het Volksbuurtmuseum open kunnen blijven.

De nieuwe taken voor Zorg en Jeugd lijken in de stad goed opgepakt te zijn. De GroenLinks-fractie krijgt echter signalen binnen die niet met dit beeld overeenkomen. Op de aanvullende zorg blijft € 6,4 miljoen over, maar tegelijkertijd staat in de krant dat men in Utrecht op een intake vijf maanden moet wachten. Bij enkele buurtteams Jeugd en Gezin zijn ongewenste wachttijden. In de Voorjaarsnota wordt een gat van € 4,6 miljoen opgelost. Door deze uiteenlopende signalen is het te voorbarig om de reserve voor de decentralisaties – het 3D-fonds – af te bouwen. Dit fonds hebben wij niet alleen ingesteld voor het afdekken van risico's, maar ook ten behoeve van een zachte landing en innovatie. Het geld voor innovatie dat beschikbaar blijft, moet zo snel mogelijk worden ingezet. De landing van het systeem is nog niet volledig afgerond. Juist binnen Jeugd zien wij dat de budgetten knellen. Wij zullen hierover in de commissievergadering graag het debat aangaan.

De GroenLinks-fractie wil dat Utrecht een stad is voor iedereen. Zo'n inclusieve samenleving lijkt nog ver weg als slechts 59% van de mensen met een beperking zegt weinig tot geen problemen te hebben. 41% ervaart dus problemen. Dat is te veel. In 2018 loopt Agenda 22 af. Nu is de tijd om na te denken hoe Utrecht het VN-verdrag over mensen met een handicap implementeert. Op tal van terreinen zijn maatregelen nodig: openbare ruimte, werk en inkomen, onderwijs en openbaar vervoer. De GroenLinks-fractie stelt voor om hierover een stadsgesprek te organiseren.

Behalve dat een grote groep mensen zich beperkt voelt om mee te doen, voelen ook steeds meer mensen zich gediscrimineerd. Dat is meer dan een gevoel alleen. Inzake segregatie van burgers stond Utrecht in 2016 in Nederland op de vijfde plaats. Jongeren met een niet-westerse achternaam krijgen een lager schooladvies, vinden moeilijker een stageplek en hebben minder kans op werk.

Gezondheid, arbeidsongeschiktheid, werk en contact met familie zijn belangrijke factoren voor geluk. Uit de Atlas Voor Gemeenten blijkt dat 86% van de Utrechters gelukkig is. In de groep die zich niet gelukkig prijst, zijn mensen met een niet-westerse achtergrond oververtegenwoordigd. Dit is niet alleen voor henzelf, maar voor de gehele Utrechtse samenleving naar. Mensen die niet mee kunnen doen, haken vaak af. Jongeren met weinig perspectief glijden eerder af naar criminaliteit. Hetzelfde blijkt uit de onlangs gehouden bijeenkomst waarin de gemeenteraad is bijgepraat over ondermijnende criminaliteit in Overvecht.

Wij moeten er alles aan doen om ongelijkheid te bestrijden, niet alleen door concrete maatregelen tegen discriminatie, maar ook door de toon waarop wij in de stad het gesprek voeren. De toon van het debat en de manier waarop wij in de samenleving met elkaar omgaan, blijken in toenemende mate zaken

te zijn te waarover men zich zorgen maakt. De GroenLinks-fractie gaat door op de weg van niet schreeuwen maar praten. Wij gaan door met het bouwen aan een gezonde, duurzame en sociale toekomst, in het college en de raad, maar zeker ook daarbuiten. Utrecht maken wij samen met alle inwoners, niet alleen met de happy few.

De GroenLinks-fractie gaat voor een gezonde stad, een duurzame stad en een stad voor iedereen. Wat ons betreft, wordt Utrecht ook in maart 2018 opnieuw een bolwerk. Geen onneembare vesting, maar een de GroenLinks bolwerk, zodat wij ook in een volgende raadsperiode verder kunnen bouwen aan een duurzame, sociale stad voor iedereen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ongelijkheid is een mooi thema. Het is goed om mensen te laten meedoen. Ik ben het daarmee zeer eens.

Het college heeft recent de raad het voorstel voor de verzelfstandiging van speeltuinen toegestuurd. Gezien het vragen uur van vorige week is men zelfs voornemens om speeltuinen te vercommercialiseren. Wat vindt de GroenLinks-fractie daarvan?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! Als mensen zelf een speeltuin in hun buurt willen beheren, zijn wij daar erg voor. Dat ligt een beetje in dezelfde lijn als buurthuizen in zelfbeheer. Wij zijn daarvan altijd een warm voorstander geweest. Het doel van het vercommercialiseren van speeltuinen moet in geen geval geld verdienen zijn. Het doel moet zijn dat de kinderen in de buurt er kunnen spelen. Dat wil niet per se zeggen dat het beheer wordt gedaan door een bv in plaats van door een stichting. Dat moet heel serieus worden bekeken.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Is mevrouw De Boer het met ons eens dat er helemaal geen goed argument is om de speeltuinen te verzelfstandigen laat staan te vercommercialiseren?

Mevrouw **DE BOER** (GroenLinks): Voorzitter! In veel buurten zijn mensen die speeltuinen zelfstandig willen oppakken en voortzetten. Dat kan een zeer goede ontwikkeling zijn, juist omdat een speeltuin dan langer open kan zijn dan nu. Nu kan personeel alleen beperkt worden ingezet. Als de toegankelijkheid en de openstelling van de speeltuin verruimt, dan zou dat een argument kunnen zijn om de speeltuin te verzelfstandigen.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Wordt Utrecht de Griekse gemeente van Nederland? Zoals bekend, staat de Stadsbelang Utrecht-fractie voor simpel, duidelijk en Utrechts. Wij maken ons sterk voor een zuinige overheid, waar zorg voor elkaar centraal staat en die helder en duidelijk communiceert. Op grond van deze drie centrale thema's beoordelen wij voorstellen, begrotingen en jaarverslagen.

De Stadsbelang Utrecht-fractie heeft altijd de focus op een financieel gezond Utrecht. Een gemeente die hooguit incidenteel meer uitgeeft dan er binnenkomt. Het huishoudboekje moet simpelweg kloppen, er is een begroting nodig die structureel en reëel in evenwicht is.

De burgemeester geeft aan dat Utrecht gezond is. De wethouder Financiën spreekt over een stevige meerjarig sluitende begroting waar hij trots op is en dat hij heeft gezorgd voor een structurele dekking van tekorten, zoals op de bijstand.

Wat de Stadsbelang Utrecht-fractie al jaren doet – en wat het college ook eens moet doen – is het simpelweg erkennen van het feit dat de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en dat het college ook helemaal niet op zoek is om dit evenwicht te realiseren.

De gemeentekas is grotendeels gevuld met geleend geld. Zelfs daarmee komt men niet uit. Wij hebben jaarlijks een tekort. Iets dat jaarlijks terugkomt, is simpelweg structureel. De Stadsbelang Utrecht-fractie wil een gezonde gemeente, die niet meer uitgeeft dan er binnenkomt.

De Stadsbelang Utrecht-fractie constateert dat bij het huidige college de politieke wil ontbreekt om hiervoor oplossingen te vinden, de structurele inkomsten te vergroten of de kosten te verkleinen. Tijdens de komende verkiezingen kunnen Utrechters hierin verandering aanbrengen. Wij kijken daar met vertrouwen naar uit.

De Utrechtse schuldenberg groeit zienderogen. In nog geen tien jaar is de schuld meer dan verdubbeld naar € 1,3 miljard. De cijfers tonen een afname van de schuld van € 21,5 miljoen. Dat lijkt een mooi resultaat lijkt, maar waar volledig overheen wordt gestapt, is het feit dat wij ook de investeringen in de pijlpijn moeten bekijken. Wij hebben voor € 253 miljoen aan vervanging- en uitbreidingsinvesteringen gepland. Dit moet worden gefinancierd. U raad het al. Dat wordt gedaan met geleend geld. De Utrechtse schuldenlast zal de komende jaren stijgen naar de astronomische hoogte van € 1,5 miljard. Op deze

manier worden wij binnenkort de Griekse gemeente van Nederland.

Wat de Stadsbelang Utrecht-fractie betreft is dat onacceptabel.

En dan rijst de vraag wat zit er nog meer in het vat? Welke investeringen komen er nog aan? Vanuit dat perspectief heeft de Stadsbelang Utrecht-fractie vragen gesteld aan de ambtenarij. Hoe ziet de lange termijn investeringskalender eruit? Wat is de meerjarige liquiditeitsplanning? Welke ontwikkeling ziet men als meerjarige financieringsbegroting? De ambtenaren hebben te weinig tijd om daarop antwoord te geven. De Stadsbelang Utrecht-fractie wil het stadsbestuur controleren, maar wordt door gebrek aan tijd van de ambtenaren simpelweg niet geholpen.

De Stadsbelang Utrecht-fractie wil deze overzichten natuurlijk gebruiken om te weten wat de financiële visie is. Waar werken wij met ons allen naartoe? Onze partij wil zich inzetten om meer externe middelen te werven. Wij willen het college helpen om meer aan fondsenwerving te doen, meer te lobbyen, bij Europa, het Rijk, de provincie of bij andere organen.

Als wij exact weten waar het om draait, kunnen wij ons allemaal inzetten om tot een betere financiële basis van de stad te komen. Het doel is helder: een sluitende begroting, maar ook het controleren van de financiering van de investeringen die nodig zijn voor een gezonde groei van de stad.

Mijnheer Işik, mevrouw Van Esch en zelfs mevrouw Tielen van de VVD-fractie, allemaal zijn wij het erover eens dat mensen met een zorgbehoefte moeten worden geholpen en dat Utrecht daarvoor de verantwoordelijkheid draagt. Het lijkt erop alsof Utrechters die mondig zijn en beschikken over een netwerk de zorg weten te vinden. Geholpen door de buurtteams krijgen zij de steun die nodig is.

Het buurtteam heeft echter nog geen middelen om de Utrechters te vinden die hulp nodig hebben, maar niet de juiste route kennen. Als deze Utrechters in het vizier van de buurtteams komen en in gesprek gaan, leidt dit tot een plaatsje op een wachtlijst. De Stadsbelang Utrecht-fractie maakt zich hierover zorgen. Ze zal in commissieverband hiervoor aandacht vragen.

De Stadsbelang Utrecht-fractie is blij met de wens van het college om van Utrecht de gemeente te maken met de laagste werkloosheid van Nederland. Wij moeten helaas constateren dat wij de afgelopen drie jaar er nog niet in zijn geslaagd om dat ook maar een beetje te worden. De gemeente Utrecht kent op dit moment een werkloosheid van 5,2%, terwijl de provincie Utrecht een werkloosheidspercentage heeft van 4,7%. De regio Amersfoort ligt wél onder het gemiddelde van de provincie.

Een stijgend aantal Utrechters maakt gebruik van een bijstandsuitkering. Wij proberen deze groep te helpen aan werk. Wij zijn daarin echter niet heel succesvol geweest. Het door het college voorgestelde experiment om dat te veranderen, lijkt alleen bestaansrecht te hebben om de vangnetregeling voor de bijstand te kunnen blijven gebruiken. Dat is geen oplossing, maar een schijnvertoning. Werken aan werk dient het uitgangspunt te zijn. Ook hierop komen wij in commissieverband zeker terug.

Een goede toekomst begint bij een goede opleiding. Deze stelling onderschrijft het college. Het lijkt erop dat het Rijk hierover anders denkt, aangezien de beschikbare middelen hiervoor afnemen. De meest succesvolle leerlingen zijn degenen die de doorsnee vormen. Het gemiddelde niveau is maatgevend voor het aangeboden onderwijs. Ben je anders, dan word je vooral gezien als lastig.

Neem het kwetsbare kind, het kind dat ondersteuning nodig heeft in de voor- en vroegschoolse educatie. Die kinderen met behoefte aan extra ondersteunen moeten achter aansluiten. Zij vallen buiten de spreekwoordelijke boot. Laten wij er voor zorgen dat de kreet "Utrecht kinderrechtenstad" waarheid wordt in plaats van een marketingstunt voor de stad. Daar zullen wij in commissieverband over spreken.

Het sportdossier is enorm complex. De eerste conclusie was niet volledig, de tweede conclusie op basis van dezelfde gegevens kreeg geen steun, er komt nu een derde conclusie. De Stadsbelang Utrecht-fractie wil voor iedereen sporten mogelijk maken, op ieders eigen niveau. De sportnota spreekt van het verleggen van de focus van topsport naar breedtesport. Het voorgestelde tarievenbeleid Sportaccommodaties moet zorgen voor efficiënter gebruik van de faciliteiten. Tijdens verschillende bijeenkomsten is gesproken over de impact op gezondheid. Laten wij niet vergeten wat sport betekent voor het verbinden van Utrechters. Allemaal zaken die een positieve impact hebben op Utrecht. Wij blijven sport daarom ook nauwgezet volgen. Wij steunen elk initiatief om de toegankelijkheid voor Utrechters te vergroten. Wij kijken uit naar de commissiebehandelingen. Onderwerpen waar wij zeker aandacht voor gaan vragen zijn:

- Essentaksterfte. Wat heeft prioriteit, hoe ziet het meerjarenplan eruit, wanneer gaan wij hier iets structureels mee doen?
- Leefstraten. Goed initiatief, nu doorpakken en komen met een duidelijk plan om dit snel te gaan realiseren.
- Willibrordkerk. Hoe kunnen wij nu eindelijk eens voorkomen dat garantstellingen niet leiden tot verliezen?
- Het geldmuseum. Het was een pareltje voor de stad Utrecht, nu zijn wij het kwijt. Terwijl dit juist een

mooie manier was om de jeugd kennis te laten maken met geld. Kennis van geld en hoe ermee om te gaan, moet je tenslotte ook gewoon leren. De Stadsbelang Utrecht-fractie wil het Geldmuseum terugbrengen naar de stad.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De afgelopen dagen heb ik amper een oog dichtgedaan. Dat heeft niet zozeer te maken met het warme weer of met de voorbereidingen voor dit debat, maar vooral met seizoen 5 van House of Cards. O boy! Wat een fantastische serie. Wees gerust, geen spoilers vanavond. En dan die wedstrijd afgelopen zondag van FC Utrecht tegen AZ. Utrecht gaat Europa in en daar mogen wij trots op zijn.

Ik wil graag vertellen waarom de VVD-fractie uitermate content is met deze Voorjaarsnota en waar de grootste uitdagingen liggen.

Utrecht staat er goed voor. De economie groeit, de werkeloosheid daalt en er komen banen bij. Het spreekwoordelijke huishoudboekje van de gemeente is op orde. Het college levert. In de vierde voorjaarsnota van deze coalitie wordt opnieuw flink geïnvesteerd in een stad die schoon, heel en veilig is. Er worden problemen uit het verleden opgeruimd. Wij maken de groei van de stad mogelijk. Daarmee zijn wij er echter niet: de groei van de stad stelt ons ook voor grote kansen en uitdagingen.

Utrecht is niet in één dag gebouwd. Nog steeds kunnen wij de sporen zien van de grote groeistuipen die onze stad heeft meegemaakt. Het Zocherpark is een mooie en tastbare herinnering aan de tijd dat de oude omwalling werd afgebroken en de stad uit haar middeleeuwse jasje groeide. Wij kunnen veel leren van deze omvangrijke stadsuitbreiding, zowel in positieve als in negatieve zin. Utrecht groeit. Er is voor elk wat wils: van woningen op de NPD-strook van Overvecht tot Haarzicht in Vleuten. Ook de skyline van Leidsche Rijn centrum wordt uit de grond gestampt.

De verdere uit- en inbreiding van de stad leidt tot een grotere druk op de omgeving. Ze stelt ons voor vragen over bereikbaarheid en leefbaarheid. Ook het financiële aspect speelt een belangrijke rol. De keuze die wij maken voor de ontwikkeling voor de tweede fase Stationsgebied, de Westelijke Stadsboulevard en de Merwedekanaalzone zullen op de aspecten leefbaarheid, bereikbaarheid en financiële haalbaarheid worden beoordeeld.

Tegelijkertijd biedt de groei ook de mogelijkheid om nieuwe blikvangers te realiseren. Wij kunnen daarmee een stukje nieuwe Utrechtse geschiedenis schrijven. Wij zien uit naar een succesvolle ontwikkeling van het plot waar ooit de Belle van Zuylen was gepland.

Waar wij kritisch op blijven, is de wijze waarop de gemeente haar rol pakt bij de groei van de stad. Het college neigt nog net iets teveel naar het inzetten van privaatrechtelijke instrumenten en zet daarmee projectontwikkelaars voor het blok. De stad maken wij samen op basis van gelijkwaardigheid en met respect voor elkaars posities. Het publiekrechtelijk instrumentarium biedt daartoe voldoende mogelijkheden.

Uitdagingen zijn er ook. Hoe maken wij van de Versnelling Overvecht een succes? Hoe bestrijden wij effectief en structureel vormen van ondermijning die ook in Utrecht zichtbaar zijn? Dat zijn mooie aanzetten, maar die zijn ook structureel nodig.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik las in de krant dat de VVD-fractie van de veiligheid in Overvecht een verkiezingsthema wil maken.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Veiligheid is bij de VVD-fractie in goede handen. Het is niet alleen een verkiezingsthema, maar bij ons altijd aan de orde.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik mag dat hopen. De heer Gilissen zit met zijn hoofd in het House of Cards en de verkiezingen. Ik feliciteer hem met zijn lijsttrekkerschap. Wij hebben hier echter de komende tijd nog werk te doen. Ik hoop dat de heer Gilissen het komende jaar niet te veel aan de verkiezingen denkt en dat hij zijn werk in de coalitie doet.

De heer **GILISSEN** (VVD): Vanzelfsprekend. Wij zijn blij dat in de Voorjaarsnota geld wordt vrijgemaakt voor de aanpak van ondermijning. Dat is echt een groot probleem. Wij maken het college een compliment. Wij zien in de stad de onveiligheid die voortkomt uit de versmelting van boven- en onderwereld. Wij blijven daarop permanent inzetten.

Hoe zorgen wij ervoor dat meer Utrechters van een uitkering naar een betaalde baan gaan? Hoe brengen wij de gemeentelijke vastgoedportefeuille weer in orde? Meer daarover in de commissies. Vanavond stellen wij de vraag: wat voor stad wil Utrecht zijn?

Utrecht is een stad voor iedereen die iets van zijn of haar leven wil maken. Het is een stad voor

iedereen die de Nederlandse waarden onderschrijft en die naar vermogen een bijdrage levert. Voor al die mensen zijn wij een stad die ruimte biedt, waar men elke dag nieuwe kansen krijgt en waar men zelf bepaalt wie je partner is en waar wij je helpen opstaan als je bent gestruikeld. Het is een grenzeloze stad waar wij grenzen stellen als dat nodig is. Het is duidelijk wat wij van onze bewoners verwachten: vrijheid, maar ook verantwoordelijkheid.

Wij zijn het hart van het land. Utrecht is geen eiland. Onze wegen houden niet op bij de grens van de gemeente. Dat betekent dat wij op het gebied van duurzaamheid, mobiliteit en veel andere onderwerpen moeten samenwerken om verder te komen. Dat doen wij met het Rijk, de provincie en andere bestuurslagen. Samenwerken betekent dat men over de eigen schaduw moet kunnen heenstappen en dat men soms zijn zin niet krijgt. Het heeft dan geen zin om als een kleuter te blijven jammeren. De gemeente staat niet met haar rug naar de regio en de rest van Nederland toe, maar neemt haar verantwoordelijkheid op zich, ook als het even niet uitkomt.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Welke kleuter heeft de afgelopen tijd staan jammeren omdat hij of zij zijn of haar zin niet kreeg?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Er is een aantal dossiers waar vaak met een priemend vingertje naar Den Haag of de provincie wordt gewezen. Ik kan mij dat voorstellen, maar de burgers van de stad vragen ons om de problemen op te lossen. Dat doen wij door te blijven praten, maar soms moeten wij vaststellen dat de stad rekening moet houden met de directe omgeving, bijvoorbeeld bij mobiliteitsvraagstukken of bij vragen over hoe wij met de woningmarkt en het coffeeshopbeleid omgaan. Men kan het verlies nemen en gewoon verder gaan, maar wij zorgen ervoor dat de uitwassen serieus worden opgepakt. Dat is verantwoordelijkheid die Utrecht op zich moet nemen.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Hoop doet leven. Ook de heer Van Ooijen kan dat zeggen. Wij roepen dat in elk geval. Door het steeds opnieuw op de agenda zetten van het wietexperiment en het reguleren van de achterdeur van coffeeshops is de VVD-fractie van standpunt veranderd. Misschien dat een vierjarig kind heel mooie dingen voor elkaar krijgt.

De heer **GILISSEN** (VVD): Ik zal de heer Verschuure in die waan laten. Ik hoop dat hij ziet dat men de eigen inzichten soms moet aanpassen omdat de rest van Nederland iets anders vindt. Ook dat is verantwoordelijkheid die de stad op zich moet nemen. Er zijn grote uitdagingen.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Ik wijs de heer Gilissen erop dat een grote meerderheid van de Nederlandse bevolking voor het legaliseren van drugs is.

De heer **GILISSEN** (VVD): Ik merk dat de D66-fractie dit soort feiten te pas en te onpas gebruikt. Bij stemcomputers is het pro, maar als andere dingen aan de hand zijn, is het opeens een verkeerd idee. Een groot deel van Nederland wil een restrictiever vluchtelingenbeleid, maar ik denk niet dat de D66-fractie snel zal zeggen: "In dat geval ..."

De **VOORZITTER**: Dames en heren! De heer Gilissen zet zijn betoog voort.

De heer **GILISSEN** (VVD): Het begint net een leuk debat te worden.

Inzake de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de begrotingsstukken loopt mede op initiatief van de VVD-fractie een raadsaudit naar de programma's Jeugd en Duurzaamheid. Wij vinden dat een goede ontwikkeling. Wij willen in de toekomst de stad meer betrekken bij de totstandkoming van de begroting en de jaarstukken. Niet via een raadgevend referendum achteraf, maar wij willen de burgers vragen te reageren op de begroting en de jaarstukken. Wij willen ze uitnodigen om te vertellen dat meer geld naar de buurtteams gaat en vragen wat men daarvan merkt. Wat ons betreft, komt er een bewonerspanel. Bij het slotdebat zullen wij een motie indienen waarin wij de raad verzoeken om een bewonerspanel in te stellen die de begroting en jaarstukken onder de loep neemt. Op andere plekken zijn daarmee goede ervaringen opgedaan. Wij vinden het goed om dit ook in Utrecht te doen.

Ik wil het college en de medewerkers bedanken voor hun inzet bij de totstandkoming van deze Voorjaarsnota en de Jaarstukken. De VVD-fractie kijkt uit naar stevige debatten in de commissievergaderingen. Ik zie u over vier weken bij het slotdebat terug. Dank u wel.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! De vierde Voorjaarsnota. Het kwartet is compleet,

dit is het sluitstuk van dit college. Onder embargo of niet, ze ligt op tafel, maar deze Voorjaarsnota is met afstand de saaiste van de afgelopen jaren. In 2014 en 2015 wist het college de schijnwerpers nog op zich te richten met de onhaalbare doelstelling "de laagste werkloosheid van Nederland". In 2016 kwamen de experimenten "Weten wat werkt" en "De Versnelling" in Overvecht, maar in 2017 worden geen nieuwe experimenten gedaan. Er zijn geen aankondigingen van grootscheepse veranderingen. Eigenlijk is het een degelijk verhaal. Dat is een compliment waard. De essentaksterfte gaan wij tegen. Het grote tekort op de bijstand wordt gedekt. Wij gaan door met het herstellen van de wal- en kluismuren, maar tegelijkertijd mist deze nota flair. Geen branieplannen van de SP-fractie, zelfs geen democratische vernieuwingsdrift van de D66-fractie. Waar is de inspiratie?

Waar kan je bij gebrek aan inspiratie beter vertoeven dan in een klooster? Vanwege de rust, de bezinning en natuurlijk ook een beetje vanwege het kloosterbier. Daarom nodig ik het college graag uit voor een bezoekje aan het dichtstbijzijnde klooster van de Zusters Augustinessen van Sint-Monica, op een steenworp afstand hiervandaan. Zij zijn er al sinds 1934. Wie hen voor het eerst ziet, verbaast zich. Wie ze kent, waardeert ze.

De zusters kennen wij vooral vanwege hun tomeloze, langdurige en structurele inzet. Zij vormen een participatiesamenleving avant la lettre. Zij zijn een sociale basis, zonder dat wij dat zo noemen. Men kan ze geen vrijwilligers noemen. Zij zijn fulltime vrijwilligers. Men kan ze geen participanten noemen. Dat zijn zij van nature. Juist dit soort plekken is keihard nodig, juist in een snelgroeiende stad waar de afgelopen jaren ruim twintigduizend inwoners zijn bijgekomen. De initiatieven voorkomen dat de stad een anonieme verzameling individuen wordt. Wat nodig is, is een betrokken, verbonden stad. Een samenleving. Daarom is het essentieel om meer te investeren in buurtinitiatieven. Overal. Niet alleen in Kanaleneiland of Overvecht. Daarom wil de ChristenUnie-fractie drie dingen:

1. Verruiming van het Initiatievenfonds. Betere communicatie, meer initiatieven en een soepelere procedure.
2. Bij de Wmo versnelling naar voren. De genomen investering van € 500.000,00 in de sociale basis is wat ons betreft een begin. Wij willen de beweging naar voren versnellen. Financiële investeringen in de Sociale Prestatie en Dagondersteuning horen daarbij.
3. Het uitbreiden van het werk van de sociaal makelaars.

Wij stellen een ambitieuze investering voor, maar er is meer nodig. De zusters zijn niet alleen een inspiratie vanwege hun tomeloze fulltime vrijwilligerswerk. Ook hun inzet voor de allerarmsten spreekt tot de verbeelding. Wij hebben afgelopen periode vaak gesproken over armoede. Tegelijkertijd constateer ik dat het aantal mensen in de bijstand sinds 2014 met bijna duizend personen is gestegen. Duizend personen! Wat betekent de ambitie "de laagste werkloosheid van Nederland"? Hoeveel bijstandsgerechtigden hebben daardoor een baan gevonden? De ambitie is onhaalbaar gebleken. Maar dat niet alleen, want meer mensen moeten nu van een bijstandsuitkering rondkomen.

Wij constateren dat bij Werk en Inkomen een cultuuromslag nodig is. Er wordt te vaak geredeneerd vanuit de systeemwerkelijkheid. De afgelopen week hoorde ik het voorbeeld van een jongen met een visuele beperking, die een uitkering kreeg. Hij heeft 0% zicht. Hij is een geschoolde en erkende ICT'er. Hij kreeg echter vacatures doorgestuurd voor buschauffeur en schilder. Onverklaarbaar. Dat moet veranderen. Zo halen wij de ambitie nooit. Of komt het college op zijn woorden terug? Hoeveel mensen in de bijstand mogen rekenen op een baan?

De Zusters Augustinessen. Ik weet niet of de collega's de kloosterorde aan de Waterstraat hebben bezocht. Dan weten ze dat er een forse uitdaging ligt, het pand. Toch zijn de zusters wat dat betreft niet uniek. De verduurzaming in de stad blijft achter. Het is opvallend dat wij in Utrecht in 2016 maar acht nul-op-de-meterwoningen hebben kunnen realiseren, terwijl wij de ambitie hadden om maar liefst honderd van deze woningen te bouwen.

Verduurzaming is een must, ook de verduurzaming van de afvalberg. Dat gaat in ministapjes. Er moet veel meer gescheiden worden ingezameld. Het restafval is het afgelopen jaar gedaald van 245 naar 240 kilogram per persoon per jaar. Dat is 5 kilogram per persoon per jaar. Dat komt letterlijk overeen met één theezakje restafval minder per dag.

De ChristenUnie-fractie pleit voor een forsere aanpak. Wij moeten meer communiceren over afval. Wij willen daarom dat er afvalambassadeurs komen, net als in Rotterdam. Zij zetten zich in voor een schone straat. Vandaag kreeg de raad een e-mailbericht van een verontruste man uit Leidsche Rijn over de constante overlast van afval. Stel dat wij nu de bal bij hem terugleggen en dat hij mandaat krijgt om dingen te regelen: hoe vaak en wanneer vuilnis wordt opgehaald. Tevens laten wij de burgers financieel profiteren van minder restafval. Minder restafval levert geld op.

Er is een degelijke voorjaarsnota, maar o, wat is die inspiratieloos. Ik hoop dat het college ons de komende maanden met ideeën om de oren slaat. Anders doen de collega's dat wel, met het oog op de

verkiezingen.

Mochten de collega's toch inspiratie missen, kunnen zij langsgaan bij de Zusters Augustinessen, hier vlakbij.

De heer **SCHIPPER** (de SP-fractie): Voorzitter! Kuijt schopte er drie in en maakte Feyenoord voor het eerst in deze eeuw kampioen. Niet het minst belangrijke aspect is dat 020 geen kampioen werd. Dat is voor veel Utrechters balsem op de ziel. Voor u staat zo iemand. Kort daarna kwam het bericht dat het voor Dirk welletjes is geweest. Hij stopt op zijn hoogtepunt.

Ik moest daaraan denken toen ik mijn voorbereidingen deed voor vanavond, de algemene beschouwingen over de laatste voorjaarsnota van het eerste college met de SP-fractie aan boord. Een mooi moment om je verkiezingsprogramma erbij te pakken, het coalitieakkoord door te bladeren en stil te staan bij de vraag waarom wij daar "ja" tegen hebben gezegd. Maakt het verschil als de SP-fractie meedoet? Maakt dat verschil voor huurders en woningzoekenden? Voor mensen die thuiszorg nodig hebben? Voor een fatsoenlijk armoedebeleid? Wij denken van wel: sociale huurwoningen er bij in plaats van er af, renovatie en verduurzaming in plaats van sloop, zeer kleine huurstijgingen en een klapper met de bouw van woningen voor starters en studenten. Huisjesmelkers worden stevig aangepakt. Er zijn grote verbeteringen gekomen in de oorspronkelijke plannen voor de thuiszorg, er kwam € 2 miljoen extra bij het armoedebeleid waardoor 3.000 huishoudens met de kleinste portemonnee in te dure woningen huurkortingen krijgen. Maakt het verschil? Wij denken van wel. Dit zijn al jaar en dag onze speerpunten.

Ik dacht dat er een typefout stond in het persbericht van de PvdA-fractie. Die vinden het beleid van het college elitair. Bedoelden ze "egalitair", vroeg ik mij af. Ik dacht dat de letters "g" en "a" waren weggevallen, maar dat schijnt niet zo te zijn. Raar.

Verder vinden wij het een groot goed dat het college zijn stinkende best doet om geen lijken in de kast achter te laten door nu al geld te reserveren voor de wal- en kluismuren, de essentaksterfte en het opvangen van de rijksbezuinigingen op bijstands- en andere uitkeringen. De grote rotsblokken op de weg worden aangepakt. Desondanks blijven de investeringen in maatschappelijke voorzieningen, betaalbare woningen en de openbare ruimte bestaan.

À la Dirk dan maar stoppen op het hoogtepunt? Nee, wij zijn nog niet zover. Er blijft een flink tekort aan sociale huurwoningen. Als ik de planvoorraad voor de komende jaren bekijk, dan zie ik nergens in de stad getallen boven de 30%. Wij komen er bij de behandeling van de Voorjaarsnota op terug als de raad spreekt over de bouwplannen in Haarzicht, met nog geen 9% sociaal in plaats van de oorspronkelijke 25%, of bij het Smakkelaarsveld, waar het aandeel sociaal helemaal is verdwenen, of bij de plannen voor het Beurskwartier, waar het spook van het slopen van prima woningen toch weer de kop op steekt.

Wij zijn nog lang niet klaar. Het maakt in deze stad veel uit aan welke kant van het spoor Utrecht-Amersfoort men woont. Het maakt uit hoe dik je portemonnee is of je überhaupt in Utrecht kunt wonen. Veel te veel kinderen groeien op in armoede. Veel te veel jongeren komen niet aan de bak. Veel te veel jongeren verdwijnen in de criminaliteit.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Is de heer Schipper tevreden met de Voorjaarsnota?

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! De grote rotsblokken op de weg worden aangepakt. Ik noem dadelijk de kiezelsteentjes in onze schoenen.

Wij zijn nog lang niet klaar, want bij de lokale heffingen zijn het niet de sterkste schouders die de zwaarste lasten dragen. Bij het openbaar vervoer wordt eenzijdig nadruk gelegd op de dikke lijnen, terwijl de vraag in diverse wijken juist uitgaat naar dichtbij en fijnmazig. Zo wil Hoograven lijn 6 terug om zonder gedoe naar de huisartsenpraktijk en het nieuwe station Vaartsche Rijn te gaan. Ook is toegankelijkheid nog lang geen vanzelfsprekendheid.

In deze Voorjaarsnota worden de rotsblokken aangepakt. Dat is mooi. Wij hebben echter steentjes in onze schoenen: de plannen voor het Museum Oud Amelisweerd, het verder uitkleden van de Vredenburgmarkt en de zogeheten gebruikerswensen voor de verbouwing van het stadhuis met een extra tochtgat als resultaat. Wij hebben ook vragen bij het 3D-fonds, bij de financiering van de zeven instellingen die bij het opstellen van de cultuurnota buiten de boot vielen; bij de jeugdzorg waar eenmalig geld niet meer nodig is; bij de berekening van de inflatie; bij de loon-prijscorrectie in de programma's en bij de lokale heffingen.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! De heer Schipper zegt dat armoede een echt

probleem is. Is hij in dat licht tevreden over de Voorjaarsnota?

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Men kan nooit tevreden zijn als veel kinderen in armoede opgroeien. Men kan nooit tevreden zijn als men ziet hoeveel mensen dagelijks bijna nauwelijks kunnen rondkomen. Men kan nooit tevreden zijn als bij Schuldhulpverlening grote wachtlijsten zijn. Mijn zorgen zijn uw zorgen, mijnheer Van Ooijen. Wij zijn nog lang niet klaar. Ik weet dat er in deze Voorjaarsnota ruimte was waarvoor het college een aantal dingen doet die niemand wil laten. Wij kunnen de kluismuren niet in elkaar laten storten. Wij kunnen de Dom niet laten omvallen. Wij kunnen de essentakken niet laten doodgaan.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Wij kunnen de Vuelta niet doen.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Dat kan, maar wij weten nog niet of die komt.

Als Dirk een steentje in zijn schoen had, zou hij nooit drie keer hebben gescoord. Een steentje in je schoen is niet lekker. De komende maand proberen wij de steentjes uit onze schoenen te halen. En stoppen? Ik dacht het niet. Wij zijn nog maar net begonnen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Als socialisten onder elkaar.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Zullen wij de zaal verlaten?

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Dat mag. Ga allemaal maar.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik heb in het verhaal van de heer Schipper veel dingen gehoord die naadloos aansluiten op onze bijdrage. Wij zijn de afgelopen jaren samen opgetrokken bij het uitoefenen van kritiek op het college inzake het werkgelegenheidsbeleid. Ik ben benieuwd wat de SP-fractie vindt van wat op pagina 34 van de Voorjaarsnota staat: € 1 miljoen voor werkgelegenheid, iets over de nieuwe economie en de versterking van het ecosysteem en het vestigingsklimaat. Weet de heer Schipper hoeveel banen wij daarvoor krijgen? Is hij het met ons eens dat niet eenmalig, maar structureel in banen moet worden geïnvesteerd?

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Dat kan iets zijn waarover wij in de commissievergadering uitgebreid moeten spreken. De SP-fractie deelt de zorgen van de heer Post op dat gebied. Wij zijn nog lang niet klaar.

Mevrouw **FREYTAG**: (Student & Starter): Voorzitter! Deze aantrekkelijke jonge stad groeit snel. Vorig jaar was dit bij de Voorjaarsnota het hoofdthema. Dit jaar hebben wij het meer over financiële tegenslagen, zoals renovaties van verschillende monumenten en de essentaksterfte. Beide zijn belangrijk om goed te regelen, maar niet sexy om over te praten, dus doe ik dat niet. Althans niet tijdens deze beschouwing. Wat ik wil bespreken, zijn concrete situaties die ieder van ons kunnen overkomen. Ik wil laten zien hoe ons beleid ons ten goede komt en helaas soms ook ten kwade.

Stelt u zich voor dat Dimitri een onderneming begint. Hij is gelukkig met zijn nieuwe idee. Volgens hem sluit zijn bedrijf zodanig aan op de behoeften van de inwoners dat het volgens hem misschien wel een sociale onderneming is te noemen. Na zijn eerste stappen te hebben gezet in een koffietentje en wat vrienden te hebben gestrikt, worden de koffietent en zijn woning echt te klein. Zoekend naar een plek om zijn onderneming misschien wel van start-up naar scale-up te brengen, fietst hij droevig langs leegstaande kantoorpanden. De gemeente wil zo min mogelijk leegstaande kantoorpanden zien. Dimitri kan daar toch met zijn vrienden gaan werken?

Stelt u zich het volgende voor. Eva ergert zich al tijden aan het ruimtegebruik in de stad. Waarom moet zij langs een lantaarnpaal, een parkeermeter en een verkeersbord fietsen? Kan dat niet één paal worden? Waarom wordt de krappe ruimte maar één keer gebruikt? Is het niet logischer om de ruimte die wij hebben dubbel te gebruiken? Een park met daaronder warmte koude opslag, een gebouw met groene recreatie op het dak en als er echt op straat moet worden geparkeerd, dan op zijn minst op een plek met een mosbodemp. Eva vindt dat dubbel gebruik de norm moet zijn. Dat vinden wij ook.

Het is Heleen na het afronden van haar studie helaas nog niet gelukt om een baan te vinden. En dat terwijl zij nog een kek YouTube-filmpje heeft gemaakt waarin zij haar cv zingt. Hoopvol gaat zij naar de gemeente toe waar zij de jobcoaches tegen het lijf loopt. Zij proberen extra werkplekken voor elkaar te krijgen. Stages en werkervaringsplekken voor Heleen hebben de jobcoaches meer dan genoeg, maar

Heleen heeft helaas nog steeds geen baan. Wij gunnen alle Heleens in Utrecht een betaalde baan.

Tim rijdt op zijn ritmisch rammelende fiets door de stad. Zoals altijd heeft hij haast. Behalve de drukte op het fietspad zijn ook de verkeerslichten ergerniswekkend. Vaak staat hij te wachten tot het licht op groen springt terwijl er niemand aan komt. Ondertussen ziet hij de verkeerslichten als wijzigende voorrangsregels. Helaas ziet de politie dat anders. De stoplichten kunnen toch anders worden afgesteld zodat er minder wachttijd is?

Sander is waanzinnig kleurenblind. In tegenstelling tot Tim lukt het hem net om de stoplichten te zien, maar op een Utrechtse website op een rode knop drukken lukt hem niet. Er wordt goed voor gezorgd dat een rolstoelgebruiker het stadhuis in kan, maar kan een blinde de website in?

Cees heeft tegen de verwachtingen in een elektrische fiets gekocht. Dat is in de stad handiger dan een auto. Met de bus kom je altijd te laat. Aangezien Cees zo min mogelijk wil trappen, is zijn batterij snel leeg. Hij baalt als een stekker dat zijn fiets niet buitenshuis kan worden opgeladen. Hij moet op eigen kracht terugfietsen naar Leidsche Rijn. Volgende keer toch maar weer de auto.

Graag had ik nog gesproken over de enthousiaste cultuurbezoeker Klaas, de roeier Ruben en de dienstverleningscriticus Maarten, maar helaas is mijn tijd op.

Ik sluit af met Reinhild die op Facebook een huisgenoot zoekt. Blozend zit zij achter de computer. Een overweldigend aantal mensen wil met haar samenwonen. Is zij de ideale huisgenoot? De eerste berichtjes ontnuchteren al. Het zijn niet haar grote kookkunst of haar prachtige gezang onder de douche die haar postbak laten volstromen, maar het grote woningtekort in Utrecht.

Als zoveel mensen omhoog zitten bij het vinden van woonruimte, kunnen wij dan deze woning dan niet met zijn drieën delen? Helaas laat het gemeentelijke beleid dat niet toe.

Hoe komt het toch dat veel mensen naarstig op zoek zijn naar woonruimte? Wat gebeurt er als de stad verder groeit? Neemt de behoefte niet nog meer toe?

Het woningtekort, het plaatsen van start-ups en scale-ups, het dubbel gebruiken van ruimte. Deze en andere thema's zullen wij in de commissievergaderingen bespreken.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Voorzitter, het klimaat zit in zwaar weer, nu de speculaties aanwakkeren dat de Amerikaanse president zal besluiten om uit het klimaatakkoord van Parijs te stappen. Met verbijstering en een beetje walging hebben wij geluisterd naar Trumps tenenkrommende betoog. Overall in de wereld moeten mensen laten zien dat zijn besluit ons niet zal tegenhouden om stappen te zetten teneinde klimaatverandering tegen te gaan, dus ook in Utrecht.

Vóór het begin van deze vergadering werd door de actiegroep Utrecht Klimaatneutraal 2030 wethouder Van Hooijdonk een petitie aangeboden om de gemeente aan te moedigen haar ambities voor een klimaatneutrale stad zo snel mogelijk waar te maken. Gekleed in duikpakken zetten zij hun boodschap kracht bij. De PvdD-fractie hoopt dat het college de punten om sneller klimaatneutraal te worden uit zijn pamflet gauw oppakt.

Maar de PvdD-fractie vindt ook dat er in de stad een tandje bijgezet moet worden. Niet geheel toevallig wordt vanavond een aantal punten uit het pamflet van het college ook in de speech van de PvdD-fractie genoemd. Het college predikt dat het zo duurzaam, leefbaar en gezond bezig is, maar veel thema's tegen klimaatverandering worden overgeslagen. Wij willen er vanavond drie noemen: groen, hergebruik en inkoop van materialen en vleesconsumptie.

De PvdD-fractie constateert opnieuw dat de voorjaarsnota alleen over groei gaat. Er moeten per week 120 inwoners bijkomen. Het college zet alles in om dat te faciliteren. In hoog tempo verschijnen nieuwe gebouwen. Ondertussen worden bomen gekapt en planten en struiken verwijderd. De dieren moeten het hazenpad kiezen om over 50 jaar te komen kijken als de sprietjes bomen zijn geworden.

De constante focus van het college op de westerse mens en zijn geld zorgt ervoor dat het leefgebied van de dieren in deze stad verdwijnt. Groen is er niet alleen voor mensen, maar moet er juist ook voor dieren zijn. In de schaarse groene gebieden in de stad leven dieren. Uiteraard is voldoende groen essentieel voor de rust, de gezondheid en het geluk van alle inwoners van de stad.

Als het college investeert in groen, vaak noodgedwongen door deze raad opgedragen, gaat het budget alleen naar recreëren in het groen naar het nut van groen voor de mens. Daarom zal de PvdD-fractie pleiten voor een flinke investering in het groenbudget, met name gericht op dieren.

Het tweede thema van deze avond van de PvdD-fractie is duurzaamheid. Dat is meer dan energiebesparing en groene energieopwekking. Het college maakt plannen om het Cartesiusgebied, de Merwedekanaalzone en het Beurskwartier/Lombokplein te vernieuwen. Op sommige plekken moeten huizen en gebouwen wijken. Er komen duurzame wijken voor terug, met huizen met prachtige EPC-waarden en groene gevels, maar wat daaraan vooraf gaat, wordt overgeslagen. Nergens wordt gesproken over het hergebruiken van bestaand materiaal en het gebruik van duurzame bouwmaterialen.

Diervriendelijk bouwen is een thema dat de PvdD-fractie er bij elk bestemmingsplan dat aan de raad voorligt er standaard in moet gooien. Tal van vogelsoorten in de stad nemen in aantal af, zoals mussen, spreeuwen en koolmezen. Het moet standaard worden om bij elk bouwplan aandacht te schenken aan de vraag hoe dieren op deze nieuwe locaties een plek kunnen vinden.

Als er dan toch iets nieuws moet komen, laten wij dan ook daarin zo duurzaam mogelijk zijn, rekeninghoudend met productie, herkomst, levensduur en transport.

Last but not least, de PvdD-fractie vindt het onbegrijpelijk dat het college best wil erkennen dat vleesconsumptie bijdraagt aan klimaatverandering, maar daarna gewoon achterover leunt en niks doet. Als wij vanmiddag spreken over de symboolfunctie van de verduurzaming van het stadhuis, dan moeten wij ook een symboolfunctie hebben inzake het eten van vlees en vis. Vanavond hebben wij, door bij het raadsdiner een geheel vegetarische maaltijd te serveren, laten zien dat dit soort keuzes maken niet moeilijk is, maar een kwestie zijn van durf en leiderschap. Wij gaan door in de strijd voor een beter klimaat, alle aspecten meegenomen. Wij zijn benieuwd of als de D66-fractie zegt echt te willen gaan voor compromisloze duurzaamheid ze dat ook echt doet.

Op naar een stad waarin alle levende wezens leefbaar en gezond zijn. Want dan hebben wij pas echt een Utrecht dat wij samen maken

Voordat de avond tot een einde komt, wil ik nog één motie indienen. Ik ben geïnspireerd door de petitieaanbieders van vanavond. Laten wij het lied dat zij zongen adopteren als klimaatlied voor Utrecht. Ik stel voor dat de raad dat lied nog één keer zal zingen. Wij moeten een mooi moment vinden waarop dat kan.

"Motie 34 Klimaatlied

De raad, bijeen voor de Algemene Politieke Beschouwingen 2017,
Constaterende dat:

- De Utrechtse actiegroep Utrecht Klimaatneutraal 2030 eerder vanavond het klimaatlied "Sing for the Climate" ten gehore heeft gebracht;
- wethouder Lot van Hooijdonk en diverse raadsleden het lied van harte meezongen.

Overwegende dat:

- Dit lied een boodschap heeft die niemand mag ontgaan;

Roept het college op:

- Het genoemde lied te adopteren als klimaatlied van Utrecht;
- En met de raad minimaal éénmaal het klimaatlied ten gehore te brengen.

En gaat over tot de orde van de dag"

Motie 34 is ondertekend door mijzelf.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij zijn aan het einde gekomen van de bijdrage van het algemene debat van de gemeenteraad. Nu volgt een korte reflectie van het college door wethouder Kreijkamp.

De heer **KREJKAMP** (wethouder): Voorzitter! Voordat wij het lied inzetten – ik stel voor om dat in mijn spreektijd te doen – dank ik de fractievoorzitters voor hun bijdrage aan het debat. Ik dank ook degenen die hun steun hebben uitgesproken voor de Voorjaarsnota. De heer Van Ooijen noemt die saai en degelijk. Ik zie dat als een compliment.

Ik zal een reactie geven op een aantal vragen, voorstellen en moties. Ik zal niet ingaan op verkiezingsbeloften.

De Voorjaarsnota 2017 die het college heeft gepresenteerd, is geen gemakkelijk verhaal. Het was geen eenvoudige puzzel om te leggen. Het is een Voorjaarsnota waarin Utrecht investeringen mogelijk maakt in de groeiende stad. Tevens moesten wij forse knelpunten oplossen. Wij zijn tot de Voorjaarsnota gekomen via een aantal uitgangspunten, zoals het oplossen van forse knelpunten. Het dieptepunt is de € 9 miljoen die wij elk jaar in het budget voor de bijstand moesten storten vanwege het zeer ongunstige verdeelmodel dat door het Rijk is opgelegd.

Wij willen blijven investeren in de groei van de stad. Wij willen die zo goed mogelijk laten verlopen. Wij willen geen verrassingen achterlaten voor een volgende collegeperiode. Uiteraard willen wij een meerjarig sluitende begroting leveren die de goedkeuring kan wegdragen van de toezichthouder, de provincie.

Wij hebben de ruimte die de Voorjaarsnota biedt goed bekeken: de autonome ontwikkelingen, de

financiële ruimte voor de groei van de stad en het resultaat van het afgelopen jaar.

Utrecht is nog steeds de snelstgroeiende stad van Nederland. Vorig jaar was er sprake van 80 burgers per week die er bij kwamen. Inmiddels spreken wij over 120 inwoners per week. Wij willen een aantrekkelijke en bruisende stad blijven. De groei brengt uitdagingen met zich mee, zoals meer gebruik van voorzieningen. Het college wil dat die voor alle Utrechters beschikbaar blijven.

Veel sprekers noemden het feit dat het aantal woningen in Utrecht fors zal toenemen. Ik zal dat niet doen, maar de strategie die wij vorig jaar hebben ingezet om de extra inkomsten die wij binnenkrijgen in het gemeentefonds echt te kunnen investeren in de groei van de stad, zetten wij voort, € 45 miljoen. Dat vraagt om investeringen in de fysieke ruimte. U hebt die allemaal kunnen lezen: de Cartesiusdriehoek, Merwedekanaalzone, Beurs, Lombok en Beurskwartier Lombokplein, maar ook willen wij – en dat is nieuw – investeren in maatschappelijke voorzieningen. Wij willen dat de voorzieningen voor alle Utrechters op peil blijven. Daarom wordt dit jaar een eerste stap gezet in het ontwikkelen van de maatschappelijke investeringsagenda. Dat betekent dat wij extra willen investeren in sportvelden, schoolgebouwen en de capaciteit van de jeugdgezondheidszorg.

De heer Van Waveren heeft motie 32 ingediend. Die spreekt mij inhoudelijk aan. Het is de ambitie van het college om ook bij de volgende voorjaarsnota een traject te presenteren waarvoor wij nu de voorbereidingen treffen om echt te bekijken wat op welke plek exact nodig is en aan welke doelen dat bijdraagt. Wij hebben in deze Voorjaarsnota ervoor gekozen om zowel fysiek als maatschappelijk te investeren, maar om de budgetten die zijn gerelateerd aan het aantal inwoners te bekijken. Wij willen voorkómen dat door de snelle groei van de stad de voorzieningen per inwoner dalen. Wij willen dat niet. Wij willen de voorzieningen op peil houden. Het aantal inentingen dat de GGD Utrecht zal uitvoeren, zal blijven stijgen. Hetzelfde geldt voor meer onderwerpen. Wij begrijpen de inhoud van de motie goed. Wij hebben ervoor gekozen om de uitgaven die inwonergerelateerd zijn te extrapoleren in het maatschappelijke domein, maar de opdracht die motie 32 meegeeft, lijkt mij een gesprek in de commissie voor de portefeuillehouders waard. Dat is iets dat ons zeker aanspreekt en waarvoor wij plannen hebben gemaakt.

Werk, banen en economie zijn essentieel voor de stad en de regio. De werkloosheid daalt. Het aantal banen groeit. De regio Utrecht is inmiddels de tweede economie van Nederland, na de metropoolregio Amsterdam. Ik erken echter dat het aantal inwoners in Utrecht harder stijgt dan het aantal banen. Dat heeft veel verschillende oorzaken. Wij geven ons daarvan absoluut rekenschap. Dit is een gesprek dat wij graag in de commissievergadering voortzetten. Wij willen blijven werken aan werk. Wij kunnen ons goed voorstellen dat wij nader spreken over de motie van de heer Van Waveren. Wij kunnen daaraan een nadere invulling geven.

Er zijn opmerkingen gemaakt over het decentralisatiefonds. Wij moeten daar verder over spreken. De risico's met betrekking tot de decentralisaties zijn er nog steeds. De raad heeft een bijdrage ontvangen waarin deze risico's worden genoemd. De middelen die nodig zijn om de risico's af te dekken, zijn nog steeds beschikbaar, niet in een apart fonds, maar in het gemeentelijke weerstandsvermogen en daardoor in de Algemene Reserve. Wij hebben het weerstandsvermogen niet hoeven aanvullen omdat wij daarin beschikbare ruimte hadden.

Wij hebben in de Voorjaarsnota forse knelpunten opgelost, maar wij kunnen blijven investeren in de groei van de stad, zowel fysiek als maatschappelijk. Om daarover verder te spreken, kijkt het college uit naar het gesprek in de commissievergaderingen en het slotdebat.

De VOORZITTER: Dames en heren! Daarmee is het algemene raadsdebat over de Voorjaarsnota 2017 afgerond. Wordt vervolgd. Wel thuis en vrolijke Pinksteren.

De voorzitter sluit daarop, aangezien niets meer aan de orde is, de vergadering.

INHOUD:

Opening van de vergadering	Pag. 1
Vaststellen agenda	Pag. 1
Ingekomen stukken	Pag. 2
Notulen van het vragenuur van 11 en 18 mei 2017	Pag. 4
Bekrachtiging geheimhouding	Pag. 4
1. Aanwijzing plaatsvervangend raadsgriffier (Jaargang 2017, nr. 26)	Pag. 4
2. Voorstel inzake de zienswijze begroting recreatieschap Stichtse Groenlanden (Jaargang 2017, nr. 27)	Pag. 4
Actuele motie	Pag. 5
3. Voorstel tot vaststelling van de Verordening Raadgevend Referendum Utrecht (Jaargang 2017, nr. 19)	Pag. 8
4. Voorstel tot het beschikbaar stellen van een krediet voor het groot onderhoud inclusief duurzaamheidsmaatregelen en tijdelijke huisvesting gebruikers Stadhuis (Jaargang 2017, nr. 35)	Pag. 24
5. Voorstel tot vaststelling van de Verordening U-pas 2017 (Jaargang 2017, nr. 33)	Pag. 43
6. Voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan Vleuterweide Centrum, 2e fase: Varianten Blok 5 (Jaargang 2017, nr. 34)	Pag. 54
7. Benoeming van een lid van de Commissie Personeel Raadsorganen	Pag. 65
In memoriam oud-raadslid mevrouw F.H.J. Hoepelman-Pronk (PSP)	Pag. 66
Afscheid vertrekkend raadslid mevrouw Haage (PvdA)	Pag. 67
Beëdiging nieuw raadslid voor de PvdA-fractie	Pag. 70
Algemeen debat Voorjaarsnota 2016	Pag. 70